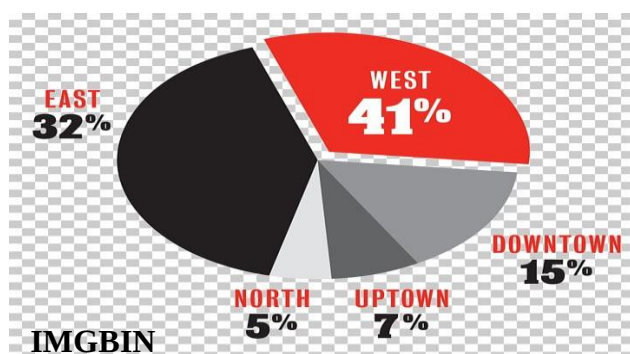

**Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών
Επιστημών
Τμήμα Κοινωνιολογίας
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Εγκληματολογία»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Η συμβολή των εγκληματολογικών στατιστικών στην
προσέγγιση του εγκληματικού φαινομένου: ιστορική
προσέγγιση*

Τριμελής Επιτροπή:

Επιβλέπουσα: Επικ. Καθ. Β. Βλάχου

Μέλη: Ομ. Καθ. Ι. Φαρσεδάκης
Καθ. Χρ. Ζαραφωνίτου

Στυλιανή Φαρρή

A.M.: 3218M014

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2020

«Η παρούσα εργασία δεν αποτελεί –εν όλω ή εν μέρει-προϊόν κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας και κανένα τμήμα της ούτε στο σύνολό της έχει υποβληθεί προς απόκτηση άλλου πτυχίου ή τίτλου σ' αυτό ή οποιοδήποτε άλλο πανεπιστήμιο ή εκπαιδευτικό ίδρυμα της ημεδαπής ή αλλοδαπής».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7

Κεφάλαιο I

Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΤΟΝ 19^ο ΑΙΩΝΑ

1. Εισαγωγή.....	9
2. Οι επιρροές της ποσοτικής ανάλυσης και η ανάπτυξη της εγκληματολογικής σκέψης στις ηθικές και κοινωνικές μελέτες	10
2.1. Η ποσοτική ανάλυση στη Γαλλία.....	14
2.2. Η ανάπτυξη της ποσοτικής ανάλυσης στην Αγγλία.....	16
2.3. Τα πρώτα ποσοτικά δεδομένα στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.....	18
2.4. Η δημοσίευση των πρώτων ελληνικών ποσοτικών δεδομένων.....	20
3. Η συμβολή της γαλλοβελγικής χαρτογραφικής σχολής.....	22
3.1. Ο Νόμος «της Σταθερής Σχέσης», ο «Θερμικός Νόμος» και η Θεωρία του «Μέσου Όρου» του A. Quételet (1796 – 1874).....	22
3.2. Η μέθοδος του A. M. Guerry (1802 – 1866).....	25
4. Η συμβολή του E. D. Durkheim (1858 – 1917).....	27
5. Οι νόμοι «του Εγκληματικού Κορεσμού και του Υπερκορεσμού» του E. Ferri (1856 – 1929).....	29
6. Συμπεράσματα.....	31

Κεφάλαιο II

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΝ (20^{ος} ΑΙΩΝΑΣ)

1. Εισαγωγή.....	33
2. Η συμβολή επιστημονικών, θεωρητικών και πολιτικών προσεγγίσεων στη μέτρηση και στην ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου.....	36
2.1. Η θετικιστική προσέγγιση.....	36
2.2. Η θεσμική προσέγγιση.....	40
2.3. Η ρεαλιστική προσέγγιση: δεξιός και αριστερός ρεαλισμός.....	42
2.4. Η ριζοσπαστική προσέγγιση.....	43
3. Η αξιοποίηση των εγκληματολογικών στατιστικών στην εγκληματολογική θεωρία.....	45
3.1. Εξήγηση της Εγκληματικότητας μέσω των ατομικών παραγόντων.....	46
3.2. Αιτιολογική Προσέγγιση της Εγκληματικότητας μέσω κοινωνικών παραγόντων.....	48
3.2.1. Οικονομικοί Παράγοντες.....	48
3.2.2. Πολιτισμικοί Παράγοντες.....	51
3.2.3. Περιβαλλοντικοί Παράγοντες.....	53
3.2.3.α. Οικολογικές προσεγγίσεις (Σχολή του Σικάγου, 1920 – 1930).....	53
3.2.3.β. Ο ρόλος της οικογένειας.....	56
4. Τρόποι συλλογής και ανάλυσης των εγκληματολογικών στατιστικών μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1900- 1945)	57
4.1. Η περίπτωση της Γαλλίας.....	57
4.2. Η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου.....	58
4.3. Η περίπτωση της Ελλάδας.....	59
4.4. Η περίπτωση των Η.Π.Α.	60

5. Κατηγοριοποίηση των Επίσημων Εγκληματολογικών Στατιστικών στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα	62
5.1. Η Στατιστική της Αστυνομίας ή των διαπιστωθέντων εγκλημάτων.....	64
5.2. Η Δικαστική Στατιστική ή Στατιστική των Ποινικών Δικαστηρίων.....	66
5.3. Η Σωφρονιστική Στατιστική ή Στατιστική Σωφρονιστικών Ιδρυμάτων.....	68
5.4. Συγκριτική προσέγγιση μεταξύ των τριών επίσημων εγκληματολογικών στατιστικών.....	69
6. Εκσυγχρονισμός των εγκληματολογικών στατιστικών μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1945 – 1999).....	70
6.1. Η τροποποίηση των συστημάτων καταγραφής των γαλλικών επίσημων στατιστικών.....	71
6.2. Η ανάπτυξη νέων μορφών επίσημων στατιστικών στο Ηνωμένο Βασίλειο....	72
6.3. Νέα συστήματα καταγραφής και ανάλυσης των ελληνικών στατιστικών δεδομένων.....	75
6.4. Συλλογή πληρέστερων πληροφοριών στα επίσημα στατιστικά δεδομένα των Η.Π.Α.....	79

Κεφάλαιο III

ΟΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ 21^Ο ΑΙΩΝΑ

1. Εισαγωγή.....	82
2. Η μετεξέλιξη της εγκληματικότητας υπό το πρίσμα των εγκληματολογικών στατιστικών στον 21^ο αιώνα.....	82
3. Σύγχρονα στατιστικά δεδομένα για το εγκληματικό φαινόμενο κατά τη διάρκεια του τελευταίου αιώνα: Ενδεικτικά παραδείγματα χωρών διεθνώς.....	88
3.1. Οι γαλλικές επίσημες στατιστικές	88
3.2. Οι γερμανικές επίσημες στατιστικές	90
3.3. Οι επίσημες στατιστικές του Ηνωμένου Βασιλείου.....	93
3.4. Οι επίσημες στατιστικές στις Η.Π.Α.....	94

2.5. Οι ελληνικές επίσημες στατιστικές	97
4. Τα επίσημα στατιστικά δεδομένα την εποχή της πανδημίας της Covid – 19.....	102

Κεφάλαιο IV

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ

1. Εισαγωγή.....	106
2. Η σημασία του «σκοτεινού αριθμού» της εγκληματικότητας στις επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές.....	106
3. Εξυπηρέτηση συγκεκριμένων πολιτικών στόχων.....	112

Κεφάλαιο V

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ 19^Ο ΑΙΩΝΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

1. Εισαγωγή.....	118
2. Συγκριτική Εγκληματολογία και Αναζήτηση Έγκυρων Δεδομένων.....	121
3. Συλλογή Πολλαπλών Στατιστικών Δεδομένων.....	121
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	127
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	133
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	134

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι εγκληματολογικές στατιστικές αξιοποιήθηκαν και αξιοποιούνται ως μεθοδολογικά εργαλεία για την καταγραφή και την ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου. Λαμβάνοντας υπόψη τις αρχικές διαφορετικές ερευνητικές προσεγγίσεις, όπως αυτές προέκυψαν από το ερευνητικό έργο των A.M. Guerry, A. Quételet και E. Ferri αντίστοιχα, η στατιστική ως επιστήμη αποτελεί μια πραγματικότητα τον 19^ο αιώνα. Με την πάροδο του χρόνου, αν και τα κριτήρια και ο τρόπος συλλογής των δεδομένων τους μεταβάλλονται, κάποια στοιχεία αναφορικά με την αξιοποίηση τους, παραμένουν σταθερά, όπως για παράδειγμα ο τρόπος αξιοποίησης των αποτελεσμάτων τους από τους φορείς άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου και η ερμηνεία τους στη χάραξη της αντεγκληματικής πολιτικής.

Μολονότι η χρήση των εγκληματολογικών στατιστικών συνεισφέρει τα μέγιστα στην περιγραφή (ποσοτική και ποιοτική) του εγκληματικού φαινομένου και την ερμηνεία του, η σύνδεσή τους με συγκεκριμένους περιορισμούς είναι αδιαμφισβήτητη. Ο σκοτεινός αριθμός της εγκληματικότητας επηρεάζει αναπόφευκτα την αξιοπιστία των μετρήσεων, όπως και ένα σύνολο άλλων δυσχερειών, οι οποίες όμως είναι ήσσονος σημασίας έναντι της χρησιμότητας των εγκληματολογικών στατιστικών στη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου.

Λέξεις - κλειδιά: εγκληματολογικές στατιστικές, εγκληματικό φαινόμενο, δυσχέρειες, ιστορική προσέγγιση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ερευνητής στην προσπάθειά του να μελετήσει το εγκληματικό φαινόμενο, εστιάζει σε δύο βασικά ερωτήματα: α) στο «τι θα μελετήσει» και στο «πως θα το μελετήσει». Στη διαδρομή αυτή, ενδεχομένως και να διαχειριστεί έναν τεράστιο όγκο έμμεσων πηγών, μέρος των οποίων αποτελούν και οι επίσημες στατιστικές για το έγκλημα.

Μελετώντας τις εγκληματολογικές στατιστικές¹ μέσα από μια ιστορική προσέγγιση, διαπιστώνουμε πως έχουν μακρά ιστορία. Ήδη μέχρι τον 18^ο αιώνα, οι ποσοτικές αναλύσεις αξιοποιούνται για τη διεξαγωγή απογραφών, ενώ κατά τη διάρκεια του αιώνα αυτού, ιδιαίτερη είναι η συμβολή τους και στη μελέτη των κοινωνικών φαινομένων και των ανθρώπινων συμπεριφορών.

Η παρούσα εργασία αναδεικνύει τη συμβολή των εγκληματολογικών στατιστικών στην προσέγγιση του εγκληματικού φαινομένου ιστορικά. Μέσα από τη μελέτη συγκεκριμένων παραδειγμάτων, θα επιχειρηθεί η ανάδειξη της συμβολής των εγκληματολογικών στατιστικών στην προσέγγιση του εγκληματικού φαινομένου από τον 19^ο αιώνα έως σήμερα.

Στην παρούσα εργασία, θα εστιάσουμε στη σύνδεση των εγκληματολογικών στατιστικών με την εγκληματολογική θεωρία, καθώς και θα επιχειρήσουμε να αναδείξουμε τον τρόπο προσέγγισης και ερμηνείας των ποσοτικών αυτών δεδομένων με συνέπεια τη χάραξη της αντεγκληματικής πολιτικής. Επιπρόσθετα, θα επικεντρωθούμε στη συμβολή τους στη μέθοδο της γεωγραφικής χαρτογράφησης και στη συγκριτική μελέτη των στοιχείων του εγκληματικού φαινομένου ιστορικά σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και σε συνάρτηση με τους κυριότερους παράγοντες και τις συγκυρίες κάθε εποχής.

Τέλος, θα αναλυθούν οι κυριότερες δυσχέρειες και οι περιορισμοί που αφορούν στη χρήση των εγκληματολογικών στατιστικών, αλλά και προτάσεις για τη σύγχρονη εποχή, με γνώμονα την ανάδειξη της χρησιμότητάς τους στη μελέτη των στοιχείων του εγκληματικού φαινομένου από τον 19^ο αιώνα έως σήμερα.

Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο θα αναλύσουμε τις επιρροές των ποσοτικών δεδομένων στη μελέτη των κοινωνικών φαινομένων και της ανθρώπινης

¹ Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας, με τη φράση «εγκληματολογικές στατιστικές» αναφερόμαστε στις επίσημες στατιστικές για το έγκλημα και συγκεκριμένα για τη Στατιστική της Αστυνομίας, τη Δικαστική Στατιστική και τη Σωφρονιστική Στατιστική.

συμπεριφοράς, εστιάζοντας κυρίως στον 19^ο αιώνα τόσο σε τοπικό όσο και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Επιπροσθέτως, θα προσπαθήσουμε στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, να αναδείξουμε την ιδιαίτερη συμβολή των πρωτοπόρων Α. Quételet, A. M. Guerry και E. Ferri, καθώς επίσης και του E. Durkheim, αναφορικά με τον εμπλουτισμό των ποσοτικών δεδομένων με γεωγραφικές και χρονικές κατανομές της εγκληματικότητας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, θα αναφερθούμε αρχικά στη συμβολή διαφορετικών επιστημονικών, θεωρητικών και πολιτικών προσεγγίσεων σχετικά με τη μέτρηση και την ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου, στον 20^ο αιώνα, ενώ στη συνέχεια, θα εστιάσουμε στην αξιοποίηση των εγκληματολογικών στατιστικών στην εγκληματολογική θεωρία. Ακόμα, θα επικεντρωθούμε στην κατηγοριοποίηση των εγκληματολογικών στατιστικών μετά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα και στον τρόπο καταγραφής και ανάλυσης των στατιστικών δεδομένων, μελετώντας ενδεικτικά παραδείγματα χωρών πριν και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στο τρίτο κεφάλαιο, θα αναδείξουμε τη συμβολή των σύγχρονων επίσημων στατιστικών δεδομένων στη μέτρηση, στην ερμηνεία και στην αντιμετώπιση των σύγχρονων μορφών της εγκληματικότητας, μέσα από την παράθεση συγκεκριμένων παραδειγμάτων χωρών διεθνώς.

Τέλος, στο τέταρτο και πέμπτο κεφάλαιο θα αναλύσουμε τις σημαντικότερες δυσχέρειες των εγκληματολογικών στατιστικών καθώς και θα εστιάσουμε στην συγκριτική προσέγγιση μιας διεθνούς εγκληματολογικής στατιστικής κατά τη διάρκεια των ετών.

Κεφάλαιο I

Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΤΟΝ 19^ο ΑΙΩΝΑ

1. Εισαγωγή

Η ποσοτική ανάλυση άσκησε σημαντικές επιρροές στη μελέτη τόσο των κοινωνικών φαινομένων όσο και των ανθρώπινων συμπεριφορών. Οι πρώτες προσπάθειες συλλογής ποσοτικών δεδομένων, τοποθετούνται στους αρχαίους χρόνους, όπου και διεξάγονταν απογραφές αναφορικά με ποικίλα θέματα. Στην πραγματικότητα, όμως, έως και τον 17^ο αιώνα, η ποσοτική έρευνα ήταν αρκετά περιορισμένη και η μορφή της είχε ελάχιστες ομοιότητες με τα σύγχρονα στατιστικά δεδομένα.

Από τον 17^ο έως και τον 19^ο αιώνα, η Στατιστική καταλαμβάνει εξέχουσα θέση στον επιστημονικό και κοινωνικό χώρο τόσο σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε παγκόσμιο. Οι μετρήσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, διαμορφώνοντας μεθόδους και τεχνικές, οι οποίες βρίσκουν εφαρμογή σε πολλαπλά επίπεδα. Τα εργαλεία καταγραφής και ανάλυσης πληροφοριών τροφοδοτούνται με νέα δεδομένα και χρησιμοποιούνται ευρέως. Κατά τη διάρκεια των τριών αυτών αιώνων, η Στατιστική αναδεικνύει τη μαθηματική διάστασή της και σταδιακά αποτελεί αυτόνομη επιστήμη, η οποία αξιοποιεί και τις πιθανότητες². Ειδικότερα, τη χρονική περίοδο 1700- 1900, η ανάπτυξη της Στατιστικής ήταν τόσο οριζόντια όσο και κάθετη. Συγκεκριμένα, οι μέθοδοί της εξαπλώθηκαν (οριζόντια ανάπτυξη) και σε άλλους επιστημονικούς κλάδους (Αστρονομία, Ψυχολογία, Κοινωνιολογία, κ.α.) και η έννοια της πιθανότητας αποτέλεσε βασικό μαθηματικό εργαλείο για την Επαγωγική Στατιστική (κάθετη ανάπτυξη).³

² Η **μαθηματική πιθανότητα** από τον 17^ο αιώνα κινείται «αυτόνομα και παράλληλα», ενώ τον 19^ο αιώνα επιτυγχάνεται η σύνδεσή της με τη Στατιστική. Αθανασιάδης, Η. (2008). «Μια κοινωνιολογική και ιστορική παρουσίαση της Στατιστικής». *Παιδαγωγικά Ρεύματα στο Αιγαίο*, 3, 128, βιβλιοπαρουσίαση του Desrosières, A., *Η πολιτική των μεγάλων αριθμών. Ιστορία της στατιστικής αντίληψης*. Επιστημονική επιμέλεια και μετάφραση: Αθανασιάδης, Η., (2005). Μεταίχμιο: Αθήνα, 448.

³ Η Καλαματιανού, Α. Γ. (2003) αναφέρεται στον Stigler, S. M. (1986). *The History of Statistics. The Measurement of Uncertainty before 1900*. The Belknap Press of Harvard University Press: Cambridge, 1 – 4. Καλαματιανού, Α. Γ. (2003). *Κοινωνική Στατιστική. Μέθοδοι Μονοδιάστατης Ανάλυσης*. 2^η έκδοση. Παπαζήση: Αθήνα, 24 – 25.

Κατά τη διάρκεια του 18^{ου} αιώνα, οι ποσοτικές αναλύσεις αξιοποιούνται και για τη μελέτη των κοινωνικών φαινομένων και ανθρώπινων συμπεριφορών. Η Στατιστική επιστήμη αποτελεί πραγματικότητα τον 19^ο αιώνα για την καταγραφή και την ερμηνεία του εγκλήματος. Η εμπειρική προσέγγιση του εγκλήματος, πραγματοποιείται με τη δημοσίευση στατιστικών δεδομένων σε εθνικό επίπεδο. Η Γαλλία πρωτοπορεί και αποτελεί παράδειγμα μίμησης και για άλλες χώρες παγκοσμίως. Τα ποσοτικά δεδομένα εμπλουτίζονται και με γεωγραφικές και χρονικές κατανομές της εγκληματικότητας με την ιδιαίτερη συμβολή των A. Quételet, A. M. Guerry και E. Ferri.

2. Οι επιρροές της ποσοτικής ανάλυσης και η ανάπτυξη της εγκληματολογικής σκέψης στις ηθικές και κοινωνικές μελέτες

Η αφετηρία της αξιοποίησης της ποσοτικής ανάλυσης τοποθετείται στους αρχαιότετους χρόνους, όπου διάφοροι λαοί, όπως οι Έλληνες, οι Κινέζοι, οι Αιγύπτιοι κ.α. συγκέντρωναν στοιχεία για διάφορες απογραφές⁴, όπως για παράδειγμα ήταν η απογραφή της Κίνας από τον αυτοκράτορα Υαο το 2238 π.Χ.⁵. Στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία πραγματοποιούνταν απογραφές σε τακτική βάση.⁶ Στο τέλος του Μεσαίωνα, ευρωπαϊκές κυβερνήσεις συγκέντρωναν στοιχεία αναφορικά με γεννήσεις, θανάτους, γάμους, κ.α..⁷ Την ίδια εποχή, φαίνεται πως χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά η νεολατινική λέξη «status», η οποία πιθανόν να σχετίζεται με την έννοια της πολιτείας ή του πολιτικού κράτους (αφού ο όρος αξιοποιήθηκε για τις ανάγκες της πολιτείας) και πιθανόν να αποτελεί και την προέλευση του όρου «στατιστική».⁸

Μέχρι και τον 18^ο αιώνα, δημοσιεύονταν σε διάφορες πόλεις στατιστικές αναλύσεις σχετικά με την παραγωγή και τις τιμές των προϊόντων, ενώ τον 19^ο αιώνα, οι αναλύσεις αυτές, υιοθετήθηκαν από ιστορικούς της οικονομίας. Στη σκέψη της ερευνητικής κοινότητας επικρατούσε ο προβληματισμός αναφορικά με το εάν οι

⁴ Παπακωνσταντίνου, Ε. Θ. & Καϊτσα, Γ. Ν. (1995). *Στατιστική*. Ίδρυμα Ευγενίδου, 2.

⁵ Καλαματιανού, Α. Γ. (2003), όπ. π., 2.

⁶ Burke, P. (2002). *Ιστορία και Κοινωνική Θεωρία*. Μετάφραση Τερζάκης Φ. Νήσος: Αθήνα, 63.

⁷ Παπακωνσταντίνου, Ε. Θ. & Καϊτσα, Γ. Ν. (1995), όπ. π., 2.

⁸ Καλαματιανού, Α. Γ. (2003), όπ. π., 22.

ποσοτικές μέθοδοι⁹ θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για τη μελέτη ανθρωπίνων συμπεριφορών και κοινωνικών φαινομένων.¹⁰

Ειδικότερα, κατά την περίοδο της Αναγέννησης, η θετική μέθοδος είχε αναπτυχθεί και εφαρμοζόταν για τη μελέτη των φυσικών φαινομένων. Προς την κατεύθυνση αυτή, ιδιαίτερη ήταν η συμβολή του Γαλιλαίου¹¹. Ωστόσο, η αξιοποίησή της και σε άλλα πεδία μελέτης (π.χ. μελέτη των κοινωνικών φαινομένων) προκαλούσε δυσπιστία, παρότι η μέθοδος αυτή, συνεισέφερε θετικά στους επόμενους αιώνες.¹² Η θεμελίωση της θετικής μεθόδου επιτεύχθηκε με το έργο του Α. Comte στη Γαλλία τον 19^ο αιώνα¹³, ενώ παράλληλα αξιόλογες προσπάθειες πραγματοποιήθηκαν και σε άλλες χώρες από άλλους ερευνητές¹⁴.

Στην Ευρώπη, τον 18^ο αιώνα, διαμορφώνονται οι αντιλήψεις αναφορικά με τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και τα δικαιώματα των φορέων άσκησης εξουσίας της πολιτείας γενικότερα και ειδικότερα της τιμωρίας. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση αυτή διαδραματίζει τόσο η ανάπτυξη και η πολιτική παγίωση της αστικής τάξης όσο και οι νεοεμφανιζόμενες ριζοσπαστικές ιδέες των Γάλλων Εγκυκλοπαιδιστών. Τα έργα των Rousseau και του Montesquieu ασκούν ιδιαίτερη επιρροή στις σχέσεις μεταξύ μονάρχη και «υπηκόων», με αποτέλεσμα την αναθεώρηση των σχέσεων αυτών. Η τιμωρία παύει να αποτελεί μέσο εξυπηρέτησης των συμφερόντων και της διατήρησης της εξουσίας του μονάρχη.¹⁵

Έτσι, τόσο η εξάπλωση του κινήματος της Αναγέννησης (περίπου 14^ο – 17^ο^ς) όσο και του Διαφωτισμού (17^ο^ς – 18^ο^ς αιώνας) στην Ευρώπη ήταν καθοριστικής

⁹ Αξιοποιούνται ποσοτικές μεταβλητές. Συνοπτικά: «μεταβλητές για τις οποίες έχει έννοια η ποσότητα. Χωρίζονται σε διακριτές και συνεχείς. Άλλη μια διάκριση μεταξύ των μεταβλητών είναι εκείνη των εξαρτημένων και των ανεξάρτητων. Εξαρτημένες είναι εκείνες οι μεταβλητές, οι οποίες βρίσκονται υπό διερεύνηση με βάση την επίδραση που υφίστανται από μια άλλη μεταβλητή, η οποία είναι ανεξάρτητη». Αναστασιάδου, Σ. Δ. (2012). Στατιστική και μεθοδολογία έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες. 1η έκδ. Κριτική: Αθήνα, 19.

¹⁰ Burke, P. (2002), όπ. π., 63.

¹¹ Ο Γαλιλαίος θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους επιστήμονες, ο οποίος συνεισέφερε με το έργο του τόσο στις επιστημονικές ανακαλύψεις όσο και στην επιστημονική διαδικασία, εφαρμόζοντας μεθόδους όπως την πειραματική και τη λογική παραγωγή. Εισήγαγε τον «μαθηματικό φορμαλισμό και την τυποποίηση της επιστήμης». Δρακόπουλος, Σ., Γκότσης, Γ. & Γριμάνη, Κ. (2015). Μεθοδολογία Κοινωνικών και Οικονομικών Επιστημών. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, 30.

¹² Φαρσεδάκης, Ι. (1990). *Η εγκληματολογική σκέψη απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας*. Τεύχος Α', Μετάφραση Δουρδούμα, Β.Ν. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 257.

¹³ Εντάσσεται στο πλαίσιο του φιλοσοφικού θετικισμού, δηλαδή στη στάση εκείνη, που απορρίπτει τη μεταφυσική και μελετά τα γεγονότα εμπειρικά. Στο ίδιο, υπ. 122.

¹⁴ Στην Αγγλία από τον Spencer, στην Ιταλία από τον Ardigio και στην Γερμανία από τον Wundt. Στο ίδιο, 258.

¹⁵ Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984). *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας, Μέρος Α' - Εισαγωγικά: Το έγκλημα – Η εγκληματολογία*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 70.

σημασίας για την ανάπτυξη της επιστημονικής κοσμογονίας. Τον 18^ο αιώνα, οι φορείς της πολιτείας ασκούσαν εξουσία με ενδεχόμενο σκληρό και αυθαίρετο τρόπο.¹⁶ Η αυθαιρεσία και η σκληρότητα των ηγεμόνων σε συνδυασμό με την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατακρίθηκαν έντονα από τον Beccaria, γεγονός που διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της κοινωνικής αντίδρασης στο έγκλημα. Επιπρόσθετα, σημαντικούς σταθμούς για την εξέλιξη αυτή αποτέλεσαν η γαλλική επανάσταση (1789 – 1799), η οποία ευνόησε την επικράτηση της φιλελεύθερης φιλοσοφίας των εγκυκλοπαιδιστών καθώς και μετέπειτα (αρχές του 19^{ου} αιώνα) η καθιέρωση του δικαιώματος της ελευθερίας και της στέρησης αυτής ως καταλληλότερη ποινή.¹⁷

Ιδιαίτερη υπήρξε και η συμβολή της γέννησης της «κλασικής σχολής» του Ποινικού Δικαίου βασισμένη στο έργο του Beccaria (18^ο αιώνας).¹⁸ Σε αυτό το πλαίσιο, τον επόμενο αιώνα, τοποθετείται η αξιοποίηση συγκεκριμένων επιστημονικών μεθόδων για τη μελέτη του υποκειμένου της εγκληματικής πράξης.¹⁹ Τον 19^ο αιώνα, θεμελιώνεται με τα έργα του Auguste Comte²⁰, η Κοινωνιολογία και παράλληλα αναπτύσσεται και η Φρενολογία (με το έργο του Gall και των μαθητών του), η Ανθρωπολογία (με ιδιαίτερη τη συμβολή του Broca²¹), η Ψυχιατρική και η Στατιστική. Σημαντική επιρροή ασκούν η γέννηση της γαλλο – βελγικής χαρτογραφικής και της ιταλικής θετικής σχολής.²²

Ειδικότερα, στις αρχές του 19ου αιώνα ιδρύεται από τους **A. Quételet** (Βέλγος μαθηματικός και στατιστικολόγος) και **A. M. Guerry** (Γάλλος δικηγόρος) η γαλλοβελγική χαρτογραφική σχολή, με σκοπό τη μελέτη της γαλλικής εγκληματολογικής στατιστικής, ενώ στη συνέχεια εντάσσονται σε αυτή και μέλη της

¹⁶ Βλάχου, Β. (2017). *Ιστορική Επισκόπηση των εγκληματολογικών θεωριών κατά τον 19ο αιώνα*. Β' Αναθεωρημένη εκδ., Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 29.

¹⁷ Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 77 - 78.

¹⁸ Φαρσεδάκης, Ι. (1990), όπ. π., 100. Αξιόλογη ήταν και η συμβολή του Bentham.

¹⁹ Βλάχου, Β. (2017), όπ. π., 29.

²⁰ Ο Auguste Comte (1798 – 1857) ήταν ο ιδρυτής του θετικισμού. Ο ίδιος υποστήριζε πως όλες οι επιστήμες θα πρέπει να γίνουν θετικές. Να εστιάσουν στην παρατήρηση, συγκλίνοντας στην Κοινωνιολογία. Προς τον θετικισμό στράφηκε και ο Άγγλος φιλόσοφος Herbert Spencer (1820 – 1903). Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 86, βλ. επίσης και Τάτσης, Ν. & Θανοπούλου, Μ. (2009). *Η Κοινωνιολογία της Σχολής του Σικάγου: Οι απαρχές μιας ερευνητικής παράδοσης*. Παπαζήση: Αθήνα, 15.

²¹ Ο Broca πρωτοστατούσε το 1859 στην «Ανθρωπολογική Εταιρία των Παρισίων, η οποία ήταν πρόδρομος της «Εταιρίας των παρατηρητών του ανθρώπου», που ιδρύθηκε το 1810. Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 83 - 84.

²² Φαρσεδάκης, Ι. (1990), όπ. π., 99, βλ. επίσης και Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 83.

Σχολής της Λυών, η οποία είχε ιδρυθεί από τον Lacassagne (1843-1924), με αποτέλεσμα τη μετέπειτα δημιουργία της σχολής του κοινωνικού περιβάλλοντος.²³

Καθοριστικής σημασίας είναι και η ίδρυση της **ιταλικής θετικής σχολής**, βάσει της οποίας γεννάται ο κλάδος της Εγκληματολογίας, μέσα από την ιδιαίτερη συμβολή των Lombroso, Ferri και Garofalo. Ο C. Lombroso (Ιταλός γιατρός) πραγματοποιεί έρευνες και διατυπώνει τη θεωρία του «**εκ γενετής εγκληματία**», η οποία επικρίνεται από τον L. Manouvrier (Γάλλος ανθρωπολόγος) τον 19^ο αιώνα. Τα πορίσματα της θεωρίας του C. Lombroso καταρρίπτονται, απορρίπτεται οποιαδήποτε προσέγγιση του εγκλήματος από την πλευρά της φυσιολογίας και της παθολογίας και δίνεται έμφαση στον ρόλο της επίδρασης του κοινωνικού περιβάλλοντος. Τα επιχειρήματα απόρριψης της υπόθεσης του C. Lombroso από τον L. Manouvrier, μεταξύ των άλλων, περιλαμβάνουν την επισήμανση λαθών παρατήρησης και ερμηνειών, την έλλειψη επιστημονικής ακρίβειας και αυστηρότητας, την υπογράμμιση πως η επιστήμη βρίσκεται στο «**στάδιο απλής, περιγραφικής γνώσης**», την αναγκαιότητα ορισμού του εγκλήματος και την υπενθύμιση πως ο ποινικός νόμος αναφέρεται σε πολίτες, οι οποίοι διακρίνονται σε «**κοινωνικά καθορισμένες κατηγορίες**».²⁴

Τον ίδιο αιώνα, ο **G. Tarde** αναπτύσσει τη θεωρία για τους τρεις νόμους της μίμησης, αποδίδοντας την εγκληματικότητα κυρίως²⁵ στο περιβάλλον. Με τη θεωρία του γίνεται λόγος περί ποινικής ευθύνης, αφού οι μηχανισμοί μίμησης δεν αποκλείουν τον ρόλο της προσωπικής επιλογής.²⁶ Σημαντική πηγή έμπνευσης αποτέλεσε το έργο του σε μεταγενέστερους Αμερικανούς εγκληματολόγους, όπως τους Thrasher, Shaw & McKay και Sutherland αναφορικά με την κατάταξη των εγκληματιών σε κατηγορίες, τη διάκριση της εγκληματικότητας μεταξύ υπαίθρου και πόλης, κ.α..²⁷ Επιπροσθέτως, το 1886, δημοσιεύεται το έργο του με τίτλο: «**Συγκριτική Εγκληματολογία**», το οποίο περιλαμβάνει συγκριτικές μελέτες εγκληματολογικών στατιστικών της Γαλλίας με άλλες χώρες. Επηρεασμένος από τον

²³ Φαρσεδάκη, Ι. (1990), όπ. π., 103.

²⁴ Φαρσεδάκη, Ι. (1990), όπ. π., 195, βλ. επίσης και Ζαραφονίτου, Χ. (2004). *Εμπειρική Εγκληματολογία*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 31.

²⁵ Ίσως παίζουν κάποιο ρόλο και οι βιολογικοί παράγοντες, όμως τον σημαντικότερο διαδραματίζει ο συνδυασμός ψυχολογικών και κοινωνικών παραγόντων. Φαρσεδάκη, Ι. (1990), όπ. π., 205.

²⁶ Στο ίδιο, 205.

²⁷ Στο ίδιο, 204 – 205.

A. Quételet, υποστήριζε πως με την αξιοποίηση της στατιστικής, θα μπορούσαμε να μετρήσουμε το «βαθμό ηθικής μιας χώρας».²⁸

Εκείνη την περίοδο, αντικείμενο κριτικής αποτέλεσε και η διατύπωση περί **σταθερότητας της εγκληματικότητας**, που κατέληξε και ο **E. Durkheim** (1897) μελετώντας το φαινόμενο των αυτοκτονιών τον 19^ο αιώνα. Η μελέτη αυτή μεταγενέστερα άσκησε επιρροή στην αμερικανική κοινωνιολογική και εγκληματολογική σκέψη (π.χ. R. Merton, E. Sutherland, T. Sellin).²⁹

Οι απόψεις μεταξύ της ιταλικής θετικής σχολής και της γαλλικής σχολής δεν ήταν απόλυτα αντίθετες μεταξύ τους, ωστόσο η γεφύρωση επιτεύχθηκε με τη συμβολή του **E. Ferri**.³⁰

2.1. Η ποσοτική ανάλυση στη Γαλλία

Η Γαλλία τον 18^ο αιώνα καταλάμβανε τη θέση εκείνη στην Ευρώπη, που εξέφραζε μια «σαφή και αδιαμφισβήτητη γαλλική πολιτισμική ηγεμονία», αντίστοιχη με εκείνη που καταλάμβανε η Βρετανία τον 19^ο αιώνα και η Αμερική τον 20^ο και 21^ο. Ο πληθυσμός της Γαλλίας ήταν αγροτικός. Τα αστικά κέντρα ήταν κωμοπόλεις με πληθυσμό κυρίως αγροτικής προέλευσης (εσωτερική μετανάστευση από την επαρχία προς τις κωμοπόλεις). Οι μεγαλουπόλεις μέχρι και τον 19^ο αιώνα βρίσκονταν υπό διαμόρφωση. Η πλειοψηφία των κατοίκων ήταν μικροπωλητές, τεχνίτες, άποροι, το «πλήθος» ή ο όχλος (menu peuple). Η ποιότητα ζωής ήταν χαμηλή, με μέσο όρο ζωής 25 – 27 χρόνια, ενώ το 90% των ανθρώπων ήταν αναλφάβητοι. Με την έναρξη της γαλλικής επανάστασης εδραιώνεται και η έννοια του «έθνους - κράτους».³¹

Μέχρι και τα μέσα του 18^ο αιώνα, ο ποινικός νόμος τόσο στη Γαλλία όσο και σε άλλα κράτη της Ευρώπης περιλάμβανε τόσο τη θανατική ποινή, όσο και αναρίθμητες σωματικές ποινές όπως κόψιμο, τρύπημα ή σημάδεμα κάποιου μέρους του σώματος, κ.α.. Μετέπειτα, ξεκίνησε σε ολόκληρη την Ευρώπη, ένα κίνημα διαμαρτυρίας, με το οποίο συνδεόταν το όνομα του Beccaria, με αποτέλεσμα την

²⁸ Φεργάδη, Μ. (1996). «Περιβάλλον και Εγκληματογένεση: Οι χαρτογραφικές μελέτες της γαλλο – βελγικής και ιταλικής θετικής σχολής – Σύγχρονες οικολογικές έρευνες εγκληματικότητας στη Γαλλία» στο Ζαραφονίτου, Χ. (1996). *Η Προστασία του Περιβάλλοντος από Εγκληματολογική Σκοπιά*. Τετράδια Εγκληματολογίας Ι. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 61.

²⁹ Φαρσεδάκη, Ι. (1990), όπ. π., 206 – 207.

³⁰ Στο ίδιο, 208.

³¹ Τσακαλογιάννης, Π. (2003). *Σύγχρονη Ευρωπαϊκή ιστορία. Από τη Βασίλη στο τείχος του Βερολίνου (1789 – 1989)*. Τόμος Α. Εστία: Αθήνα, 29 – 33 & 54.

εισαγωγή σημαντικών μεταρρυθμίσεων στο νομοθετικό διάταγμα του 1788 και στον αυτοκρατορικό³² Ποινικό Κώδικα του 1810. Παρόλ' αυτά οι σωματικές ποινές δεν είχαν καταργηθεί. Η κατάργηση των ακρωτηριασμών επιτεύχθηκε το 1832, ενώ οι θανατικές ποινές μειώθηκαν. Έτσι, οι δικαστές είχαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν το σύστημα ελαφρυντικών περιστάσεων.³³

Το 1804, πραγματοποιείται η στέψη του αυτοκράτορα Ναπολέοντα (1804) από τον Πάπα³⁴. Αρκετά χρόνια αργότερα και συγκεκριμένα μετά το 1825, εκδίδεται στη Γαλλία η πρώτη στατιστική της ποινικής δικαιοσύνης με τίτλο: «*Compte général de l' administration de la justice criminelle en France*» και δημοσιεύεται με συστηματικό τρόπο, ανά έτος.³⁵

Δύο χρόνια αργότερα, το Υπουργείο Δικαιοσύνης παρουσιάζει στατιστικά δεδομένα σχετικά με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, τα οποία αποτέλεσαν παράδειγμα μίμησης και για άλλες χώρες, όπως τις Η.Π.Α., την Αυστρία, τη Γερμανία, τη Σουηδία και το Βέλγιο.³⁶ Εκείνη την περίοδο, μια ομάδα «ηθικολόγων στατιστικολόγων», θεωρούσαν πως αυτά τα δεδομένα, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν με σκοπό την τελειοποίηση της νομοθεσίας.³⁷ Από το 1852, δημοσιεύεται ετησίως και η σωφρονιστική στατιστική.³⁸

Μεταγενέστερα, οι εγκληματολογικές στατιστικές θα εμπλουτιστούν με γεωγραφικές και χρονικές κατανομές της εγκληματικότητας με τη συμβολή των **A. Quételet** και **A. M. Guerry**, ιδρυτών της γαλλο - βελγικής χαρτογραφικής σχολής,³⁹ στους οποίους θα εστιάσουμε μετέπειτα.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να σημειώσουμε πως μέχρι και το 1906, η γαλλική στατιστική αξιοποιείται ως βάση για τον υπολογισμό της εγκληματικότητας.⁴⁰ Συγκεκριμένα, την περίοδο εκείνη (περίπου μέσα 19^{ου} αιώνα) τόσο στη Γαλλία, όσο και στην Αγγλία, που θα μελετήσουμε στη συνέχεια, οι κοινωνικό – πολιτικές εξελίξεις και η ανάπτυξη της θεωρίας αναφορικά με τις επικίνδυνες τάξεις (Fregier,

³² Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 78.

³³ Durkheim, E. (2005). *Δύο νόμοι για την ποινική Εξέλιξη*. Μετάφραση Σγκουνίδου – Δασκαλάκη, Η. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 18 – 19.

³⁴ Τσακαλογιάννης, Π. (2003), όπ. π., 60, 67, 86.

³⁵ Γαρδίκας, Κ. (1966). *Εγκληματολογία*. Τόμος Α. 5^η έκδοση. Τζάκα: Αθήνα, 123.

³⁶ Βλάχου, Β. (2017), όπ. π., 131 – 132.

³⁷ Coleman, C., & Moynihan, J. (1996). *Understanding Crime Data*. Buckingham, 4.

³⁸ Γαρδίκας, Κ. (1966), όπ. π., 123.

³⁹ Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 35, βλ. επίσης και Ζαραφονίτου, Χ. (1996), όπ. π., 17.

⁴⁰ Γαρδίκας, Κ. (1966), όπ. π., 123.

1840) οδήγησαν στον επίσημο κοινωνικό έλεγχο του πληθυσμού.⁴¹ Το κράτος στράφηκε προς έρευνες αναφορικά με την εγκληματικότητα και τα χαρακτηριστικά των ατόμων, που συνιστούσαν τις λεγόμενες «επικίνδυνες τάξεις» στο Παρίσι ή σε άλλες πόλεις της Γαλλίας, με σκοπό τον προσδιορισμό των κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του ίδιου του κράτους. Προς αυτή τη κατεύθυνση βοήθησε με το έργο της, η Ακαδημία των Ηθικών και Πολιτικών Επιστημών (Académie de Sciences Morales et Politiques).⁴²

2.2. Η ανάπτυξη της ποσοτικής ανάλυσης στην Αγγλία

Στην Αγγλία, στο πρώτο μισό του 17^{ου} αιώνα, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η μαθηματική πιθανότητα (*political arithmetic*)⁴³, ενώ μετά το δεύτερο μισό του 17^{ου} αιώνα, η ποσοτική ανάλυση αναπτύσσεται περισσότερο. Αρχικά, τα αριθμητικά δεδομένα αξιοποιούνται για την πραγματοποίηση απογραφών (π.χ. Ιρλανδία, 1659), όπως συνέβαινε και στη Γαλλία. Το 1696, η αξιοποίηση τους, αποτελεί το επίκεντρο του πολιτικού «debate» και έτσι τα δεδομένα υπό τη μορφή πιθανοτήτων, χρησιμοποιούνται εντονότερα. Στη συνέχεια, τον 18^ο αιώνα - αν και με αργούς ρυθμούς - οι προσπάθειες συλλογής στατιστικών δεδομένων εκσυγχρονίζονται. Η συμβολή τους αναζητείται μέσα από δύο κατευθύνσεις. Η μία είναι προσανατολισμένη προς την κυβέρνηση, ενώ η άλλη έξω από αυτή. Η βουλή των Κοινοτήτων (και λιγότερο η βουλή των Λόρδων) επιζητά όλο και συχνότερα ποσοτικά δεδομένα για διάφορα θέματα (όπως εκθέσεις αναφορικά με την ποσότητα, την ποιότητα, τις τιμές, κ.α. συγκομιδών, που παρέχονται από τη τελωνειακή υπηρεσία). Τέτοιου είδους εκθέσεις, επιβεβαιώνουν με έντονο τρόπο, την απουσία εθνικής απογραφής πριν από το 1801. Αργότερα, τα δεδομένα αυτά, συνδέονται με το κράτος, την οικονομία και την κοινωνία.⁴⁴

⁴¹ Φεργάδη, Μ. (1996), όπ. π., 53.

⁴² Η Θανοπούλου – Σιγάλα, Λ. (1979) αναφέρεται στον Fregier, H. (1840). *Des classes dangereuses*. τόμ.1. Baillière: Paris, V. Θανοπούλου – Σιγάλα, Λ. (1979). «Εγκληματολογία: Μια επιστήμη για επανεξέταση». *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 36 (36 – 37), 303.

⁴³ Ο όρος «**political arithmetic**» επινοήθηκε από τον Sir William Petty περίπου το 1671 ή 1672 και ήταν συνδεδεμένος με τη στατιστική και συγκεκριμένα με τη συλλογή αριθμητικών δεδομένων, για θέματα σχετικά με την κυβέρνηση, όπως για παράδειγμα την εκτίμηση του εθνικού εισοδήματος. Hoppit, J. (1996). «Political arithmetic in eighteenth-century England». *Economic History Review*, 49 (3), 516 - 517.

⁴⁴ Στο ίδιο, 516 – 540.

Η Βρετανία τον 19^ο αιώνα (1815) χαρακτηριζόταν ως πολιτική και οικονομική υπερδύναμη της Ευρώπης. Η υπεροχή της ήταν αισθητή στον στρατιωτικό, οικονομικό, εμπορικό, διπλωματικό, πολιτικό και βιομηχανικό τομέα. Στα μέσα του 18^{ου} αιώνα η χώρα απογειώνεται βιομηχανικά πριν από την πολιτική χειραφέτηση της αστικής τάξης. Το πρώτο μισό του αιώνα, ο πληθυσμός αυξανόταν με γεωμετρική πρόοδο, ενώ η αγροτική παραγωγή με αριθμητική. Για να αποτρέψουν τις καταστροφικές συνέπειες (λιμοί, θάνατοι, πόλεμοι, κ.α.) ο μοναδικός τρόπος ήταν ο έλεγχος των γεννήσεων με επιστροφή στις ηθικές και κοινωνικές αξίες. Επιπροσθέτως, μετά τις ευρωπαϊκές επαναστάσεις του 1848, οι κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στη Βρετανία (και στη Γαλλία) συνέβαλλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση της πολιτικής σκέψης του Μάρξ.⁴⁵

Στο παραπάνω πλαίσιο, τα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα σοβαρά εγκλήματα, είχαν ξεκινήσει να εκδίδονται από το 1810.⁴⁶ Το 1828, στο Λονδίνο, ξεκινούν έρευνες αναφορικά με τις ποινικές υποθέσεις και την κατάσταση της Αστυνομίας. Το 1834, τα στοιχεία, που συλλέγονται, δημοσιεύονται σε περιλήψεις από τον Samuel Redgrave. Συστηματικά, οι εγκληματολογικές στατιστικές παρουσιάζονται το ίδιο έτος (1834), ενώ εκείνες της αγγλικής αστυνομίας το 1857, σε αντίθεση με τα στατιστικά δεδομένα του Καναδά, που παρουσιάζονται το 1876. Συγκεκριμένα, το 1857, υπό τη διεύθυνση του Earl Grey, πραγματοποιείται η επιμέλεια της πρώτης ολοκληρωμένης δημοσίευσης των αγγλικών στατιστικών για το έτος 1856.⁴⁷ Επιπροσθέτως, από το 1857 σημαντική επιρροή ασκεί το Διεθνές Συνέδριο Στατιστικολόγων, με αποτέλεσμα η αστυνομία και τα ποινικά δικαστήρια να συλλέγουν και να δημοσιεύουν τα στατιστικά ευρήματά τους, ξεχωριστά. Το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, στατιστικολόγοι και επιστήμονες εξειδικευμένοι επί των ποινών, σε διεθνή συνέδρια, τίθενται υπέρ της δημοσίευσης των στατιστικών δεδομένων σε σταθερή βάση ανά χώρα και σε συγκρίσιμη βάση διεθνώς. Επιπλέον, εκείνη την περίοδο στο Ηνωμένο Βασίλειο πραγματοποιείται μια προσπάθεια προσδιορισμού του τύπου του «εγκληματία» από τα στατιστικά της αστυνομίας, ως απόρροια του έργου του Lombroso, χωρίς όμως η προσπάθεια αυτή να είναι απαλλαγμένη από διάφορα προβλήματα, όπως υποκειμενικές αστυνομικές κρίσεις

⁴⁵ Τσακαλογιάννης, Π. (2003), όπ. π., 103 – 104, 108 – 109, 180.

⁴⁶ Βλάχου, Β. (2017), όπ. π., 131 - 132.

⁴⁷ Grünhut, M. (1951). «Statistics in criminology». *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (General)*, 114(2), 139 - 140.

αναφορικά με «επικίνδυνα» άτομα.⁴⁸ Παράλληλα, η ανησυχητική αύξηση του δείκτη εγκληματικότητας, αναμενόμενα οδήγησε και στην αύξηση του αριθμού των εγκλείστων, με αποτέλεσμα η κυβέρνηση να αποφασίσει τον σχεδιασμό ανοικοδόμησης νέων φυλακών.⁴⁹

Την τελευταία δεκαετία του αιώνα, διορίζονται επιτροπές με σκοπό την αναθεώρηση των δικαστικών στατιστικών. Το 1893, σύμφωνα με το Judicial Statistics (1893), παρουσιάζεται η βασική έκθεση, η οποία περιλαμβάνει την αξιολόγηση των μεθόδων των εγκληματολογικών στατιστικών μέσα από μια συνοπτική έρευνα της κατάστασης του εγκλήματος στην Αγγλία. Εν συνεχεία, το 1893, δημοσιεύονται μια Τελική Έκθεση και μια Συμπληρωματική το 1899, με αποτέλεσμα στην Αγγλία και στην Ουαλία να εκδίδονται ξεχωριστά στατιστικά δεδομένα μέχρι και σήμερα.⁵⁰ Έως τον 19^ο αιώνα, οι ερευνητές στηρίζονταν σε μεγάλο βαθμό στις επίσημες στατιστικές και τις αποδέχονταν χωρίς αμφιβολία.⁵¹

2.3. Τα πρώτα ποσοτικά δεδομένα στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

Αν και η Γαλλία και η Αγγλία, έχουν μακρά ιστορία, οι Η.Π.Α., όπως αναφέρθηκε, επηρεάστηκαν από το έργο του **A. Quételet** (1835) με τίτλο «*Treatise on Man*». Από την περίοδο του αποικισμού (16^{ος} αιώνας) μέχρι και τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, φαίνεται πως δεν υπάρχουν στατιστικά δεδομένα για τη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου. Ιστορικοί ανακάλυψαν στατιστικά δεδομένα, αλλά δεν είχαν σχέση ούτε με αστυνομικά στοιχεία περί συλλήψεων, ούτε με εκείνα των δικαστηρίων αναφορικά με δίκες. Η επισήμανση του εγκλήματος πραγματοποιούνταν μόνο μετά από καταγγελία. Ο ρόλος των αστυνομικών ήταν περιορισμένος και ίσως απαλλαγμένος από την έρευνα. Το μεγαλύτερο μέρος των στατιστικών δεδομένων πριν τον 20^ο αιώνα είχε λίγες ομοιότητες ή σχέση με αυτό που σήμερα θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ως ποσοστά εγκληματικότητας. Στη Ν. Υόρκη, στη

⁴⁸ Godfrey, B. S., Lawrence, P., & Williams, C. A. (2007). *History and crime*. Sage, 29 – 30.

⁴⁹ Bottomley, A. K. (2002). «Εγκλημα και Ποινική Δικαιοσύνη στο ξεκίνημα του 21ου αιώνα: «Αυστηροί με το έγκλημα - Αυστηροί με τα αίτια του εγκλήματος*»». μετάφραση: Γιώργος Καρανικόλας. *Ποινική Δικαιοσύνη*, 6, 640 – 646.

⁵⁰ Grünhut, M. (1951), όπ. π., 139 – 140.

⁵¹ Morris, R. M. (2001). «Lies, damned lies and criminal statistics: Reinterpreting the Criminal statistics of England and Wales». *Crime, History and Societies*, 5(1), 117.

Μασαχουσέτη και στο Μέιν, συλλέγονται τα πρώτα στοιχεία από αρχεία δικαστηρίων και δικηγόρων⁵² ενώ, δε βρέθηκαν αστυνομικά δεδομένα αναφορικά με αδικήματα, που ενδεχομένως καταγγέλθηκαν εκείνη την περίοδο. Το 1870, το Κογκρέσο ιδρύει το Υπουργείο Δικαιοσύνης, εφαρμόζοντας το P.L. 41 – 97⁵³, με αποτέλεσμα η Ομοσπονδιακή προσοχή να στρέφεται προς τις εγκληματολογικές στατιστικές. Η ενέργεια αυτή αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια επίτευξης ομοιομορφίας των επίσημων στατιστικών, προτείνοντας ο Γενικός Εισαγγελέας να δημοσιεύει ετήσια έκθεση. Ωστόσο, στο μέτρο αυτό δε δόθηκε η ανάλογη σημασία, σε αντίθεση με τη σημασία, που δόθηκε στις κρατικές στατιστικές.⁵⁴

Ήδη από το 1840, ο Sir Archibald Russell, περιελάμβανε στις συστάσεις του για την Απογραφή των Η.Π.Α., τον καθορισμό του αριθμού των κρατουμένων, ταξινομώντας τους κατά ημερομηνία γέννησης, είδος εγκλήματος, είδος ποινής, εκπαίδευση και υγεία⁵⁵, με σκοπό την επίτευξη ομοιομορφίας.⁵⁶ Στη συνέχεια, το 1849 σχεδιάζονται οι ομοσπονδιακές εγκληματολογικές στατιστικές (Federal criminal statistics)⁵⁷ και το 1850 ξεκινά η συλλογή στατιστικών δεδομένων των εγκληματιών⁵⁸ σύμφωνα με τις απογραφές που όριζε ο νόμος, ο οποίος αναφερόταν και στις απογραφές του 1860 και του 1870. Στο χρονοδιάγραμμα των κοινωνικών στατιστικών συμπεριλαμβανόταν ο αριθμός των καταδίκων, διαδικασία η οποία απαιτούσε προσφυγή σε δικαστικά αρχεία. Το 1890 διευρύνεται το πεδίο έρευνας για το έγκλημα, γεγονός που οφείλεται στην προσπάθεια του Frederick Howard Wines. Ήδη από το 1880, είχε αιτηθεί την αξιοποίηση στοιχείων, που είχαν συλλεχθεί από τα αρχεία των φυλακών, των δικαστηρίων και των εκθέσεων της αστυνομίας.

⁵² Ο Maltz M. D. (1977) αναφέρεται στον Ferdmand, T. N. (1967). «The Criminal Patterns of Boston since 1849». *American Journal of Sociology*, 73 (1), 84 – 99. Maltz, M. D. (1977). «Crime statistics: A historical perspective». *Crime & Delinquency*, 23(1), 32 – 40.

⁵³ Με τον Public Law 41 – 97, 16 stat. 162 (1870) ιδρύεται το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Στην παράγραφο 12 του συγκεκριμένου νόμου, αναφέρονται οι αρμοδιότητες του Γενικού Εισαγγελέα, μέρος των οποίων αποτελεί και η σύνταξη ετήσιας έκθεσης. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. *The United States. Department of Justice. Establishment of the Department of Justice (P.L. 41-97)* στον υπερσύνδεσμο [P.L.41-97, 16 Stat. 162 \(1870\)](https://www.justice.gov/jmd/establishment-department-justice-pl-41-97) του ιστότοπου <https://www.justice.gov/jmd/establishment-department-justice-pl-41-97>.

⁵⁴ Maltz, M. D. (1977), όπ. π., 32 – 33.

⁵⁵ Ο Rosen, L. (1995) αναφέρεται στον Russell, Sir A. (1995). *Principals of Statistical Inquiry*, D. Appelton and Co.: New York, 70. Rosen, L. (1995). «The creation of the uniform crime report: The role of social science». *Social Science History*, 19(2), 218.

⁵⁶ Rosen, L. (1995), όπ. π., 218.

⁵⁷ Αποτελούν προσπάθειες της 1^{ης} γενιάς Αμερικανών επαγγελματιών στατιστικολόγων μεταξύ άλλων των Leonard Shattuck, Nathum Capen, Jessie Dickering, Edward Jarvis & Sir Archibald Russell (Rosen 1990). Στο ίδιο, 218.

⁵⁸ Τα στατιστικά δεδομένα των προαναφερθέντων ετών είχαν χαρακτηριστεί πενιχρά και αμφιβόλου ποιότητας. Στο ίδιο, 219.

Πραγματοποιήθηκε μια προσπάθεια παρουσίασης των δεδομένων της αστυνομίας σε πίνακες, αλλά είχε μικρή αξία. Η κατάσταση φαίνεται πως παρέμεινε σταθερή μέχρι το 1907.⁵⁹

2.4. Η δημοσίευση των πρώτων ελληνικών επίσημων ποσοτικών δεδομένων

Ο διεθνής όρος της στατιστικής «statistique», εισήχθη στην Ελλάδα τον 19^ο αιώνα. Η πρώτη απόδοση του όρου πραγματοποιήθηκε το 1808 ως «πολιτογραφία», ενώ αργότερα στα ονόματα που του αποδόθηκαν περιλαμβάνονταν και ο όρος στατιστική (1811).⁶⁰ Μετά την Επανάσταση του 1821, οι στατιστικές (απογραφές) αξιοποιήθηκαν με σκοπό την καταγραφή της κατάστασης (όπως καταγραφή του πληθυσμού και της οικονομικής κατάστασης της χώρας). Η Κυβέρνηση ανέθεσε το έργο αυτό στο Υπουργείο Εσωτερικών, ενώ η συλλογή στοιχείων πραγματοποιούνταν από εφόρους, έπαρχους και αστυνομικούς. Τα στοιχεία που συλλέγονταν κατατάσσονταν σε πίνακες, ωστόσο μέχρι και τη δεκαετία του 1850, τα στατιστικά αυτά δεδομένα δεν έβλεπαν το φως της δημοσιότητας⁶¹. Μετά το 1854, ξεκινά η δημοσίευσή τους, αρχικά στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.⁶²

Ειδικότερα, εκείνη την εποχή, η αξιοποίηση των στατιστικών για τη διεξαγωγή απογραφών ήταν συνυφασμένη με την κατάσταση, που επικρατούσε στο κράτος. Για παράδειγμα, αν η στατιστική κατέγραφε αύξηση του πληθυσμού, τότε θεωρούσαν πως στο κράτος επικρατούσαν «ελευθερία, τάξη, ασφάλεια, δικαιοσύνη, ισότητα ως προς τη φορολογία, ευζωία, καλή διοίκηση και προσέλκυση ξένων»⁶³ και κατ' επέκταση υπήρχε άμεση σύνδεση της αύξησης αυτής με την πρόοδο κάθε λαού και γενικότερα με τις αντίστοιχες ιδέες και θεωρίες⁶⁴ περί ερμηνείας των στατιστικών

⁵⁹ Robinson, L. N. (1933). «History of criminal statistics (1908-1933)». *Journal Criminal Law and Criminology*, 24, 125 – 126.

⁶⁰ Μπαφούνης, Γ. (2006). «Στατιστική και πλάνη είναι λέξεις συνώνυμοι... Η Ελληνική Στατιστική τον 19^ο αιώνα». *Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού. Παράρτημα του Περιοδικού Μνημών*, 14, υπ. 1, 15.

⁶¹ Στο ίδιο, 17 – 18. Οι εγκληματολογικές στατιστικές αποτελούσαν «κρατικό απόρρητο», όπ. π. ο Πανούσης, Γ. (2007). «Στατιστική ή εκ-στατική εγκληματικότητα;». *Ποινική Δικαιοσύνη*, 8 – 9, 1010 – 1018.

⁶² Μπαφούνης, Γ. (2006), όπ. π., 36 – 37.

⁶³ Ο Μπαφούνης, Γ. (2006) αναφέρεται στο περιοδικό Πανδώρα, τ. IB, 1862, 544. Στο ίδιο, 163 – 164.

⁶⁴ Όπως για παράδειγμα η **θεωρία του κοινωνικού Δαρβινισμού** (1859). Φαίνεται πως αξιοποιήθηκε ως «επιχείρημα για την ορθή εκτέλεση της απογραφής και των στατιστικών». Στο ίδιο, 179.

αποτελεσμάτων, που επικρατούσαν σε πανευρωπαϊκό επίπεδο για όλο τον 19^ο αιώνα.⁶⁵

Στην Ελλάδα, τα στατιστικά δεδομένα είναι περιορισμένα για τον 19^ο αιώνα. Τον ίδιο αιώνα (1822) δημιουργείται και ο πρώτος Ποινικός Κώδικας από τον Γεώργιο Μάουρερ (Βαυαρός, μέλος της Αντιβασιλείας), ο οποίος χαρακτηρίζεται από αυστηρή και σκληρή αντιμετώπιση ως προς την τιμωρία των αδικημάτων⁶⁶. Την τελευταία εικοσαετία του αιώνα, σημειώνονται γενικότερες ανακατατάξεις. Τα σημαντικά δημόσια έργα του Χ. Τρικούπη (19 χρόνια πολιτική δράση, 1875 – 1894) και η μεγάλη οικονομική ύφεση οδήγησαν σε οικονομική πτώχευση της χώρας, ενώ ο ελληνο – τουρκικός πόλεμος του 1897 επέφερε γενικότερη κρίση αξιών και θεσμών.⁶⁷ Παρόλ' αυτά, μετά τη συγκρότηση του έθνους – κράτους, τον 19^ο αιώνα, συνολικά παρατηρούνται «πολιτική συνέχεια και κοινωνική ηρεμία», χωρίς να απουσιάζουν βέβαια και ιδιομορφίες,⁶⁸ γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με άλλες χώρες όπως για παράδειγμα συνέβαινε στη Γαλλία, όπου η κοινωνική ηρεμία είχε κλονιστεί εξ' αιτίας της μετάβασης από το αυτοκρατορικό καθεστώς στην Γ' Γαλλική Δημοκρατία.⁶⁹ Σε αυτό το πλαίσιο, ξεκίνησαν να δημοσιεύονται στατιστικά δεδομένα για πρώτη φορά στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το 1883⁷⁰. Βασιλικό διάταγμα του 1872 (ΦΕΚ Α 51/30 – 12- 1872),⁷¹ υποχρέωνε το Υπουργείο Δικαιοσύνης, να αποστέλλει αναλυτικούς στατιστικούς πίνακες αναφορικά με τις δραστηριότητές του. Τέλος, το 1889, το Υπουργείο Δικαιοσύνης δημοσιεύει τις πρώτες στατιστικές φυλακών.⁷²

⁶⁵ «Στον απολογισμό της εικοσιπενταετίας της βασιλείας του Γεωργίου Α' στα θέματα του πληθυσμού, ο Κατσελίδης Γ. (αρθρογράφος της εφημερίδας Ακρόπολις) κάνει λόγο για εσφαλμένη ερμηνεία, αφού εκείνη την εποχή ο αριθμός των γάμων με τον πολιτισμό και την πρόοδο περιστέλλεται». Ο Μπαφούνης, Γ. (2006) αναφέρεται στο Η Ελλάς κατά την 25ταετηρίδα του Βασιλέως Γεωργίου, υποσ. 303. Στο ίδιο, 167.

⁶⁶ Η Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984) αναφέρεται στη συνέντευξη του τότε Αεροπαγίτου Δ. Στεφάνου (Πατρίς, 1895) και στην εισήγηση Ν. Δημητρακόπουλου, Υπ. Δικαιοσύνης, στην επετηρίδα Υπ. Δικαιοσύνης, τ. Οκτ. – Δεκ, 1911, 359. Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 81.

⁶⁷ Μπαφούνης, Γ. (2006), όπ. π., 215.

⁶⁸ Παρόλο που δε σημειώθηκαν αγροτικές εξεγέρσεις και γενικότερα κινητοποιήσεις κατώτερων κοινωνικών τάξεων, υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ ηγετικών ομάδων. Λυριντζής, Χ. (2008). «Κράτος, Εξουσία, Πολιτική (1830 – 1880)» στο Γαρδίκας, Κ., Κεχριώτης, Χ., Λούκος, Χ., Λυριντζής, Χ. & Μαρανίτη, Ν. *Η Συγκρότηση του ελληνικού κράτους. Διεθνές πλαίσιο, εξουσία και πολιτική τον 19^ο αιώνα*. Επιμέλεια Λιάκος, Α. & Γαζή, Ε., Νεφέλη: Αθήνα, 89 – 90.

⁶⁹ Στο ίδιο, 89 – 90.

⁷⁰ Πίναξ Στατιστικός της Στρατιωτικής Ποινικής Δικαιοσύνης. ΦΕΚ Α. 49/ 9-2-1883.

⁷¹ ΦΕΚ Α 51/30 – 12- 1872. Ανακτήθηκε στις 8/7/2020 από : <http://www.et.gr/index.php/anazitisi-fek>

⁷² Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985). *Εγκληματολογία*. Αντ. Σάκκουλα: Αθήνα – Κομοτηνή, 59.

3. Η συμβολή της γαλλοβελγικής χαρτογραφικής σχολής

Τον 19^ο αιώνα ιδρύεται από τους A. Quételet (Βέλγος μαθηματικός και στατιστικολόγος) και A. M. Guerry (Γάλλος δικηγόρος) η γαλλοβελγική χαρτογραφική σχολή, με σκοπό τη μελέτη της γαλλικής εγκληματολογικής στατιστικής. Τα κοινωνικά φαινόμενα μελετώνται επιστημονικά, αξιοποιώντας ως βασικό μεθοδολογικό εργαλείο τη στατιστική.

3.1. Ο Νόμος «της Σταθερής Σχέσης», ο «Θερμικός Νόμος» και η Θεωρία του «Μέσου Όρου» του A. Quételet (1796 – 1874)

Στη Γαλλία, το 1825, ξεκινά μια προσπάθεια συλλογής στατιστικών δεδομένων αναφορικά με την ποινική δικαιοσύνη. Ερευνητές της εποχής, μελετούν την εγκληματικότητα στο εσωτερικό χωρών. Ένας από αυτούς, ο **A. Quételet**, προσπάθησε να καταλήξει σε έναν «γενικό νόμο σχετικής σταθερότητας». Το «φιλοσοφικό δοκίμιο» αναφορικά με τις πιθανότητες (1814) του αστρονόμου Laplace διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη διατύπωση του νόμου αυτού.⁷³ Στο μεγαλύτερο μέρος του 19^{ου} αιώνα, όπως αναφέρθηκε, οι στατιστικές ήταν περισσότερο γραφειοκρατικές και συνδεδεμένες με απογραφές και έρευνες, με σκοπό τη διαχείριση του πληθυσμού και την προώθηση της δημόσιας υγείας και της ασφάλειας. Έτσι, τον 19^ο αιώνα, βρίσκεται στο προσκήνιο, η συζήτηση αναφορικά με τη διατύπωση του «θερμικού νόμου» από τον **A. Quételet**, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε για την πρόγνωση της μελλοντικής εξέλιξης της εγκληματικότητας⁷⁴. Ο νόμος αυτός αναφερόταν σε μια «στατιστική κανονικότητα», υπήρχε δηλαδή, ένας συνολικός αριθμός εγκλημάτων, ο οποίος παρέμενε σχετικά σταθερός από χρόνο σε χρόνο, με αποτέλεσμα να είναι εφικτή η πρόγνωση της εξέλιξης της εγκληματικότητας. Ειδικότερα, θεωρούσε ότι θα μπορούσε να επιτευχθεί «ένα είδος προϋπολογισμού του εγκλήματος», πάνω στο οποίο στηρίχθηκε για τη διατύπωση του «νόμου της

⁷³ Φαρσεδάκης, Ι. (1990), όπ. π., 103.

⁷⁴ Για την πρόγνωση της μελλοντικής εξέλιξης της εγκληματικότητας είναι απαραίτητα: α) η καλά οργανωμένη και λεπτομερής γενική και εγκληματολογική στατιστική, καθώς επίσης και β) η διασφάλιση πως η καμπύλη εγκληματικότητας δεν θα επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από γεγονότα ή από κοινωνικές μεταβολές. Αλεξιάδης, Σ. (1996). *Εγχειρίδιο εγκληματολογίας*. Αντ. Ν. Σακκούλα, Θεσσαλονίκη, 121. Υποστήριζε πως η πρόγνωση της μελλοντικής εξέλιξης της εγκληματικότητας ήταν εφικτή «κατά κατηγορίες εγκληματιών». Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Φαρσεδάκης, Ι. (1990). όπ. π., 104, βλ. επίσης και Ζαραφώνιτου, Χ. (2004), όπ. π., 34.

σταθερής σχέσης» και του «θερμικού νόμου». Υποστήριζε, πως οι νόμοι της φύσης θα περιγράφουν μια αξιοσημείωτη «κανονικότητα», σύμφωνα με την οποία θα επαναλαμβάνονται ορισμένα κοινωνικά φαινόμενα, όπως το φαινόμενο της εγκληματικότητας. Αυτή η «στατιστική κανονικότητα» του κέντρισε ιδιαίτερα το ενδιαφέρον, διότι ήταν απροσδόκητη, ενόψει της πρόδηλης «μη κανονικότητας», η οποία παρατηρήθηκε σε ατομικές περιπτώσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, ο άνθρωπος διατηρεί την ελευθερία και την ατομικότητά του, αλλά δεν παύει να αποτελεί και μέρος του συνόλου της κοινωνίας, που ρυθμίζει αυτά τα κοινωνικά φαινόμενα.⁷⁵

Ο **A. Quételet**, παρουσίαζε εύχρηστους τύπους, δημιουργώντας στατιστικές σχέσεις, με σκοπό να ερμηνεύσει τα αποτελέσματά του, ακολουθώντας το ίδιο σκεπτικό με εκείνο για παράδειγμα των μεταβλητών του ύψους ή της ηλικίας. Διαπίστωσε τη χρονική περίοδο 1828 – 1830⁷⁶ διαφορές ως προς το είδος της εγκληματικότητας σε Βορρά και Νότο. Για παράδειγμα, το καλοκαίρι σημειώνονταν παντού, περισσότεροι εκούσιοι θάνατοι, σε σχέση με τον χειμώνα. Επιπροσθέτως, διαφοροποιήσεις ως προς το είδος του εγκλήματος σημειώθηκαν και μεταξύ πόλης και υπαίθρου. Στις πόλεις επικρατέστερα ήταν τα αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας, καθώς επίσης και εκείνα των εκουσίων θανάτων. Αντιθέτως, στις υπαίθρους καταγράφηκαν περισσότερα εγκλήματα βίας σε σχέση με τις πόλεις.⁷⁷ Σε μια αντίστοιχη κατανομή κατέληξε και ο **E. Durkheim** (1897) μελετώντας το φαινόμενο της αυτοκτονίας τον 19^ο αιώνα.

Αξιοποιώντας τον «νόμο της σταθερής σχέσης», σημείωσε τη σχετική σταθερότητα του αριθμού των κατηγορουμένων και των καταδικασθέντων.⁷⁸ Ωστόσο, με βάση την κριτική που του ασκήθηκε, η σταθερότητα αυτή θα μπορούσε να εξηγηθεί με βάση τη δραστηριότητα των φορέων άσκησης επίσημου κοινωνικού ελέγχου⁷⁹ (περιορισμοί της αστυνομίας, του εισαγγελέα, των δικαστών, των ποσοστών συλλήψεων ή της χωρητικότητας των φυλακών).⁸⁰

⁷⁵ Porter, T. M. (1995). «Statistical and social facts from Quetelet to Durkheim». *Sociological Perspectives*, 38(1), 16 & 19.

⁷⁶ Αξιοσημείωτη είναι και η συμβολή του A. M. Guerry από το 1825 – 1830.

⁷⁷ Porter, T. M. (1995), όπ. π., 16 & 19, βλ. επίσης και Ζαραφώνιτου, Χ. (2004), όπ. π., 48 & 54.

⁷⁸ Stigler, S. M. (1986). *The history of statistics: The measurement of uncertainty before 1900*. Harvard University Press, 179.

⁷⁹ Τα επίσημα στατιστικά δεδομένα εκλαμβάνονται ως δείκτες των δραστηριοτήτων των επίσημων φορέων άσκησης της ποινικής δικαιοσύνης. Η ανάλυση αυτή υποστηρίζεται μετέπειτα, από τη θεσμική προσέγγιση, η οποία διαχωρίζεται από τη θετικιστική. Για περισσότερα βλ. Ροϊνιώτη, Ε. (2009). «Η γνώση μας για το έγκλημα στη βάση ποσοτικών δεδομένων» στο Τσίγκανου Ι., (επ.), *Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129(Β'), 35 – 36. Η θετικιστική ή εμπειρική μέθοδος αναφέρεται σε μεθοδολογικά πρότυπα

Επιπροσθέτως, ο **A. Quételet** διατύπωσε την αμφιλεγόμενη θεωρία «**του μέσου όρου**» αναφορικά με τις διανοητικές και ηθικές ιδιότητες του ανθρώπου. Αμφιλεγόμενη, διότι υποστηρίζεται πως δεν έλαβε υπόψη του τα στατιστικά εργαλεία, την τυπική απόκλιση και τους συντελεστές ασυμμετρίας και κυρτότητας, που επινόησε ο σύγχρονος Gauss.⁸¹ Επικρίθηκε, διότι κατέληξε σε αυτή τη θεωρία, μελετώντας την επαναλαμβανόμενη ανατροπή ενός νομίσματος βάσει της πιθανότητας p. Αυτό το πείραμα, το επέκτεινε και στη μελέτη των κοινωνικών φαινομένων και των ανθρώπινων συμπεριφορών. Ωστόσο, αν και ισχυρίστηκε πως υπήρχε μια σταθερή τιμή, οι αποκλίσεις της τιμής από τον μέσο όρο ήταν εσφαλμένες. Έτσι, με βάση ένα σφάλμα στα δεδομένα, οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι ο πληθυσμός έγινε πιο ηθικός με την πάροδο του χρόνου, διότι σημειώθηκε σταδιακή μείωση στο ετήσιο ποσοστό καταδικών. Αντιθέτως, ο Simeon-Denis Poisson, χρησιμοποιώντας τα διορθωμένα στατιστικά δεδομένα, επισήμανε πως η διακύμανση που σημειώθηκε δεν ήταν «στατιστικά σημαντική».⁸²

Γενικότερα, η «**θεωρία του μέσου όρου**» είχε αρκετούς υποστηρικτές, οι οποίοι επικρίθηκαν. Ένας από τους επικριτές των υποστηρικτών της, ήταν ο Francis Galton. Εκείνη την εποχή, επικρατούσε ο χαρακτηρισμός μιας συμπεριφοράς ως αποκλίνουσας στις περιπτώσεις όπου η ανωτέρω συμπεριφορά απέκλινε από τον μέσο όρο. Η άποψη αυτή επηρέασε και μεταγενέστερα τους Gottfredson & Hirschi (1990), με αποτέλεσμα να καταλήξουν στη Γενική Θεωρία του Εγκλήματος, η οποία αποδίδει το έγκλημα στην «*έλλειψη αυτοελέγχου*».⁸³ Παρά τις επικρίσεις, το έργο του A. Quételet έθεσε νέα θεμέλια στη Στατιστική Επιστήμη τον 19^ο αιώνα.

Τέλος, τόσο η προσέγγιση του A. Quételet, όσο και του A. M. Guerry εστίασαν στη μελέτη των αιτιών του εγκλήματος και όχι στο σχεδιασμό του νομικού συστήματος. Έτσι, αφού το έγκλημα είναι κανονικό και προβλέψιμο, δεν ανάγεται στην ελεύθερη βούληση του ατόμου ή σε ανθρώπινη κακοήθεια, αλλά είναι «*αναπόφευκτο και επακόλουθο χαρακτηριστικό της κοινωνικής οργάνωσης*».⁸⁴

των φυσικών επιστημών. Περιλαμβάνει προκαθορισμένα στάδια: θεωρητικό πλαίσιο – κατασκευή υποθέσεων – επιλογή μεθόδου – συλλογή στοιχείων (έρευνα) – επαλήθευση ή διάψευση υποθέσεων. Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985), όπ. π., 48 – 49.

⁸⁰ Maltz, M. D. & Frey, K. (2014). *History of the Statistics of Crime and Criminal Justice*. In *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. Springer, 2319 – 2326.

⁸¹ Helin, E., & Kellens, G. (1984). «Quételet, la morale et la statistique». *Déviance et société*, 8(1), 8.

⁸² Stigler, S. M. (1986), όπ. π., 190.

⁸³ Maltz, M. D. & Frey, K. (2014), όπ. π., 2319 – 2326.

⁸⁴ Ο Λάζος, Γ. (2007) αναφέρεται στον Muncie J. E. (1996), 2. Λάζος, Γ. (2007). *Κριτική Εγκληματολογία*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 22 – 23.

3.2. Η μέθοδος του A. M. Guerry (1802 – 1866)

Ο **A. M. Guerry** (1802 – 1866) ήταν δικηγόρος στο βασιλικό δικαστήριο του Παρισιού και μέλος της «*Ακαδημίας Ηθικών και Πολιτικών Επιστημών*». Το 1833, βραβεύεται για το πρώτο σημαντικό έργο του, με τίτλο «*Essai sur la statistique morale de la France*», ενώ το 1860 διακρίνεται για τη δημιουργία ενός άτλαντα 17 χαρτών, με τίτλο «*Statistique morale de France*».⁸⁵

Εκείνη την εποχή, μετά την ήττα του Ναπολέοντα (1815), το εγκληματικό φαινόμενο παρουσίαζε σημαντική αύξηση, ιδιαίτερα στο Παρίσι, σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες, όπως η αύξηση του πληθυσμού και η ανεργία.⁸⁶ Επιπλέον, στο επίκεντρο βρίσκονταν συζητήσεις αναφορικά με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, τη μεταχείριση των φυλακών, τη μεταβλητή της υποτροπής, τη βελτίωση των συνθηκών των φυλακών, κ.α.. Στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, όπου συνεισφέρει με το έργο του και ο **A. M. Guerry**, δημιουργούνται ετήσιοι πίνακες δικαστικών στατιστικών, οι οποίοι προσφέρουν τη δυνατότητα διεξαγωγής γενικών συμπερασμάτων για την εγκληματικότητα σε διάφορα μέρη της Γαλλίας, ενώ συλλέγονται τριμηνιαίες εκθέσεις από τα αρχεία των δικαστηρίων. Ο **A.M. Guerry**, μελετώντας το πώς αποτυπώνεται το εγκληματικό φαινόμενο, με βάση το είδος του εγκλήματος και τη γεωγραφική περιοχή, έκανε τις ίδιες παρατηρήσεις με τον **A. Quételet** ανεξάρτητα και ταυτόχρονα. Ο ίδιος υποστήριζε πως αυτές οι «ηθικές στατιστικές» δεν θα μπορούσαν να αποδοθούν στη τύχη και έτσι δεν ήταν δυνατόν να εμπίπτουν ούτε στη θεωρία της τύχης, ούτε σε εκείνη του σφάλματος.⁸⁷

Μέσα λοιπόν, από τη μελέτη των ποσοστών εγκληματικότητας και αυτοκτονιών στα διαμερίσματα της Γαλλίας, κατέληξε σε εκπληκτικά αποτελέσματα. Πεδίο μελέτης αποτέλεσαν οι μεγάλες διοικητικές περιφέρειες της Γαλλίας, οι οποίες

⁸⁵ Bru, B., Bru, M. F. & Bienaymé, O. (1997). «La statistique critiquée par le calcul des probabilités: Deux manuscrits inédits d'Irénée Jules Bienaymé». *Revue d'histoire des mathématiques*, 3(2), 175.

⁸⁶ O Friendly, M. (2007) αναφέρεται στους Beirne, P. (1993a). «Adolphe Quetelet and the origins of positivist criminology». *American Journal of Sociology*, 92, 1140 – 1169 & Chevalier (1958). *Classes Laborieuses et classes dangereuses à Paris pendant la première moitié du XIX siècle*. Plon: Paris. Friendly, M. (2007). A.-M. Guerry's "Moral Statistics of France": Challenges for Multivariable Spatial Analysis. *Statistical Science*, 22 (3), 399.

⁸⁷ O Friendly, M. (2007) αναφέρεται στους Whitt, H. (2002). «Inventing sociology: André-Michel Guerry and the Essai sur la statistique morale de la France» in *Essai sur la statistique morale de la Franceix-xxxvii*. Edwin Mellen Press, Lewiston: NY, xxvi-xxxi & Beirne, P. (1993b). «The social cartography of crime: A. M. Guerry's Statistique Morale (1833)» in *Inventing Criminology Chapter 4*, 111-141. State University of Albany Press, Albany: New York, & Porter, T. M. (1986). *The Rise of Statistical Thinking 1820-1900*. Princeton Univ. Press, 27 – 30. Friendly, M. (2007), όπ. π., 369.

ήταν διαιρεμένες σε Βορρά, Νότο, Ανατολή, Δύση και Κέντρο. Ωστόσο, κάθε μια περιλάμβανε 17 διαμερίσματα. Η προσπάθειά του εστίασε στο να επισημάνει πιθανούς άμεσους συσχετισμούς μεταξύ των κατανομών ή των ζευγών των μεταβλητών (όπως εκπαίδευση, φτώχεια), που παρουσιάζονταν είτε σε καταγεγραμμένους καταλόγους είτε σε σκιασμένους χάρτες. Εστιάζοντας στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και κατά των προσώπων, διαπίστωσε πως υπήρχαν διαφοροποιήσεις ανάλογα την περιοχή. Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές στις περιφέρειες για τα εγκλήματα κατά των προσώπων, σε αντίθεση με τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Η αυτοκτονία και ο πλούτος συνδέονταν περισσότερο με τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας.⁸⁸ Με τα πρώτα πορίσματα, έθεσε τον προβληματισμό του σχετικά με το αν θα πρέπει να μετρηθούν με βάση τον αριθμό των κατηγορουμένων ή με βάση τον αριθμό των καταδικαστικών αποφάσεων. Στον προβληματισμό, που έθεσε, ο ίδιος υποστήριζε πως ο αριθμός των κατηγορουμένων ήταν περισσότερο αξιόπιστος δείκτης, διότι ήταν πιθανόν να επηρεαστεί λιγότερο από παράγοντες όπως η φύση του εγκλήματος.⁸⁹

Ειδικότερα, τα ποσοστά αυτά παρέμειναν σταθερά με την πάροδο του χρόνου όταν ταξινομήθηκαν με βάση συγκεκριμένες μεταβλητές όπως την ηλικία, το φύλο, την περιφέρεια της Γαλλίας και την εποχή του έτους, αλλά η σταθερότητα αυτή δε διατηρήθηκε συστηματικά μεταξύ των διαμερισμάτων της Γαλλίας. Η «κανονικότητα» των αριθμών, που σημειώθηκε στα κοινωνικά φαινόμενα, οδήγησε στο να γίνει αντιληπτό πως οι πράξεις των ανθρώπων στην κοινωνία, διέπονται από τη σταθερή λειτουργία των νόμων της εκάστοτε κοινωνίας, έτσι ακριβώς όπως συμβαίνει και με τα άψυχα αντικείμενα, τα οποία διέπονται από τους νόμους των φυσικών φαινομένων.⁹⁰

Η αξιοποίηση της συγκεκριμένης μεθόδου της γεωγραφικής χαρτογράφησης, άσκησε σημαντική επιρροή στις μετέπειτα προσεγγίσεις της εγκληματολογίας. Οι σύγχρονες εγκληματολογικές στατιστικές σε μια προσπάθεια επίτευξης πληρέστερων ποσοτικών δεδομένων, τείνουν να εμπλουτίζουν τους πίνακές τους, ενσωματώνοντας μεθόδους πολυμεταβλητής στατιστικής ανάλυσης και γεωγραφικών απεικονίσεων,

⁸⁸ Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 55, βλ. επίσης και Friendly, M. (2007), όπ. π., 372, 378, 385, 391, βλ. επίσης και Ζαραφονίτου, Χ. (1996), όπ. π., 58 - 60.

⁸⁹ Friendly, M. (2007), όπ. π., 373.

⁹⁰ Στο ίδιο, 368.

παραδείγματα των οποίων αποτελούν μελέτες όπως εκείνες των Whitt, McMorris & Weaver (1997)⁹¹ ή του Whitt (2007)⁹².

4. Η συμβολή του E. D. Durkheim (1858 – 1917)

Ο E. D. Durkheim γεννήθηκε στη Γαλλία και ήταν φιλόσοφος και κοινωνιολόγος. Η συμβολή του ήταν ιδιαίτερη στην ανάπτυξη της επιστήμης της Κοινωνιολογίας, ενώ θεωρείται «ο πατέρας της σύγχρονης γαλλικής κοινωνιολογίας». Ο ίδιος πριν πάει στη École Normale Supérieure πίστευε στην οικοδόμηση μιας επιστημονικής Κοινωνιολογίας, χωρίς πολιτικές και κοινωνικές ιδεολογίες. Το 1882 ταξιδεύει στη Γερμανία με σκοπό τη μελέτη της εξέλιξης των ανθρώπινων και κοινωνικών επιστημών. Το 1896 δημιουργεί την Επιθεώρηση *Année Sociologique*.⁹³ Το 1897, δημοσιεύει ένα από τα σημαντικότερα έργα του με τίτλο: «*Le suicide*», όπου μελετά το φαινόμενο της αυτοκτονίας και καταλήγει στην έννοια της «ανομίας», όρο τον οποίο υιοθέτησε μεταγενέστερα ο R. Merton. Στο συγκεκριμένο έργο, κατέληξε σε αξιόλογα αποτελέσματα, αναλύοντας πλήθος στατιστικών δεδομένων διάφορων εποχών και ευρωπαϊκών χωρών.⁹⁴

Σύμφωνα με τον E. D. Durkheim σε διάφορες κοινωνίες υπάρχουν διάφορα είδη εγκλημάτων, ωστόσο σε όλες τις κοινωνίες υπάρχει κοινή κοινωνική αντίδραση σε αυτό, η οποία είναι η ποινή. Για τον ίδιο, μια πράξη είναι εγκληματική όταν «προσβάλλει τις ισχυρές και προκαθορισμένες καταστάσεις της συλλογικής συνείδησης».⁹⁵

Μέσα λοιπόν, από τη μελέτη του φαινομένου των αυτοκτονιών τον 19^ο αιώνα, κατέληξε σε μια αντίστοιχη κατανομή με εκείνη του A. Quételet. Ειδικότερα, οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι οι ανθρωποκτονίες μέχρι τον Δεκέμβριο ήταν

⁹¹ O Friendly, M. (2007) αναφέρεται στους Whitt, H.P., McMorris, B.J. & Weaver, G. (1997). *Crime and violence in France, 1825–1830: André-Michel Guerry and the Essai sur la statistique de la France. Paper presented at the Annual Meeting of the Southern Sociological Society*. New Or-leans, LA. Στο ίδιο, 369.

⁹² O Friendly, M. (2007) αναφέρεται στον Whitt, H. P. (2007). *Modernism, internal colonialism, and the direction of violence: Suicide and crimes against persons in France, 1825–1830*. Unpublished manuscript. Στο ίδιο, 369.

⁹³ Durkheim, E. (2005), όπ. π., VII – IX.

⁹⁴ Durkheim, E. (1994). *Οι κανόνες της κοινωνιολογικής μεθόδου*. Μετάφραση Μουσούρου Λ. Μ., Gutenberg: Αθήνα, 31.

⁹⁵ Ο όρος **συλλογική συνείδηση** αξιοποιείται μόνο ως: « το σύνολο των κοινωνικών ομοιοτήτων, δίχως να προδικάζουμε την κατηγορία μέσα από την οποία αυτό το σύστημα των φαινομένων πρέπει να οριστεί» Durkheim, E. (2005), όπ. π., 347 & 350.

πολυάριθμες σε σχέση με τις αυτοκτονίες, που αυξάνονταν μέχρι τον Ιούνιο.⁹⁶ Διαπίστωσε πως αν και η εγκληματικότητα αποτελούσε παγκόσμιο φαινόμενο και παρουσίαζε το «κριτήριο της κανονικότητας», η παγκοσμιότητα και η κανονικότητά της ήταν πρόσκαιρες.⁹⁷

Η σύνδεση μεταξύ στατιστικών και θετικισμού επιτεύχθηκε στο τέλος του 19^{ου} αιώνα με τη συμβολή του, αν και το έργο του επικεντρώθηκε περισσότερο σε θεωρητικό επίπεδο, παρά στη χρήση στατιστικών. Παρόλ' αυτά ο ίδιος υποστήριζε πως οι επίσημες στατιστικές αποτελούσαν «δείκτες κοινωνικών γεγονότων» (indices social facts), χαρακτηριστικά μιας κοινωνίας, τα οποία μπορούν να μετρηθούν με τη χρήση των επίσημων στατιστικών.⁹⁸

Ο **E. D. Durkheim** υιοθέτησε τους νόμους του «εγκληματικού κορεσμού και του υπερκορεσμού» του **E. Ferri**, αλλά τους διατύπωσε με διαφορετικό τρόπο. Υποστήριζε πως η στατιστική παρέχει τη δυνατότητα να μελετήσουμε την εξέλιξη της εγκληματικότητας. Εκείνη την περίοδο, η εγκληματικότητα παρουσίαζε ανοδική πορεία (300% αύξηση περίπου) στη Γαλλία. Συνεπώς, αν το έγκλημα εμφανιζόταν συνδεδεμένο με τις κοινωνικές συνθήκες τότε αναμφισβήτητα παρουσίαζε χαρακτήρα ομαλότητας, ενώ αν ο δείκτης εγκληματικότητας αυξανόταν υπερβολικά, τότε και το έγκλημα θα αποκτούσε ανώμαλη μορφή.⁹⁹

Ο E. Durkheim, όπως αναφέρθηκε, δεν πραγματοποίησε εκτεταμένη χρήση επίσημων στατιστικών δεδομένων στις μελέτες του.¹⁰⁰ Ο T. Parsons (1968) εντάσσει τη σκέψη του E. Durkheim σε τέσσερις διαφορετικές φάσεις: α) «μια αρχική περίοδο, όπου διατυπώνει τα βασικά θέματα» που θα μελετήσει, β) μια πρώτη συστηματική διατύπωση θεωρίας», όπου αξιοποιεί εμπειρικά δεδομένα και ακολουθεί θετικιστική προσέγγιση, γ) «μια μεταβατική περίοδο όπου αναιρείται η προηγούμενη θετικιστική θέση» και δ) μια περίοδο καινούριου προβληματισμού». ¹⁰¹ Συνεπώς, με βάση τον T. Parsons (1968), φαίνεται πως μόνο στη δεύτερη φάση της σκέψης του, αξιοποιεί τις επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές.

⁹⁶ Durkheim, E. (1897). *Le suicide: étude de sociologie*. Alcan, 391, βλ. επίσης και η Ζαραφωνίτου, Χ. (2004) αναφέρεται στον Durkheim (1930, 1983), 10 & 391. Ζαραφωνίτου, Χ. (2004), όπ. π., 34.

⁹⁷ Durkheim, E. (2005), όπ. π., 68.

⁹⁸ Jupp, V. (1989). *Methods of Criminological Research*. Unwin Hyman: London, 91.

⁹⁹ Durkheim, E. (2005), όπ. π., 336 – 337.

¹⁰⁰ Φαρσεδάκης, Ι. (2005), όπ. π., 47.

¹⁰¹ Η Μουσουρού Λ. (1994) αναφέρεται στον Parsons, T. (1968). *The structure of Social Action*. The Free Press. Τόμος 1, 304. Durkheim, E. (1994), όπ. π., 18 – 19.

5. Οι νόμοι «του εγκληματικού κορεσμού και του υπερκορεσμού» του E. Ferri (1856 – 1929)

Ο E. Ferri (1856 – 1929) ήταν ένας από τους σημαντικότερους Ιταλούς εγκληματολόγους, ενώ ως ποινικολόγος επικεντρώθηκε στην Αντεγκληματική Πολιτική και τον ποινικό νόμο. Στο πλαίσιο της Αντεγκληματικής Πολιτικής, πρότεινε προληπτικά μέτρα, ως υποκατάστατα των ποινικών κυρώσεων. Επιπροσθέτως, υπήρξε θεμελιωτής της πολυπαραγοντικής προσέγγισης του εγκλήματος.¹⁰²

Το πρωτοποριακό του έργο, ξεκινά κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 19^{ου} αιώνα, όπου και μετακομίζει για έναν χρόνο στο Παρίσι, με σκοπό τη μελέτη των τάσεων και των χαρακτηριστικών της εγκληματικότητας. Η έρευνά του στηρίχθηκε στα δεδομένα των δικαστικών στατιστικών του 1826, τα οποία ο A. Quételet και ο A.M. Guerry δεν είχαν μελετήσει εις βάθος.¹⁰³

Για να ερμηνεύσει τις διακυμάνσεις της εγκληματικότητας, χρησιμοποίησε τους νόμους των φυσικών επιστημών. Υποστήριξε ότι, όπως σε μια ορισμένη ποσότητα νερού, εφόσον διατηρείται η θερμοκρασία, μπορεί να διαλυθεί μόνο μια συγκεκριμένη ποσότητα χημικής ουσίας, έτσι και σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό περιβάλλον, σε ομαλές περιόδους, διαπράττεται «ακριβώς καθορισμένος αριθμός εγκλημάτων». Η διαπίστωσή του αυτή, τον οδήγησε στη διατύπωση του νόμου του «Εγκληματικού Κορεσμού». Όταν όμως σε μια κοινωνία συμβαίνουν σοβαρές αναταραχές και μεταβολές¹⁰⁴, τότε η εγκληματικότητα αυξάνεται. Το ίδιο συμβαίνει και στις χημικές ουσίες με την αύξηση της θερμοκρασίας.¹⁰⁵

Όσον αφορά τα στατιστικά στοιχεία, θεωρούσε πως παρέχουν μια απλή ένδειξη της περιοδικής κίνησης του εγκλήματος, ωστόσο η σύγκριση μεταξύ των χωρών δεν ήταν εύκολη. Ειδικότερα, στη συγκριτική μελέτη, που πραγματοποίησε για τη Γαλλία, την Αγγλία, το Βέλγιο, την Ιταλία και τη Γερμανία, παρατήρησε μια «σταθερότητα» ως προς τις σοβαρές μορφές εγκληματικότητας, αν και καταγράφηκαν αυξομειώσεις στις διάφορες χώρες σε άλλα αδικήματα. Για παράδειγμα, στη Γαλλία και στο Βέλγιο σημειώθηκε περισσότερη κανονικότητα

¹⁰² Φαρσεδάκης, Ι. (2005), όπ. π., 89.

¹⁰³ Sellin, T. (1958). «Pioneers in Criminology XV--Enrico Ferri (1856-1929)». *Journal of Criminal Law and Criminology & Police Science*, 48, 483.

¹⁰⁴ Όπως για παράδειγμα σε περιπτώσεις οικονομικής κρίσης.

¹⁰⁵ Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 112 – 113.

αναφορικά με τα εγκλήματα κατά των προσώπων, σε αντίθεση με την Αγγλία και τη Γερμανία, όπου καταγράφηκε για αυτό το είδος αδικημάτων, αύξηση. Άλλο ενδεικτικό παράδειγμα, αποτέλεσε η περίπτωση της Ιταλίας τον χειμώνα του 1879 - 1880, όπου η αγροτική κρίση οδήγησε στην αύξηση της τιμής του καλαμποκιού και ως επακόλουθο επήλθε και η αύξηση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας.¹⁰⁶ Οι νόμοι «**του κορεσμού και του υπερκορεσμού**», έδωσαν τις απαντήσεις για την καταγραφή και την ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου εκείνης της εποχής. Εντούτοις, ο **E. Ferri** υποστήριζε πως η άγνοια για συγκεκριμένες κοινωνικές συνθήκες δυσχεραίνει και την απόκτηση της ακριβούς εικόνας των διαστάσεων του εγκλήματος. Έτσι, οι επίσημες στατιστικές παρουσιάζουν παραλλαγές ανάλογα με τις συνθήκες, κατά τις οποίες εκδηλώνεται το έγκλημα. Η σταθερότητα δεν είναι το στοιχείο, που αντιπροσωπεύει τις στατιστικές. Οπότε, υπάρχει «*μια δυναμική, αλλά όχι στατική κανονικότητα*».¹⁰⁷

Επιπροσθέτως, από το 1826 έως το 1887 πραγματοποιήθηκαν τροποποιήσεις στη νομοθεσία, εφαρμόζοντας νέα μοντέλα Αντεγκληματικής Πολιτικής. Η ψήφιση νέων νόμων επέφερε μείωση συγκεκριμένων αδικημάτων. Παρόλ' αυτά, ο ίδιος επισήμανε ότι δεν θα έπρεπε να παραβλέπεται το γεγονός πως οι επίσημες στατιστικές κατέγραψαν μείωση των ποσοστών ορισμένων εγκλημάτων και αύξηση άλλων.¹⁰⁸

Ακόμη, θεωρούσε πως το έγκλημα είναι αναπόφευκτο, αφού υπάρχουν παράγοντες, οι οποίοι ενδεχομένως και να οδηγήσουν το άτομο στην παραβίαση των κοινωνικών κανόνων. Από την άλλη πλευρά, η κοινωνία στην προσπάθειά της, να προστατευτεί από το έγκλημα, επιβάλλει την ανάλογη ποινή. Στο πλαίσιο αυτό, η κοινωνία δεν αποσκοπεί στην εκδίκηση ή στην τιμωρία, αλλά στην προστασία της από ενδεχόμενο κίνδυνο. Οι κοινωνικές συνθήκες και τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας, εκείνης της εποχής, αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης για την περιγραφή και την ερμηνεία του εγκλήματος. Ο **E. Ferri**, μελετώντας, τα χαρακτηριστικά κρατουμένων, ήταν ο πρώτος, που προσπάθησε να εξηγήσει το έγκλημα ως το αποτέλεσμα της δράσης πολλαπλών αιτιών: **ανθρωπολογικών** (ηλικία, φύλο,

¹⁰⁶ Ferri, E. (1917). *Criminal sociology*. Translated by Kelly J. I. & Lisle J. edited by Smithers W. W. Little, Brown: Boston, 95 – 96.

¹⁰⁷ Στο ίδιο, 112 & 115 - 116.

¹⁰⁸ Στο ίδιο, 104.

οργανική & ψυχική σύσταση, κ.α.), **φυσικών** (κλίμα, εποχή, θερμοκρασία, κ.α.) και **κοινωνικών** (αυξομείωση πληθυσμού, μετανάστευση, έθιμα, κ.α.).¹⁰⁹

Το έργο του επεκτείνεται πέρα από την καταστολή και σε επίπεδο πρόληψης. Υποστήριζε ότι η πρόληψη είναι πιο σημαντική από την τιμωρία, επισημαίνοντας τους ρόλους της οικογένειας, του σχολείου, της γειτονιάς, κ.α..¹¹⁰

Τέλος, αξιοσημείωτη ήταν η δήλωση που είχε πραγματοποιήσει το 1886, σύμφωνα με την οποία φαινόταν πεπεισμένος πως εκείνη τη χρονική περίοδο, θα ήταν εφικτή η δημιουργία ενός αποτελεσματικού νομικού συστήματος. Θεωρούσε πως μετά από μια μακροχρόνια έρευνα συλλογής εγκληματολογικών στατιστικών και ανθρωπολογικών μελετών είχε αποκτήσει μια αρκετά επαρκή εικόνα των διαστάσεων του εγκλήματος.¹¹¹

6. Συμπεράσματα

Μέχρι και τον 18^ο αιώνα, η ποσοτική ανάλυση ήταν αρκετά περιορισμένη, γραφειοκρατική και συνδεδεμένη με απογραφές και έρευνες. Με το πέρασμα στον 19^ο αιώνα αναδεικνύεται η μαθηματική διάσταση της Στατιστικής και σταδιακά αξιοποιούνται οι μαθηματικές πιθανότητες. Η μελέτη και η ερμηνεία των κοινωνικών φαινομένων και των ανθρώπινων συμπεριφορών πραγματοποιείται μέσα από το πρίσμα της Στατιστικής επιστήμης. Το μεγαλύτερο μέρος των στατιστικών δεδομένων πριν τον 20^ο αιώνα είχε λίγες ομοιότητες ή σχέση με αυτό που σήμερα θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ως ποσοστά εγκληματικότητας.

Το έγκλημα προσεγγίζεται εμπειρικά μέσα από τη δημοσίευση στατιστικών δεδομένων σε εθνικό επίπεδο. Από το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα, η Γαλλία πρωτοπορεί, αξιοποιώντας τα στατιστικά δεδομένα των ποινικών υποθέσεων και της αστυνομίας, ενώ στη συνέχεια ακολουθούν και άλλες χώρες σε παγκόσμιο επίπεδο. Ιδιαίτερη είναι η συμβολή των A. Quételet, A. M. Guerry και E. Ferri στον εμπλουτισμό των ποσοτικών δεδομένων με γεωγραφικές και χρονικές κατανομές της εγκληματικότητας, καθώς επίσης και του E. Durkheim. Η αξιοποίηση των

¹⁰⁹ Hikal, W. (2018). «Explicación de la criminalidad desde los postulados de Enrico Ferri para la articulación de la Política Criminal», *Derecho y Cambio Social*, 3 – 4.

¹¹⁰ Στο ίδιο, 3 – 4.

¹¹¹ Sellin, T. (1958), όπ. π., 484 – 487.

συγκεκριμένων μεθόδων θα ασκήσει σημαντική επιρροή στις μετέπειτα προσεγγίσεις της εγκληματολογίας.

Στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως τα στατιστικά δεδομένα της αστυνομίας και των δικαστηρίων δημοσιεύονται ξεχωριστά και παρουσιάζονται σιγά - σιγά σε σταθερή βάση ανά χώρα, με αποτέλεσμα και την επίτευξη της συγκρισιμότητάς τους σε παγκόσμιο επίπεδο.

Έως τον 19^ο αιώνα, οι ερευνητές στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό στις επίσημες στατιστικές και τις αποδέχονται χωρίς αμφιβολία. Οι επίσημες στατιστικές συνεισέφεραν θετικά στις προσπάθειες, που πραγματοποιούνταν με σκοπό τον προσδιορισμό του τύπου του εγκληματία, τη μελέτη των τάσεων και των χαρακτηριστικών της εγκληματικότητας, την πρόγνωση της μελλοντικής εξέλιξης της εγκληματικότητας, τη διατύπωση νόμων και θεωριών για την ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου, την τελειοποίηση του ποινικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένης και της εφαρμογής νέων μοντέλων Αντεγκληματικής Πολιτικής με σκοπό τον κοινωνικό έλεγχο του πληθυσμού και την προώθηση της δημόσιας υγείας και της ασφάλειας.

Επιπροσθέτως, τον 19^ο αιώνα παρατηρείται σύνδεση των στατιστικών στοιχείων της εγκληματικότητας με *«την ηθική κατάσταση ενός λαού και μιας εποχής»*. Συγκεκριμένα, η αξιοποίηση του όρου *«ηθική στατιστική»* χρησιμοποιείται ως ταυτόσημος με εκείνον της *«εγκληματολογικής στατιστικής»*.¹¹²

Εν κατακλείδι, το σημαντικότερο επίτευγμα του αιώνα αυτού αναφορικά με τη μελέτη του εγκλήματος ήταν πως το κοινωνικό αυτό φαινόμενο άρχισε να μελετάται ως ανθρώπινη και κοινωνική πραγματικότητα και όχι ως *«απλή νομική έννοια»*.¹¹³ Με την ιδιαίτερη συνεισφορά των A. Quételet και A. M. Guerry, επισημαίνει και ο L. Radzinowicz (1966), πως τον 19^ο αιώνα, η εγκληματική πράξη εκλαμβάνεται για πρώτη φορά ως *«κοινωνικό γεγονός που διαμορφώνεται πρωτίστως από το περιβάλλον εκείνο του οποίου αποτελεί αναπόσπαστο μέρος»*.¹¹⁴

¹¹² Πιτσελά, Α. (2013). *Η ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων*. Ζ' έκδοση. Αντ. Σάκουλα: Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 552.

¹¹³ Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 100.

¹¹⁴ Η Χάιδου, Α. (1996) αναφέρεται στον Radzinowicz, L. (1966). *Indeology and crime: A study of Crime in its Social and Historical Context*. Columbis University Press. Heinemann Educational Books: London, 34. Χάιδου, Α. (1996). *Θετικιστική Εγκληματολογία. Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 121.

Κεφάλαιο II

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΝ (20^{ος} ΑΙΩΝΑΣ)

1. Εισαγωγή

Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα έως και τις αρχές του 20^{ου} εισάγονται σταδιακά οι νέες τεχνολογίες στην αγροτική παραγωγή και αναπτύσσονται οι συγκοινωνίες, με αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους (εισαγωγή φθηνών προϊόντων). Έτσι, πραγματοποιείται από τη μια πλευρά τεράστια οικονομική κρίση και από την άλλη ξεκινά η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας με τη διακίνηση αγαθών, ανθρώπων και ιδεών. Σε παγκόσμιο επίπεδο επικρατούν οι αρχές της ελεύθερης οικονομίας και της εμπέδωσης της ειρήνης. Τα τελευταία 20 χρόνια του 18^{ου} αιώνα μέχρι και τα πρώτα 15 χρόνια του 20^{ου} έγιναν κοινωνικές ανακατατάξεις, με κυρίαρχη εκείνη της απόλυτης επικράτησης του αστικού τρόπου ζωής.¹¹⁵

Η Ευρώπη ήταν διχασμένη στρατιωτικά, πολιτικά και ψυχολογικά και η κατάσταση αυτή οδηγούσε με ταχείς ρυθμούς στο ξέσπασμα του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου. Μετά το 1918, οι συνέπειες ήταν ολέθριες σε όλα τα πλαίσια (κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, πολιτισμικό). Μέχρι το 1930 πραγματοποιούνται αξιόλογες προσπάθειες αναδόμησης της Ευρώπης. Το κράχ του 1929 οδήγησε σε οικονομική κρίση με αποτέλεσμα η Ευρώπη να δυσκολεύεται να ανακάμψει. Μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα αμφισβητείται το αστικό – φιλελεύθερο πολίτευμα, που είχε διαμορφωθεί στην Ευρώπη (κυρίως δυτική και βόρεια). Η περίοδος μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ευνοεί και την εμφάνιση αυταρχικών και φασιστικών κινημάτων σε διάφορες χώρες της Ευρώπης. Επιπλέον, αναμενόμενες ήταν και οι οικονομικές ανακατατάξεις (π.χ. Γερμανία, Γαλλία, Βρετανία έχασαν μέρος των ξένων επενδύσεών τους) με αποτέλεσμα η Αμερική να γίνει μια μεγάλη οικονομική δύναμη, αλλά όχι υπερδύναμη όπως συνέβη μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.¹¹⁶

Τη δεκαετία του 1930 πραγματοποιείται και η οικονομική, πολιτισμική, κοινωνική και πολιτική μεταμόρφωση της Σοβιετικής Ένωσης και επικρατεί ο

¹¹⁵ Τσακαλογιάννης, Π. (2003), όπ. π., 372 – 373, 386.

¹¹⁶ Στο ίδιο, 88, 123, 131, 147 & 162.

σταλινισμός με αποτέλεσμα την αύξηση των φυλακίσεων, διαγραφών, εκκαθαρίσεων των βετεράνων μολσεβικών, ενώ αντίστοιχα στην Ευρώπη ανατρέπεται η Δημοκρατία της Βαϊμάρης και εγκαθιδρύεται ο ναζισμός. Η οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή (επιστρατεύσεις, μετακινήσεις, φόβος, ανάγκες παρανομίας) διαταράσσεται και με τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, του οποίου οι επιπτώσεις ήταν εκτενέστερες και εντονότερες σε σχέση με εκείνες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.¹¹⁷

Παράλληλα, τον 19^ο αιώνα, κυριαρχεί εντονότερα, το επιστημονικό ρεύμα του θετικισμού. Η επίδραση του θετικισμού γίνεται αισθητή και στις φυσικές και κοινωνικές επιστήμες τον 20^ο αιώνα. Στη διαδρομή του χρόνου, ο θετικισμός εστίαζε στη μελέτη της ανθρώπινης γνώσης μέσα από την εμπειρική προσέγγιση, απορρίπτοντας μεταφυσικές ερμηνείες.

Η μετάβαση στον 20^ο αιώνα, είχε ως επακόλουθο και τη γέννηση του ρεύματος του «λογικού θετικισμού» (*Logical Positivism*). Πρόκειται για «*ρεύμα φιλοσοφικής σκέψης που αποτελεί πνευματική συνέχεια του θετικισμού του 19^{ου} αιώνα*». Ο λογικός θετικισμός στηρίζεται στις αρχές του θετικισμού (positivism) σύμφωνα με τις οποίες απορρίπτονται μεταφυσικά στοιχεία, αξιοποιούνται οι γενικοί νόμοι και η πρόβλεψη, ενώ η επιστήμη χαρακτηρίζεται από ενότητα. Στην επιστημονική μέθοδο εφαρμόζεται πλέον και το «κριτήριο της επαληθευσιμότητας».¹¹⁸ Από το 1940 έως το 1960 ο λογικός θετικισμός αποτελούσε «*μοναδική αξιόπιστη φιλοσοφική προσέγγιση της επιστήμης*»¹¹⁹.

Στο παραπάνω πλαίσιο, η μελέτη των κοινωνικών προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένου και του εγκλήματος, βρίσκεται στο επίκεντρο. Όπως αναφέρθηκε στο τέλος του 19^{ου} αιώνα γεννιέται η επιστήμη της Εγκληματολογίας. Παράλληλα με την εκβιομηχάνιση τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική, έπονται και αρκετά κοινωνικά προβλήματα, όπως η φτώχεια, η ανεργία, η αλητεία και οι εξεγέρσεις. Ο φόβος του εγκλήματος είναι διάχυτος, με αποτέλεσμα την αναγκαιότητα της λήψης μέτρων τόσο για την καταπολέμηση του εγκλήματος όσο

¹¹⁷ Στο ίδιο, 223 & 278.

¹¹⁸ Κριτήριο επαληθευσιμότητας: «*Μια πρόταση έχει νόημα μόνο όταν είναι δυνατόν να επαληθευτεί*». Περιλαμβάνει εμπειρικές (παρατήρηση) και αναλυτικές μεθόδους (λογική παραγωγή). Δρακόπουλος, Σ., Γκότσης, Γ. & Γριμάνη, Κ. (2015), όπ. π., 62 – 63.

¹¹⁹ Οι Δρακόπουλος, Σ., Γκότσης, Γ. & Γριμάνη, Κ. (2015) αναφέρονται στους Brzezczyn, K. (2009). «*Logical empiricism and logical positivism in A. Tucker (Ed.)*». *A companion to the philosophy of history and historiography*, Wiley: Oxford, 416 – 426 & Hodgson, B. (2007). «*Logical positivism and the Vienna circle*». C. Boundas (Ed.). *The Edinburgh companion to twentieth century philosophies*. Edinburgh University Press: Edinburgh, 96 – 115. Δρακόπουλος, Σ., Γκότσης, Γ. & Γριμάνη, Κ. (2015), όπ. π., 62.

και για τη σταθεροποίηση των ανώτερων κοινωνικών τάξεων.¹²⁰ Στο πλαίσιο του θετικισμού, η βάση της εγκληματικής συμπεριφοράς είναι φυσική και η κατανόησή της είναι εφικτή μέσω της εφαρμογής των μεθόδων των φυσικών επιστημών.¹²¹

Συγχρόνως, η υπέρβαση του θετικισμού, η ανάπτυξη των εγκληματολογικών θεωριών και της εγκληματολογικής έρευνας, οδήγησαν στην εφαρμογή ποικίλων προτάσεων πολιτικής (αυταρχικού – συντηρητικού, φιλελεύθερου / εναλλακτικού χαρακτήρα) για την αντιμετώπιση του εγκλήματος.¹²² Έτσι, τα ποσοτικά δεδομένα αξιοποιούνται εκτενέστερα και από το κράτος, με σκοπό τη χάραξη Αντεγκληματικής Πολιτικής. Αρχίζουν σιγά - σιγά να δημοσιεύονται από υπουργεία και υπηρεσίες διάφορων χωρών, στατιστικά στοιχεία εισαγγελικών αρχών και δικαστηρίων, ενώ στη συνέχεια συμπληρώνονται και με εκείνα της αστυνομίας. Τα συστήματα καταγραφής και ανάλυσης των στατιστικών δεδομένων συνεχίζουν να τροποποιούνται με σκοπό την επίτευξη ομοιομορφίας, ώστε να είναι συγκρίσιμα τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.

Οι στατιστικές και γενικότερα οι ποσοτικές αναλύσεις αξιοποιούνται και από διάφορους ερευνητές, οι οποίοι προσπαθούν να μετρήσουν και να ερμηνεύσουν το εγκληματικό φαινόμενο συνολικά. Η ανθρώπινη συμπεριφορά μελετάται μέσα από τον συνδυασμό της παρατήρησης και της ποσοτικής ανάλυσης, με σκοπό τη θεμελίωση επιστημονικών συσχετισμών.

Μέχρι και τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές αποτελούσαν σημαντικό δείκτη μέτρησης της εγκληματικότητας, χωρίς ιδιαίτερη αμφισβήτηση. Μετέπειτα, αρχίζει να ασκείται έντονη κριτική αναφορικά με τις δυσχέρειες των επίσημων εγκληματολογικών στατιστικών από διάφορες θεωρητικές και πολιτικές προσεγγίσεις (όπως τη θεσμική προσέγγιση, τη ριζοσπαστική προσέγγιση, κ.α.). Παράλληλα δημιουργείται ο προβληματισμός για το αν τελικά οι επίσημες στατιστικές μετρούσαν τις πραγματικές διαστάσεις του εγκληματικού φαινομένου.

¹²⁰ Χάιδου, Α. (1996), όπ. π., 14.

¹²¹ Η Χάιδου, Α. (1996) αναφέρεται στον Michalowski, R. J. (1985). *Order, Law, and Crime: An introduction to Criminology*. Random House: New York, 7. Χάιδου, Α. (1996), όπ. π., 15.

¹²² Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια: Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 30.

2. Η συμβολή επιστημονικών, θεωρητικών και πολιτικών προσεγγίσεων στη μέτρηση και στην ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου

Οι εγκληματολογικές στατιστικές συνδέθηκαν αρχικά με τη θετικιστική προσέγγιση τον 19^ο αιώνα και ιδιαίτερα τον 20^ο και μετέπειτα με την κριτική, που ασκήθηκε από ριζοσπαστικές, θεωρητικές και πολιτικές προσεγγίσεις αναφορικά με τις δυσχέρειές τους.

Ειδικότερα, με βάση τη θετικιστική προσέγγιση, τα επίσημα στατιστικά δεδομένα αποτελούν τη βάση για την εκτίμηση της πραγματικής έκτασης και την εξήγηση του εγκλήματος, μελετώντας τα βασικά χαρακτηριστικά γνωστών εγκληματιών ή τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των γεωγραφικών περιοχών, που εκδηλώνεται το εγκληματικό φαινόμενο. Ωστόσο, δεν παραγκωνίζεται το γεγονός πως υπάρχουν τεχνικά προβλήματα και κενά στα επίσημα αυτά δεδομένα. Η πεποίθηση πως υπάρχει ένα σύνολο εγκλημάτων και εγκληματιών και ότι τα στατιστικά δεδομένα αντιπροσωπεύουν αντικειμενικούς, έγκυρους και αξιόπιστους δείκτες του συνόλου αυτού αμφισβητήθηκε μεταγενέστερα με αποτέλεσμα να προκληθεί ο προβληματισμός για το αν τελικά οι εγκληματολογικές στατιστικές μετρούν τις πραγματικές διαστάσεις της εγκληματικότητας.¹²³

Επιπροσθέτως, μετά τη δεκαετία του 1960, αναδεικνύονται μια σειρά ζητημάτων αναφορικά με την επίδραση παραγόντων στην εγκληματοποίηση ή απεγκληματοποίηση μιας συμπεριφοράς, καθώς επίσης και στην αντιμετώπιση ορισμένων κοινωνικών ομάδων έναντι άλλων από το ποινικό σύστημα. Τα ζητήματα αυτά αναδείχθηκαν από υποστηρικτές «της εγκληματολογίας της κοινωνικής αντίδρασης» και της «κριτικής εγκληματολογίας».¹²⁴

2.1. Η θετικιστική προσέγγιση

Ο θετικισμός εστίασε στις φυσικές επιστήμες και αποτέλεσε μια προσπάθεια προσέγγισης της γνώσης της πραγματικότητας μέσα από τα δεδομένα των

¹²³ Jupp, V. (1989), όπ. π., 107 – 108.

¹²⁴ Κουράκης, Ν. (1999). *Έφηβοι, Παραβάτες και Κοινωνία. Θεμελιώδεις αξίες, θεσμοί και νεανική παραβατικότητα στην Ελλάδα*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα – Κομοτηνή, 12 -13.

αισθήσεων.¹²⁵ Η θετικιστική σκέψη επηρέασε τις κοινωνικές επιστήμες, που έδωσαν μεγάλη έμφαση στην επιστημονική μελέτη των κοινωνικών προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένου και του εγκλήματος. Η μέτρηση και η ερμηνεία της εγκληματικότητας, μέσω της αξιοποίησης των ποσοτικών δεδομένων, αναπόφευκτα οδηγούσε κατά καιρούς και στον διχασμό της ερευνητικής κοινότητας. Για παράδειγμα, οι κοινωνιολόγοι, αν και πίστευαν στην εγκυρότητά τους, δεν έκαναν χρήση των ποσοτικών δεδομένων, σε αντίθεση με τους «ηθικούς στατιστικούς», οι οποίοι θεωρούσαν ότι τα δεδομένα αυτά, θα μπορούσαν να παρέχουν «ένα βαρόμετρο της ηθικής της κοινωνίας». Οι θετικιστές κοινωνιολόγοι είχαν γνώση σχετικά με τις δυσχέρειες των στατιστικών, αλλά θεωρούσαν ότι είναι τεχνικές και έτσι, θα μπορούσαν να καλυφθούν από άλλες έρευνες, όπως έρευνες θυματοποίησης.¹²⁶

Μετά τη θεμελίωση του θετικισμού του Α. Comte, οι ερευνητές εφάρμοσαν τη θετική μέθοδο χωρισμένοι σε τρεις κύριες κατευθύνσεις με σκοπό να μελετήσουν το εγκληματικό φαινόμενο: αιτιολόγηση δηλαδή, του εγκλήματος μέσω της μελέτης α) των βιολογικών, β) των ψυχολογικών και γ) των κοινωνικών παραγόντων.¹²⁷ Συνεπώς, με βάση τον θετικισμό, το έγκλημα είναι αποτέλεσμα παραγόντων και συνθηκών και πρέπει να μελετηθεί μέσα από την αξιοποίηση κλινικών και ποσοτικών μεθόδων. Έτσι, αφού ο εγκληματίας δεν ευθύνεται για τη συμπεριφορά του, τότε και η θεραπεία αντικαθιστά την τιμωρία με σκοπό την αναμόρφωση του υποκειμένου της εγκληματικής πράξης.¹²⁸ Κατ' επέκταση, η εγκληματική συμπεριφορά του ατόμου ωθείται σε μεγάλο βαθμό από παράγοντες, που δεν είναι ελέγξιμοι από το ίδιο το άτομο και δεν αποτελεί ελεύθερη επιλογή μετά από ορθολογική εξισορρόπηση του κόστους – οφέλους¹²⁹ (απορρίπτονται δηλαδή, οι θέσεις του κλασικισμού του 18^{ου} αιώνα).

Ο κοινωνικός θετικισμός¹³⁰, ως επιστημονική σκέψη διέφερε από την ατομικιστική προσέγγιση, όπως για παράδειγμα εκείνη του **Lombroso**. Η σύνδεση μεταξύ στατιστικών και θετικισμού, όπως αναφέρθηκε, επιτεύχθηκε στο τέλος του

¹²⁵ Κάλλας, Γ. (2015). *Θεωρία, Μεθοδολογία και Ερευνητικές Υποδομές στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Κριτική: Αθήνα, 54.

¹²⁶ Jupp, V. (1989), όπ. π., 90.

¹²⁷ Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 100.

¹²⁸ Λάζος, Γ. (2007), όπ. π., 23.

¹²⁹ Jupp, V. (1989), όπ. π., 1.

¹³⁰ Οι κοινωνικοί θετικιστές εστίαζαν στη μελέτη των κοινωνικών παραγόντων. Χάιδου, Α. (1996), όπ. π., 17 – 18.

19^{ου} αιώνα με το έργο του Γάλλου **E. Durkheim**, ο οποίος υιοθέτησε τους νόμους του «εγκληματικού κορεσμού και του υπερκορεσμού» του **E. Ferri**, διατυπώνοντας τους με διαφορετικό τρόπο.¹³¹

Επιπρόσθετα, η «**Θεωρία Ανομίας**» του **E. Durkheim**, ασκεί μετέπειτα ιδιαίτερη επιρροή στη «**Λειτουργική Ανάλυση**» του **R. Merton** (1957)¹³². Ο R. Merton, υιοθετώντας την έννοια της «ανομίας», υποστήριξε πως όταν ένα άτομο, σε μια συγκεκριμένη κοινωνία, δε διαθέτει τα «νόμιμα» μέσα για να επιτύχει τους στόχους του, τότε ενδεχομένως, να στραφεί στην επιλογή παράνομων μέσων. Σκοπός της ανάλυσής του ήταν η εξήγηση της επιλογής της αντικονφορμιστικής συμπεριφοράς αντί της κομφορμιστικής από ορισμένα άτομα, καθώς επίσης, και η μελέτη του τρόπου άσκησης καθοριστικών πιέσεων από τις κοινωνικές δομές. Θεωρούσε πως τα ομοιόμορφα υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, που καταγράφονται στα επίσημα στατιστικά δεδομένα, απέχουν πολύ από μια πλήρη και αξιόπιστη εικόνα, αφού δέχονται και τις μεγαλύτερες πιέσεις ως προς την αποκλίνουσα συμπεριφορά τους. Υιοθετώντας λοιπόν, την προαναφερθείσα ευρέως γνωστή άποψη, προσπάθησε να προσεγγίσει το εγκληματικό φαινόμενο μέσα από τη μελέτη κοινωνικο - πολιτισμικών αιτιών της παραβατικής συμπεριφοράς, αξιοποιώντας το θεωρητικό σχήμα των πέντε (5) μορφών πολιτισμικών προτύπων.¹³³

Όπως διαπιστώνεται, ο **R. Merton** (1956) είχε ασκήσει κριτική σχετικά με τον σκοτεινό αριθμό της μη καταγεγραμμένης εγκληματικότητας. Οι επίσημες στατιστικές χαρακτηρίστηκαν ως ασταθείς, αν και είχε κριθεί απαραίτητο να είναι ρεαλιστικές ως προς την εγκυρότητα και την αξιοπιστία τους.¹³⁴ Αν και η θεωρία του επικρίθηκε, διότι πέρα των άλλων, δεν μπορεί να ελεγχθεί εμπειρικά, αποτέλεσε έμπνευση για δύο αξιόλογες θεωρίες, οι οποίες προσπάθησαν να εξηγήσουν το φαινόμενο της παραβατικότητας των ανηλίκων σε συμμορίες, του **A. Cohen** (1955) και των **R. Cloward & L. Ohlin** (1960).

¹³¹ Jupp, V. (1989), όπ. π., 90 – 91.

¹³² Αν και αρκετοί συγγραφείς θεωρούν πως ο R. Merton ήταν εκπρόσωπος του ρεύματος του κοινωνιολογικού θετικισμού, οι θέσεις του περιλάμβαναν στοιχεία και από άλλες επιστημονικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Γουσέτη, Ι. (2011). «Robert Merton (1910 – 2003)». *The art of crime*. 19. Ανακτήθηκε στις 14/7/2020 από: <https://theartofcrime.gr/old/oldartofcrime/old.theartofcrime.gr/indexfd57.html?pgtp=1&aid=1310978782>

¹³³ Merton, R. K. & Merton, R. C. (1968). *Social theory and social structure*. Simon and Schuster. Free Press: N. York, 144 & 194.

¹³⁴ Jupp, V. (1989). *Methods of Criminological Research*. Unwin Hyman: London, 91.

Η μέτρηση της εγκληματικότητας, αποτέλεσε αντικείμενο αξιοποίησης και από το κράτος, το οποίο στόχευε στην ανάληψη πολιτικής δράσης, με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων.¹³⁵ Το κράτος για την αντιμετώπιση των εγκληματιών συλλέγει στατιστικά δεδομένα με σκοπό την εφαρμογή ποινών ως μέτρα και την προστασία της κοινωνίας.¹³⁶ Αυτή η συσχέτιση μεταξύ εγκληματικότητας και κράτους, με σκοπό τη χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής, αποτέλεσε σημαντικό κομμάτι του πραγματισμού¹³⁷ και του εμπειρισμού, που χαρακτήριζαν την μετέπειτα βρετανική κοινωνική επιστήμη. Ωστόσο, η ανάπτυξη της εγκληματολογικής επιστήμης στη Βρετανία ήταν πιο γρήγορη σε σχέση με τις Η.Π.Α..¹³⁸

Εν κατακλείδι, με βάση τη θετικιστική προσέγγιση, η αξιοποίηση των επίσημων στατιστικών δεδομένων ως αντικειμενικοί, έγκυροι και αξιόπιστοι δείκτες παρέχει τη δυνατότητα καταγραφής της πραγματικής έκτασης της εγκληματικότητας και την εξήγησή της μέσα από τη μελέτη των βασικών χαρακτηριστικών των εγκληματιών, καθώς επίσης και των κοινωνικών χαρακτηριστικών των γεωγραφικών περιοχών, που εκδηλώνεται το έγκλημα. Στο πλαίσιο αυτό, ο σκοτεινός αριθμός της εγκληματικότητας εκλαμβάνεται απλά ως σφάλμα, χωρίς ωστόσο να επηρεάζει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία της έρευνας. Οι εγκληματολογικές στατιστικές συνεισφέρουν θετικά τόσο στην αιτιολόγηση του εγκλήματος μέσω της μελέτης παραγόντων όπως βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών, όσο και στην πρόγνωση της εκδήλωσης εγκληματικής συμπεριφοράς στο μέλλον. Κατ' επέκταση, τα κοινωνικά προβλήματα αντιμετωπίζονται μέσα από τη λήψη απόφασης βάσει της γνώσης, που αποκτάται από τη μέτρηση της εγκληματικότητας. Συνεπώς, η συλλογή στατιστικών δεδομένων πραγματοποιείται με σκοπό να εφαρμοστούν ποινές ως μέτρα και να προστατευτεί η κοινωνία.

¹³⁵ Jupp, V. (1989), όπ. π., 90.

¹³⁶ Χάϊδου, Α. (1996), όπ. π., 19.

¹³⁷ Ο πραγματισμός ως ρεύμα σκέψης συνδέεται «με το πολιτισμικό πλαίσιο της Αμερικής». Ο όρος ταυτίζεται με τον ατομικισμό, τον υλισμό, την επιχειρηματικότητα και την αποθέωση της πράξης, έννοιες οι οποίες επικρατούσαν στην κουλτούρα του νέου κόσμου κατά τη διάρκεια του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα. Ο Αλεξάκης, Δ. (2018) αναφέρεται στον Joas, H. (1993). *Pragmatism and Social Theory*. The University of Chicago Press: Chicago, 94 – 121. Αλεξάκης, Δ. (2018). *John Dewey: Πειραματισμός και Δημοκρατία*. Τόπος (Μοτίβο Εκδοτική): Αθήνα, 26.

¹³⁸ Ο Jupp, V. (1989) αναφέρεται στον Wiles, P. (1971). «Criminal statistics and sociological explanations of crime» στο Garson, W. G. & Wiles (eds). *Crime and Delinquency in Britain*. Martin Robertson: Oxford, 177. Jupp, V. (1989), όπ. π., 90.

2.2. Η θεσμική προσέγγιση

Σε αντίθεση με τη θετικιστική προσέγγιση, διάφορες θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις της κοινωνιολογίας μετατοπίζουν το ενδιαφέρον από τις ηθικολογικές αντιλήψεις της «παθολογίας» στις επιδράσεις του κοινωνικοπολιτισμικού περιβάλλοντος και στην παρεκκλίνουσα συμπεριφορά¹³⁹. Μορφές αποκλίνουσας συμπεριφοράς εκλαμβάνονται ως «κοινωνικά προϊόντα», τα οποία παράγονται από το ίδιο το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης.¹⁴⁰

Σύμφωνα λοιπόν με τη θεσμική προσέγγιση, σημασία δεν έχει τι ορίζεται ως αποκλίνουσα συμπεριφορά, αλλά ποιες αποκλίνουσες συμπεριφορές καταγράφονται από τους επίσημους φορείς άσκησης του κοινωνικού ελέγχου. Στο πλαίσιο αυτό, δε δίνεται έμφαση στην καταλληλότητα των στατιστικών δεδομένων, αλλά στους ορισμούς, που ενσωματώνονται στις κατηγορίες που καταγράφονται, καθώς και στις διάφορες πολιτικές, ιδεολογικές και οργανωτικές συνθήκες.¹⁴¹ Συνεπώς, τα ποσοτικά δεδομένα είναι δείκτες που αντανakλούν τη δραστηριότητα των φορέων άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου.¹⁴² Με βάση τη θεσμική προσέγγιση, στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος δεν είναι μόνο οι επίσημες στατιστικές, αλλά πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πολιτικές και οι πρακτικές βάσει των οποίων παράγονται αυτές οι επίσημες στατιστικές.¹⁴³

¹³⁹ Η Θεωρία της Συμβολικής Αλληλεπίδρασης (Symbolic Interactionism) και η θεωρία της ετικέτας (Labeling Approach) μετατόπισαν το επιστημονικό ενδιαφέρον των εγκληματολόγων προς την κριτική μελέτη της δραστηριότητας των φορέων άσκησης επίσημου κοινωνικού ελέγχου. Θεμελιωτής της θεωρίας της Συμβολικής Αλληλεπίδρασης (Symbolic Interactionism) στην Κοινωνιολογία και της θεωρίας της ετικέτας (Labeling Approach) στην Εγκληματολογία ήταν ο Mead H. (1920) μαζί με τον Tannenbaum. Ιδιαίτερη είναι και η συνεισφορά των Blumer H. (επινόησε τον όρο symbolic interactionism), Cooley C. H. (looking – glass self, 1902/1964) και Coffman E. (αποδοχή του ρόλου, 1959). Η θεωρία της Συμβολικής Αλληλεπίδρασης επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την κοινωνική θεωρία και την κοινωνική έρευνα και καθιέρωσε μεθόδους ποιοτικής ανάλυσης και συμμετοχικής παρατήρησης. Παρόμοια επίδραση είχε και η θεωρία της ετικέτας, η οποία ήταν στο επίκεντρο για τις δεκαετίες 1960 & 1970 στις Η.Π.Α. και στην Ευρώπη 1970 & 1980. Τέλος, στη θεωρία της ετικέτας εισήγαγε βασικές ιδέες ο Lemert E. (δευτερογενής απόκλιση, 1951), ενώ ο Becker H. (1963) την έκανε γνωστή σε παγκόσμιο επίπεδο. Λαμπροπούλου, Ε. (2018). «Θεωρία [Προσέγγιση] Ετικέτας» στο Σπινέλλη, Κ. Δ., Κουράκης, Ν. & Κρανιδιώτη Μ. Π. (2018). *Λεξικό Εγκληματολογίας*. Τόπος: Αθήνα, 1 – 2, 625 – 629 & Λαμπροπούλου, Ε. (2018). «Θεωρία [Προσέγγιση] Συμβολικής Αλληλεπίδρασης/ Αλληλενέργειας» στο Σπινέλλη, Κ. Δ., Κουράκης, Ν. & Κρανιδιώτη Μ. Π. (2018). *Λεξικό Εγκληματολογίας*. Τόπος: Αθήνα, 1 – 2, 637 – 639. Πρόκειται για θεωρητικές συνεισφορές μιας θεσμικής προσέγγισης προερχόμενες από το ρεύμα της Φαινομενολογίας. Jupp, V. (1989), όπ. π., 95.

¹⁴⁰ Kitsuse, J. I. & Circurel, A.V. (1963). «A note on the use of official statistics», *Social Problems*, II (2), 131.

¹⁴¹ Στο ίδιο, 136.

¹⁴² Ροϊνιώτη, Ε. (2009), όπ. π., 35 – 36.

¹⁴³ Jupp, V. (1989), όπ. π., 94.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, το ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας στρέφεται προς τον ρόλο του θύματος της εγκληματικής πράξης. Η θεωρία της ετικέτας έφερε στο επίκεντρο τον ρόλο του θύματος στην ενεργοποίηση του μηχανισμού ποινικής δικαιοσύνης και έτσι αξιοποιήθηκαν και έρευνες θυματοποίησης με σκοπό να μετρηθεί η έκταση και η φύση της αφανούς εγκληματικότητας. Τα μεθοδολογικά προβλήματα των εγκληματολογικών στατιστικών ήταν αρκετά και έτσι οι έρευνες θυματοποίησης παρείχαν ευρείες δυνατότητες αξιοπιστίας και εγκυρότητας.¹⁴⁴ Χαρακτηριστικό παράδειγμα έρευνας θυματοποίησης, αποτελεί η έρευνα των Sparks, Genn & Dodd (1997), σύμφωνα με την οποία μόνο το 1/3 των αδικημάτων καταγγέλλθηκαν στην αστυνομία και εν΄ τέλει καταγράφηκαν επίσημα. Συνεπώς, φαίνεται πως η διακριτική ευχέρεια της αστυνομίας διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην επίσημη καταγραφή του εγκλήματος από τους αστυνομικούς.¹⁴⁵

Ο Hindess (1973) ήταν υποστηρικτής της θεσμικής προσέγγισης. Παράλληλα, όμως, είχε επισημάνει ότι η υπερβολική προσκόλληση στην κοινωνική παραγωγή των επίσημων στατιστικών, ενδεχομένως και να οδηγούσε στον σχετικισμό, αφού τα στατιστικά δεδομένα θα μπορούσαν να μελετηθούν υπό το πρίσμα των υποκειμενικών εμπειριών των φορέων άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου. Παρόλ' αυτά, η προσοχή του στράφηκε προς τα τεχνικά μέσα (τεχνικά σφάλματα και κενά) και στο εννοιολογικό πλαίσιο.¹⁴⁶

Συμπερασματικά, με βάση τη θεσμική προσέγγιση, οι εγκληματολογικές στατιστικές εκλαμβάνονται ως δείκτες που αντανakλούν τη δραστηριότητα των φορέων άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου. Το ίδιο το ποινικό σύστημα καταγράφει συγκεκριμένες μορφές αποκλίνουσας συμπεριφοράς. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους ορισμούς που ενσωματώνονται στις κατηγορίες που καταγράφονται στα επίσημα στατιστικά δεδομένα, καθώς επίσης και στις πολιτικές και στις πρακτικές, που εφαρμόζονται για να παραχθούν τα δεδομένα αυτά.

¹⁴⁴ Πιτσελά, Α. (2013), όπ. π., 603 – 604.

¹⁴⁵ O Jupp, V. (1989) αναφέρεται στους Bottomley, A. K. & Pease, K. (1986). *Crime and Punishment: Interpreting the Data*. Milton Keynes Open University Press. Jupp, V. (1989), όπ. π., 95.

¹⁴⁶ O Jupp, V. (1989), αναφέρεται στον Hindess, B. (1973). *The Use of Official Statistics in Sociology: A Critique of Positivism and Ethnomethodology*. Macmillan: London. Jupp, V. (1989), όπ. π., 99.

2.3. Η ρεαλιστική προσέγγιση: δεξιός και αριστερός ρεαλισμός

Η ρεαλιστική προσέγγιση συνδέεται με εκείνους που υποστηρίζουν τη ρεαλιστική και όχι την ουτοπική πολιτική μείωσης της εγκληματικότητας και περιλαμβάνει τον δεξιό και τον αριστερό ρεαλισμό.¹⁴⁷

Το 1970, στις Η.Π.Α. εμφανίζεται η δεξιά ρεαλιστική προσέγγιση με εκπρόσωπο τον J. Q. Wilson. Πρόκειται για έναν πολιτικό προσανατολισμό, ο οποίος είναι απομακρυσμένος τόσο από τον θετικισμό όσο και από τη ριζοσπαστική προσέγγιση, που θα αναλύσουμε στη συνέχεια. Σύμφωνα με τον Wilson, ο δείκτης εγκληματικότητας παρουσίαζε άνοδο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, παρόλο που επικρατούσε ευημερία και επέκταση του κράτους πρόνοιας. Συνεπώς, αφού οι δυνατότητες παρέμβασης είναι περιορισμένες και οι γνώσεις ανεπαρκείς, οι πολιτικές που εφαρμόζονται θα πρέπει να είναι ρεαλιστικές.¹⁴⁸

Μια δεκαετία μετά, το 1980, εμφανίζεται στη Μ. Βρετανία η αριστερή κατεύθυνση της ρεαλιστικής προσέγγισης, με κύριους εκπροσώπους τους J. Young και R. Matthews. Σύμφωνα με τις απόψεις τους, θα πρέπει να μελετάται η πραγματικότητα του εγκλήματος, δηλαδή η εγκληματική συμπεριφορά (δράστη – θύμα) και η κοινωνική αντίδραση σε αυτή (επίσημες / ανεπίσημες δράσεις – αντιδράσεις στο έγκλημα). Επιπροσθέτως, η αριστερή κατεύθυνση της ρεαλιστικής προσέγγισης εστιάζει στη μελέτη του εγκλήματος σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές και σε ορισμένες ομάδες στις περιοχές αυτές (όπως μαύρους, φτωχούς, κ.α.) καθώς και στον ρόλο της κοινότητας και του κοινού στον τομέα της πρόληψης.¹⁴⁹

Όσον αφορά τα στατιστικά δεδομένα εκλαμβάνονται ως: «δείκτες, προϊόντα μεταβολών: α) στον αριθμό των δραστών και των ενδεχόμενων θυμάτων, β) στον επίσημο κοινωνικό έλεγχο και γ) στον ανεπίσημο κοινωνικό έλεγχο».¹⁵⁰ Η ρεαλιστική

¹⁴⁷ Σπινέλλη, Κ. Δ. (2014). *Εγκληματολογία. Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις*. 3^η Έκδοση Αναθεωρημένη. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 45.

¹⁴⁸ Η Σπινέλλη, Κ. Δ. (2014) αναφέρεται στον Chadwick, K. & Scruton, P. (2001). Λήμμα: «Critical Criminology» στο *The Sage Dictionary of Criminology*, 236 & σε Maguire, M., Morgan, R. & Reiner, R. (1994). *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford. New York etc., 61 & σε Young, J. & Matthews, R. (1992). *Rethinking Criminology: The realist debate*: London, etc, 31, καθώς επίσης & σε Σπινέλλη, Κ. Δ. (2000). «Αναμνήσεις από τον Δάσκαλο Κωνσταντίνο Γ. Γαρδίκας ή η Εγκληματολογία, η Σωφρονιστική και η Ανακριτική από το χθες στο σήμερα» στο τεύχος που επιμελήθηκε η ίδια: *Κωνσταντίνος Γαρδίκας*, 56 – 57. Στο ίδιο, 45 – 46.

¹⁴⁹ Στο ίδιο, 46 – 47.

¹⁵⁰ Η Σπινέλλη, Κ. Δ. (2014) αναφέρεται στον Βασιλόπουλο, Π. (2005). «Υπερνεωτερικότητα και νέα κοινωνία των πολιτών – απολογισμός μια δεκαετίας – Εξομολογήσεις» στο *Κοινωνία Πολιτών*, 11, 12 – 23. Στο ίδιο, 46.

προσέγγιση, που τείνει προς τον θετικισμό (ρεαλιστική – θετικιστική προσέγγιση) στηρίζεται στην υπόθεση πως αφού το έγκλημα αντιπροσωπεύει ένα χαρακτηριστικό της εκάστοτε κοινωνίας τότε αυτό το χαρακτηριστικό μπορεί να μετρηθεί αντικειμενικά μέσα από την αξιοποίηση των επίσημων στατιστικών. Ωστόσο, αναγνωρίζεται ότι οι στατιστικές δεν είναι απαλλαγμένες από κενά και ατέλειες, αλλά αυτά δεν είναι σε τόσο μεγάλο βαθμό ώστε να αποφεύγεται η χρήση τους. Τέτοια κενά, θα μπορούσαν να καλυφθούν από έρευνες αυτοομολογούμενης ενοχής και έρευνες θυματοποίησης με σκοπό την προσέγγιση των πραγματικών διαστάσεων του εγκλήματος.¹⁵¹

Συνοψίζοντας, η προσέγγιση αυτή εστίασε στη ρεαλιστική πολιτική μείωση της εγκληματικότητας. Οι εγκληματολογικές στατιστικές δίνουν τη δυνατότητα μελέτης της πραγματικότητας του εγκλήματος, δηλαδή της εγκληματικής συμπεριφοράς και της κοινωνικής αντίδρασης σε συγκεκριμένα χωροχρονικά πλαίσια και μπορούν να αποτυπώσουν τις τάσεις του εγκλήματος. Η αντικειμενική μέτρηση του εγκλήματος υπό το πρίσμα των επίσημων στατιστικών, δεν είναι απαλλαγμένη από κενά και ατέλειες. Ωστόσο, τα κενά αυτά είναι ήσσονος σημασίας, δεν αποτελούν απλά σφάλματα και θα μπορούσαν να καλυφθούν από έρευνες αυτοομολογούμενης ενοχής και έρευνες θυματοποίησης.

2.4. Η ριζοσπαστική προσέγγιση

Σταδιακά η Εγκληματολογία υιοθέτησε στάση ριζοσπαστική, με αποτέλεσμα να δημιουργεί η Κριτική Εγκληματολογία, η οποία περιλάμβανε διάφορες σχολές. Για τους κριτικούς εγκληματολόγους, το έγκλημα κατασκευάζεται από την κοινωνία και έτσι η μελέτη του εγκληματικού φαινομένου δεν ταυτίζεται με τη μελέτη των αιτιών του. Συνεπώς, οι κριτικοί εγκληματολόγοι επικεντρώθηκαν στη μελέτη ορισμένων ατόμων και πράξεων μιας συγκεκριμένης κοινωνίας και χρονικής περιόδου, που επιλέγονται για να χαρακτηριστούν ως εγκληματίες και εγκλήματα αντίστοιχα.¹⁵²

Με τη ριζοσπαστική προσέγγιση, το φιλοσοφικό ρεύμα του θετικισμού διαιρείται, αφού η θέση αυτή εστίαζε στην αμφισβήτηση της χρήσης των στατιστικών

¹⁵¹ Jupp, V. (1989), όπ. π., 47 & 101.

¹⁵² Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 100.

δεδομένων. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις ασκούν κριτική ανάλογα με τον βαθμό, που δίνουν έμφαση στις κοινωνικές διαιρέσεις και τις συγκρούσεις (όπως ο μαρξισμός) και όχι στην ομοφωνία των δομών. Αυτές οι κοινωνικές διαιρέσεις και συγκρούσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των πολύ διαφοροποιημένων και ασύμμετρων ιστορικών διαδικασιών. Έτσι, ο εγκληματίας, το έγκλημα, το δίκαιο και τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης, θεωρούνται εκφάνσεις των διαθρωτικών ρυθμίσεων σε συγκεκριμένα χρονικά σημεία της ιστορίας. Με τον ίδιο τρόπο, πραγματοποιείται η προσέγγιση για τα επίσημα στατιστικά στοιχεία, την οποία αναλύουμε στη συνέχεια μέσα από την παράθεση της θέσης του Young. Σε αυτή, λοιπόν, τη ριζοσπαστική παράδοση της εγκληματολογίας, ο Young, ως εκπρόσωπος του **αριστερού ρεαλισμού**, επιδίωξε τη σύνθεση των προηγούμενων θεωρητικών εξελίξεων και την έρευνα, κυρίως εκείνη, που βασίζεται **στη μικρο - κοινωνιολογική θεωρία της κοινωνικής αλληλεπίδρασης**. Στην ουσία, προσπάθησε να ενσωματώσει στοιχεία της θεσμικής προσέγγισης, δηλαδή να επιτευχθεί σύνδεση μεταξύ των θεωριών της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της μαρξιστικής θεωρίας.¹⁵³

Σύμφωνα με την κριτική που του ασκήθηκε από τους Yar M. & Penna S. (2004)¹⁵⁴, φαίνεται πως ο Young μετέπειτα¹⁵⁵ αμφιταλαντεύονταν μεταξύ θετικισμού και αριστερού ρεαλισμού. Ειδικότερα, θεωρούσε πως η ανάπτυξη ερευνών αναφορικά με το έγκλημα, όπως εκείνη των ποσοτικών δεδομένων, έχει καλύψει τα κενά του σκοτεινού αριθμού, δίνοντας μια αξιόπιστη εκτίμηση των πραγματικών τάσεων και προτύπων του, αν και εκείνη την εποχή, ήταν ήδη γνωστό πως τέτοιου είδους έρευνες δεν ήταν απαλλαγμένες από μεθοδολογικούς περιορισμούς. Επιπροσθέτως, υποστηρίζεται από τους ίδιους, πως ο Young είχε αναγνωρίσει πως τα ποσοτικά δεδομένα είναι «κοινωνικά και πολιτικά» εξαρτώμενα κατασκευάσματα, που «φέρνουν στην επιφάνεια» στοιχεία για το έγκλημα, με διαφορετικούς τρόπους, παρόλο, που άλλοι εγκληματολόγοι ερευνητές αντιμετώπιζαν τα ποσοτικά δεδομένα με μεγάλο σκεπτικισμό.

Η ριζοσπαστική θεωρία αναπτύχθηκε με σκοπό όχι μόνο για να εξηγήσει τους λόγους, που κάποιες κατηγορίες ατόμων διαπράττουν εγκλήματα, αλλά για να

¹⁵³ Jupp, V. (1989), *όπ. π.*, 98 – 99.

¹⁵⁴ Yar, M., & Penna, S. (2004). Between positivism and post-modernity? Critical reflections on Jock Young's *The Exclusive Society*. *British journal of criminology*, 44(4), 539.

¹⁵⁵ Με βάση την ερμηνεία των απόψεων του Young J. (1999), που αποτυπώνονται στο έργο του «*The Exclusive Society*».

μελετήσει τον κοινωνικό έλεγχο και την ποινικοποίηση, δηλαδή να εξηγήσει για ποιους λόγους ορισμένες κατηγορίες ατόμων ή άτομα διώκονται από τον νόμο και έτσι καταγράφονται από τις επίσημες στατιστικές. Το κράτος προσπαθεί να διατηρήσει την τάξη, με αποτέλεσμα κάποιες συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων να υπερεκπροσωπούνται (όπως η εργατική τάξη) ή να υποεκπροσωπούνται (όπως η αστική τάξη) από τις επίσημες στατιστικές.¹⁵⁶ Συγκεκριμένα, τα άτομα αυτά είτε οδηγούνται αναπόφευκτα σε εγκληματικές ή παραβατικές ενέργειες, είτε αποφεύγουν τη δίωξη, τη σύλληψη και την ποινή αντίστοιχα.¹⁵⁷

Με βάση τα παραπάνω επιχειρήματα, κάποιοι ισχυρίζονται πως μέσα από την ανάλυση των στατιστικών δεδομένων, θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε την αντανάκλαση των κοινωνικών σχέσεων της κοινωνίας, ενώ τυχόν μοντέλα τους, θα μπορούσαν να ενταχθούν κάτω από μακρο – θεωρίες. Επιπροσθέτως, ο τρόπος αξιοποίησης των στατιστικών δεδομένων, όπως για παράδειγμα η αξιοποίησή τους για τη λήψη απόφασης, θα πρέπει να προκαλεί ανησυχία, η οποία θα σχετίζεται με τον τρόπο, που τα επίσημα στατιστικά στοιχεία οδήγησαν σε συγκεκριμένα συμπεράσματα.¹⁵⁸

Ανακεφαλαιώνοντας, με βάση τη ριζοσπαστική προσέγγιση, οι εγκληματολογικές στατιστικές αξιοποιούνται με σκοπό τη μελέτη των λόγων που ορισμένες κατηγορίες ατόμων ή άτομα είτε διώκονται από τον νόμο και καταγράφονται από τα επίσημα στατιστικά δεδομένα, είτε αποφεύγουν τη δίωξη, τη σύλληψη και την ποινή. Οι εγκληματολογικές στατιστικές χρησιμοποιούνται, αλλά αντιμετωπίζονται με μεγάλο σκεπτικισμό, διότι υποστηρίζεται πως υπάρχουν μεθοδολογικοί περιορισμοί, οι οποίοι θα μπορούσαν να καλυφθούν με άλλου είδους έρευνες.

3. Η αξιοποίηση των εγκληματολογικών στατιστικών στην εγκληματολογική θεωρία

Εδώ και αρκετά χρόνια, η ερευνητική κοινότητα προσπάθησε να εξηγήσει τους λόγους, που ένα άτομο οδηγείται στη διάπραξη ενός εγκλήματος. Μέσα από μια σειρά ερευνών, δημιουργήθηκαν θεωρίες, οι οποίες προσπάθησαν να εξηγήσουν τη

¹⁵⁶ Διαπιστώσεις, που είχαν πραγματοποιήσει και οι E. Sutherland και R. Merton.

¹⁵⁷ Jupp, V. (1989), όπ. π., 98 – 99.

¹⁵⁸ Στο ίδιο, 100 – 101.

φύση και την αιτιολόγηση του εγκλήματος. Οι θεωρίες αυτές χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τις μονο – παραγοντικές και τις πολύ – παραγοντικές. Η διάκριση των δύο έγκειται στο ότι οι μονο – παραγοντικές θεωρίες αποδίδουν το έγκλημα σε «ομοιογενή ή ενιαία αίτια», ενώ οι πολύ – παραγοντικές δέχονται την «πολλαπλότητα των αιτιών του εγκλήματος».¹⁵⁹ Οι μονο – παραγοντικές θεωρίες μελέτησαν το έγκλημα, εστιάζοντας είτε σε ατομικούς παράγοντες (βιολογικούς και ψυχολογικούς παράγοντες, στον ρόλο του φύλου και της ηλικίας, κ.α.) είτε σε κοινωνικούς παράγοντες (οικονομικούς, πολιτισμικούς παράγοντες, κ.α.) είτε σε περιβαλλοντικούς παράγοντες. Για τη μελέτη των εγκληματογόνων παραγόντων αξιοποιήθηκαν ως μεθοδολογικά εργαλεία και οι εγκληματολογικές στατιστικές. Παραδείγματα τέτοιων μελετών θα παραθέσουμε στη συνέχεια.

3.1. Εξήγηση της Εγκληματικότητας μέσω των ατομικών παραγόντων

Οι έρευνες ατομικών παραγόντων¹⁶⁰, όπως αναφέρθηκε, αφορούν τη μελέτη της επίδρασης των βιολογικών και ψυχολογικών παραγόντων και τον ρόλο του φύλου και της ηλικίας στην ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου. Σταδιακά, από τον 19ο έως τον 20ο αιώνα, οι κοινωνικές έρευνες εστιάζουν στη μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς μέσω περιπτωσιολογικών μελετών, όπου τα στοιχεία που συλλέγονται, κωδικοποιούνται και αναλύονται στατιστικά. Ξεκινά, λοιπόν, μια προσπάθεια συνδυασμού της μεθόδου της παρατήρησης και της ποσοτικής ανάλυσης. Οι ερευνητές προσπαθούν να επιτύχουν την ακρίβεια των αποτελεσμάτων τους, αυξάνοντας τον αριθμό των υπό μελέτη περιπτώσεων.¹⁶¹

Αντιπροσωπευτικότερες έρευνες των **βιολογικών παραγόντων** αποτελούν εκείνες του **C. Lombroso** (1836 – 1909), του **R. Garofalo** (1852 – 1934) και του **E. Ferri** (1856 – 1928). Ο **C. Lombroso** προσπάθησε να συλλέξει ανθρωπολογικά, οικονομικά και κοινωνικά στοιχεία μέσα από μετρήσεις και στατιστικά δεδομένα. Οι θεωρίες του περί «γεννημένων εγκληματιών», οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των χαρακτηριστικών των εγκληματιών και μη, καθώς και τα μέτρα ασφαλείας που

¹⁵⁹ Αλεξιάδης, Σ. (1996), όπ. π., 52 – 53.

¹⁶⁰ Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 68 – 97.

¹⁶¹ Grünhut, M. (1951), όπ. π., 141.

πρότεινε στηρίχθηκαν σε διεξοδική στατιστική ανάλυση και στις επιρροές που δέχθηκε από τη θεωρία της γραμμικής εξέλιξης των ειδών, κάνοντας λόγο για «γενετικό εκφυλισμό». Ωστόσο, μια από τις επικρίσεις,¹⁶² που του ασκήθηκε ήταν πως χρησιμοποίησε μικρό δείγμα στατιστικών δεδομένων και ελλιπή τεχνική ως προς την επεξεργασίας τους. Η παραπάνω θεωρία «περί γεννημένου εγκληματία» αμφισβητήθηκε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτέλεσε η λεπτομερειακή στατιστική μελέτη 96 χαρακτηριστικών σε 3000 καταδικασμένους και σε αγγλικό πληθυσμό μη εγκληματιών, που πραγματοποίησε ο **C. Goring (1901 – 1912)** και η οποία τον οδήγησε στο συμπέρασμα της μη επαλήθευσης της λομπροζιανής θεωρίας, διότι υποστηρίχθηκε πως παρουσιάζει έλλειψη ακρίβειας.

Άλλες έρευνες προσπάθησαν να πραγματοποιήσουν συσχετίσεις μεταξύ εγκληματικότητας και **χαρακτηριστικών της προσωπικότητας**, όπως για παράδειγμα εκείνη των **S. Glueck & E. Glueck (1952)**, η οποία ως δείγμα περιλάμβανε 500 αγόρια με παραβατική συμπεριφορά και 500 με μη παραβατική. Αν και υπήρχαν προκαταλήψεις στα στατιστικά δεδομένα ως προς την επιλογή του δείγματος,¹⁶³ οι έρευνές τους συνέβαλλαν θετικά στο σχεδιασμό της εγκληματολογικής κοινωνιολογίας και στην ανάπτυξη της Στατιστικής με αξιόλογο έργο από το 1930 (Glueck and Glueck, 1930, 1934a, 1934b).¹⁶⁴ Κρίνεται απαραίτητο να σημειωθεί, πως η επιλογή των δύο ομάδων (πειραματική & ομάδα ελέγχου) αποτελεί μια από τις τρεις προσεγγίσεις στατιστικής ανάλυσης.¹⁶⁵

Αξιοσημείωτες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με τη σύνδεση της εγκληματικής σταδιοδρομίας και της **ηλικίας** με σκοπό την αναζήτηση χαρακτηριστικών και παραγόντων «της εγκληματικής σταδιοδρομίας» και των «κριτηρίων πρόγνωσης» και γενικότερα τη μελέτη και την εξέλιξη της εγκληματικότητας. Ειδικότερα, αντιπροσωπευτικές έρευνες, οι οποίες αξιοποίησαν στατιστικές της αστυνομίας και των δικαστηρίων ήταν: α) η μελέτη των **Wolfgang, Figlio, Sellin (1972)**, η οποία κατέληξε μεταξύ των άλλων και στο συμπέρασμα ότι το 51,9% των αδικημάτων διαπράχθηκε από μια πολύ μικρή ομάδα, η οποία απαρτιζόταν από άτομα με χαρακτηριστικά όπως: κυρίως μαύρους, χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων, χαμηλού δείκτη ευφυΐας και χαμηλές επιδόσεις στο σχολείο,

¹⁶² Αλεξιάδης, Σ. (1996), όπ. π., 55.

¹⁶³ MackNeil, D. H. (1952). «Clueck S. & Clueck E.. Delinquents in the Making: Paths to Prevention», viii, 214. New York: Harper & Brothers. *The Annal of the American Academy*, 282, 157 – 158.

¹⁶⁴ Shon, P. & Mansager, E. (2019). «Negligent criminology: Alfred Adler's influence on Bernard, Sheldon, and Eleanor Glueck». *European Journal of Criminology*, 4.

¹⁶⁵ Grünhut, M. (1951), όπ. π., 141 – 142.

καθώς και μεγάλη κινητικότητα και β) η έρευνα του **Max Planck Institut (1986)**, η οποία βασίστηκε και στη συλλογή αστυνομικών δεδομένων με σκοπό να μελετήσει την εμφάνιση και την εξέλιξη της εγκληματικότητας μέσα από μια προσέγγιση προσανατολισμένη προς το είδος και την έκταση των επεμβάσεων της εφαρμογής του νόμου.¹⁶⁶

3.2. Αιτιολογική Προσέγγιση της Εγκληματικότητας μέσω κοινωνικών παραγόντων

Οι εγκληματολογικές στατιστικές χρησιμοποιήθηκαν για την αιτιολογική προσέγγιση του εγκληματικού φαινομένου μέσα από τη μελέτη κοινωνικών παραγόντων όπως οικονομικών, πολιτισμικών και περιβαλλοντικών. Επιπροσθέτως, οι εγκληματολογικές στατιστικές αξιοποιήθηκαν αφενός για να μετρήσουν την έκταση της εγκληματικότητας και αφετέρου για να χαρτογραφήσουν τις γεωγραφικές της κατανομές ως βάση για την ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου.

3.2.1. Οικονομικοί Παράγοντες

Ιδιαίτερη αναδεικνύεται η συμβολή των εγκληματολογικών στατιστικών ως προς τη διερεύνηση του εγκληματικού φαινομένου μέσα από τη μελέτη των **οικονομικών παραγόντων** σε συνδυασμό με την κοινωνική τάξη. Οι έρευνες αυτές πραγματοποιούνται και στα τρία επίπεδα ανάλυσης. Συγκεκριμένα, μελετάται ο ρόλος της γενικότερης οικονομικής κατάστασης, όπως για παράδειγμα συσχετίσεις μεταξύ δεικτών εγκληματικότητας και άλλων δεικτών όπως οι τιμές προϊόντων, ο μισθός, η ανεργία, η οικονομική άνθηση, κρίση ή ύφεση, το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης κ.α..¹⁶⁷

Στη συγκεκριμένη κατηγορία, μια αξιολογική έρευνα, η οποία αξιοποίησε τις αστυνομικές στατιστικές ήταν η **έρευνα – πιλότος του Συμβουλίου της Ευρώπης**,¹⁶⁸ η οποία προσπάθησε να εξαγάγει συσχετισμούς μεταξύ της οικονομικής κρίσης και της εγκληματικότητας. Επιπροσθέτως, αποτελεί συγκριτική μελέτη μεταξύ στοιχείων,

¹⁶⁶ Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 89 - 91.

¹⁶⁷ Στο ίδιο, 97 – 113.

¹⁶⁸ Η Ζαραφονίτου Χ. (2004) αναφέρεται στο Conseil de l' Europe (1985). Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 103 – 105.

που προέρχονται από τρεις χώρες (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία), μολονότι οι αντιθέσεις μεταξύ των χωρών ήταν αρκετές. Αν και η μελέτη των αστυνομικών στατιστικών επιλέχτηκε ως αντιπροσωπευτικότερη, οι ερευνητές δεν κατάφεραν να οδηγηθούν σε κάποιο «**συνολικό εξηγητικό μοντέλο**». Ακόμη, επισημάνθηκαν και μερικοί περιορισμοί, όπως η δυσκολία αξιολόγησης και άλλων παραγόντων (π.χ. κοινωνικές ανισότητες, αλλαγές ποινικού συστήματος, στάσεις κοινού, κ.α.) καθώς επίσης και η δυνατότητα γενίκευσης μέσα από τη μελέτη του φαινομένου σε μάκρο – επίπεδο ανάλυσης.

Οι εγκληματολογικές στατιστικές επιτρέπουν και τη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου σε μέσο – επίπεδο και μικρο – επίπεδο ανάλυσης. Σε μέσο – επίπεδο ανάλυσης, διερευνάται ο ρόλος των οικονομικών συνθηκών στο εσωτερικό μιας χώρας ή πόλης. Ειδικότερα, επιχειρείται η διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τα ποσοστά εγκληματικότητας, τις εισοδηματικές διαφορές και τις κοινωνικές αντιθέσεις. Σε μικρο – επίπεδο ανάλυσης, πραγματοποιείται μια προσπάθεια σύνδεσης μεταξύ εγκληματικής συμπεριφοράς και ατομικής οικονομικής κατάστασης.¹⁶⁹ Η έρευνα των Glueck (1950) εντάσσεται σε αυτή την κατηγορία.

Γενικότερα, τα αποτελέσματα τέτοιων ερευνών αν και στηρίζονταν σε στατιστικά δεδομένα της διαπιστωμένης εγκληματικότητας, ήταν αντιφατικά. Ωστόσο, εμμένει ο προβληματισμός αναφορικά με το αν η συσχέτιση μεταξύ της εγκληματικότητας και των ατόμων, που προέρχονται από οικονομικά ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα, αντιπροσωπεύει την πραγματικότητα ή διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και η επιλογή και η καταγραφή του εγκληματικού φαινομένου από τους φορείς άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου.

Κάποιες άλλες εγκληματολογικές έρευνες, που πραγματοποιήθηκαν στις Η.Π.Α., όπως εκείνες των **E. Sutherland** (1939), **Clinard** (1975 – 1976), **D. Gressey** (1963), στράφηκαν στη μελέτη των εγκλημάτων των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων. Ο πρώτος, που πραγματοποίησε τέτοιου είδους μελέτη ήταν ο **E. Sutherland**, ο οποίος προσπάθησε να προσδιορίσει τα εγκλήματα του «λευκού κολάρου», καθώς επίσης και να πραγματοποιήσει υποθέσεις, με σκοπό την εξήγηση της εγκληματικής συμπεριφοράς στο σύνολό της. Ο προσδιορισμός των εγκλημάτων πραγματοποιήθηκε βάσει του υψηλού εισοδήματος και του είδους του εγκλήματος.¹⁷⁰

¹⁶⁹ Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 98 – 115.

¹⁷⁰ Emerson, T. I., & Sutherland, E. H. (1950). «White Collar Crime». *The Yale Law Journal*, 59(3), 581.

Ήταν πεπεισμένος ότι ο σκοτεινός αριθμός της εγκληματικότητας ήταν μεγάλος και πως στη συγκεκριμένη κατηγορία εγκλημάτων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο η συστηματικότητα και η ακρίβεια στην καταγραφή του εγκληματικού φαινομένου. Οι εγκληματολογικές στατιστικές¹⁷¹ εμφάνιζαν υψηλή συχνότητα στις χαμηλές τάξεις και χαμηλή συχνότητα στις υψηλές τάξεις (λιγότερο από το 2%). Αφού, λοιπόν, τέτοιες υποθέσεις ρυθμίζονται κυρίως εξωδικαστικά, οι αστυνομικές στατιστικές δεν αντιπροσωπεύουν τις πραγματικές διαστάσεις της οικονομικής εγκληματικότητας. Διαπιστώνοντας τους περιορισμούς των επίσημων εγκληματολογικών στατιστικών, μέσα από την έρευνα δεδομένων από τα δικαστήρια και τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου, στράφηκε προς τη μελέτη 70 μεγαλύτερων αμερικανικών επιχειρήσεων, με το 60% των δικαστικών αποφάσεων να έχει πραγματοποιηθεί για τη δεκαετία 1935 – 1945 και εξήγαγε συμπεράσματα αναφορικά με τα είδη των αδικημάτων, που είχαν διαπραχθεί. Μετά από αυτή τη μελέτη, αν και ερμήνευσε το φαινόμενο της οικονομικής εγκληματικότητας στη βάση της **«θεωρίας των διαφορικών συγχρωτισμών»** και **«τη θεωρία της κοινωνικής αποδιοργάνωσης»**, θεωρούσε πως αυτές οι προσεγγίσεις δεν αποτελούν μια καθολική εξήγηση για την εγκληματικότητα στο σύνολο της κοινωνικής διαστρωμάτωσης, μολονότι ταίριαζαν περισσότερο σε σχέση με άλλες θεωρίες.¹⁷²

Η ερμηνεία της εγκληματικής συμπεριφοράς στο σύνολο της κοινωνικής διαστρωμάτωσης από εγκληματολόγους μέσα από ιστορικές περιπτώσεις και αναλύσεις στατιστικών δεδομένων των ποινικών δικαστηρίων, απαιτεί την επέκταση της έρευνας και την πρόσβαση σε στοιχεία, που έχουν συλλεχθεί και από άλλους φορείς, όπως στην περίπτωση του E. Sutherland (1949), της μελέτης στοιχείων της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Εμπορίου.¹⁷³ Παρατηρούμε πως η έλλειψη αξιοπιστίας και εγκυρότητας στα ποσοτικά δεδομένα, οδήγησε κάποιους από τους ερευνητές προς την επιλογή άλλων μεθόδων, όπως τις μελέτες περίπτωσης.

Τέλος, ο **D. Cressey**,¹⁷⁴ επηρεασμένος από την προσέγγιση της Συμβολικής Αλληλεπίδρασης και ειδικότερα από τη θεωρία κινήτρων και της αρχικής έμπνευσης, από τη θεωρία της διαφορικής συσχέτισης, μελέτησε τις υπεξαιρέσεις, όπως και ο **S.**

¹⁷¹ Φαρσεδάκης, Ι. (1990), όπ. π., 428.

¹⁷² Emerson, T. I., & Sutherland, E. H., (1950), όπ. π., 581 – 585.

¹⁷³ Φαρσεδάκης, Ι. (1990), όπ. π., 436.

¹⁷⁴ Coleman, J. W. (2001). «The causes of white-collar crime and the validity of explanation in the social sciences». Lindgren S. A., *White-Collar Crime Research. Old Views and Future Potentials* (1), 55 – 68.

Lottier (1942), που αναφέρθηκε παραπάνω, μέσα από δείγμα 50 υποδίκων στο δικαστήριο του Detroit.

3.2.2. Πολιτισμικοί Παράγοντες

Σε αντίθεση με την πρώτη γενιά εγκληματολογικών στατιστικών του 19^{ου} αιώνα, οι σύγχρονοι εγκληματολόγοι μετατόπισαν το ενδιαφέρον τους από τις στατικές συνθήκες στις δυναμικές διαδικασίες. Έτσι, σκοπός των εγκληματολογικών στατιστικών ήταν η παρακολούθηση των αυξομειώσεων του εγκλήματος σε ορισμένες περιόδους στην εκάστοτε κοινωνία και η καθιέρωση συσχετισμών μεταξύ της καμπύλης του και των τάσεων σε όλους τους τομείς της ζωής.¹⁷⁵

Ως αποτέλεσμα των εξελίξεων, η προσπάθεια μελέτης της εγκληματικής συμπεριφοράς εστίασε και στη διερεύνηση των πολιτισμικών επιδράσεων. Αν και οι έννοιες «πολιτισμός» και «υποπολιτισμός» κατέχουν εξέχουσα σημασία στη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου, ανά περιόδους, βρίσκονται στο πεδίο της επιστημονικής αντιπαράθεσης, με σκοπό την επικράτηση οικουμενικών ορισμών. Στα τέλη του 20^{ου} αιώνα, ο προσδιορισμός του όρου «πολιτισμός» ήταν απομακρυσμένος από στατικές περιγραφές, οι οποίες αναφέρονταν σε σύνολα «*δεδομένων αξιών και συμπεριφορών*». Η Πολιτισμική Ανθρωπολογία όριζε τον όρο¹⁷⁶ ως «*το πεδίο λόγου, στο οποίο καθορίζονται τα νοήματα των πολιτισμικών συμβόλων (ιδέες, αξίες, έννοιες αντικειμένων) μέσα από συγκρούσεις και συνεχείς διαπραγματεύσεις*».¹⁷⁷

Αρκετά χρόνια πριν, ο **T. Sellin** (1938), ως πρόεδρος της Υποεπιτροπής του Συμβουλίου Ερευνών της Κοινωνικής Επιστήμης των Η.Π.Α., κλήθηκε να μελετήσει το εγκληματικό φαινόμενο. Υποστήριξε, πως υπάρχουν κοινωνικές ομάδες,¹⁷⁸ οι οποίες διαφοροποιούνται από άλλες κοινωνικές ομάδες, ως προς τους κανόνες συμπεριφοράς, που είχαν διαμορφώσει, τον τρόπο ζωής και τις αξίες τους. Ως αποτέλεσμα της έρευνας του, κατέληξε στη κοινωνιολογική θεωρία, γνωστή ως «**θεωρία της σύγκρουσης κανόνων συμπεριφοράς**», σύμφωνα με την οποία το

¹⁷⁵ Grünhut, M. (1951), όπ. π., 140.

¹⁷⁶ Ο Γκόβαρης Χ. (2001) αναφέρεται στον Schiffauer, W. (1997). *Fremde in der Stadt. Frankfurt/ M: Suhrkamp*. Γκόβαρης, Χ. (2001). *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*, Ατραπός: Αθήνα, 134.

¹⁷⁷ Γκόβαρης, Χ. (2001), όπ. π., 131 – 137.

¹⁷⁸ Οι κοινωνικές αυτές ομάδες αποτελούσαν τον λεγόμενο «υποπολιτισμό», δηλαδή ζούσαν ακολουθώντας σχήματα συμπεριφοράς και αξιών, που δε βρίσκονταν σε συμφωνία με εκείνες της κοινωνίας. Ο Φαρσεδάκης (1990) αναφέρεται στον Debuys Ch. Φαρσεδάκης, Ι. (1990), όπ. π., 400.

έγκλημα αποδίδεται στις συγκρούσεις, που βιώνει το άτομο, που ανήκει σε μια τέτοια υποπολιτισμική ομάδα.

Αν και απέδιδε ιδιαίτερη εκτίμηση στις εγκληματολογικές στατιστικές ως βάση για τη διεξαγωγή συγκριτικών μελετών βασισμένες σε ποσοστά παραβιάσεων από τα μέλη των κοινωνικών ομάδων ή τις τάσεις των ποσοστών αυτών, θεωρούσε πως οι πολιτισμικές συγκρούσεις θα μπορούσαν να μελετηθούν εις βάθος μέσα από τη μέθοδο του βιογραφικού ιστορικού (life – history technique). Η διαφοροποίηση αυτή πηγάζει μέσα από γενικεύσεις επιστημονικής φύσης, όπου ο όρος της πολιτισμικής σύγκρουσης μπορεί να μελετηθεί είτε ως «**διανοητική σύγκρουση**»¹⁷⁹, δηλαδή επιλογή συνόλου συμπεριφοράς από ένα σύνολο ομάδων με συγκρουόμενους κώδικες, είτε ως «**σύγκρουση πολιτισμικών κωδίκων**», δηλαδή επιλογή κανόνων μιας ομάδας, της οποίας ο κώδικας έρχεται σε σύγκρουση με τους κανόνες άλλης ομάδας, η οποία απορρίπτει τη συγκεκριμένη συμπεριφορά. Οπότε, στην περίπτωση που ο εγκληματολόγος επιθυμούσε τη μελέτη της «διανοητικής σύγκρουσης» η μέθοδος του βιογραφικού ιστορικού κρίνεται περισσότερο δόκιμη, ενώ αρκετές έρευνες στις Η.Π.Α. είχαν στραφεί προς τη δεύτερη περίπτωση, λόγω της εύρεσης στατιστικών στοιχείων με ευκολότερο τρόπο.¹⁸⁰

Εκείνη την περίοδο, στις Η.Π.Α. λόγω μεγάλης μεταναστευτικής ροής, ο **T. Sellin** (1929) πραγματοποιεί στατιστική έρευνα. Υποστήριζε πως οι στατιστικές, που παράγονται σε κάθε επόμενο στάδιο της ποινικής δικαιοσύνης είναι απόρροια της φθίνουσας αξίας ως μέτρο της εγκληματικότητας και των εγκληματιών, γνωστή άποψη ως «*ρητό του T. Sellin*».¹⁸¹ Πριν από την υιοθέτηση της πλέον δόκιμης μεθόδου του, οι ερευνητές μελετούσαν την εγκληματικότητα με βάση το πώς κατανέμεται στις διάφορες χώρες, χωρίς συγκριτική προσέγγιση. Η μέθοδος του, στις Η.Π.Α., συνίσταται στη σύγκριση της εγκληματικότητας των εθνικών μειονοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη την ένταξή τους στο ίδιο κοινωνικό πλαίσιο (μετανάστες ίδιας εθνικής προέλευσης στην ίδια χώρα). Το παράδειγμα αυτό ακολούθησαν και στη

¹⁷⁹ Από κοινωνιολογικής άποψης, ο όρος «διανοητική σύγκρουση» προέρχεται από «*τη ρήξη ανάμεσα σε ανταγωνιστικούς κανόνες συμπεριφοράς, που είναι κτήμα της προσωπικότητας*». Sellin, T., (1938). *Culture Conflict and crime*. New York, Social Science Research Council, Bulletin 41, 63 – 70. Μετάφραση Αρτινοπούλου Β στο Φαρσεδάκης, Ι. (1990), όπ. π., 464.

¹⁸⁰ Sellin, T. (2003). «The conflict of conduct norms», στο Williams, III F. P. & Mc Shane, M. D., *Criminology theory: Selected classic readings*. Routledge, 2010.

¹⁸¹ Coleman, C., & Moynihan, J. (1996), όπ. π., 10.

Γαλλία, όπου τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύονται, περιλαμβάνουν τις διάφορες κατηγορίες αδικημάτων ανάλογα με την εθνική προέλευση των δραστών.¹⁸²

3.2.3. Περιβαλλοντικοί Παράγοντες

Το περιβάλλον διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας και την εκδήλωση αντίστοιχων συμπεριφορών. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσονται περιβαλλοντικοί παράγοντες, οι οποίοι βρίσκονται σε στενή αλληλεπίδραση. Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες¹⁸³ μπορεί είναι **γεωγραφικοί** (όπως παράγοντες του φυσικού περιβάλλοντος, τόπος κατοικίας και τόπος τέλεσης της πράξης, κ.α.), **πολιτιστικοί** (όπως οικογένεια, σχολείο, ιδεολογίες, κ.α.), **πολιτικοί**, **λειτουργικοί** και άλλοι, οι οποίοι θα μπορούσαν να ενταχθούν ευρύτερα στους κοινωνικούς, όπως οι οικονομικοί παράγοντες, τους οποίους αναλύσαμε πρωτίτερα. Ωστόσο, σε αυτή την ενότητα, θα εστιάσουμε στους γεωγραφικούς παράγοντες και στον ρόλο της οικογένειας (πολιτισμικός παράγοντας) ως αντιπροσωπευτικότερους για την ανάδειξη της συμβολής των εγκληματολογικών στατιστικών.

3.2.3.α. Οικολογικές προσεγγίσεις (Σχολή του Σικάγου, 1920 - 1930)

Οι οικολογικές προσεγγίσεις αποτελούν τη δεύτερη προσέγγιση στατιστικής ανάλυσης. Οι εγκληματολογικές στατιστικές αξιοποιήθηκαν αφενός για να μετρήσουν την έκταση της εγκληματικότητας και αφετέρου για να χαρτογραφήσουν τις γεωγραφικές της κατανομές, ως βάση για την ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου. Προς αυτή την κατεύθυνση συνεισέφερε θετικά η Οικολογική Σχολή του Σικάγου. Η βάση της βρίσκεται στη Βιολογία, σχετικά με τη χωρική κατανομή των φυτών και των ζώων με τέτοιο τρόπο, που επηρεάζεται ή επηρεάζει το περιβάλλον. Αντίστοιχα, πραγματοποιήθηκε και η μελέτη ως προς τη χαρτογράφηση των «φυσικών περιοχών του εγκλήματος», αλλά με λιγότερο αιτιοκρατικό τρόπο. Οι κοινωνικοί γεωγράφοι αξιοποίησαν τις εγκληματολογικές θεωρίες σε μια προσπάθεια να ξεφύγουν από την παραδοσιακή ερμηνεία του εγκλήματος, όπου το περιβάλλον θεωρείται ο μοναδικός καθοριστικός παράγοντας των αποτελεσμάτων των

¹⁸² Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 130 – 131.

¹⁸³ Φαρσεδάκης, Ι. (1985). *Παραβατικότητα και κοινωνικός έλεγχος των ανηλίκων*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 50.

κοινωνικών διαδικασιών.¹⁸⁴ Χαρακτηριστικά παραδείγματα οικολογικών εμπειρικών προσεγγίσεων αποτελούν οι μελέτες των Shaw & McKay, (Chicago, 1929, 1931), του B. Lander (1940), του Morris (1957) και των Baldwin & Bottoms (Sheffield, 1976). Ειδικότερα:

Οι **Shaw & McKay** (1929, 1931) εξέτασαν περιοχές παραβατικότητας μέσα από ένα μικρο – επίπεδο ανάλυσης, αρχικά στο εσωτερικό της πόλης του Chicago και στη συνέχεια και σε άλλες αμερικάνικες πόλεις. Η έμπνευση για την έρευνά τους προήλθε από το «**θεωρητικό σχήμα των πέντε ομόκεντρων ζωνών**» των **Park R.E., Burgess & McKenzie**.¹⁸⁵ Οι ερευνητές κατέληξαν σε αξιολογικά πορίσματα, όπως για παράδειγμα πως τα ποσοστά εγκληματικότητας «*μειώνονταν από το κέντρο με ημικύκλια και ότι το υψηλό ποσοστό εγκληματικότητας καταγράφηκε στο Κέντρο (Ζώνη I), ενώ το χαμηλότερο στις κατοικήσιμες περιοχές στην περιφέρεια*». Η σύνδεση της υψηλής εγκληματικότητας στο κέντρο εκφράστηκε μέσα από την έννοια «**της κοινωνικής αποδιοργάνωσης**». Οι μελέτες αυτές, αργότερα επηρέασαν και τις αντίστοιχες Βρετανικές. Επιπροσθέτως, η συγκεκριμένη έρευνα καθόρισε τη σκηνή για τις γεωγραφικές αναλύσεις στην εγκληματολογία, συμπεριλαμβανομένης της χαρτογράφησης του ηλεκτρονικού εγκλήματος (Maltz, Gordon, & Friedman, 1990) και της ανάλυσης hot spot (Sherman & Weisburd, 1995).¹⁸⁶

Μια άλλη αξιολογική έρευνα ήταν εκείνη του **B. Lander** (1940). Ο **B. Lander** (1954) αξιοποίησε τα στοιχεία των δικαστηρίων ανηλίκων για τη χρονική περίοδο 1939-1942 και τις πληροφορίες από την απογραφή του 1940, στη Βαλτιμόρη. Σκοπός της έρευνάς του ήταν η μελέτη της παραβατικότητας των ανηλίκων, μέσα από την καταγραφή της κατανομής της, με βάση τις κατοικίες των καταδικασθέντων. Η μελέτη του συνέβαλε σημαντικά στην έρευνα μέσω της εφαρμογής νέων και βελτιωμένων στατιστικών μεθόδων, όπως τη συσχέτιση zero – order, τη μερική συσχέτιση, την καμπυλόγραμμη σχέση, την πολλαπλή παλινδρόμηση & την παραγοντική ανάλυση. Η γραμμική συσχέτιση¹⁸⁷ πραγματοποιήθηκε μεταξύ των ποσοστών παραβατικότητας και των κοινωνικών και των οικονομικών δεικτών.

¹⁸⁴ Jupp, V. (1989), όπ. π., 109.

¹⁸⁵ Roncek, D. W. (1975). «Density and crime: A methodological critique». *American Behavioral Scientist*, 18(6), 844.

¹⁸⁶ Maltz, M. D. & Frey, K. (2014), όπ. π., 2319 – 2326, βλ. επίσης και Ζαραφωνίτου, Χ. (1996), όπ. π., 15 & 37.

¹⁸⁷ Γραμμική Συσχέτιση: «Σε περιπτώσεις που έχουμε να μελετήσουμε τη συσχέτιση μεταξύ δύο ποσοτικών μεταβλητών, εξετάζουμε πως αυτές οι μεταβλητές μεταβάλλονται μαζί και σε ποιο βαθμό». Μπεχράκης, Θ. Ε. (2010), όπ. π., 47.

Χρησιμοποιήθηκαν μεταβλητές όπως το ποσοστό των ατόμων, που ζούσε στις κατοικίες, το ποσοστό των μη λευκών και αλλοδαπών πληθυσμών σε κάθε περιοχή, το ποσοστό των ιδιόκτητων κατοικιών, το ποσοστό των υποβαθμισμένων κατοικιών ανά περιοχή, το μέσο επίπεδο μόρφωσης των κατοίκων της περιοχής, το μέσο μηνιαίο κόστος κατοικίας, το μέσο εισόδημα, κ.α.. Άσκησε κριτική στο μοντέλο των ομόκεντρων ζωνών, ενώ οι κοινωνικό – οικονομικοί παράγοντες και η πολιτισμική ανομία εξήγησαν τις διακυμάνσεις των ποσοστών εγκληματικότητας σε όλες τις ζώνες.¹⁸⁸ Δυστυχώς, ο B. Lander (1954) εστίασε στη σημασία δοκιμών μόνο με μερική συσχέτιση μεταβλητών.¹⁸⁹

Η Βρετανική έρευνα του **Morris** (1957) στο Κρόιντον (Croydon), μια ευρύτερη περιοχή του Λονδίνου, εστίασε στη μελέτη της κατανομής της εγκληματικότητας, συσχετίζοντας τα ποσοστά και τις μορφές της, με αστικά χαρακτηριστικά, όπως η πυκνότητα του πληθυσμού, ο υπερπληθυσμός ή οι ευκαιρίες διάπραξης αδικημάτων. Ο Morris προσπάθησε, μέσω της τεχνικής χαρτογράφησης των περιοχών εγκληματικότητας ανά οδούς, λαμβάνοντας υπόψη τον τόπο τέλεσης των αδικημάτων, να ερευνήσει αν σ' αυτά τα νέα δεδομένα, αποδίδεται κάποιο νόημα. Έτσι, επικεντρώθηκε στα στατιστικά δεδομένα της αστυνομίας, καθώς επίσης, και στις καταδικαστικές αποφάσεις του 1952. Μέσα από μια προσπάθεια αναζήτησης της θετικής συμβολής των οικολογικών προσεγγίσεων στη Βρετανία, το μοντέλο των ομόκεντρων ζωνών, εν τέλει, δεν επιβεβαιώθηκε.¹⁹⁰

Τέλος, μια ακόμα αξιολογη μελέτη ήταν εκείνη των **Baldwin & Bottoms** (1976). Πρόκειται για μια έρευνα, η οποία αξιοποίησε τη στατιστική μέθοδο με πολύ προσεκτική διατύπωση, με σκοπό την εξέταση των ποσοστών εγκλημάτων στις περιοχές του Σέφιλντ της Αγγλίας. Οι ερευνητές χρησιμοποίησαν την ανάλυση πολλαπλών μεταβλητών και 31 δείκτες των άλλων χαρακτηριστικών των περιοχών αυτών όπως το είδος κατοικίας, δείκτης¹⁹¹ για τον οποίο πίστευαν πως παρέχει μια

¹⁸⁸ Bordua, D. J. (1958). «Juvenile delinquency and "anomie": An attempt at replication». *Social Problems*, 6(3), 230 – 238 & Kahn, A. J. (1954). «Towards an Understanding of Juvenile Delinquency: A Study of Cases of Juvenile Delinquency in Baltimore. Bernard Lander, *Social Service Review*, 28(4), 467 – 468, βλ. επίσης και Ζαραφονίτου, Χ. (1996), όπ. π., 15.

¹⁸⁸ Bordua, D. J. (1958), όπ. π., 230.

¹⁸⁹ Roncek, D. W. (1975), όπ. π., 854.

¹⁹⁰ Morris, T. (2003). «Delinquency areas in Croydon». *Crime: Critical Concepts in Sociology*, 2, 179 – 181, βλ. επίσης και Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 142 – 143 και Ζαραφονίτου, Χ. (1996), όπ. π., 15.

¹⁹¹ Δείκτης: «Μπορεί να οριστεί ως κάτι μετρήσιμο, το οποίο σχετίζεται ή μεταβάλλεται ανάλογα με κάτι, το οποίο παραμένει αμετάβλητο (συσχέτιση και συμεταβολή είναι οι τεχνικοί όροι)». Burke, P. (2002), όπ. π., 68.

«ειδική αστική διάσταση στο έγκλημα».¹⁹² Πρόκειται για έρευνα, η οποία σε έκταση ακολούθησε εκείνη των Shaw & McKay¹⁹³ (μελέτη σε τρεις περιόδους: 1900-06, 1917-23, 1927-33¹⁹⁴) και η οποία στηρίχθηκε στην κατανομή της εγκληματικότητας από τα στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας, ωστόσο τα πορίσματά των δύο αυτών εκτενέστερων ερευνών δεν ταυτίζονται, αφού οι αγγλικές κυβερνητικές παρεμβάσεις με τις αμερικάνικες δεν συμπίπτουν.¹⁹⁵ Συνοπτικά, παρατήρησαν πως η εγκληματικότητα τείνει να συγκεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό στο κέντρο, επιβεβαίωσαν τον Morris αναφορικά με τις ευκαιρίες διάπραξης εγκλήματος¹⁹⁶ και μελέτησαν την εγκληματική διαδρομή (απόσταση από τον τόπο κατοικίας των δραστών στον τόπο τέλεσης του εγκλήματος), καταλήγοντας στο συμπέρασμα πως η κινητικότητα των νεότερων σε ηλικία δραστών είναι μικρότερη σε σχέση με εκείνη που διανύουν άτομα μεγαλύτερης ηλικίας,¹⁹⁷ ενώ η διαδρομή αυτή είναι μεγαλύτερη για εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και μικρότερη για εκείνα κατά των προσώπων.¹⁹⁸

3.2.3.β Ο ρόλος της οικογένειας

Η οικογένεια αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους φορείς κοινωνικοποίησης του παιδιού, αφού συμβάλλει ενεργά στην ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μελών της. Σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση διαδραματίζουν τα χαρακτηριστικά της (όπως διαζύγιο), η κοινωνική διαστρωμάτωσή της, καθώς επίσης και ο τρόπος διαμονής της (επαρχία ή πόλη).¹⁹⁹

Αξιόλογες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί με σκοπό τη μελέτη της σχέσης μεταξύ εγκληματικής συμπεριφοράς και συγκεκριμένα παραβατικότητας ανηλίκων και άλλων παραγόντων, όπως διασπασμένες οικογένειες, έλλειψη οικογενειακής συνοχής, εγκληματικότητα γονέων, συμπεριφορά γονέων απέναντι στα παιδιά, κ.α.,

¹⁹² Mack, J., (1977). «Book Review: The Urban Criminal: A Study in Sheffield». *Urban Studies*, 14(3), 395 – 396.

¹⁹³ Knepper, P. (2007). *Criminology and social policy*, Sage, 55.

¹⁹⁴ Λαμπροπούλου, Ε. (2009). «Η σχολή του Σικάγου και η νεανική παραβατικότητα» στο Τάτσης Ν. & Θανοπούλου Μ., *Η Κοινωνιολογία της Σχολής του Σικάγου*. Παπαζήση: Αθήνα, 259 – 285.

¹⁹⁵ Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 144 – 145.

¹⁹⁶ Morgan, R., Maguire, M. & Reiner, R. (Eds.), (2012). *The Oxford handbook of criminology*. University Press: Oxford, 532 & 535.

¹⁹⁷ Bernasco, W., & Nieuwbeerta, P. (2005). «How do residential burglars select target areas? A new approach to the analysis of criminal location choice». *British Journal of Criminology*, 45(3), 300.

¹⁹⁸ Rossmo, D. K. (1999). *Geographic profiling*. CRC press, 99.

¹⁹⁹ Λαμπροπούλου, Ε. (1994). *Κοινωνικός έλεγχος του Εγκλήματος*. Παπαζήση: Αθήνα, 82 – 83.

αναφορικά με τον **ρόλο της οικογένειας**. Οι εμπειρικές αυτές μελέτες²⁰⁰, επί των πλείστων, στηρίζονταν στην προϋπόθεση πως διατυπώνεται στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των ποσοστών των παραγόντων αυτών στα άτομα με παραβατική συμπεριφορά σε σχέση με εκείνα των ατόμων με μη παραβατική συμπεριφορά.

Στο παραπάνω πλαίσιο, εντάσσονται και follow – up studies, όπως η αγγλική έρευνα των **West & Farrington** (1973), η οποία διήρκεσε για περίπου 12 χρόνια και η οποία ως εργαλεία αξιοποίησε και τις αστυνομικές στατιστικές. Αξιόλογα στοιχεία, που προέκυψαν πέρα από το γεγονός πως οι δράστες παρουσίαζαν τα περισσότερα προβλήματα, ήταν οι διαπιστώσεις πως οι μελλοντικοί εγκληματίες *«παρουσιάζουν πρώιμες σχετικές ενδείξεις»*, πως *«επιβεβαιώθηκε η έννοια του τυπικού εγκληματία»* και πως υπάρχει ανάγκη *«πολύ – αιτιολογικής προσέγγισης»*.²⁰¹

4. Τρόποι συλλογής και ανάλυσης των εγκληματολογικών στατιστικών μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1900- 1945)

Οι εγκληματολογικές στατιστικές στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα συνέχιζαν να αποτελούν δείκτες μέτρησης του εγκληματικού φαινομένου, με σκοπό τη μελέτη, την ερμηνεία και την αντιμετώπισή του. Ο τρόπος όμως που τα στατιστικά δεδομένα συλλέγονταν, καταγράφονταν και αναλύονταν δυσχέραινε τη διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών, αφού τα στοιχεία αυτά δεν ήταν συγκρίσιμα σε βάθος χρόνων. Στο πέρασμα των ετών, τα ποσοτικά αυτά δεδομένα υπέστησαν αρκετές τροποποιήσεις, ώστε να επιτευχθεί η ομοιογένειά τους.

Παραδείγματα τέτοιων τροποποιήσεων θα παραθέσουμε στη συνέχεια, εστιάζοντας στις περιπτώσεις της Γαλλίας, της Αγγλίας, της Ελλάδας και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής.

4.1. Η περίπτωση της Γαλλίας

Στη Γαλλία, όπως αναφέρθηκε, αξιοσημείωτη ήταν η συμβολή των πρωτοπόρων **A. Quételet** (1796 – 1874) και **A. M. Guerry** (1802 – 1866), καθώς

²⁰⁰ Παραδείγματα ερευνών περιλαμβάνονται στα Φαρσεδάκης, Ι. (1985), όπ. π., 55 – 68 και Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 123 – 130.

²⁰¹ Farrington, D. P., Gundry, G., & West, D. J. (1975). «The familial transmission of criminality». *Medicine, Science and the Law*, 15(3), 177 – 186.

και του **E. Durkheim** (1858–1917), τον 19^ο αιώνα. Από το 1824, οι γαλλικές εγκληματολογικές στατιστικές δημοσιεύονται ετησίως, από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, εκτός από τις περιόδους των δύο παγκοσμίων Πολέμων (1914 – 1919 & 1940 - 1945). Οι δημοσιευμένοι πίνακες είχαν προκύψει από τα στοιχεία των εισαγγελικών αρχών και των δικαστηρίων. Στα στατιστικά δεδομένα των δικαστηρίων, μέχρι το 1933, συμπεριλαμβάνονται τόσο τα άτομα όσο και το είδος του εγκλήματος, όμως μετέπειτα, τα στοιχεία για τα άτομα παραλείπονται. Οι δικαστικές στατιστικές υπό αυτή τη μορφή, είναι διαθέσιμες μέχρι το 1952, ενώ μετά το 1953, περιλαμβάνουν στοιχεία μόνο εκείνων που καταδικάστηκαν. Οι στατιστικές της εισαγγελίας συνεχίζουν να καταρτίζονται μέχρι το 1954.²⁰²

Επιπροσθέτως, τη χρονική περίοδο από το 1905 έως το 1919, φαίνεται μια μικρή μόνο αύξηση της εγκληματικότητας, γεγονός το οποίο εξηγείται από την πρακτική που ακολουθείται, σύμφωνα με την οποία καταγράφονται μόνο τα σοβαρά αδικήματα, ενώ στη συνέχεια, η πρακτική αυτή εγκαταλείπεται. Τα στατιστικά δεδομένα αποτελούσαν δείκτες μέτρησης της εγκληματικότητας, με απώτερο σκοπό τη χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αλλαγή της νομοθεσίας, το 1945, για την αντιμετώπιση της παραβατικότητας των ανηλίκων, σύμφωνα με την οποία ακόμα και η παραμικρή υπόνοια για αδίκημα θα οδηγούσε τον ανήλικο ενώπιον του δικαστηρίου, ώστε να προσδιοριστεί το κατάλληλο εκπαιδευτικό μέτρο.²⁰³

4.2. Η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου

Το έργο του **A. Quételet** άσκησε μεγάλη επιρροή στο κίνημα των ηθικών στατιστικών (moral statistics movement) και ειδικότερα στον τρόπο συλλογής, καταγραφής και ανάλυσης του εγκλήματος. Στην Αγγλία και την Ουαλία²⁰⁴, το Home Office ήταν αρμόδιο για τη συλλογή και τη δημοσίευση όλων των επίσημων στατιστικών στοιχείων, καθώς επίσης και για θέματα αναφορικά με τον τρόπο καταγραφής των εγκλημάτων από την αστυνομία και τις σωφρονιστικές υπηρεσίες.

²⁰² Davidovitch, A. (1961). «Criminalité et répression en France depuis un siècle (1851-1952)». *Revue française de sociologie*, 2 (1), 33 – 45.

²⁰³ Στο ίδιο, 33 – 45.

²⁰⁴ Το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελείται από τη Βόρεια Ιρλανδία, τη Σκωτία, την Ουαλία και την Αγγλία. Έτσι, τα στατιστικά δεδομένα δημοσιεύονταν ξεχωριστά. Τον 19^ο αιώνα πραγματοποιήθηκε μια προσπάθεια ενοποίησης των στατιστικών αυτών δεδομένων, αλλά η πρακτική αυτή δεν ευδοκίμησε.

Από το 1834 μέχρι και σήμερα, αποτελεί την κύρια πηγή δημοσίευσης επίσημων στατιστικών δεδομένων, σε ετήσια βάση.²⁰⁵

Ειδικότερα, από το 1834, το Home Office, στο Ηνωμένο Βασίλειο σε μια προσπάθεια συλλογής αναλυτικότερων και περισσότερο εξειδικευμένων στατιστικών δεδομένων, περιλαμβάνει στα στοιχεία αυτά τη διάκριση των εγκλημάτων σε συγκεκριμένες κατηγορίες, τις οποίες χρησιμοποιεί μέχρι και τη χρονική περίοδο 1980 – 1990.²⁰⁶ Από το 1920 έως το 1938, οι επίσημες στατιστικές του Home Office καταγράφουν αυξομειώσεις σε διάφορα είδη αδικημάτων (όπως παραβάσεις στον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας), οι οποίες ερμηνεύονται μέσα από το παραγωγικό έργο της αστυνομίας.²⁰⁷

4.3. Η περίπτωση της Ελλάδας

Στην Ελλάδα, οι πρώτες εγκληματολογικές στατιστικές (σωφρονιστική και δικαιοσύνης) δημοσιεύονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή για τα έτη 1910 – 1924²⁰⁸ & 1926 – 1937. Στη συνέχεια, σταματά η δημοσίευσή τους μέχρι και τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και παρουσιάζονται ξανά μετά το 1957.²⁰⁹

Για τη χρονική περίοδο 1911 – 1913 το Υπουργείο Δικαιοσύνης συλλέγει στατιστικά δεδομένα για τη «στατιστική της διαχείρισεως της ποινικής δικαιοσύνης» και την «εγκληματολογική στατιστική», δηλαδή για τη Δικαστική Στατιστική. Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος διακόπτει τη συγκεκριμένη έκδοση. Από το 1926 έως το 1937 το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας επανεκδίδει την «Εγκληματολογική Στατιστική».²¹⁰

Ειδικότερα, το 1912 δημοσιεύτηκε η στατιστική της ποινικής δικαιοσύνης και εγκληματολογική στατιστική για το έτος 1911 από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και συνέχισε να εκδίδεται και για τα επόμενα 3 χρόνια. Όπως αναφέρθηκε, οι επίσημες στατιστικές αφορούσαν τα έτη 1911 – 1913 και 1926 – 1937.²¹¹ Τα στατιστικά στοιχεία από τη μια χρονική περίοδο στην άλλη υπέστησαν αρκετές τροποποιήσεις.

²⁰⁵ MacDonald, Z. (2002). «Official Crime Statistics: Their Use and Interpretation». *The Economic Journal*, 112, F87.

²⁰⁶ Morris, R. M., (2001), όπ. π., 124.

²⁰⁷ Στο ίδιο, 124.

²⁰⁸ ΕΛΣΤΑΤ. *Ιστορική Ανασκόπηση, Η πορεία της Στατιστικής Υπηρεσίας στην Ελλάδα*. Υπενθυμίζουμε πως τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο είχε σταματήσει η δημοσίευσή τους.

²⁰⁹ Ψηφιακή Βιβλιοθήκη (ΕΛΣΤΑΤ).

²¹⁰ Γαρδίκας, Κ. Γ. (1966), όπ. π., 126, βλ. επίσης και Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985), όπ. παρ. 59.

²¹¹ Στο ίδιο, 126, βλ. επίσης και στο ίδιο, 12 – 125.

Αν και παρείχαν αρκετά στοιχεία, ο τρόπος που ήταν διαθέσιμα δεν ευνοούσε την επιστημονική έρευνα. Τα στοιχεία καταχωρούνταν σε κατηγορίες εγκλημάτων, οι οποίες δεν ήταν εφικτό να αξιοποιηθούν για τη συναγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με την ψυχολογία των εγκληματιών. Επιπροσθέτως, η εγκληματολογική στατιστική για τα έτη 1926 – 1937, υπέστη αρκετές αλλαγές με αποτέλεσμα τη μη συγκρισιμότητα μεταξύ των στατιστικών ανά έτος.²¹²

Η γενική στατιστική υπηρεσία, υπό την αιγίδα του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, δημοσίευσε από το 1929 έως το 1939 και τη σωφρονιστική στατιστική. Όμως, το 1940 διακόπηκε, εξαιτίας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.²¹³

4.4. Η περίπτωση των Η.Π.Α.

Στις Η.Π.Α., μετά το έργο του Frederick Howard Wines, καθοριστικής σημασίας αποτελούν οι προσπάθειες των Roland P. Falkner και John Koren. Πριν από αυτές τις έρευνες, ιδιαίτερη έμφαση είχε δοθεί στη συλλογή στοιχείων αναφορικά με τον αριθμό των ατόμων, που κατέληξαν στη φυλακή σε μια συγκεκριμένη μέρα του έτους, στατιστικό τεχνικό σφάλμα, το οποίο θα έπρεπε να είχε γίνει αντιληπτό και να είχε διορθωθεί ήδη από το 1880. Το 1904, το λάθος αυτό ως προς την έκδοση στοιχείων, που αφορούσαν μόνο ένα χρονικό σημείο διορθώθηκε, αλλά η χρονική απόσταση από τη μια στατιστική έρευνα στην άλλη ήταν μεγάλη. Το 1907, το Bureau of the Census, ξεκινά να συγκεντρώνει πληροφορίες από διάφορα κράτη αναφορικά με τις δικαστικές αποφάσεις, στοιχεία, τα οποία δεν είδαν το φως της δημοσιότητας λόγω έλλειψης πλήρους εκτίμησης τους και σφαλμάτων.²¹⁴ Με την πάροδο του χρόνου, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση (Federal Government) έλαβε σημαντική βοήθεια από τη Στατιστική Υπηρεσία Απογραφής (State Statistical Bureaus). Ωστόσο, αξιολόγο χαρακτηρίζεται και το έργο του Johns Hopkins, το 1928, με την ίδρυση του Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου του Νόμου (University Institute of Law), αναφορικά με τη συλλογή στατιστικών δεδομένων από δικαστήρια, με σκοπό την επίτευξη της ομοιογένειάς τους.²¹⁵

²¹² Στο ίδιο, 126, βλ. επίσης και στο ίδιο, υπ. 1, 125.

²¹³ Στο ίδιο, 126, βλ. επίσης και στο ίδιο, 126.

²¹⁴ Robinson, L. N. (1933), όπ. π., 126.

²¹⁵ Στο ίδιο, 130.

Μετά τη δημιουργία της Διεθνούς Ένωσης Αρχηγών της Αστυνομίας (1871) και τις πιλοτικές μελέτες, ξεκινούν εντατικότερα να δημοσιεύονται επίσημες στατιστικές το 1930, από το FBI²¹⁶. Το πρόγραμμα (UCR²¹⁷) σχεδιάστηκε το 1929 από τη Διεθνή Ένωση Αρχηγών της Αστυνομίας και ο στόχος είναι ακόμα και σήμερα, η παροχή αξιόπιστων πληροφοριών, ώστε να χρησιμοποιούνται στη διοίκηση, τη λειτουργία και τη διαχείριση του νόμου.²¹⁸

Ειδικότερα, στα τέλη της δεκαετίας του 1920, εγκαταλείπεται η προσπάθεια αξιοποίησης των στατιστικών δεδομένων των φυλακών ως δεικτών εγκλήματος, αν και αποτελούσε ένα επιτυχημένο πρόγραμμα, που είχε ξεκινήσει από το 1850. Το έργο του Sutherland (1924) πιθανόν άσκησε σημαντική επιρροή, στην παραπάνω επιλογή. Σε σχέση με άλλες προσπάθειες που επιχειρήθηκαν, περισσότερη ομοιογένεια και αξιοπιστία²¹⁹ επιτεύχθηκε με τα στατιστικά δεδομένα της αστυνομίας του FBI, όταν το UCR, αποτέλεσε αποκλειστικά δικό του πρόγραμμα.²²⁰

Μέχρι το 1930 τα δεδομένα έρευνας ήταν ανύπαρκτα ή περιορισμένα σε τοπικό επίπεδο. Αν και οι περισσότερες μελέτες εξαρτιούνταν σε μεγάλο βαθμό, από τα επίσημα στατιστικά δεδομένα, η χρήση των στοιχείων αυτών δεν ήταν ούτε δυνατή, ούτε επιθυμητή. Εκείνη την περίοδο και για το μεγαλύτερο μέρος της, δεν υπήρχαν αστυνομικές υπηρεσίες σε όλες τις περιοχές ούτε αρχεία του κράτους. Επιπροσθέτως, οι πρακτικές που ακολουθούσαν τα αστυνομικά τμήματα ήταν διαφορετικές. Ανάλογα με την περίπτωση, ο ερευνητής έπρεπε να λαμβάνει υπόψη του, πως οι στατιστικές ενδέχεται να ήταν παραπλανητικές αν δεν μελετούνταν μέσα στο κοινωνικό – ιστορικό και οικονομικό πλαίσιο εκείνης της χρονικής περιόδου, που πραγματοποιούσε ο ίδιος την έρευνά του.²²¹

²¹⁶ FBI: Federal Bureau of Investigation.

²¹⁷ UCR: Uniform Crime Reporting.

²¹⁸ FBI, Uniform Crime Reporting (UCR) Program.

²¹⁹ Αξιοπιστία: «Αφορά τον βαθμό στον οποίο το σκορ ενός εργαλείου μέτρησης είναι απαλλαγμένο από τυχαίο σφάλμα, παράγοντας το αποτέλεσμα κάθε φορά που αυτό χρησιμοποιείται στο ίδιο δείγμα». Στάλικας, Α. & Κυριάκος, Θ. (2019). *Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστική*. Τόπος: Αθήνα, 73. Η αξιοπιστία: «Αφορά τη σταθερότητα του αποτελέσματος της μέτρησης σε επαναληπτικές μετρήσεις κάτω από τις ίδιες συνθήκες». Κάλλας, Γ. (2015), όπ. π., 202.

²²⁰ Rosen, L. (1995), όπ. π., 220, 228 & 233.

²²¹ Lane, R. (1968). «Crime and criminal Statistics in nineteenth century Massachusetts». *Journal of social history*, 2, 156 βλ. & υπ. 5, 157.

5. Κατηγοριοποίηση των Επίσημων Εγκληματολογικών Στατιστικών στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα

Οι έρευνες μετρήσεων της εγκληματικότητας αξιοποιούν την τεχνική της έμμεσης παρατήρησης με σκοπό τη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων. Οι παλαιότερες έρευνες αξιοποιούσαν την ιστορική προσέγγιση σε αντίθεση με τις σύγχρονες, που στηρίζονται στη χρήση των στατιστικών δεδομένων.²²²

Η Στατιστική Ανάλυση ως μεθοδολογικό εργαλείο, συνεισφέρει θετικά στη διεξαγωγή γενικεύσεων μέσα από την παρατήρηση ενός συγκεκριμένου αριθμού ατόμων (δείγμα).²²³ Ας δούμε όμως αναλυτικότερα τη διαδικασία από τη συλλογή των πληροφοριών μέχρι την ανακάλυψη αξιόλογων επιστημονικών ευρημάτων.

Σημαντικά στάδια αποτελούν οι διαδικασίες συλλογής και παρουσίασης των δεδομένων για την εγκυρότητα και την αξιοπιστία τους. Κατά το στάδιο της συλλογής, τα δεδομένα συγκεντρώνονται μέσω των μεθόδων απογραφής ή δειγματοληψίας, όπου στη συνέχεια θα αποθηκευτούν και θα υποβληθούν σε επεξεργασία στους υπολογιστές.²²⁴

Συνεπώς, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές παρέχουν νέες δυνατότητες γνώσης. Οι πληροφορίες αυτές αποθηκεύονται με τέτοιο τρόπο, ώστε μελλοντικά να οδηγήσουν τους ερευνητές σε γενικεύσεις και συμπεράσματα. Η διαχείριση όλου αυτού του τεράστιου όγκου πληροφοριών πραγματοποιείται με ευκολότερο τρόπο, όταν τα στοιχεία αυτά ταξινομηθούν σε «*Βάσεις Δεδομένων*». Τέτοια στοιχεία μπορούν να συνδυαστούν και να συνιστούν «*Κοινωνικά Δεδομένα*», τα οποία καταγράφονται από «*Στατιστικές Υπηρεσίες*». Ο τεράστιος αυτός πλούτος, που συσσωρεύεται, μπορεί να γίνει ανταλλάξιμος με άλλες ομάδες, εφόσον κωδικοποιηθεί. Η κωδικοποίηση προϋποθέτει την ύπαρξη ενός σταθερού και ενιαίου κώδικα. Πολλές φορές, όμως οι κώδικες είναι διαφορετικοί στις διάφορες χώρες, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η συγκρισιμότητά τους. Ωστόσο, παρά τις δυσχέρειες σε ένα πρώτο επίπεδο ανάλυσης, τα δεδομένα συλλέγονται και καταγράφονται και σε ένα δεύτερο επίπεδο ανάλυσης, δίνεται η δυνατότητα

²²² Ζαραφώνιτου, Χ. (2004), όπ. π., 35.

²²³ Καζάκος, Π. Β. (2006). *Εξηγώντας την κοινωνία: Μια εισαγωγή σε μεθόδους και τεχνικές*. 1η έκδ. Πατάκη: Αθήνα, 158.

²²⁴ Παπακωνσταντίνου, Ε. Θ. & Καϊτσα, Γ. Ν. (1995), όπ. π., 7 – 8.

δημιουργίας νέων δεδομένων, μέσω της επεξεργασίας των προηγούμενων, ακόμα και σε βάθος χρόνου.²²⁵

Τέλος, τα στατιστικά δεδομένα, μπορούν να παρουσιαστούν με ποικίλους απλούς, συνοπτικούς και σαφείς τρόπους όπως με «*συνοπτικές εκθέσεις – αναφορές*», «*στατιστικούς πίνακες*» και «*διαγράμματα*». Ο πρώτος τρόπος έχει λιγότερα πλεονεκτήματα σε σχέση με τους άλλους δύο, λόγω του ότι περιέχει συμπυκνωμένες πληροφορίες με αποτέλεσμα τη μη συγκράτηση όλων αυτών στη μνήμη, όπως συμβαίνει ευκολότερα με τους άλλους δύο τρόπους, όπου τα δεδομένα παρουσιάζονται με τρόπο που να διευκολύνεται όχι μόνο η απομνημόνευση, αλλά και η σύγκριση.²²⁶

Η επιστήμη της Στατιστικής αξιοποιήθηκε και αξιοποιείται από κυβερνητικούς φορείς και υπηρεσίες, με αποτέλεσμα να παράγεται ένα ευρύ φάσμα στατιστικών δεδομένων, τα οποία αποτελούν υποσύνολο των γενικών στατιστικών. Τα επίσημα στατιστικά δεδομένα έχουν συλλεχθεί, καταγραφεί και κωδικοποιηθεί με σκοπό να δημοσιευτούν ή να αξιοποιηθούν αποτελεσματικότερα. Η αξιοποίησή τους δεν πραγματοποιείται μόνο από τις κυβερνήσεις για τη χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής, αλλά και από διάφορους ερευνητές, όπως εγκληματολόγους, ακόμα και από τα ΜΜΕ και το κοινό. Οι επίσημες στατιστικές για το έγκλημα είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για την ανάπτυξη του θεωρητικού πλαισίου του ερευνητή, παρέχοντας απαντήσεις, αναφορικά με ποικίλους προβληματισμούς, όπως τα ποσοστά της εγκληματικότητας, την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας, τα είδη των ποινών που επιβάλλονται, κ.α..²²⁷ Οι ερευνητές, λοιπόν, έχουν πρόσβαση σε έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών.

Οι παραδοσιακές στατιστικές εγκλημάτων αντικατοπτρίζουν την κλασική αντίληψη, όπου το έγκλημα εκλαμβάνεται ως απομονωμένη πράξη συνδεδεμένη με την ανάλογη τιμωρία. Για αρκετά χρόνια, δεν παρουσίασαν σημαντικές αλλαγές, γεγονός που δεν αποδίδεται ούτε σε εγκληματολόγους, ούτε σε στατιστικολόγους. Προτεραιότητα αποτελούσε η ομοιομορφία, παρά η τελειότητά τους. Για μεγάλες

²²⁵ Δενδρινού, Χ. (2009). «Περιγραφική Ανάλυση ενός περιβάλλοντος ποσοτικών δεδομένων» στο Τσίγκανου Ι., (επ.), *Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα.*, 129 (Β'), 61 – 66.

²²⁶ Παπακωνσταντίνου, Ε. Θ. & Καϊτσα, Γ. Ν. (1995), *όπ. π.*, 8 – 9.

²²⁷ Crow, I., & Semmens, N. (2007). *Researching criminology*. McGraw-Hill Education: UK, 89 – 90.

χρονικές περιόδους, οι επίσημες στατιστικές διατηρούσαν απαραίτητα την ομοιομορφία τους, με σκοπό να είναι εφικτή η συγκρισιμότητά τους.²²⁸

Οι εθνικές επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως για παράδειγμα στοιχεία σχετικά με τα διαπιστωθέντα και τα καταδικασθέντα εγκλήματα ή το μέγεθος και τη σύνθεση του πληθυσμού των φυλακών. Τα στοιχεία αυτά παράγονται στο πλαίσιο ενός εθνικού συστήματος και διέπονται από βασικές αρχές και το νομικό πλαίσιο της εκάστοτε χώρας. Με την πάροδο του χρόνου πραγματοποιήθηκαν, όπως αναφέραμε, αρκετές αλλαγές ως προς τα κριτήρια και τον τρόπο συλλογής των δεδομένων αυτών, ωστόσο, ακόμη και σήμερα, τα είδη των επίσημων στατιστικών είναι τα παρακάτω:

1. Η Στατιστική της Αστυνομίας ή των διαπιστωθέντων εγκλημάτων.
2. Η Δικαστική Στατιστική ή Στατιστική των Ποινικών Δικαστηρίων.
3. Η Σωφρονιστική Στατιστική ή Στατιστική Ιδρυμάτων.

5.1. Η Στατιστική της Αστυνομίας ή των διαπιστωθέντων εγκλημάτων

Μέχρι τη δεκαετία του 1970, η έρευνα της αστυνομίας εστίαζε αφενός στην μελέτη του εγκλήματος και αφετέρου στην προστασία του κοινού. Ωστόσο, τη δεκαετία του 1980 – 1990 στη λειτουργική αποστολή της περιλαμβάνεται και η πρόληψη. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως αρκετές χώρες, που στράφηκαν κυρίως στην πρόληψη παρά στην καταστολή, διαπίστωσαν πως τα ποσοστά στις επίσημες στατιστικές της αστυνομίας μειώνονταν.²²⁹

Η στατιστική της αστυνομίας περιλάμβανε και περιλαμβάνει στοιχεία, τα οποία έχουν γίνει γνωστά είτε λόγω καταγγελιών θυμάτων ή μαρτύρων, είτε λόγω αποτελεσματικότητας της αστυνομίας. Αν και πρόκειται για στοιχεία, τα οποία προκύπτουν δευτερογενώς από Αρχηγεία²³⁰, χρησιμοποιήθηκαν και χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση και την κατανομή της εγκληματικότητας σε κάθε χώρα. Επιπλέον, διακρίνουν τα εγκλήματα σε απόπειρες και τετελεσμένα, ενώ περιλαμβάνουν και υπολογισμό της αναλογίας των διαπραχθέντων εγκλημάτων ανά 100.000 κατοίκους. Η αξιοποίηση τους πραγματοποιείται και με σκοπό τη διεξαγωγή

²²⁸ Grünhut, M. (1951), όπ. π., 152.

²²⁹ Lewis, C. (2013). «The truth about crime statistics». *The Police Journal*, 86(3), 220 – 234.

²³⁰ Jupp, V. (1989), όπ. π., 87.

συσχετισμών και με άλλους δείκτες, όπως η ανεργία. Παραδείγματα τέτοιων συσχετισμών αναφέραμε σε προηγούμενες ενότητες, παραπέμποντας σε ποικίλες έρευνες. Πέρα όμως από τη μέτρηση και κατανομή της εγκληματικότητας, οι επίσημες στατιστικές αξιοποιήθηκαν και ως δείκτες της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας, σχετικά με την αντιμετώπιση και την έκταση του εγκληματικού φαινομένου.²³¹

Ωστόσο, η σύνδεση αυτή μεταξύ επίσημων στατιστικών και αντανάκλασης της δραστηριότητας της αστυνομίας δεν είχαν επιβεβαιωθεί από τους Clark & Hough (1984). Ειδικότερα, τα ποσοτικά δεδομένα, ενδέχεται να υπερεκτιμούνταν (π.χ. σε περιπτώσεις όπου καταγράφονται περισσότερες καταγγελίες από θύματα) ή να υποεκτιμούνταν (όπως ενδεχομένως μπορεί να συμβεί με τη μετατόπιση του εγκλήματος σε κοντινές περιοχές) και έτσι τα επίπεδα του εγκλήματος, πιθανότατα, να σχετίζονταν περισσότερο με την ποιότητα των σχέσεων του κοινού με την αστυνομία παρά με την αποτελεσματικότητά της.²³² Υπήρχε και το ενδεχόμενο της αύξησης του αστυνομικού προσωπικού ή των τεχνικών μέσων, με αποτέλεσμα να καταγραφόταν μεγαλύτερος αριθμός περιστατικών, ο οποίος να μην σχετιζόταν απαραίτητα με τελούμενα εγκλήματα. Άλλοτε, ενδεχομένως, να γινόταν συρρίκνωση ορισμένων αδικημάτων, με σκοπό τον καθησυχασμό της κοινής γνώμης ή την απόδειξη της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας σε επίπεδο πρόληψης.²³³

Η συμβολή των αστυνομικών στατιστικών ήταν και είναι αξιολογή, αλλά όχι απαλλαγμένη και από αρκετές δυσχέρειες. Πρόκειται για δεδομένα, τα οποία συγκεντρώνονταν σε πίνακες και τα οποία προέκυπταν δευτερογενώς από τα Αρχηγεία.²³⁴ Τα στοιχεία αυτά ήταν συχνά περιορισμένα ως προς την ηλικία, το φύλο ή την εθνικότητα συγκριτικά με εκείνα των δικαστικών στατιστικών, όπου συμπεριλαμβάνονταν και στοιχεία, όπως το επάγγελμα. Επιπρόσθετα, υπήρχε το ενδεχόμενο, μια αξιόποινη πράξη να χαρακτηριζόταν διαφορετικά από την αστυνομία και διαφορετικά από τον δικαστή. Τέλος, πραγματοποιούταν μη καταγραφή

²³¹ Ενδεχομένως, καταγράφεται η δραστηριότητα των εφαρμοστών των ποινικών νόμων. Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985), όπ. π., 53 – 61.

²³² Clark R. & Hough, M. (1984). *Crime and Police Effectiveness*. Home Office Research Study No 79, HMSO: London, 5 – 16.

²³³ Ενδεχομένως, καταγράφεται η δραστηριότητα των εφαρμοστών των ποινικών νόμων. Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985), όπ. παρ. 58.

²³⁴ Στο ίδιο, 53 – 61.

στοιχείων αναφορικά με τα εγκλήματα, που διαπράττονταν από πολλούς, όπως για παράδειγμα από συμμορίες.²³⁵

Όπως αναφέρθηκε, η συγκεκριμένη κατηγορία στατιστικών περιλάμβανε τα εγκλήματα, τα οποία επισημαίνονταν από την αστυνομία, γεγονός που σήμαινε πως οι περιπτώσεις, που δεν καταγγέλλονταν από θύματα ή μάρτυρες ή δεν ανακαλύπτονταν από την αστυνομία, παρέμεναν στην αφάνεια, μεγαλώνοντας τον λεγόμενο σκοτεινό αριθμό, στον οποίο θα εστιάσουμε σε επόμενο κεφάλαιο.

Ωστόσο, κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε πως ο σκοτεινός αριθμός ενδεχομένως και να αυξανόταν είτε σε περιπτώσεις όπου κάποιες κατηγορίες θυμάτων (όπως θύματα βιασμού ή κακοποίησης) επέλεγαν να μην καταγγείλουν το περιστατικό για διάφορους λόγους είτε σε περιπτώσεις όπου οι αστυνομικοί δεν κατήγγειλαν κάποια είδη αδικημάτων (όπως αδικήματα ατόμων που είχαν οικονομική δύναμη).²³⁶

Αρκετές από τις δυσχέρειες των αστυνομικών στατιστικών είχαν ήδη επισημανθεί από τους προηγούμενους αιώνες. Ωστόσο, ακόμα και σήμερα, δεν εκτείνονται σε τόσο μεγάλο βαθμό, ώστε να αποφεύγεται η χρήση τους. Αξίζει όμως να αναφερθεί πως αν και στο παρελθόν έχουν πραγματοποιηθεί προσπάθειες ομοιογένειας των αστυνομικών στατιστικών μεταξύ των διάφορων χωρών, οι διαφοροποιήσεις τους εμμένουν ακόμα και σήμερα.

5.2. Η Δικαστική Στατιστική ή Στατιστική των Ποινικών Δικαστηρίων

Κάθε χρόνο, στοιχεία δικαστικών στατιστικών στις διάφορες χώρες δημοσιεύονταν από Υπουργεία Δικαιοσύνης ή Στατιστικές Υπηρεσίες, υπό τη μορφή εκθέσεων, στατιστικών πινάκων και διαγραμμάτων αναφορικά με τη δικαιοδοτική δραστηριότητα των δικαστηρίων. Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα ήταν ο υπολογισμός «του δείκτη εγκληματικότητας». Συγκεκριμένα, υπολογιζόταν ο αριθμός των καταδικασμένων /100.000 κατοίκους για κάθε έτος, ο αριθμός των υπόδικων / 100.000 καταδικασμένων, γινόταν εκτίμηση του ποινικώς υπεύθυνου πληθυσμού ή δημοσιεύονταν συγκεντρωτικοί, συγκριτικοί πίνακες σχετικά με τη γενική κίνηση της

²³⁵ Jupp, V. (1989), όπ. π., 47.

²³⁶ Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985), όπ. π., 53 – 61.

εγκληματικότητας ή των ποινών ή των μέτρων, που είχαν επιβληθεί ανά 5ετία. Οι στατιστικοί πίνακες περιλάμβαναν αναφορές επεξήγησης του τρόπου κατάταξης των αξιόποινων πράξεων στους στατιστικούς πίνακες με αναφορά στα άρθρα του Π.Κ. και στους ειδικούς ποινικούς νόμους, καθώς επίσης, και στην κατάρτιση ειδικών πινάκων σχετικά με τη μεταχείριση των ανηλίκων.²³⁷

Πέρα όμως από τα πλεονεκτήματά τους, οι δικαστικές στατιστικές παρουσίαζαν και αρκετές δυσχέρειες. Όλα τα στοιχεία του Στατιστικού Δελτίου δεν συμπληρώνονταν πάντα από τους γραμματείς. Οι ηλικίες των καταδικασμένων διαχωρίζονταν με διαφορετικό τρόπο (για παράδειγμα δε δίνονταν όλα τα στοιχεία σε διετίες) με αποτέλεσμα να ήταν μη συγκρίσιμες. Επιπροσθέτως, τα στοιχεία ήταν ελλιπή ως προς τη μετατροπή βραχυχρόνιων στερητικών ποινών της ελευθερίας σε χρηματικών ποινών και σχετικά με την υπό όρο αναστολή της ποινής. Το γεωγραφικό διαμέρισμα της τέλεσης της πράξης και του αντίστοιχου πληθυσμού του κάθε διαμερίσματος ή του υπολογισμού των καταδικασθέντων / 100.000 κατοίκους δεν καταχωρούνταν, όπως επίσης, και το σύνολο των καταδικασμένων αλλοδαπών / του αντίστοιχου πληθυσμού αλλοδαπών στην ίδια χώρα και τέλος, δυσκολίες εξαγωγής συμπερασμάτων προέκυπταν και λόγω της κατάταξης των καταδικασθέντων σε ευρείες επαγγελματικές κατηγορίες και τη μη καταχώρηση στοιχείων σχετικά με την αθώωση ή την απαλλαγή.²³⁸ Ωστόσο, να αναφέρουμε πως υπήρχαν και οι περιπτώσεις, όπου η ποινή φυλάκισης επιβαλλόταν για λόγους πρόληψης.²³⁹

Παρόλ' αυτά, αρκετές από αυτές τις δυσχέρειες, που αναφέρθηκαν, τα τελευταία χρόνια, έχουν περιοριστεί με ηλεκτρονικά πληροφοριακά συστήματα, όπως το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής & Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ), που εφαρμόζεται πιλοτικά τα τελευταία χρόνια, στην Ελλάδα ή άλλα που θα αναφέρουμε στη συνέχεια, με αποτέλεσμα την αναθεώρηση²⁴⁰ της μεθοδολογίας διενέργειας ερευνών, αφού πλέον υπάρχει αυτοματοποίηση της συλλογής των πληροφοριών.

²³⁷ Στο ίδιο, 63.

²³⁸ Στο ίδιο, 64.

²³⁹ Tarde, G. (2013). *Συγκριτική Εγκληματολογία*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 103.

²⁴⁰ Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2016) *Annual Statistical Work Programme 2017_gr.pdf*, Πειραιάς.

5.3. Η Σωφρονιστική Στατιστική ή Στατιστική Σωφρονιστικών Ιδρυμάτων

Όσον αφορά τις σωφρονιστικές στατιστικές, δημοσιεύονταν στατιστικά στοιχεία αναφορικά με το σύνολο των καταδίκων με βάση διάφορους δείκτες, όπως κατηγορίες αδικημάτων, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, κ.α.. Επίσης, συμπεριλαμβάνονταν στατιστικά δεδομένα σχετικά: α) με το σύνολο των αλλοδαπών καταδίκων με βάση διάφορους δείκτες, β) με τους αποφυλακισθέντες κατά λόγους αποφυλάκισης ανά διάρκεια ποινής που είχε επιβληθεί, γ) με τους ανηλίκους στις φυλακές κατά ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης & εκτιμώμενης ποινής και άλλους δείκτες. Τέλος, δινόταν η δυνατότητα πρόσβασης σε στατιστικά δεδομένα αναφορικά με χρονοσειρές όπως για παράδειγμα τη χρονοσειρά αναφορικά με την κίνηση των καταδίκων και τους λόγους αποφυλάκισης 1998 – 2015 της ΕΛΣΤΑΤ ²⁴¹.

Η εικόνα και των σωφρονιστικών στατιστικών έχει βελτιωθεί μέσα από την αυτοματοποίηση της συλλογής στοιχείων από την αξιοποίηση ηλεκτρονικών πληροφοριακών συστημάτων. Οι σωφρονιστικές στατιστικές σε σχέσεις με τις άλλες δύο επίσημες στατιστικές, θεωρούνταν πως παρείχαν αξιόπιστα στοιχεία και δεν παρουσίαζαν μειονεκτήματα. Γενικότερα, μέσα από τις καταγραφές τους αντικατόπτριζαν:

- Το ποσοστό του εγκληματικού φαινομένου.
- Τον βαθμό εξιχνίασης των εγκλημάτων.
- Το ποσοστό των κατηγορουμένων υπό κράτηση.
- Τη διάρκεια φυλάκισης.
- Το ποσοστό επιβολής ποινών φυλάκισης από τα δικαστήρια.
- Τη διάρκεια των ποινών φυλάκισης.
- Τα ποσοστά των ποινών, που αναστέλλονταν.²⁴²

²⁴¹ Ελληνική Στατιστική Αρχή. *Κατάδικοι / 2015*.

²⁴² Barclay, G. C., Tavares, C. & Siddique, A. (2000). *International comparisons of criminal justice statistics 1999*. London: Home Office, σημ. 22.

5.4. Συγκριτική προσέγγιση μεταξύ των τριών επίσημων εγκληματολογικών στατιστικών

Αν και οι επίσημες στατιστικές μέτρησης και καταγραφής του εγκληματικού φαινομένου με την πάροδο του χρόνου έχουν υποστεί ποικίλες τροποποιήσεις, με σκοπό την επίτευξη περισσότερης ομοιομορφίας, ακόμα και σήμερα, συνεχίζουν να χαρακτηρίζονται με τον γενικό όρο, «εγκληματολογικές» και να αναφέρονται σε ομάδες και όχι σε άτομα²⁴³.

Αν και οι διαφοροποιήσεις μεταξύ τους ήταν ποικίλες, περιλάμβαναν διάφορες μορφές πληρότητας. Κάθε μία από αυτές, εμπλουτιζόταν σταδιακά με περισσότερους δείκτες με σκοπό να γινόταν όλο και περισσότερο πληρέστερη. Ωστόσο, όπως θα περιγράψουμε και σε επόμενη ενότητα, εμμένει ο προβληματισμός σχετικά με το αν μετρούν την εγκληματικότητα στο σύνολό της ή αν σκιαγραφούν την πραγματική φυσιογνωμία του εγκληματία, επισημάνσεις, που δεν έχουν επιβεβαιωθεί.

Παρόλο, που οι σωφρονιστικές στατιστικές θεωρούνται ακόμα και σήμερα πως παρουσιάζουν τα λιγότερα μειονεκτήματα, σε σχέση με τις άλλες δύο, οι αστυνομικές πρωτοπορούν, αφού βρίσκονται χρονικά εγγύτερα στο έγκλημα²⁴⁴, με αποτέλεσμα να παρέχουν καλύτερο δείκτη αξιοπιστίας. Ως αντιπροσωπευτικότερες, περιλάμβαναν και περιλαμβάνουν μεγαλύτερο αριθμό αξιόποινων πράξεων, αφού διαχώριζαν και διαχωρίζουν τα αδικήματα σε απόπειρες και τετελεσμένα. Μολονότι, το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης ενεργοποιείται, μέσα από την επισήμανση του εκάστοτε αδικήματος, στη συνέχεια μέσω της διαδικασίας του φιλτραρίσματος, ένα μεγάλο μέρος αυτών των αδικημάτων θα αποχαρακτηριστεί ή θα χαρακτηριστεί διαφορετικά (όπως συμβαίνει στη περίπτωση του χαρακτηρισμού «διαπραχθέντων εγκλημάτων» από την αστυνομία και «καταδικασθέντων» από τα δικαστήρια). Συνεπώς, η τελική ποσότητα αντιπροσώπευε και αντιπροσωπεύει ένα μικρό ποσοστό της αρχικής.²⁴⁵

Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί, πως η συμβολή του **A. Davidovitch**, τον συγκεκριμένο αιώνα, ήταν ιδιαίτερα σημαντική, διότι ήταν ο πρώτος που ανέλυσε

²⁴³ Επισήμανση, που είχε πραγματοποιηθεί από τον Davidovitch το 1965.

²⁴⁴ Τα όργανα της αστυνομίας είναι τα πρώτα που έρχονται σε επαφή με τον δράστη μετά τη διάπραξη του αδικήματος. Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εγκληματογένεση*, Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 69.

²⁴⁵ Ζαραφωνίτου, Χ. (2004), όπ. π., 37.

δικαστικά και αστυνομικά δεδομένα, που προσπάθησε να τα ερμηνεύσει και να αποκαλύψει τις δυσχέρειές τους, με σκοπό να αξιοποιηθούν μακροπρόθεσμα οι χρονοσειρές και να δημιουργηθούν βάσεις δεδομένων.²⁴⁶

6. Εκσυγχρονισμός των εγκληματολογικών στατιστικών μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1945 – 1999)

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, η εγκληματικότητα αυξάνεται σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές συνεχίζουν να αξιοποιούνται ως σημαντικοί δείκτες μέτρησης της εγκληματικότητας, ενώ συμπληρώνονται και με τα στατιστικά δεδομένα της αστυνομίας.

Τα επίσημα στατιστικά δεδομένα εκσυγχρονίζονται, ενώ παράλληλα, όπως αναφέραμε σε προηγούμενη ενότητα, προκύπτουν και νέες επιστημονικές, θεωρητικές και πολιτικές προσεγγίσεις, που εστιάζουν τόσο στη συμβολή των στοιχείων αυτών όσο και στις δυσχέρειές τους. Για την καλύτερη αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου, αναπτύσσονται νέες μορφές ποσοτικοποίησης της φύσης, της έκτασης και της κατανομής της εγκληματικότητας, οι οποίες όμως εμπλουτίζονται και με δεδομένα από έρευνες θυματοποίησης και αυτοομολογούμενης ενοχής.

Πέρα, όμως από την αξιοποίηση των εγκληματολογικών στατιστικών με σκοπό την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας, τα δεδομένα που δημοσιεύονται χρησιμοποιούνται και με σκοπό την αξιολόγηση των φορέων άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου.

Σε αυτή την ενότητα θα εστιάσουμε στην ανάπτυξη νέων μορφών ποσοτικοποίησης της φύσης, της έκτασης και της κατανομής της εγκληματικότητας, μελετώντας τις γαλλικές εγκληματολογικές στατιστικές, τις εγκληματολογικές στατιστικές του Ηνωμένου Βασιλείου, των Η.Π.Α. και της Ελλάδας.

²⁴⁶ Marcel, J. C., & Mucchielli, L. (2006). «André Davidovitch (1912-1986) et le deuxième âge de la sociologie criminelle française». *L'Annee sociologique*, 56(1), 110 – 111.

6.1. Η τροποποίηση των συστημάτων καταγραφής των γαλλικών επίσημων στατιστικών

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι εγκληματολογικές στατιστικές συμπληρώθηκαν και με τα αστυνομικά δεδομένα. Πρωτοπόρος εγκληματολόγος στον τομέα της γαλλικής έρευνας ήταν ο **A. Danidovitch**. Η μελέτη που πραγματοποίησε αναφορικά με τις συνέπειες της εκβιομηχάνισης και την αποκλίνουσα συμπεριφορά, στην Ορλεάνη και στη Μυλούζ (σύγκριση δύο μεσαίων μεγέθους πόλεων) από το 1965 έως το 1967 αποτελεί καινοτομία ως προς την αξιοποίηση των στατιστικών δεδομένων της αστυνομίας. Το ενδιαφέρον του μετατοπίζεται από το ποινικό πλαίσιο στην αστυνομία, στους τρόπους καταγραφής των εγκλημάτων από αυτή²⁴⁷ καθώς και τη σχέση της με το κοινό.²⁴⁸

Τη δεκαετία του 1970, η σύνδεση μεταξύ της «ανασφάλειας» και της «εγκληματικότητας» αποτελούσε κοινωνικό και πολιτικό πρόβλημα, παράλληλα και εκμεταλλεύσιμο από τα ΜΜΕ και την πολιτική, παρόλο που η σύνδεση αυτή δεν είχε επιβεβαιωθεί από έρευνες. Η οικονομική ανασφάλεια της δεκαετίας του 1960, το τέλος της αποικιοκρατίας το 1968, οι διεθνείς πετρελαϊκές κρίσεις, η αύξηση των δεικτών της εγκληματικότητας και της ανεργίας προς το τέλος της δεκαετίας του 1970, κ.α. ευνοούσαν την επικράτηση της βίας.²⁴⁹ Το μοντέλο Αντεγκληματικής Πολιτικής στηριζόταν στην κατασταλτική διαχείριση της βίας και της εγκληματικότητας μέχρι και το 1982. Μετά το 1983 η γαλλική πολιτική στράφηκε προς την πρόληψη σε τοπικό επίπεδο, αυξάνοντας και την εμπλοκή της αστυνομίας στη διαχείριση των προβλημάτων στο πλαίσιο της κοινότητας, μέχρι και το τέλος του 20 αιώνα.²⁵⁰

Στο παραπάνω πλαίσιο, μέχρι και το 1970, οι εγκληματολόγοι προσπάθησαν να προσεγγίσουν το εγκληματικό φαινόμενο μέσα από τα στοιχεία των δικαστηρίων

²⁴⁷ Επισήμανση του προβλήματος της διπλής μέτρησης, που προέκυπτε λόγω χάσματος μεταξύ της αστυνομικής και της δικαστικής στατιστικής. Marcel, J. C., & Mucchielli, L. (2006), όπ. π., 103.

²⁴⁸ Μέχρι και το 1964, στόχος των ερευνών του A. Davidovitch ήταν η μελέτη της σχέσης έγκλημα – καταστολή (εξέλιξη του εγκλήματος σε σχέση με τους μετασχηματισμούς στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης), γι' αυτό χρησιμοποίησε αρκετά στατιστικά δεδομένα της ποινικής δικαιοσύνης. Εξ' άλλου, μέχρι εκείνη τη χρονική περίοδο ήταν διαθέσιμες μόνο οι στατιστικές της δικαιοσύνης. Marcel, J. C., & Mucchielli, L. (2006), όπ. π., 93 – 94 & 102.

²⁴⁹ Η Ζαραφώνιτου, Χ. (2003) αναφέρεται στους Robert, Ph. (1999). *Le citoyen, le crime et l'État*. Librairie Droz, 70 & Lagrange, H., & Zauberman, R. (1991). «Introduction: du débat sur le crime et l'insécurité urbaine aux politiques locales». *Déviance et société*, 15(3), 240, 243, 246. Ζαραφώνιτου, Χ. (2003), όπ. π., 44 – 45.

²⁵⁰ Στο ίδιο, 46 – 52.

και της αστυνομίας. Από το 1973, η αστυνομία δημιουργεί ένα εκσυγχρονισμένο σύστημα καταγραφής των αδικημάτων, το οποίο περιελάμβανε ονοματολογίες, που δεν ταίριαζαν σε όλες τις περιπτώσεις με τον ποινικό κώδικα, ωστόσο από εκείνη τη χρονιά οι στατιστικοί πίνακες δημοσιεύονται ετησίως, σε εθνικό επίπεδο. Η δημοσίευση των αστυνομικών δεδομένων συνεπάγεται και την εφαρμογή πολιτικών και μέτρων για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας, ενώ υποστηρίζεται πως αντανakλούν τη δραστηριότητα των φορέων άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου. Εκείνη την περίοδο το αίσθημα του φόβου ήταν διάχυτο στον πληθυσμό. Οι δημοσκοπήσεις, ως μεθοδολογικά εργαλεία, αξιοποιήθηκαν με σκοπό την προσέγγιση της εγκληματικότητας μέσω της στατιστικής μέτρησης της ανησυχίας και της ανασφάλειας, δείκτες που υιοθετήθηκαν στη Γαλλία από τις Η.Π.Α.. Στη συνέχεια, το 1980, τα στατιστικά δεδομένα συμπληρώνονται και με τις έρευνες θυματοποίησης. Το 1990, οι μεταρρυθμίσεις δεν άφησαν ανεπηρέαστη και την αστυνομία, όπου ο δείκτης της ανασφάλειας αποτελούσε σημαντικό εργαλείο στρατηγικής.²⁵¹

6.2. Η ανάπτυξη νέων μορφών επίσημων στατιστικών στο Ηνωμένο Βασίλειο

Τη δεκαετία του 1960, αναπτύσσονται νέα θεωρητικά και πολιτικά ρεύματα, τα οποία εστιάζουν στη συμβολή και στις δυσχέρειες των επίσημων στατιστικών δεδομένων, ασκώντας παράλληλα και κριτική στις παραδοσιακές προσεγγίσεις. Προς αυτή την κατεύθυνση συνέβαλλαν η ανάπτυξη νέων μορφών δεδομένων, καθώς και οι επιδράσεις των θεωριών για τη μελέτη του εγκλήματος και της απόκλισης. Αναπτύσσονται νέες μορφές ποσοτικοποίησης της έκτασης, της φύσης και της κατανομής του εγκλήματος και αξιοποιούνται οι έρευνες αυτοομολογούμενης ενοχής και θυματοποίησης.²⁵²

Τη χρονική περίοδο 1914 – 1960, οι επίσημες στατιστικές παρουσίαζαν αύξηση του εγκλήματος²⁵³, ωστόσο και οι δύο μελέτες του Howard Taylor (1998, 1999) εστίαζαν στο κατά πόσο το γεγονός αυτό συνδεόταν με τη διακριτική ευχέρεια

²⁵¹ Didier, E. (2015). «Mesurer la délinquance en France depuis 1970. Entre expertise et publicité». *Ethnologie française*, 45(1), 110 – 113.

²⁵² Coleman, C. & Moynihan, J. (1996), όπ. π., 12 – 13.

²⁵³ Σύμφωνα με την πρώτη μελέτη του Howard Taylor (1998). Morris, R. M., (2001), όπ. π., 123.

της αστυνομίας ή την αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού της.²⁵⁴ Μέχρι το 1973, παρουσιάζονταν τα αστυνομικά στοιχεία ομαδοποιημένα. Για παράδειγμα, τα ποσοτικά δεδομένα, που εισάγονταν στο σύστημα καταγραφής των αστυνομικών στατιστικών δε διακρίνονταν ως προς το φύλο, αντιθέτως καταχωρούνταν συνολικά.²⁵⁵

Κατασταλτικές πολιτικές υιοθετήθηκαν και στην Αγγλία τις δεκαετίες 1970 και 1980, με το σύνθημα «νόμος και τάξη», μέχρι και το 1984 όπου και εφαρμόστηκε μια νέα προσέγγιση στον τομέα της πρόληψης. Από το 1991 – 1997 συνεχίζουν να εφαρμόζονται κατασταλτικές πολιτικές. Η αύξηση της εγκληματικότητας αντιμετωπίζεται μέσω της αύξησης των ποινών στέρησης της ελευθερίας και της επέκτασης των φυλακών.²⁵⁶

Ο McDonald Z. (2002), μελετώντας τα στατιστικά στοιχεία της «the British Crime Survey» (BCS)²⁵⁷, συνέκρινε τα καταγγελλθέντα αδικήματα με εκείνα, που καταγράφηκαν από την αστυνομία. Διαπίστωσε ότι από το 1981 έως το 1991 παρατηρήθηκε αύξηση και στη συνέχεια μείωση της καταγραφής των εγκλημάτων από την αστυνομία.²⁵⁸ Επιπλέον, σημειώθηκαν αποκλίσεις των στοιχείων, που καταγράφηκαν σε τοπικό επίπεδο, σε σχέση με εκείνα που προέκυψαν από συγκριτικές μελέτες ερευνών θυματοποίησης των Η.Π.Α..²⁵⁹ Με βάση την ανάλυση στοιχείων μέχρι το 2000, αποκλίσεις επίσης, παρατηρήθηκαν και μεταξύ των επίσημων στοιχείων της αστυνομίας και των πρακτικών τους²⁶⁰ ανά περιοχές στην Αγγλία και την Ουαλία.²⁶¹

²⁵⁴ Ο Morris R. M. (2001) αναφέρεται στον Taylor, H. (1999). «The politics of the rising crime statistics of England and Wales, 1914 – 1960». *Crime, Histoire et Societes/Crime, History and Society*, 2(1), 1998(b), 23 & Taylor, H. (1999). «Forging the job». *British Journal of Criminology*, 39, 117.

²⁵⁵ Farrington, D. P., & Bennett, T. (1981). «Police cautioning of juveniles in London». *The British Journal of Criminology*, 21(2), 123-135, στο Pease, K. (1996). *Use of Criminal Statistics*, Ashgate, 316.

²⁵⁶ Ζαραφωνίτου, Χ. (2003), όπ. π., 74 – 82.

²⁵⁷ Source: Recorded Crime Statistics England & Wales (Kershaw et al., 2000). Table 1: Percentages of BCS Crimes Reported to the Police & Table 2: Percentages of BCS Reported Crimes Recorded by the Police. MacDonald, Z. (2002), όπ. π., F90 – F91.

²⁵⁸ Παρατηρούνται σημαντικά χαμηλά ποσοστά αδικημάτων ενδοοικογενειακής βίας, που καταγγέλλονται στην αστυνομία, με βάση τον Table 1: Percentages of BCS Crimes Reported to the Police [Recorded Crime Statistics England & Wales (Kershaw et al., 2000)], τα οποία ενδεχομένως συνδέονται με το πώς αξιολογείται το περιστατικό από τα θύματα (δηλαδή, αν είναι άξιο αναφοράς). Ωστόσο, επισημαίνεται πως η BCS δεν αποκαλύπτει μια πλήρη εικόνα της θυματοποίησης. Στο ίδιο, F90.

²⁵⁹ Στο ίδιο, F94 – F95.

²⁶⁰ Source: Recorded Crime Statistics England & Wales (Povey et al., 2000). Table 3: Notable Offences Recorded by Police Force Areas, April 1999±March 2000. Στο ίδιο, F93.

²⁶¹ Στο ίδιο, F90 – F91.

Ακόμη, τη δεκαετία του 1990, σημειώθηκε αύξηση της μηχανογράφησης της εγκληματικότητας. Το 1995, για να είναι περισσότερο αποτελεσματική η αντιμετώπιση του εγκλήματος, δόθηκαν οδηγίες, ώστε να αλλάξει το σύστημα καταχώρησης στατιστικών δεδομένων και διερεύνησης των εγκλημάτων. Το 1998, εισήχθη νέο σύνολο κανόνων καταγραφής του εγκλήματος από το Home Office Counting Rules (HOCR). Το 1999, τόσο η έκθεση της Audit Commission, όσο και η έκθεση του Her Majesty's Inspectorate of Constabulary (HMIC)²⁶² επισήμαναν δυσχέρειες ως προς την καταγραφή των εγκλημάτων, με αποτέλεσμα την ανάθεση έρευνας στους Morgan, Harris & Burrows (the MHB report). Τελικά, μετά από ένα σύνολο προσπαθειών, το 2002, εφαρμόστηκε το «National Crime Recording Standard» (NCRS), το οποίο αποτελούσε μια προσέγγιση περισσότερο προσανατολισμένη στα θύματα²⁶³. Ωστόσο, κατά τη δεκαετία του 1990 είχαν πραγματοποιηθεί αλλαγές στα στατιστικά δεδομένα διαπιστωθέντων αδικημάτων και το κράτος εστίαζε στην ανάληψη πρακτικών με σκοπό την εφαρμογή μέτρων και στόχων για την αξιολόγηση της αστυνομικής απόδοσης.²⁶⁴

Επιπρόσθετα, οι σωφρονιστικές στατιστικές σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών για το 1978 (Home Office, 1979) παρείχαν λεπτομέρειες για τον αριθμό των αδικημάτων, που επισύρουν ποινή στέρησης της ελευθερίας στη φυλακή Cash, καθώς και για τον μέσο ημερήσιο πληθυσμό. Οι στατιστικές φυλακών του Home Office δεν περιλαμβάνουν λεπτομερείς πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά των εισαγομένων σε κάθε φυλακή.²⁶⁵

Γενικότερα, επικρατούσε η διαρκής τάση για τελειοποίηση των επίσημων στατιστικών, ώστε να επιτευχθεί η **εγκυρότητα** των στατιστικών δεδομένων. Προς αυτή την κατεύθυνση συνέβαλλε θετικά η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Ο τομέας της Πληροφορικής, βοήθησε στην πραγματοποίηση συσχετισμών

²⁶² Το Her Majesty's Inspectorate of Constabulary (HMIC) πλέον έχει μετονομαστεί σε Her Majesty's Inspectorate of Constabulary and Fire & Rescue Services (HMICFRS).

Για περισσότερες πληροφορίες βλ. <https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmicfrs/>

²⁶³ Σύμφωνα με την **National Crime Recording Standard** προσέγγιση έπρεπε πρώτα να πραγματοποιηθεί στοιχειοθέτηση της πράξης και μετά να καταγραφεί η πράξη ως αδικήμα. Mayhew, P. & H. (2014). *Crime data integrity: Literature review of crime-recording by Ms Patricia Mayhew*. HMIC: London, 6.

²⁶⁴ Στο ίδιο, 5 – 6.

²⁶⁵ Farrington, D. P., & Nuttall, C. P. (1980). «Prison size, overcrowding, prison violence, and recidivism». *Journal of Criminal Justice*, 8(4), 221 – 231 στο Pease, K. (1996). *Use of Criminal Statistics*, Ashgate, 366 – 368.

περισσότερων μεταβλητών²⁶⁶ και έτσι οι παρεχόμενες πληροφορίες διευρύνθηκαν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί η έρευνα που πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία του Κέντρου Εγκληματολογικών Ερευνών (CNRS) και του κέντρου ερευνών νομικής πληροφορικής (CEDIZ), η οποία υιοθέτησε το σουηδικό μοντέλο των εγκληματολογικών στατιστικών, με σκοπό την επίτευξη εξατομίκευσης και πληρότητας των δεδομένων. Ειδικότερα, μελετήθηκαν 88 δικογραφίες (κακουργγημάτων & πλημμελημάτων τελούμενων συχνότερα), ώστε να εμπλουτιστούν τα δεδομένα με επιπλέον στοιχεία αναφορικά με τρεις καταστάσεις: κατάσταση κατά την προετοιμασία στην πράξη – κατάσταση του περάσματος στην πράξη – κατάσταση μετά το πέραςμα στην πράξη, δηλαδή η κοινωνική αντίδραση (επίσημη και ανεπίσημη) στο έγκλημα.²⁶⁷

6.3. Νέα συστήματα καταγραφής των ελληνικών στατιστικών δεδομένων

Μετά το 1957, η συλλογή ποσοτικών δεδομένων πραγματοποιείται με συστηματικότερο τρόπο. Το 1963 δημοσιεύεται το τεύχος με τίτλο «Εγκληματολογική Στατιστική έτους 1960», το οποίο αποτελεί τη μοναδική τέτοιου είδους προσπάθεια. Οι στατιστικές δημοσιεύονται ανελλιπώς ανά δύο χρόνια με σκοπό την ενημέρωση του κοινού και των ειδικών. Η Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε.) δημοσιεύει τη «Στατιστική της Δικαιοσύνης, Πολιτικής Δικαιοσύνης, Εγκληματολογικής και Σωφρονιστικής» (Η – 32 Δικαιοσύνη), η οποία περιλαμβάνει τη στατιστική αδικημάτων (δεδομένα από την αστυνομία και τη χωροφυλακή), τη δικαστική στατιστική (στατιστικά δεδομένων από τα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια) και τη σωφρονιστική στατιστική (ποσοτικά δεδομένα αναφορικά με την κίνηση των φυλακών).²⁶⁸

Το 1961, τα στοιχεία που δημοσιεύονται είναι πενιχρά. Τα εγκλήματα καταχωρούνται στο σύστημα κατά «κεφάλαια» ή «ομάδες κεφαλαίων» με βάση τον

²⁶⁶ Χρησιμοποιούνται Συντελεστές Συσχέτισης, δηλαδή «Πρόκειται για τον δείκτη εκείνο, ο οποίος μας δίνει τη δυνατότητα της μέτρησης της γραμμικής συσχέτισης των δύο ποσοτικών μεταβλητών. Ο σημαντικότερος είναι ο συντελεστής γραμμικής συσχέτισης r του Pearson». Μπεχράκης, Θ. Ε. (2010), όπ. π., 55.

²⁶⁷ Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 39 – 40.

²⁶⁸ Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985), όπ. π., 59 – 60.

Π.Κ.. Το ίδιο έτος επανεκδίδεται και η σωφρονιστική στατιστική.²⁶⁹ Η εγκληματολογική στατιστική περιλαμβάνει στοιχεία αναφορικά με τον τόπο και τον χρόνο τέλεσης της πράξης και το φύλο, την ηλικία, την εκπαίδευση, την οικογενειακή κατάσταση και τον τόπο γέννησης των εγκληματιών, κ.α.. Επίσης, περιλαμβάνει πληροφορίες για την κίνηση της εγκληματικότητας (κατά κατηγορίες εγκλημάτων, κατά είδος ποινής, κατά γεωγραφικό διαμέρισμα τελέσεως, κατά μέγεθος οικισμού, κ.α.).²⁷⁰ Το 1965, τα στατιστικά δεδομένα καταγράφονται με μορφή πιο συνοπτική.²⁷¹ Από το 1970 η συλλογή των ποσοτικών δεδομένων πραγματοποιείται από τα Αρχηγεία Αστυνομίας Πόλεων και Χωροφυλακής, ενώ από το 1985 από την Ελληνική Αστυνομία. Περιλαμβάνουν στοιχεία για τα διαπραχθέντα πλημμελήματα και κακουργήματα, αλλά όχι για όλα τα εγκλήματα για τα οποία η αστυνομία έλαβε γνώση (π.χ. καταγγελίες για διαρρήξεις). Ως αποτέλεσμα, οι δημοσιευμένες ελληνικές στατιστικές δεν περιλαμβάνουν στατιστικά δεδομένα αναφορικά με τα εξιχνιασμένα εγκλήματα (στις εξαιρέσεις αναφέρονται κάποια στοιχεία που είχαν καταγραφεί στην πρώην Χωροφυλακή). Στατιστικά δεδομένα βρίσκονται δημοσιευμένα και στην ετήσια «Εκθεση Δραστηριότητας Αστυνομίας Πόλεων» και στις δημοσιευμένες «Εκθέσεις Πεπραγμένων Χωροφυλακής» εκτός από εκείνα που είχαν δημοσιευτεί από την Ε.Σ.Υ.Ε..²⁷² Όπως και στις υπόλοιπες χώρες, παρατηρείται αύξηση της εγκληματικότητας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, με εξαίρεση τη χρονική περίοδο 1967 – 1974 (περίοδος δικτατορίας). Εκείνη την εποχή, ο δείκτης εγκληματικότητας ήταν μικρός λόγω των κατασταλτικών πολιτικών, που εφαρμόστηκαν και της παραποίησης ποσοτικών δεδομένων από την αστυνομία σχετικά με την καταγραφή και δημοσίευση των στοιχείων αυτών.²⁷³

Οι εγκληματολογικές στατιστικές (Στατιστική των Αδικημάτων και η Δικαστική Στατιστική) περιλαμβάνονται στη «Στατιστική της Δικαιοσύνης». Πρόκειται για το ετήσιο τεύχος της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας, η οποία εκδιδόταν σε έντυπη μορφή μέχρι το 1996 και σε ηλεκτρονική μορφή από το 1998. Όσον αφορά τις εγκληματικές πράξεις των ανηλίκων που καταγράφηκαν από

²⁶⁹ Γαρδίκας, Κ. Γ. (1966), όπ. π., 126 – 127.

²⁷⁰ Στο ίδιο, 133 – 135.

²⁷¹ Ροϊνιώτη, Ε. (2009), όπ. π., 41 – 43.

²⁷² Γαρδίκας, Κ. Γ. (1966), όπ. π., 126, βλ. επίσης και Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985), όπ. π., 60 – 62 & 126, βλ. επίσης και Πιτσελά, Α. (2013), όπ. π., 557.

²⁷³ Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 51.

την ελληνική αστυνομία δημοσιεύονται στη «Στατιστική Επετηρίδα της Ελληνικής Αστυνομίας» από το 1988.²⁷⁴

Μέχρι και το 1996, η «Στατιστική των Αδικημάτων» περιείχε τρεις πίνακες:²⁷⁵

1. «Διαπραχθέντα αδικήματα κατά κατηγορίες εγκλημάτων και θεωρούμενοι ως δράστες αυτών κατά φύλο. Εδώ περιλαμβάνονται πληροφορίες για τα διαπραχθέντα κακουργήματα και πλημμελήματα, τόσο τετελεσμένα όσα και για εκείνα που παρέμειναν στο στάδιο της απόπειρας. Επιπλέον, οι κατηγορίες εγκλημάτων διαφοροποιούνται ανάλογα με την πυκνότητα του οικισμού τέλεσής τους: άνω των 10.000, από το 2.000 – 10.000 και έως 2.000 κατοίκους (Πίνακας Β:1).
2. Διαπραχθέντα αδικήματα κατά κατηγορίες εγκλημάτων και γεωγραφικό διαμέρισμα τέλεσης αυτών (Πίνακας Β:2).
3. Διαπραχθέντα αδικήματα κατά γενικές κατηγορίες εγκλημάτων, γεωγραφικό διαμέρισμα τέλεσης αυτών και ομάδες ηλικίας (Πίνακας Β:3).».

Από το 1957 συλλέγονται στατιστικά δεδομένα από τα ελληνικά ποινικά δικαστήρια (κοινά και στρατιωτικά) για τα κακουργήματα και τα πλημμελήματα. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι γραμματείς, οι οποίοι συμπληρώνουν το «Στατιστικό Δελτίο Καταδικασθέντος», το οποίο περιλαμβάνει τρία μέρη. Η ατομική καταδίκη αποτελεί τη μονάδα υπολογισμού. Συγκεκριμένα, στη δικαστική στατιστική αν για παράδειγμα ένα άτομο διέπραττε τρία διαφορετικά αδικήματα σε συγκεκριμένο χρόνο, καταγράφονταν και τα τρία σαν να έχουν διαπραχθεί από τρία διαφορετικά πρόσωπα, ενώ η καταγραφή ήταν μια όταν το δικαστήριο επέβαλλε συγχωνευτική ή συνολική ποινή.²⁷⁶

Την ίδια χρονική περίοδο συμπληρώνονται σε τριμηνιαία βάση από τα σωφρονιστικά καταστήματα: α) ατομικά στατιστικά δελτία για τους καταδίκους και β) στατιστικοί πίνακες για τους υποδίκους και τους οφειλέτες χρεών.²⁷⁷

Η δικαστική στατιστική, η οποία συμπεριλαμβάνεται στη «Στατιστική της Δικαιοσύνης» δημοσιευόταν ετησίως σε έντυπη μορφή στο δημοσίευμα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος μέχρι το 1996 και περιλάμβανε 17 πίνακες.²⁷⁸

²⁷⁴ Πιτσελά, Α. (2013), όπ. π., 557.

²⁷⁵ Στο ίδιο, 557 – 558.

²⁷⁶ Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985), όπ. π., 62.

²⁷⁷ Στο ίδιο, 62.

Αναλυτικότερα τα στατιστικά δεδομένα, μετά το 1970, γίνονται περισσότερο κατανοητά λόγω της εκσυγχρονισμένης τους μορφής ως προς τον προσδιορισμό των κατηγοριών των εγκλημάτων. Πριν από το 1970 τα στατιστικά δεδομένα χαρακτηρίζονταν από ανομοιομορφία. Η ομοιογενοποίηση επιτεύχθηκε με τα έντυπα καταγραφής. Με αυτόν τον τρόπο πραγματοποιήθηκε μια προσπάθεια σύγκρισης τόσο συγχρονικά όσο και διαχρονικά. Επιπλέον, με την πάροδο του χρόνου αρκετά στοιχεία παραλείπονται, είτε λόγω τροποποίησης της νομοθεσίας (π.χ. κατάργηση θανατικής ποινής) είτε λόγω τροποποίησης της κατηγοριοποίησης και της καταγραφής των στοιχείων. Ωστόσο, αυτές οι τροποποιήσεις δεν ευνοούσαν την ολοκλήρωση μακροχρόνιων ερευνών.²⁷⁹

Επιπροσθέτως, ο ερευνητής αντιμετώπιζε δυσκολίες σε περιπτώσεις **αριθμητικών σφαλμάτων**²⁸⁰. Συγκεκριμένα, το εκάστοτε σύνολο των επιμέρους πινάκων των επίσημων στατιστικών στοιχείων, βρίσκονταν σε αναντιστοιχία με τα επιμέρους αριθμητικά δεδομένα. Τα σφάλματα αυτά, αποτελούσαν ένα μικρό ποσοστό, το οποίο δεν επηρέαζε στατιστικά σημαντικά το αποτέλεσμα. Διαφοροποιήσεις πραγματοποιούνταν και **ως προς τους παράγοντες κατηγοριοποίησης**, όπως π.χ. ηλικία ή φύλο. Παρόμοιες δυσκολίες προέκυπταν σε περιπτώσεις τροποποιήσεων των όρων των πληροφοριών (όπως αλλαγή ονόματος μιας χώρας) ή αξιοποίησης ασαφών όρων. Ακόμη, διαφοροποιήσεις παρατηρήθηκαν και **ως προς το σύστημα καταγραφής των δεδομένων**. Για παράδειγμα, η αξιοποίηση γενικών κατηγοριών εγκλημάτων στα φύλλα καταγραφής για τα έτη 1973 – 1996 δημιουργούσε περιορισμούς.²⁸¹

Ένας άλλος περιορισμός ήταν ο **διαφορετικός τρόπος καταγραφής** από την αστυνομική στατιστική σε σχέση με τη δικαστική στατιστική, με αποτέλεσμα αυτή η διαφορετική μεθοδολογική προσέγγιση, να οδηγούσε αναπόφευκτα σε έλλειψη συγκρισιμότητας ή ακόμα και έλλειψη σημαντικών στοιχείων, όπως το φύλο. Μελετώντας τα φύλλα καταγραφής, σημειώθηκαν επικαλυπτόμενες χρονικές κατηγορίες (π.χ. σχετικά με την ποινή φυλάκισης 1 – 3 μηνών & 3 – 6 μηνών).

²⁷⁸ Πιτσελά, Α. (2013), όπ. π., 585.

²⁷⁹ Ηλίου, Κ. (2009). «Δικαστική και Σωφρονιστική Στατιστική: Προβλήματα Συγκρισιμότητας και αξιοπιστίας», στο Τσίγκανου Ι., (επ.), *Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 84 – 85.

²⁸⁰ Το σφάλμα μέτρησης εξαρτάται από τους παρακάτω παράγοντες: α) «τις συνθήκες διεξαγωγής της μέτρησης, β) το σφάλμα του εργαλείου μέτρησης και γ) την κατάσταση των ερωτωμένων, που παρέχουν απαντήσεις». Κάλλας, Γ. (2015), όπ. π., 201.

²⁸¹ Ηλίου, Κ. (2009), όπ. π., 85 – 87.

Ειδικότερα, αν ένα άτομο καταδικαζόταν σε ποινή φυλάκισης 3 μηνών, ο ερευνητής δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει σε ποια χρονική κατηγορία καταγράφηκε. Βέβαια, σε αυτές τις περιπτώσεις, ο ερευνητής έβρισκε άλλους τρόπους διαχείρισης τέτοιου είδους σφαλμάτων, όπως εκείνη της δημιουργίας νέων γενικών κατηγοριών ώστε να συμπεριλάβει τις περιπτώσεις, που συνέπιπταν. Επιπλέον, προβλήματα δημιουργούνταν και από τις κατηγορίες επαγγελμάτων, όπου υπήρχε σύγχυση σχετικά με το που θα έπρεπε να ενταχθούν κάποια άτομα ανάλογα με το κοινωνικό τους status.²⁸²

Τα πρώτα στοιχεία αναφορικά με τις φυλακές, προέρχονται από τα «*Εντυπα της Σωφρονιστικής Στατιστικής*» για το έτος 1929. Για το χρονικό διάστημα 1938 – 1955 σημειώθηκαν έλλειψη στοιχείων και διαφοροποιημένες κατηγορίες ως προς τον τρόπο καταγραφής τους. Τα στοιχεία δε θεωρούνται αξιόπιστα, λαμβάνοντας υπόψη τον σκοτεινό αριθμό της εγκληματικότητας, ωστόσο αναδεικνύουν μια εικόνα σχετικά με τον επίσημο κοινωνικό έλεγχο, τις ποινές και τα είδη των αδικημάτων.²⁸³ Τα επίσημα στατιστικά δεδομένα αποτελούσαν την κύρια και μοναδική πηγή πληροφοριών για την εγκληματολογική έρευνα σε τοπικό επίπεδο, σε αντίθεση με το μεγαλύτερο μέρος του δυτικού κόσμου, όπου στη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου αξιοποιούνταν στοιχεία και από άλλες επίσημες και ανεπίσημες πηγές, μικρής ή μεγάλης κλίμακας.²⁸⁴

6.4. Συλλογή πληρέστερων πληροφοριών στα επίσημα στατιστικά δεδομένα των Η.Π.Α.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, η Αμερική μετατρέπεται σε υπερδύναμη, μεταβαίνοντας από τον απομονωτισμό στον οικουμενισμό, ακολουθώντας μια παρεμβατική πολιτική με σκοπό την επιβολή ειρήνης (ιδεολογία ρεαλισμού και ιδεαλισμού) και έτσι δημιουργείται ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), όπου στόχος είναι από τη μια η παγκόσμια ειρήνη και από την άλλη η αμερικάνικη

²⁸² Στο ίδιο, 87 – 92.

²⁸³ Μαλαπέτσα, Μ. (2009). «Αξιοποίηση πληροφοριών της σωφρονιστικής στατιστικής με τη δημιουργία βάσης δεδομένων», στο Τσίγκανου Ι., (επ.), Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, *Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 112.

²⁸⁴ Antonopoulos, G. A. (2005). «The limitations of official statistics in relation to the criminality of migrants in Greece». *Police Practice and Research*, 6(3), 251 – 260.

ισχύς.²⁸⁵ Ήδη από το 1950 ευδοκίμωσε η ιδέα περί σύνδεσης του ρόλου της αστυνομίας με την εξυπηρέτηση των αναγκών της κοινότητας, με αποτέλεσμα μια σειρά μεταρρυθμίσεων συμπεριλαμβανομένης και της ποσοτικής αξιολόγησης του έργου της μέχρι το 1980 όπου η σχέση μεταξύ κοινότητας και αστυνομίας επαναπροσδιορίστηκε (νέα τάση της κοινοτικής αστυνόμευσης).²⁸⁶

Τη δεκαετία του '60 αν και η ανάπτυξη είναι μεγάλη και ο πληθωρισμός και η ανεργία κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα, στην Ευρώπη έχει εξαπλωθεί δυσανεμία λόγω της διεξόδου της Αμερικής σε επίπεδο οικονομίας και τεχνολογίας στην ευρωπαϊκή ήπειρο.²⁸⁷ Στο επίκεντρο της πολιτικής συζήτησης βρίσκονταν σοβαρά προβλήματα όπως το οργανωμένο έγκλημα (π.χ. αποκάλυψη της αμερικανικής μαφίας), τα ναρκωτικά, οι φυλετικές διακρίσεις, η εγκληματικότητα του δρόμου και γενικότερα προβλήματα που απέρρεαν από την παγκοσμιοποίηση και την επέκταση της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς (π.χ. κατάρρευση των μεγάλων αστικών κέντρων) καθώς και την ελεύθερη οπλοφορία, με αποτέλεσμα αλλαγές και στην αντεγκληματική πολιτική. Εκείνη την περίοδο (1968) στο πλαίσιο της μιας (προώθηση του πρότυπου ελέγχου του εγκλήματος) από τις δύο τάσεις (η άλλη ήταν εκείνη της δίκαιης δίκης, που προτάθηκε από τον ποινικό εγγυητισμό²⁸⁸) που επικρατούσαν στο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανόταν και ο εντοπισμός των υπόπτων. Από το 1970 – 1990 επικρατούν σταδιακά οι συντηρητικοί με αποτέλεσμα την επαναφορά κλασικών θεωριών όπως εκείνη της «*θεωρίας των ανταποδοτικών ποινών*», με αποτέλεσμα τη θέσπιση ενός συστήματος πινάκων όπου τα εγκλήματα ιεραρχούνται ανάλογα με τη βαρύτητά τους.²⁸⁹

Το 1990, εφαρμόζονται αυστηρότερες πολιτικές αντιμετώπισης του εγκληματικού φαινομένου. Το μοντέλο 'μηδενικής ανοχής' (zero tolerance), από θεωρητικό επίπεδο περνά σε πρακτικό. Στο πλαίσιο αυτό οι ποινές

²⁸⁵ Τσακαλογιάννης, Π. (2009). *Σύγχρονη Ευρωπαϊκή ιστορία. Από τη Βασίλη στον 21^ο αιώνα*. Τόμος Β. Εστία: Αθήνα, 305 & 307.

²⁸⁶ Η Βιδάλη, Σ. (2017) αναφέρεται στην ίδια (2007). *Έλεγχος του Εγκλήματος και Δημόσια Αστυνομία – Τομές και Συνέχειες στην Αντεγκληματική Πολιτική*, Τόμος Α, Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα – Κομοτηνή και στην ίδια (2012). Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια: Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 41.

²⁸⁷ Τσακαλογιάννης, Π. (2009), όπ. π., 336.

²⁸⁸ Ο ποινικός εγγυητισμός ή Δικαιοκρατικό Πρότυπο εντάσσεται στο πλαίσιο του Κριτικού Ποινικού Δικαίου και της Κριτικής Εγκληματολογίας και επικεντρώνεται στην επιλεκτικότητα του ποινικοκατασταλτικού συστήματος και τις διακρίσεις στις κατώτερες κοινωνικές τάξεις. Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια: Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 38.

²⁸⁹ Στο ίδιο, 37 – 40.

αυστηροποιούνται, με αποτέλεσμα να αυξάνεται και ο πληθυσμός των φυλακών λόγω των φυλακίσεων χρηστών ναρκωτικών ουσιών, μαύρων και φτωχών.²⁹⁰

Μετά τον σχεδιασμό του προγράμματος UCR, το 1967, το FBI ξεκινά να ενθαρρύνει τα κράτη, για να συλλέγουν πληροφορίες.²⁹¹ Πραγματοποιήθηκαν αρκετές τροποποιήσεις μέχρι το 1978, όπου και εκδίδονταν αναλυτικά στοιχεία, που κάλυπταν το 98% του πληθυσμού. Κάθε χρόνο, συμπληρωματικά, εκδίδεται και η Uniform Crime Report, η οποία περιλαμβάνει 7 κατηγορίες εγκλημάτων και τον δείκτη εγκληματικότητας.²⁹² Ωστόσο, με τα χρόνια, τα ποσοτικά δεδομένα έχουν καταστεί ένας από τους κορυφαίους κοινωνικούς δείκτες της χώρας.²⁹³ Το UCR παραμένει ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα στην ιστορία των εγκληματολογικών στατιστικών στις Η.Π.Α.. Αποτελεί το παλαιότερο εθνικό σύστημα πληροφοριών, με την πιθανή εξαίρεση των σωφρονιστικών στατιστικών.²⁹⁴

²⁹⁰ Ζαραφονίτου, Χ. (2008). *Τιμωρητικότητα: Σύγχρονες τάσεις, διαστάσεις και εγκληματολογικοί προβληματισμοί*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 49. Επιπλέον, κατά τη δεκαετία 1970 – 1980, η θανατική ποινή επανήλθε νομοθετικά, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το ποσοστό των απόψεων, που τάσσονταν υπέρ της εφαρμογής της. Ζαραφονίτου, Χ. (2008), όπ. π., 67.

²⁹¹ Maltz, M. D. (1977), όπ. π., 37.

²⁹² Στις επτά βασικές κατηγορίες περιλαμβάνονται: ανθρωποκτονία από πρόθεση, βιασμός, ληστεία, βαριές σωματικές βλάβες, διαρρήξεις, κλοπή μηχανοκίνητων οχημάτων. Ζαραφονίτου, Χ. (2004), όπ. π., 36.

²⁹³ FBI, Uniform Crime Reporting (UCR) Program.

²⁹⁴ Rosen, L. (1995), όπ. π., 215.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΟΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ

21^Ο ΑΙΩΝΑ

1. Εισαγωγή

Μαζί με την εξέλιξη του κόσμου της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας εξελίχθηκε και η εγκληματικότητα. Οι παραδοσιακές ομάδες εγκλημάτων όπως κλοπές, υποκλοπές, εκβιάσεις και άλλες εγκληματικές πράξεις, παίρνουν νέες μορφές με την εκμετάλλευση των τεχνολογικών εργαλείων και των ψηφιακών μέσων. Η χρήση των Νέων Τεχνολογιών διευκόλυνε και διευκολύνει τις εγκληματικές δραστηριότητες, παρέχοντας διαδεδομένες και καταστροφικές ευκαιρίες.

Στο παρελθόν τα εγκλήματα διαπράττονταν κυρίως από μικρές ομάδες ή μεμονωμένα από άτομα. Τον αιώνα που διανύουμε, όμως οι εγκληματίες απαρτίζουν ιδιαίτερα πολύπλοκα δίκτυα από διάφορα μέρη του πλανήτη, διαπράττοντας ποικίλα εγκλήματα σε πραγματικό χρόνο.

Η παγκοσμιοποίηση και οι ραγδαίες εξελίξεις στον ψηφιακό κόσμο και παράλληλα η μετεξέλιξη της εγκληματικότητας σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση και στη συνέχεια οικονομική ύφεση των τελευταίων ετών του αιώνα οδήγησαν σε έντονο προβληματισμό αναφορικά με την προστασία της κοινωνίας τόσο σε τοπικό όσο και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Σταδιακά η ποινική αντιμετώπιση αυστηροποιήθηκε, ενώ νέες μορφές εγκλημάτων εντάχθηκαν στις εγκληματολογικές στατιστικές. Στη νέα αυτή πραγματικότητα, τα επίσημα στατιστικά δεδομένα αξιοποιούνται για τη μελέτη, τη μέτρηση, την ερμηνεία και την αντιμετώπιση των σύγχρονων μορφών της εγκληματικότητας.

2. Η μετεξέλιξη της εγκληματικότητας υπό το πρίσμα των εγκληματολογικών στατιστικών στον 21^ο αιώνα

Μέσα από το πέρασμα σημαντικών ιστορικών περιόδων στον 20^ο αιώνα, προκλήθηκαν αρκετές κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές. Στο πλαίσιο αυτό, οι

οικονομικές επιπτώσεις, ιδιαίτερα μετά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, επηρέασαν και την παγκόσμια οικονομική κρίση της χρονικής περιόδου 2009 – 2018, για την οποία χρειάζεται περαιτέρω έρευνα για αρκετά χρόνια.²⁹⁵

Ενώ, λοιπόν, η οικονομική κρίση βρισκόταν σε εξέλιξη, πραγματοποιήθηκαν ποικίλες έρευνες αναφορικά με τη δημοσιονομική κατάσταση διάφορων χωρών. Μια από αυτές ήταν η έρευνα του ΟΗΕ του 2011, η οποία κατέληξε στη συσχέτιση μεταξύ της παγκόσμιας δημοσιονομικής κρίσης και της αύξησης της εγκληματικότητας.²⁹⁶ Αν και τόσο η οικονομική κρίση όσο και η παγκοσμιοποίηση επηρέασαν την ποσοτική και ποιοτική μετεξέλιξη της εγκληματικότητας,²⁹⁷ η εξήγηση του φαινομένου αυτού δε θα πρέπει να περιορίζεται μόνο σε αυτούς τους παράγοντες.²⁹⁸ Παρότι, σε διάφορες χώρες το εγκληματικό φαινόμενο μελετάται με ποικίλες μεθόδους (εγκληματολογικές στατιστικές, έρευνες θυματοποίησης, κ.α.) στην Ελλάδα, όπως θα αναλύσουμε στη συνέχεια, οι εγκληματολογικές στατιστικές αποτελούν κύριο τρόπο μέτρησης της εγκληματικότητας, αφού δεν υπάρχουν επίσημες μετρήσεις με έρευνες θυματοποίησης βασισμένες στην International Crime Victimization Survey (ICVS),²⁹⁹ όπως αντιθέτως συμβαίνει για παράδειγμα στην Ολλανδία όπου αξιοποιούνται τέτοιες έρευνες από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, με σκοπό τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ εμφανούς και αφανούς

²⁹⁵ Δερτιλής, Γ. Β. (2018). *Ιστορία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1750 – 2015*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης. Ιδρυτική δωρεά Παγκρητικής Ενώσεως Αμερικής, 730 – 749.

²⁹⁶ Σπινέλλη, Κ. Δ. (2016). «Οικονομική κρίση και εγκληματικότητα: τρεις αφηγήσεις» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα, 11.

²⁹⁷ Ζαραφώνιτου, Χ. (2016). «Βίαιη εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές «κρίσης»» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα, 41.

²⁹⁸ Η Ζαραφώνιτου, Χ. (2016) αναφέρεται στον Πανούση Γ. (2014). «Η δημοκρατία των φτωχών;» στον ίδιο. *Το χρονολόγιο ενός εγκληματολόγου*, Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 189 – 196. Ζαραφώνιτου, Χ. (2016), όπ. π., 41. Ποικίλοι παράγοντες αναφορικά με δυσμενείς οικονομικές συνθήκες πιθανόν και να επηρεάζουν τους δείκτες εγκληματικότητας, που καταγράφονται από τα επίσημα στατιστικά δεδομένα. Για περισσότερα βλ. Τσουραμάνης, Χ.. (2016). «*Δυσμενείς οικονομικές συνθήκες και εγκληματικότητα*» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.

²⁹⁹ Η Σπινέλλη, Κ. Δ. (2016) αναφέρεται στην έρευνα UNODC report “Monitoring the Impact of Economic Crisis on Crime, στην οποία συμμετείχαν 15 κράτη – μέλη και τα οποία παρείχαν επίσημα δεδομένα για την εγκληματικότητα και την οικονομία επί 20 χρόνια, για περισσότερα βλ.: www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/crime/GIVAS_Final_Report.pdf. Σπινέλλη, Κ. Δ. (2016), όπ. π., 11, βλ. επίσης και Πανούσης, Γ. (2007), όπ. π., 1010 – 1018.

εγκληματικότητα³⁰⁰ ή στη Γερμανία, όπου αξιοποιούνται έρευνες θυματοποίησης σε δείγμα τυχαίου πληθυσμού.³⁰¹

Επιπροσθέτως, τα οξυμμένα οικονομικά προβλήματα κάθε χώρας, μπορεί να γίνουν αντικείμενο εκμετάλλευσης από εγκληματίες, οι οποίοι προσπαθούν να επιτύχουν την εξυπηρέτηση των σκοπών τους, με επιδεξιότητα. Ειδικότερα, οι δράστες αυτοί είναι οργανωμένοι, έχουν ιεραρχική διάρθρωση, αποκλειστική επιρροή σε συγκεκριμένες περιοχές ή εγκληματικά αντικείμενα, διασυνδέσεις με το κράτος (διαφθορά) και ενδεχομένως και να χρησιμοποιήσουν βία ανάλογα με την περίπτωση. Οι σύγχρονες αυτές μορφές του εγκλήματος προσδίδουν στην εγκληματικότητα τα χαρακτηριστικά της ολοένα και περισσότερης οργάνωσης και παγκοσμιότητας. Οι Νέες Τεχνολογίες χρησιμοποιούνται ευρέως για τη διάπραξη κύριας ή και αποκλειστικής εγκληματικής δραστηριότητας με σκοπό τον οικονομικό προσπορισμό και πλέον δεν αποτελούν μόνο εργαλείο για τη μελέτη και την αντιμετώπιση του εγκλήματος. Το κλίμα δυσφορίας που επικρατεί σε διάφορες χώρες, μπορεί να είναι εκμεταλλεύσιμο και από σύγχρονους εγκληματίες τρομοκρατικών ενεργειών, οι οποίοι προσπαθούν να πραγματώσουν τις ιδεολογικές τους επιδιώξεις μέσα από την αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας. Η επιδίωξη μεγάλου οικονομικού οφέλους, αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της σύγχρονης εγκληματικότητας ακόμα και αν δεν εντάσσεται η πράξη αυτή στο οργανωμένο έγκλημα (π.χ. χρήση Ν. τεχνολογιών με σκοπό την αποφυγή φορολογίας). Παρόλ' αυτά είναι οικονομικό έγκλημα.³⁰²

Η εμφάνιση νέων μορφών εγκληματικότητας σε συνδυασμό με τα ήδη υπάρχοντα παραδοσιακά εγκλήματα είχαν ως επακόλουθα τη σταδιακή αυστηροποίηση της ποινικής αντιμετώπισης των δραστών και την ένταξη αρκετών κατηγοριών εγκλημάτων (π.χ. φοροδιαφυγή) και στις εγκληματολογικές στατιστικές.³⁰³ Για άλλες κατηγορίες αδικημάτων, όπως το οργανωμένο έγκλημα, τη

³⁰⁰ Η Σπινέλλη, Κ. Δ. (2016) αναφέρεται στην International Crime Victimization Survey (ICVS), 1989-2000 (ICPSR 3803). Σπινέλλη, Κ. (2016), όπ. π., 12.

³⁰¹ Budenskriminalamt. Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS). Για περισσότερες πληροφορίες βλ. https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2018/pks2018_node.html

³⁰² Κουράκης, Ν. Ε. (χ.χ.). *Το έγκλημα και οι εγκληματολογικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα*. Μελέτες 5, 1 – 5. Ανακτήθηκε στις 20/7/2020 από: <http://www.niotho-asfalis.gr/na/meletes5.pdf>

³⁰³ Κοσμάτος, Κ. Σ. (2016). «Η ποινική νομοθεσία στην εποχή της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα.» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα, 390 – 399, βλ. επίσης και Λαμπροπούλου, Ε. (2017). «Εξελίξεις της εγκληματικότητας, του πληθυσμού των κρατουμένων και το κόστος των ελληνικών φυλακών». *The art of crime*. Ανακτήθηκε στις 20/7/2020 από: <https://theartofcrime.gr/%ce%b5%ce%be%ce%b5%ce%bb%ce%af%ce%be%ce%b5%ce%b9%cf%82-%cf%84%ce%b7%cf%82->

διαφθορά³⁰⁴ ή τα εγκλήματα μίσους,³⁰⁵ τα στατιστικά δεδομένα είναι αποσπασματικά, παραλείπονται ή δε δημοσιεύονται σε όλες τις χώρες.³⁰⁶ Ωστόσο, αρκετές κατηγορίες παραδοσιακών εγκλημάτων συνεχίζουν να περιλαμβάνονται στις εγκληματολογικές στατιστικές.

Η βία³⁰⁷ ως διαχρονικό και πολυπρόσωπο φαινόμενο αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και της νεανικής παραβατικότητας. Βανδαλισμοί, χουλιγκανισμός, πράξεις της λεγόμενης «πολιτικής ανυπακοής» (civil disobedience) συνιστούν παραβατικές μορφές συμπεριφοράς, οι οποίες ενδεχομένως και να σχετίζονται με παράγοντες όπως η οικογένεια, το σχολείο, η αγορά εργασίας, κ.α..³⁰⁸

Όσον αφορά τα εγκλήματα βίας (κατά των προσώπων, κατά των πραγμάτων, εκείνων με πολιτική διάσταση και εκείνων λόγω υπέρβασης της νόμιμης βίας) το σοβαρότερο απ' όλα είναι η ανθρωποκτονία εκ προθέσεως (χωρίς ελαφρυντικές περιστάσεις). Έτσι, ο προσδιορισμός του επιπέδου της βίαιης εγκληματικότητας σε κάθε χώρα, πραγματοποιείται με τον δείκτη της ανθρωποκτονίας, ο οποίος καταγράφεται παγκοσμίως λόγω της βαρύτητας του συγκεκριμένου εγκλήματος.³⁰⁹ Τα στατιστικά δεδομένα της αστυνομίας χρησιμοποιούνται κυρίως για τη μελέτη υποκατηγοριών εγκλημάτων,³¹⁰ ενώ αποφεύγεται η χρήση του δείκτη της γενικής εγκληματικότητας.³¹¹ Επιπλέον, η αυξητική τάση του εγκλήματος, κατά καιρούς, οδήγησε διάφορες κυβερνήσεις στην εφαρμογή ποινικών πολιτικών, οι οποίες εστίαζαν στην τιμωρητική δικαιοσύνη και κατ' επέκταση στην αύξηση του αριθμού

%ce%b5%ce%b3%ce%ba%ce%bb%ce%b7%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%cf%8c%cf%84%ce%b7%cf%84%ce%b1%cf%82-%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%80/

³⁰⁴ Ζιούβας, Δ. (2016). «Αξονες μιας σύγχρονης ποινικής αντεγκληματικής πολιτικής κατά της δωροδοκίας» στον Τμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα, 779.

³⁰⁵ Παπανικολάου, Π. (2016). «Εγκλήματα μίσους και οικονομική κρίση: Πόσο μαζί και πόσο χωριστά;» στον Τμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα, 1748.

³⁰⁶ Αντωνόπουλος, Γ. & Παπανικολάου, Γ. (2016). «Καπιταλισμός χωρίς άδεια»: η ελληνική περίπτωση» στον Τμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα, 958.

³⁰⁷ Αν και «οι ορισμοί της βίας ποικίλουν ανάλογα με το χωροχρονικό και νομικό πλαίσιο». Ζαραφονίτου, Χ. (2016), όπ. π., 34.

³⁰⁸ Κουράκης, Ν. Ε. (χ.χ.), όπ. π., 1 – 5.

³⁰⁹ Ζαραφονίτου, Χ. (2016), όπ. π., 37.

³¹⁰ Για παράδειγμα για τη μελέτη της κτητικής εγκληματικότητας αξιοποιούνται τα στατιστικά δεδομένα για τα παρακάτω εγκλήματα: κλοπές, ληστείες, κλοπές τροχοφόρων και διαρρήξεις. Μπουγάση, Σ. (2016). «Οικονομική κρίση και εγκλήματα κατά της περιουσίας» στον Τμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα, 100.

³¹¹ Στο ίδιο, 100.

του πληθυσμού των φυλακών, για διάφορους λόγους, όπως για παράδειγμα για τη προστασία του αγαθού της δημόσιας ασφάλειας.³¹²

Ακόμη, οι σύγχρονες αυτές μορφές εγκληματικότητας απαιτούν τη μελέτη των εγκληματογόνων παραγόντων, καθώς και την έρευνα της έκτασης και της φύσης της εγκληματικότητας μέσα από μία «συνθετική, ολιστική προσέγγιση». Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική αφού αποσκοπεί στην ολόπλευρη μελέτη του σύνθετου εγκληματικού φαινομένου με σκοπό την εφαρμογή αποτελεσματικότερων προγραμμάτων Αντεγκληματικής Πολιτικής. Σημαντικό ρόλο για την ουσιαστική αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου διαδραματίζει και η συνεργασία μεταξύ φορέων, οργανισμών, υπηρεσιών, κ.α. τόσο σε τοπικό όσο και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο (χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Eurojust).³¹³ Παρόλ' αυτά η διεπιστημονική προσέγγιση ακόμα απουσιάζει και η Αντεγκληματική Πολιτική που εφαρμόζεται στην εποχή της παγκοσμιοποίησης ακολουθεί δύο τάσεις. Από τη μια την προστασία του αγαθού της δημόσιας ασφάλειας μέσω της «γιγάντωσης της καταστολής»³¹⁴ και από την άλλη η «παράκαμψη ολόκληρου του δικαστικού συστήματος».³¹⁵

Στο πλαίσιο αυτό έχει υιοθετηθεί ένα σύστημα κοινών στρατηγικών και μέτρων, το οποίο εφαρμόζεται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και το οποίο έχει προκύψει βάσει αρχών διεθνών κειμένων και κατευθυντήριων γραμμών, τα οποία έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Έτσι, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην εγκληματοποίηση (ποινική αντιμετώπιση των εγκλημάτων), στους ελέγχους, στον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό, στην οργάνωση, στην αύξηση των κατασταλτικών

³¹² Bottomley, A. K. (2002). «Εγκλημα και Ποινική Δικαιοσύνη στο ξεκίνημα του 21ου αιώνα: «Αυστηροί με το έγκλημα - Αυστηροί με τα αίτια του εγκλήματος*»», μετάφραση: Γιώργος Καρανικόλας. *Ποινική Δικαιοσύνη*, 6, 640 – 646.

³¹³ Κουράκης, Ν. Ε. (χ.χ.), όπ. π., 1 – 5.

³¹⁴ «Η προστασία του «κοινού αγαθού» της δημόσιας ασφάλειας, η οποία —με ορόσημο την 11η Σεπτεμβρίου 2001— έχει νομιμοποιηθεί όχι μόνο από τη ραγδαία εξάπλωση της οργανωμένης διασυνοριακής εγκληματικότητας με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών, αλλά και από την ταυτόχρονη παγκόσμια δράση των εγκληματικών δικτύων». Η Συκιώτου, Α. (2016) αναφέρεται στους Παπαθεοδώρου, Θ. (2005). *Δημόσια Ασφάλεια και Αντεγκληματική Πολιτική*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 122, Βιδάλη, Σ. (2014). *Αντεγκληματική Πολιτική*, Νομική Βιβλιοθήκη, β' έκδ. & Νικολόπουλο, Γ. (2008). *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής*, Νομική Βιβλιοθήκη. Υποστηρίζεται πως στο πλαίσιο αυτό, το έγκλημα εκλαμβάνεται σταδιακά ως «μια μορφή σύγχρονης γενικότερης διακινδύνευσης, που παράγεται από τις κοινωνίες που καλούνται να μοιραστούν και να διαχειριστούν ένα ρίσκο». Η Συκιώτου, Α. (2016) αναφέρεται στον Garland, D. (2003). «The Rise of Risk», στο: R. Ericson (ed.), *Risk and Morality*, University of Toronto Press: Toronto, 48 – 86. Συκιώτου, Α. (2016). «Παγκοσμιοποίηση και Αντεγκληματική Πολιτική». *Ποινική Δικαιοσύνη*, 7, 552 – 562.

³¹⁵ Αρκετές υποθέσεις σοβαρότατων αδικημάτων επιλύονται είτε εξωδικαστικά, είτε μέσω της «πλήρους αποδικαστικοποίησης». Στο ίδιο, 552 – 562.

μηχανισμών, στη μείωση της βαρύτητας των επιπτώσεων αυτών των εγκλημάτων και στην ειδική ποινική μεταχείριση των εμπλεκόμενων δραστών.³¹⁶ Για την επίτευξη των παραπάνω λαμβάνονται υπόψη και οι δείκτες των εγκληματολογικών στατιστικών.

Παρόλο που οι εγκληματολογικές στατιστικές, αν αξιοποιηθούν μεμονωμένα, δε συνεισφέρουν στη διατύπωση γενικευμένης θεωρίας,³¹⁷ παρέχουν κοινωνική και πολιτική δύναμη στους νομικούς, στους πολιτικούς, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, κ.α., μετράνε την «ηθική υγεία ενός πληθυσμού», ελέγχουν την αποτελεσματικότητα των νόμων και των ποινικών μέτρων που εφαρμόζονται, συμβάλλουν³¹⁸ στην εγκληματολογική έρευνα αναφορικά με τη μελέτη της φαινομενολογίας του εγκλήματος σε συγκεκριμένα χωροχρονικά πλαίσια, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της εικόνας για το έγκλημα και δίνουν πληροφορίες τόσο για τα εγκλήματα και τους εγκληματίες όσο και για το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.³¹⁹ Όσον αφορά την παροχή πληροφοριών, οι επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές αποτελούν έναν από τους τρόπους ενημέρωσης του κοινού αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του εγκλήματος και τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης. Ειδικότερα, στη Σύσταση No R (83) 7 τονίζεται η αναγκαιότητα ενημέρωσης του κοινού σχετικά με τα προαναφερθέντα στοιχεία.³²⁰

Έτσι, ως επακόλουθα της παγκοσμιοποίησης είναι η ομοιόμορφη αντιμετώπιση του εγκλήματος σε διεθνές επίπεδο και η επέκταση του κοινωνικού ελέγχου πέρα από τα σύνορα του κάθε κράτους.³²¹ Προς την επίτευξη περισσότερης

³¹⁶ Βιδάλη, Σ. (2017), όπ. π., 168 – 169.

³¹⁷ Ενδεχομένως, οι παράμετροι της επισήμανσης του εγκλήματος (θεατότητα και παραπομπή) να αλλοιώνουν τα πραγματικά στατιστικά δεδομένα, γι' αυτό απαιτείται πολλαπλός έλεγχος. Πανούσης, Γ. (2007). «Στατιστική ή εκ-στατική εγκληματικότητα;». *Ποινική Δικαιοσύνη*, 8 – 9, 1010 – 1018.

³¹⁸ Ο Πανάγος, Κ. (2020) αναφέρεται στις Βιδάλη Σ. (2010). «Μέτρηση του εγκλήματος και αντεγκληματική πολιτική» στον Τιμητικό Τόμο Σπινέλλη, Κ. Δ. Αντ. Ν. Σάκκουλας: Αθήνα – Κομοτηνή, & Τσίγκανου Ι., (2016). *Το εγκληματικό φαινόμενο στην Ελλάδα σήμερα*. Παπαζήσης: Αθήνα. Πανάγος, Κ. (2020), «Τα συστατικά στοιχεία της συνεκτικής και ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής: μια ολιστική θεώρηση με βάση τη σύσταση R (96) 8 της επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης». *Έγκλημα και Τιμωρία*, 6, 11.

³¹⁹ Πανούσης, Γ. (2007), όπ. π., 1010 – 1018.

³²⁰ Ο Πανάγος, Κ. (2020) αναφέρεται στους Αλεξιάδη, Σ. (2005). *Κείμενα αντεγκληματικής πολιτικής*, Αντ. Ν. Σάκκουλα: Θεσσαλονίκη, 161, Τσήτσουρα, Α., (1988) «Η συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική». *Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας*, 1, 32, & επίσης και της ίδιας (2007). «Το νομοθετικό πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική» στο Ν. Κουράκη (επιμ.) *Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας*, Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα – Κομοτηνή, 122. Πανάγος, Κ. (2020), «Τα συστατικά στοιχεία της συνεκτικής και ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής: μια ολιστική θεώρηση με βάση τη σύσταση R (96) 8 της επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης». *Έγκλημα και Τιμωρία*, 6, 18.

³²¹ Συκιώτου, Α. (2016), όπ. π., 552 – 562.

ομοιομορφίας κινείται και ο εκσυγχρονισμός της καταγραφής και ανάλυσης των εγκληματολογικών στατιστικών, με σκοπό να αξιοποιηθούν αποτελεσματικότερα τα δεδομένα αυτά και στην εγκληματοπροληπτική³²².

3. Σύγχρονα στατιστικά δεδομένα για το εγκληματικό φαινόμενο κατά τη διάρκεια του τελευταίου αιώνα: Ενδεικτικά παραδείγματα χωρών διεθνώς

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, όπως αναφέρθηκε, εμφανίστηκε για πρώτη φορά ο όρος «Στατιστική», ενώ στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, οι στατιστικολόγοι, αξιοποιώντας τις μαθηματικές τεχνικές, επιχείρησαν να αναλύσουν τα δεδομένα αναφορικά με το έγκλημα και την εγκληματικότητα. Με την πάροδο του χρόνου, αν και τα κριτήρια και ο τρόπος συλλογής των δεδομένων τους μεταβάλλονται, κάποια στοιχεία αναφορικά με την αξιοποίηση τους, παραμένουν σταθερά. Ειδικότερα, στα σταθερά αυτά στοιχεία περιλαμβάνονται:³²³

- Η σύνδεση των στατιστικών αποτελεσμάτων της μέτρησης του εγκληματικού φαινομένου με την ιδιαίτερη επιρροή άσκησης κοινωνικού ελέγχου και την επιβολή ποινής.
- Η σύνδεση του τρόπου ερμηνείας των στατιστικών ευρημάτων με την αποτελεσματικότητα των φορέων άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου.
- Ο τρόπος αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, με σκοπό την άσκηση ελέγχου, τόσο στους έγκλειστους όσο και στους υπαλλήλους.

3.1. Οι γαλλικές επίσημες στατιστικές

Στη Γαλλία, από το 1998 έως το 2009, το Υπουργείο Εσωτερικών (le Ministère de l'Intérieur ³²⁴) δημοσίευσε ετήσια στατιστικά δεδομένα και εκθέσεις για την εγκληματικότητα και συγκεκριμένα για εγκλήματα, τα οποία είναι χωρισμένα σε

³²² Πανούσης, Γ. (2008). *Καθ' Υπεβολήν χρήσεις & καταχρήσεις: Νόμοι, Αριθμοί & Εικόνες Κατασκευής Φόβων*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 9.

³²³ Godfrey, B. S., Lawrence, P. & Williams, C. A. (2007), όπ. π., 28.

³²⁴ Τα στατιστικά δεδομένα και οι εκθέσεις για την εγκληματικότητα του Υπουργείου Εσωτερικών (le Ministère de l'Intérieur) είναι αναρτημένα στον ιστότοπο [la rubrique archives de ce site](#).

τέσσερις κατηγορίες (κλοπές, οικονομικά εγκλήματα, βλάβες σε άτομα και άλλα αδικήματα συμπεριλαμβανομένων των ναρκωτικών). Τα ενοποιημένα αυτά δεδομένα, στηρίζονταν στις στατιστικές πληροφορίες, που είχαν συλλεχθεί από τις υπηρεσίες της εθνικής αστυνομίας και της εθνικής χωροφυλακής. Από το 1990 έως 1998 σημειώνεται συνολική αύξηση της εγκληματικότητας. Υποστηρίζεται πως η μείωση, που παρουσιάζεται στα οικονομικά εγκλήματα, ερμηνεύεται ως αντανάκλαση, κυρίως, της δραστηριότητας των υπηρεσιών. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως για τις αυξομειώσεις, που παρατηρούνται αναφορικά με την ενδοοικογενειακή βία και τα εγκλήματα βιασμού και σεξουαλικών επιθέσεων, επισημαίνεται πως σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν, η εξέλιξη της κοινωνικής συμπεριφοράς των θυμάτων στην προσπάθειά τους να δηλώσουν το περιστατικό, καθώς επίσης και η τοποθέτηση εξειδικευμένου προσωπικού στην υπηρεσία τους. Από το 2009 έως το 2015, το Υπουργείο Εσωτερικών είχε αναθέσει στο Εθνικό Παρατηρητήριο Παραπόνων και Ανταπόκρισης αδικημάτων (*Observatoire national de la délinquance et des réponses pénales*),³²⁵ τη μηνιαία δημοσίευση στατιστικών δεδομένων για περιπτώσεις που καταγράφονται από τις αστυνομικές αρχές και τη χωροφυλακή. Τα στατιστικά δεδομένα συλλέγονται και καταγράφονται βάσει του πλαισίου, που ορίζεται για τις επίσημες στατιστικές και σύμφωνα με τον κώδικα ορθής πρακτικής των ευρωπαϊκών στατιστικών. Από τις 6/10/2015, η Υπουργική Στατιστική Υπηρεσία για την Εσωτερική Ασφάλεια (SSMSI³²⁶) δημοσιεύει εκθέσεις, αναλύσεις, μελέτες και χρονολογικές σειρές σχετικά με την ανασφάλεια και την παραβατικότητα.³²⁷

Αναφορικά με τις στατιστικές των δικαστηρίων, αυτές περιλαμβάνουν στοιχεία, τα οποία δημοσιεύονται ετησίως και αντικατοπτρίζουν τη δραστηριότητα των δικαστηρίων. Τα δεδομένα οργανώνονται ανά θέματα σε πίνακες, ο κατάλογος των οποίων εμπλουτίζεται και παρουσιάζεται κάθε χρόνο, ώστε να παρακολουθείται καλύτερα η εξέλιξη της δραστηριότητάς τους. Για το 2009, δε δημοσιεύτηκαν δεδομένα, διότι δε συλλέχθηκαν. Τις περιπτώσεις σχετικά με την επιμέλεια των ανηλίκων από το 2011, αναλαμβάνουν τα αστικά δικαστήρια, τα οποία παρουσιάζουν διαφορές με τα ποινικά. Επιπροσθέτως, τα στατιστικά που προέρχονται από την εισαγγελία, τείνουν να υποτιμούνται ελαφρώς για τα έτη 2010, 2011, 2012, διότι

³²⁵ Εθνικό Παρατηρητήριο Παραπόνων και Ανταπόκρισης αδικημάτων. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. τον ιστότοπο [Observatoire national de la délinquance et des réponses pénales](#).

³²⁶ SSMSI: service statistique ministériel de la sécurité intérieure. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. στον ιστότοπο [service statistique ministériel de la sécurité intérieure](#), στον ιστότοπο [le site Interstats](#).

³²⁷ Ministère de l'intérieur. *Publication des données et des chiffres sur l'insécurité et la délinquance*.

δημιουργήθηκαν προβλήματα εξαιτίας της σταδιακής μεταφοράς των δεδομένων στο πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης Cassiopée. Το SID (σύστημα λήψης αποφάσεων³²⁸) δίνει τη δυνατότητα εκτίμησης της δικαστικής δραστηριότητας του 2014. Το 2017, τέθηκαν σε ισχύ οι διατάξεις του άρθρου 15 του νόμου με αριθ. 2016-1547, περί εκσυγχρονισμού της δικαιοσύνης, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί νέος πίνακας για τη δραστηριότητα των δικαστηρίων. Τα στοιχεία αυτά, βρίσκονται στην υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης και συλλέγονται από την υποεπιτροπή στατιστικών των δικαστηρίων.³²⁹

Όσον αφορά τις σωφρονιστικές στατιστικές, παρέχονται στοιχεία από τη διοίκηση της φυλακής σχετικά με τον συνολικό αριθμό των ατόμων, που κρατούνται ανά φυλακή, καθώς επίσης, πόσα από αυτά τα άτομα βρίσκονται υπό καθεστώς κράτησης στις φυλακές και πόσα παρακολουθούνται σε ανοιχτό περιβάλλον. Τα δεδομένα αυτά παρουσιάζονται αναφορικά με διάφορους δείκτες.³³⁰

3.2. Οι γερμανικές επίσημες στατιστικές

Στη Γερμανία, τα στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας για το έγκλημα (PKS) έχουν προκύψει από την Ομοσπονδιακή Αστυνομική Υπηρεσία με βάση τα στοιχεία, που έχει συλλέξει από 16 κρατικά ποινικά γραφεία της.³³¹

Περιλαμβάνει τα εγκλήματα, που έχουν διαπραχθεί, τις απόπειρες, τον αριθμό των υπόπτων και ορισμένων άλλων στοιχείων των υποθέσεων και των θυμάτων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως δεν περιλαμβάνονται αδικήματα της αστυνομίας, για την κυκλοφορία, διοικητικά ή αδικήματα, που δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της, όπως οικονομικά και φορολογικά, καθώς επίσης και αδικήματα, που αναφέρονται απευθείας στον εισαγγελέα. Τα παρεχόμενα στοιχεία παρουσιάζονται ετησίως, σε πίνακες και σε γραφικές απεικονίσεις μαζί με σχολιασμό. Τα στοιχεία εκδίδονται από το 1953, ωστόσο μετά το 1987, δημοσιεύονται ηλεκτρονικά λόγω της βάσης δεδομένων PKS. Μετά το 2013 τα στατιστικά στοιχεία εμπλουτίστηκαν και περιλαμβάνουν έναν μεγάλο αριθμό δεδομένων. Για παράδειγμα, παρέχονται

³²⁸ SID: Système d'information décisionnel.

³²⁹ Ministère de la Justice. *Les statistiques*.

³³⁰ Ministère de la Justice. *Les chiffres clés de l'administration pénitentiaire*.

³³¹ Budenskriminalamt. Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS). Για περισσότερες πληροφορίες βλ. https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2018/pks2018_node.html

ξεχωριστά στοιχεία για καθένα από τα 16 ομοσπονδιακά κρατίδια της, για τα διάφορα αδικήματα, γεγονός που πηγάζει από τις διαφορετικές τιμές, που εισάγονται στο πληροφοριακό σύστημα, λόγω στρογγυλοποίησης προς τα κάτω ή προς τα πάνω. Υποστηρίζεται πως η πρακτική αυτή υιοθετείται λόγω των περιορισμών ως προς τη συγκρισιμότητα των δεδομένων με τα προηγούμενα έτη, καθώς επίσης και λόγω των αλλαγών στη νομοθεσία.³³²

Μια αξιοσημείωτη πληροφορία αποτελούν και οι χρονολογικές σειρές. Ως περίοδος μελέτης του εγκλήματος έχει οριστεί η 15ετία. Στην τελευταία έκθεση PKS 2018, οι χρονολογικές σειρές έχουν έτος βάσης το 2004. Στους στόχους της περιλαμβάνονται η παρατήρηση του εγκλήματος στο σύνολό του και τα χαρακτηριστικά των εγκληματικών πράξεων, οι μεταβολές των ποσοστών της εγκληματικότητας, η απόκτηση γνώσεων σχετικά με την πρόληψη και τη δίωξη για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, τον οργανωτικό σχεδιασμό και τις αποφάσεις αναφορικά με αυτή, καθώς και η εγκληματολογική – κοινωνιολογική έρευνα και τα μέτρα αντεγκληματικής πολιτικής.³³³

Περιέχει συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με διάφορους δείκτες όπως το είδος και τον αριθμό των καταγεγραμμένων αδικημάτων, τη σκηνή και την ώρα του εγκλήματος, το θύμα και τη ζημία, την εκπαίδευση, την ηλικία, το φύλο, την εθνικότητα και άλλα χαρακτηριστικά του υπόπτου. Στη PKS, τα εγκλήματα, που δε γίνονται γνωστά στην αστυνομία, δεν απεικονίζονται. Όπως και στις άλλες χώρες, η συμπεριφορά των πολιτών ή αλλαγές στην ένταση της δίωξης από την αστυνομία, φαίνεται πως επηρεάζει τα επίπεδα εγκληματικότητας, που καταγράφονται. Ωστόσο, στη Γερμανία επισημαίνεται πως αν και οι παράγοντες αυτοί έχουν την ικανότητα να μετατοπίσουν τη γραμμή μεταξύ εμφανούς και σκοτεινού πεδίου, δεν μπορούν να αλλάξουν την έκταση του πραγματικού εγκλήματος. Ωστόσο, για την εκτίμηση της έκτασης του σκοτεινού αριθμού, αξιοποιούνται έρευνες θυματοποίησης σε δείγμα τυχαίου πληθυσμού. Επίσης, λόγω του διαφορετικού τρόπου αξιολόγησης του εκάστοτε αδικήματος από τη αστυνομία, τον εισαγγελέα ή τα δικαστήρια,

³³² Budenskriminalamt. Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS). Για περισσότερες πληροφορίες βλ. https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2018/pks2018_node.html

³³³ Budenskriminalamt. Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS). Για περισσότερες πληροφορίες βλ. https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2018/pks2018_node.html

προκύπτουν δυσχέρειες ως προς τη συγκρισιμότητα των τριών επίσημων στατιστικών.³³⁴

Εκτός, λοιπόν από τις εγκληματολογικές στατιστικές, που προκύπτουν δευτερογενώς από την αστυνομία, τα επίσημα στατιστικά στοιχεία συμπληρώνονται και με εκείνα από τις Στατιστικές επιβολής του Νόμου, (SVS³³⁵) και εκείνα που συλλέγονται από τα σωφρονιστικά καταστήματα. Παρόλ' αυτά, δυσκολίες συγκρισιμότητας με τα στοιχεία της δικαστικής στατιστικής παρατηρούνται, διότι η περίοδος συλλογής των στοιχείων μετατοπίζεται, με αποτέλεσμα τα δεδομένα να διαφέρουν, καθώς επίσης και λόγω του ότι κάθε περίπτωση αντιμετωπίζεται με διαφορετικό τρόπο από τους φορείς.³³⁶

Από τις 31 Μαρτίου κάθε ημερολογιακού έτους καταγράφονται στατιστικά στοιχεία σχετικά με τους κρατούμενους (ενήλικες και ανήλικες), που είναι φυλακισμένοι ή προφυλακισμένοι, στοιχεία αναφορικά με τις εγκαταστάσεις πληθυσμών για την εκτέλεση ποινών, τις ποινές, τον αριθμό κρατουμένων, κ.α.. Οι σωφρονιστικές στατιστικές εισήχθησαν από τις αρχές της δεκαετίας του 1960. Διαθέσιμα στοιχεία υπάρχουν από το 1965 για το πρώην ομοσπονδιακό κράτος, ενώ συνολικά για ολόκληρη τη Γερμανία μετά το 1992. Τα στατιστικά δεδομένα δημοσιεύονται ετησίως. Δεν υπάρχει νομική βάση για τις σωφρονιστικές στατιστικές σε επίπεδο Ε.Ε.. Εφαρμόζονται ακόμα και σήμερα, οι διοικητικές εντολές των ομοσπονδιακών κρατών με βάση το άρθρο (3) του ομοσπονδιακού νόμου περί στατιστικών της 22ας Ιανουαρίου του 1987. Παρατηρούνται προσαρμογές ανάλογα με την περίπτωση, ενώ τα στοιχεία συμπληρώνονται με τυποποιημένες μεθόδους αξιολόγησης και διασφάλισης της ποιότητας. Ειδικότερα, συμπληρώνονται, τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των κρατουμένων (ηλικία, φύλο, εθνικότητα, κατοικία στο εξωτερικό, οικογενειακή κατάσταση), το είδος εγκλήματος, το είδος και η αναμενόμενη διάρκεια κράτησης, το είδος και η συχνότητα της, κ.α.. Το νομικό πλαίσιο για τα στοιχεία των σωφρονιστικών στατιστικών καθορίζεται από την επιτροπή στατιστικών δικαιουσύνης. Οι εξελίξεις και οι ανάγκες των νομοθετών, καθώς επίσης και η αντεγκληματική πολιτική, μεταφέρονται στις επίσημες

³³⁴ Budenskriminalamt. Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS). Για περισσότερες πληροφορίες βλ. https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2018/pks2018_node.html

³³⁵ SVS: Die Strafverfolgungsstatistik.

³³⁶ Budenskriminalamt. Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS). Για περισσότερες πληροφορίες βλ. https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2018/pks2018_node.html

στατιστικές. Οι σωφρονιστικές στατιστικές συνιστούν μια πλήρη έρευνα. Τα στοιχεία ελέγχονται εσωτερικά και συγκρίνονται με εκείνα του εξωτερικού.³³⁷

3.3. Οι επίσημες στατιστικές του Ηνωμένου Βασιλείου

Στο Ηνωμένο Βασίλειο πραγματοποιήθηκαν αρκετές σημαντικές αλλαγές από τον 18^ο έως τον 21^ο αιώνα. Τα στατιστικά στοιχεία, δημοσιεύονται από το Υπουργείο Εσωτερικών (Home Office³³⁸), με τη μορφή σχολίων, πινάκων και δεδομένων αναφορικά με το έγκλημα, τη μετανάστευση, την αστυνόμευση και το αστυνομικό δυναμικό, το αλκοόλ, τα ναρκωτικά, την τρομοκρατία, κ.α.. Στόχος είναι η παραγωγή έγκαιρων, ακριβών και αντικειμενικών στοιχείων, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του Υπουργείου Εσωτερικών και η ενημέρωση της κυβέρνησης, του κοινοβουλίου και του κοινού.

Τα επίσημα στατιστικά δεδομένα δημοσιεύονται ανεξάρτητα ως μέρος του κώδικα δεοντολογίας για τις επίσημες στατιστικές. Η Αρχή Στατιστικών του Ηνωμένου Βασιλείου αξιολογεί πολλά από αυτά βάσει κριτηρίων, όπως την καταλληλότητα, την ορθή μεθοδολογία, την πολιτική ανεξαρτησία και τη διαφάνεια. Ένα επιπλέον αξιόλογο στοιχείο είναι πως το απόρρητο είναι σεβαστό και προστατεύεται.³³⁹

Οι δικαστικές στατιστικές παρουσιάζονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Τα στοιχεία του περιλαμβάνουν εκθέσεις αναφορικά με το είδος και τον όγκο των υποθέσεων, που υποβάλλονται σε διευθέτηση μέσω του ποινικού δικαστικού συστήματος της Αγγλίας και της Ουαλίας. Μέσα από τα αριθμητικά στοιχεία προκύπτει μια συνοπτική εικόνα του όγκου των υποθέσεων, που τίθενται υπό επεξεργασία με την πάροδο του χρόνου. Επιπλέον, δημοσιεύονται λεπτομερείς αναλύσεις κατά βαθμό δικαιοδοσίας και περιοχή. Τα στατιστικά στοιχεία των

³³⁷ Destatis, Statistisches Bundesamt. Qualitätsberichte, Strafvollzug. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. <https://www.destatis.de/DE/Methoden/Qualitaet/Qualitaetsberichte/Justiz-Rechtspflege/einfuehrung.html>.

³³⁸ Μετά το 2010 στον ιστότοπο της GOV.UK. δημοσιεύονται τα στατιστικά δεδομένα, ενώ εκείνα των προηγούμενων ετών βρίσκονται στην ιστοσελίδα [National Archive Research Development and Statistics](#).

³³⁹ Home Office. Statistics at Home Office. Όπως αναφέρθηκε μέχρι το 2009 τα αστυνομικά στατιστικά δεδομένα από το Home Office, βρίσκονται στον ιστότοπο [Home Office Statistical Bulletins archive](#). Επιπλέον πληροφορίες σχετικά με τις αστυνομικές στατιστικές, δημοσιεύονται στο [Her Majesty's Inspectorate of Constabulary and Fire & Rescue Services 'Value for money profiles'](#).

Δικαστηρίων παρουσιάζονται σε τριμηνιαία βάση, ωστόσο από το 2017, αξιοποιούνται και οι υπηρεσίες διερμηνείας και μεταφραστών.³⁴⁰

Όσον αφορά τη δημοσίευση των στοιχείων των σωφρονιστικών στατιστικών, αυτά έχουν προκύψει από το Υπουργείο Δικαιοσύνης (Ministry of justice), το HM Prison Service (HMPS), το οποίο είναι αρμόδιο για την αποτελεσματική διαχείριση των φυλακών και τη μεταχείριση των κρατουμένων στην Αγγλία και στην Ουαλία και το Her Majesty's Prison and Probation Service, το οποίο είναι αρμόδιο για την εκτέλεση των ποινών και την οργάνωση της εκπαίδευσης και της απασχόλησης των κρατουμένων. Οι σωφρονιστικές στατιστικές αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού των φυλακών ανανεώνονται κατά τη διάρκεια κάθε μήνα.³⁴¹

3.4. Οι επίσημες στατιστικές στις Η.Π.Α.

Στον Καναδά, οι επίσημες στατιστικές υπάρχουν στην καναδική στατιστική του εγκλήματος και στις Η.Π.Α. στις εκθέσεις, που εκδίδονται ετησίως από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση του Γραφείου Διερεύνησης. Υπάρχουν διακυμάνσεις ως προς τη σοβαρότητα των περιστατικών, που καταγράφονται και τη διάρκεια ποινής. Δεν περιλαμβάνονται αδικήματα σχετικά με τροχαία, τα οποία παραπέμπονται στα δικαστήρια. Πρόκειται για στοιχεία, τα οποία αφορούν γνωστούς παραβάτες, ανεξάρτητα από τον χαρακτηρισμό εν τέλει της πράξης. Επιπλέον, οι παραβάτες αυτοί, ενδέχεται να καταδικαστούν ή να έχουν καταδικαστεί και για άλλα αδικήματα, αλλά βρίσκονται στη φυλακή. Ακόμα, το άτομο μπορεί να αθωωθεί, όταν τα στοιχεία δεν είναι επαρκή.³⁴² Υπάρχει και το ενδεχόμενο, το άτομο να ομολογήσει και άλλα αδικήματα, τα οποία δεν είχε διαπράξει, ώστε να υπάρξει ευνοϊκή μεταχείριση από την αστυνομία.

Στις Η.Π.Α., όπως αναφέρθηκε το πρόγραμμα UCR του FBI σχεδιάστηκε το 1929 και έκτοτε υπέστη αρκετές τροποποιήσεις. Σήμερα, συμπληρωματικά με τα υπόλοιπα στοιχεία, τα οποία συλλέγονται, υποβάλλονται οικιοθελώς δεδομένα, είτε απευθείας στο πρόγραμμα του FBI, είτε μέσω του προγράμματος UCR του κράτους. Τα δεδομένα αυτά, παράγονται από 18.000 αστικά όργανα, πανεπιστημιακά ιδρύματα

³⁴⁰ Gov. uk. *Criminal court statistics*. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. στον ιστότοπο: <https://www.gov.uk/government/collections/criminal-court-statistics>.

³⁴¹ Gov. uk. *Official Statistics, Prison population figures: 2019*. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. στον ιστότοπο: <https://www.gov.uk/government/statistics/prison-population-figures-2019>.

³⁴² Jupp, V. (1989), όπ. π., 87.

και κολλέγια, νομαρχιακές, κρατικές, φυλετικές και ομοσπονδιακές αρχές και δημοσιεύονται σε 4 ετήσιες εκθέσεις.

Το πρόγραμμα UCR, περιλαμβάνει 4 συλλογές δεδομένων: α) το Εθνικό Σύστημα Αναφοράς βάσει Συμβάντων (NIBRS)³⁴³, β) το Συγκεντρωτικό Σύστημα Αναφοράς (SRS)³⁴⁴, γ) το Πρόγραμμα για τους Αξιωματούχους Επιβολής του Νόμου, που σκοτώθηκαν ή δέχτηκαν επιθέσεις (LEOKA)³⁴⁵ και δ) το Πρόγραμμα Στατιστικών Δεδομένων για τα Εγκλήματα Μίσους.³⁴⁶ Τα δεδομένα αυτά δημοσιεύονται ετησίως, ενώ κάθε χειμώνα, συνοπτικά δεδομένα παρουσιάζονται σε μια προκαταρκτική εξαμηνιαία έκθεση. Επιπλέον, παρέχονται στοιχεία στο κοινό σχετικά και με άλλες συλλογές αδικημάτων (όπως η εμπορία Ανθρώπων) και τοπικές μελέτες. Η γιγάντια αυτή βάση δεδομένων δίνει τη δυνατότητα στους φορείς άσκησης επίσημου κοινωνικού ελέγχου και στο κοινό να χρησιμοποιούν και να κατανοούν πιο εύκολα τις τεράστιες ποσότητες αυτών των πληροφοριών. Η αξιοποίηση των επίσημων δεδομένων στηρίζεται στο τρίπτυχο **Διαφάνεια – Ευθύνη – Εμπιστοσύνη**, ενώ απώτερος σκοπός είναι μέσα από συλλογική δράση των φορέων άσκησης του

³⁴³ FBI. *NIBRS: The National Incident-Based Reporting System*. Το σύστημα αυτό δημιουργήθηκε με σκοπό τη βελτίωση της συνολικής ποιότητας των δεδομένων του εγκλήματος. Συλλέγει λεπτομέρειες για κάθε περιστατικό καθώς και ξεχωριστά αδικήματα στο πλαίσιο του ίδιου περιστατικού, των παραβατών, των σχέσεων μεταξύ θυμάτων και παραβατών, συλληφθέντων και περιουσιακών στοιχείων, που εμπλέκονται στα εγκλήματα. Σημειώνεται όμως, πως η παραδοσιακή συγκεντρωτική βάση δεδομένων (SRS), η οποία συλλέγει περισσότερες πληροφορίες από την NIBRS, θα καταργηθεί σταδιακά για να καταστεί η UCR η μοναδική συλλογή δεδομένων από NIBRS έως την 1η Ιανουαρίου 2021. Το όραμα για τη NIBRS είναι να γίνει το πρότυπο για την ποσοτικοποίηση του εγκλήματος, το οποίο θα βοηθήσει τις αρχές επιβολής του νόμου και τις κοινότητες σε όλη τη χώρα να χρησιμοποιήσουν τους πόρους πιο στρατηγικά και αποτελεσματικά. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. [National Incident-Based Reporting System](#)

³⁴⁴ FBI. *SRS: The Summary Reporting System*.

³⁴⁵ FBI. *LEOKA: The Law Enforcement Officers Killed and Assaulted Program*. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα παρέχει πληροφορίες σχετικά με τους αξιωματούχους της επιβολής του νόμου, οι οποίοι κατά τη διάρκεια των καθηκόντων τους δολοφονήθηκαν ή τραυματίστηκαν τυχαία. Οι πληροφορίες αυτές αξιοποιούνται από τους οργανισμούς, με σκοπό την ανάπτυξη πολιτικών για τη βελτίωση της ασφάλειας των αξιωματούχων. Επιπλέον, στο πρόγραμμα αυτό δημοσιεύονται δεδομένα υψηλής ποιότητας, αναφορικά με το πώς θα προστατεύουν τη ζωή τους σε διάφορες περιπτώσεις. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. [Law Enforcement Officers Killed and Assaulted](#)

³⁴⁶ FBI. *The Hate Crime Statistics Program*. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα περιλαμβάνει στοιχεία αναφορικά με τα εγκλήματα, τα οποία προκαλούνται από προκαταλήψεις εναντίον φυλής, φύλου, ταυτότητας φύλου, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού και εθνικότητας. Αυτά τα δεδομένα συλλέγονται επίσης, μέσω του NIBRS. Οι διάφοροι τομείς της κοινωνίας αξιοποιούν τα συγκεκριμένα στοιχεία με ποικίλους τρόπους. Τα επίσημα δεδομένα χρησιμοποιούνται από διάφορους φορείς επιβολής του νόμου ή παρέχουν στους νομοθέτες την αιτιολόγηση για την ανάγκη εφαρμογής μιας τέτοιας νομοθεσίας. Τα δεδομένα αυτά αξιοποιούνται και από τα ΜΜΕ για την ενημέρωση του κοινού ή από τους ερευνητές με σκοπό να καθοριστούν οι τάσεις της συγκεκριμένης κατηγορίας εγκλημάτων. Ωστόσο, όποια και να είναι η αξιοποίηση των συγκεκριμένων αδικημάτων από τους διάφορους τομείς της κοινωνίας, στόχος είναι η μελέτη της σύνθετης πτυχής των εγκλημάτων μίσους. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. [Hate Crime Statistics](#).

επίσημου κοινωνικού ελέγχου, να βελτιωθεί ο τρόπος συλλογής, ανάλυσης και χρήσης τους, ώστε να παρέχεται μια συνολική εικόνα για το έγκλημα.³⁴⁷

Οι διάφορες αστυνομικές υπηρεσίες στις Η.Π.Α. χρησιμοποιούν τα στατιστικά δεδομένα του εγκλήματος με διαφορετικό τρόπο. Ειδικότερα, τα δεδομένα αυτά αξιοποιούνται από την αστυνομία για επιχειρησιακούς σκοπούς ή σκοπούς τακτικής και για να ενημερώσουν το κοινό ή τους κυβερνητικούς αξιωματούχους για τα επίπεδα του εγκλήματος και τις μεταβολές του στην πάροδο του χρόνου μέσα από διάφορες προσεγγίσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η προσέγγιση «CompStat», δηλαδή τα στατιστικά δεδομένα αναλύονται και μετά διαδίδονται στις διάφορες υπηρεσίες, ώστε να προβούν σε συζήτηση σχετικά με τη φύση των αναδυόμενων ή κατ' εξακολούθηση εγκλημάτων. Συγκεκριμένα, μέσα από την προσέγγιση αυτή, παρακολουθούν τις εξελίξεις της εγκληματικότητας με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπισή της ή ακόμα παρέχουν στους διοικητές της αστυνομίας μεγαλύτερο διαχειριστικό έλεγχο στις επιτόπιες επιχειρήσεις τους.³⁴⁸

Επιπροσθέτως, τα δεδομένα αυτά αξιοποιούνται με σκοπό την εκτίμηση των πόρων (π.χ. οικονομικών ή ανθρώπινων) που χρειάζονται για τις υπηρεσίες ποινικής δικαιοσύνης σχετικά με τη διερεύνηση των υποθέσεων, τη δίωξη και την υπεράσπιση των συλληφθέντων, την εποπτεία προσώπων σε αναστολή και απαλλαγή, καθώς και φυλακισμένων σε σωφρονιστικά ή άλλα ιδρύματα. Επίσης, οι υπεύθυνοι χάραξης αντεγκληματικής πολιτικής μπορούν να χρησιμοποιούν τα στατιστικά δεδομένα της εγκληματικότητας και της θυματοποίησης για να εκτιμήσουν το ποσό των πόρων που απαιτούνται για συγκεκριμένους τύπους θυμάτων εγκληματικών πράξεων (π.χ. παιδική κακοποίηση ή κακοποίηση ενηλίκων) ή ακόμα και οι οργανισμοί επιχορήγησης συχνά απαιτούν από τους παρόχους υπηρεσιών θυμάτων να χρησιμοποιούν τέτοια δεδομένα για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων τους, τα οποία έχουν σχεδιαστεί για τη μείωση αυτών των εγκλημάτων.³⁴⁹

Τα στατιστικά δεδομένα αξιοποιούνται και από τους νομοθέτες με σκοπό τον εντοπισμό τομέων προτεραιότητας, τον σχεδιασμό της νομοθεσίας³⁵⁰ και τη λήψη

³⁴⁷ FBI. *Uniform Crime Reporting (UCR) Program*. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. <https://www.fbi.gov/services/cjis/ucr/>

³⁴⁸ Lauritsen, J. L. & Cork, D. L. (2016). *Modernizing crime statistics: Report 1 Defining and Classifying Crime*. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 86 – 88.

³⁴⁹ Στο ίδιο, 88 – 89.

³⁵⁰ Όπως για παράδειγμα ήταν ο νόμος περί στατιστικών για τα εγκλήματα μίσους το 1990 (Hate Crimes Statistics Act) ή ο νόμος προστασίας θυμάτων εμπορίας ανθρώπων του 2005 (the Trafficking

αποφάσεων σε περιοχές με υψηλό δείκτη εγκληματικότητας.³⁵¹ Σημαντική, επίσης, είναι και η συμβολή τους στη διεξαγωγή ακαδημαϊκών ή κρατικών ερευνών με σκοπό τον συσχετισμό μεταξύ εγκληματικότητας και ποικίλων παραγόντων (οικονομικών, κοινωνικών, δημογραφικών, αλλαγών νομοθεσίας, πρακτικών ποινικής δικαιοσύνης, κ.α.). Κάποιοι ερευνητές προσπάθησαν να προγνώσουν μελλοντικά ποσοστά εγκληματικότητας, ενώ άλλοι επικεντρώθηκαν στις τάσεις του εγκλήματος, τα επίπεδα, κ.α..³⁵²

Ακόμη, οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τις εγκληματολογικές στατιστικές για να ενημερωθούν αναφορικά με τη φύση και την έκταση της εγκληματικότητας σε διάφορες περιοχές με σκοπό την προώθηση των προϊόντων τους (π.χ. συναγερμούς διάρρηξης) προς το κοινό ή προς άλλες επιχειρήσεις για την προστασία τους.³⁵³

3.5. Οι ελληνικές επίσημες στατιστικές

Αν και έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές αλλαγές προς τη θετική κατεύθυνση στον τομέα της έρευνας σε τοπικό επίπεδο, όσο περνούν τα χρόνια η ροή της Στατιστικής Πληροφόρησης σχετικά με τη γενική κίνηση της εγκληματικότητας και της δραστηριότητας της αστυνομίας, πραγματοποιείται με καθυστερήσεις³⁵⁴ και χωρίς σταθερές ημερομηνίες. Μέχρι και το 2015 τα στατιστικά δεδομένα της αστυνομίας δημοσιεύονταν το πρώτο τρίμηνο του έτους, ενώ μέχρι και το 2019 ενδέχεται να κοινοποιηθούν μέχρι και μετά από τους πρώτους 5 μήνες.³⁵⁵ Στις αρχές του αιώνα, τα στατιστικά δεδομένα δεν είναι τόσο αναλυτικά και η συλλογή τους φαίνεται να μη γίνεται με «*συμφωνημένο, επιστημονικά, έγκυρο, αξιόπιστο και διαφανή τρόπο*».³⁵⁶ Επιπροσθέτως, έχουν τη δομή εκθέσεων σχετικά με τη

Victims Protection Reauthorization Act) στις Η.Π.Α., σύμφωνα με τον οποίο έπρεπε να συντάσσεται διετή έκθεση αναφορικά με την έκταση και τα χαρακτηριστικά του φαινομένου αυτού. Οι Lauritsen, J. L. & Cork, D. L. (2016) αναφέρονται στους Banks, D. & Kyckelhahn, T. (2011). *Characteristics of Suspected Human Trafficking Incidents, 2008–2010*. NCJ 233732. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Statistics. Στο ίδιο, 91.

³⁵¹ Στο ίδιο, 90 – 91.

³⁵² Στο ίδιο, 95 – 97.

³⁵³ Στο ίδιο, 98 – 99.

³⁵⁴ Παπανικολάου, Γ. (2011). «Η εγκληματολογική έρευνα και η ελληνική αστυνομία: προβλήματα και προοπτικές» στο Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου Α., *Η Εγκληματολογία απέναντι στις σύγχρονες Προκλήσεις*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 264.

³⁵⁵ Ελληνική Αστυνομία. *Στατιστικά Στοιχεία για τα έτη 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018*, βλ. http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=81&Itemid=73&lang=

³⁵⁶ Παπανικολάου, Γ. (2011), όπ. π., 264.

Δραστηριότητα – Αποτελεσματικότητα της Αστυνομίας, καθώς επίσης και περιλαμβάνουν ετήσιες εκθέσεις για συγκεκριμένα εγκλήματα όπως το οργανωμένο έγκλημα³⁵⁷ και τα ναρκωτικά³⁵⁸, μέχρι και σήμερα.

Η αξιοπιστία της αστυνομικής στατιστικής επηρεάζεται αναπόφευκτα από τον εννοιολογικό προσδιορισμό κάθε εγκληματικής πράξης, ο οποίος παραμένει σταθερός ανεξάρτητα από την πορεία της ποινικής διαδικασίας. Η αλλοίωση της πραγματικότητας λόγω ενδεχόμενων παρανοήσεων ή εσφαλμένων προσδιορισμών είναι πιθανή σε μεγάλο βαθμό. Η χρονική καταγραφή και ο προσδιορισμός της πράξης συμπίπτει χρονικά με τη γνωστοποίηση της πράξης στην αστυνομική υπηρεσία. Αν και ο χρόνος τέλεσης και ο χρόνος εξιχνίασης, ενδεχομένως να διαφέρει, τα τετελεσμένα αδικήματα και οι απόπειρες υπολογίζονται μαζί ανεξάρτητα από το έτος, που διαπράχθηκαν. Στην κατηγορία δράστες περιλαμβάνονται μόνο γνωστά άτομα, τα οποία είτε έχουν συλληφθεί, είτε έχουν κατηγορηθεί. Αν οι ίδιοι δράστες έχουν διαπράξει και άλλα εγκλήματα προς τα ίδια θύματα, τότε καταγράφεται μόνο εκείνο, που επισύρει τη βαρύτερη ποινή, εκτός αν υπάρχουν διάφορες καταγγελίες, οπότε καταγράφεται ξεχωριστά.³⁵⁹

Οι αστυνομικές στατιστικές, λαμβάνοντας υπόψη και τον «σκοτεινό αριθμό της εγκληματικότητας», καταγράφουν τις δραστηριότητες της ΕΛ.ΑΣ. και όχι τελικά τις διαστάσεις της εγκληματικότητας. Αφού μέχρι σήμερα, συνεχίζουν να υφίσταται μεθοδολογικά προβλήματα, όπως συλλογής και καταγραφής και διαφοροποιήσεις ως προς την κατηγοριοποίηση εγκληματικών πράξεων.³⁶⁰ Μέχρι στιγμής οι περισσότερες ερμηνείες αποτελούν εικασίες, οι οποίες στηρίζονται κυρίως σε ποιοτικές (καλύτερος σχεδιασμός εγκλήματος) παρά σε ποσοτικές μεταβολές.

³⁵⁷ Ελληνική Αστυνομία. *Ετήσιες Εκθέσεις για το οργανωμένο έγκλημα 2004- 2018*, βλ. http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=27865&Itemid=73&lang=

³⁵⁸ Ελληνική Αστυνομία. *Ετήσιες Εκθέσεις του Συντονιστικού Οργάνου Δίωξης Ναρκωτικών, 2001 – 2018*, βλ. http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2676&Itemid=490&lang=

³⁵⁹ Καλίτσης, Θ. (2009). «Αστυνομική Στατιστική: Μια διαδικασία Συλλογής Ποσοτικών Δεδομένων για την Εγκληματικότητα» στο Τσίγκανου Ι., (επ.), Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, *Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 105 – 109.

³⁶⁰ Σπινέλλη, Κ. (2016). «Οικονομική κρίση και εγκληματικότητα: τρεις αφηγήσεις» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα, 12.

Η Διεύθυνση Πληροφορικής του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας ετησίως, δημοσιεύει τη «Στατιστική Επετηρίδα της Ελληνικής Αστυνομίας». Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει 5 Στατιστικές.³⁶¹

- *«Εγκληματολογική Στατιστική»³⁶²*
- *Αστυνομική Στατιστική*
- *Στατιστική Τροχαίας*
- *Στατιστική Αστυϊατρικών κ.λπ. Επιθεωρήσεων*
- *Στατιστική δειγματοληψιών και κατασχέσεων.»*

Η καταγραφή των στατιστικών δεδομένων πραγματοποιείται με τρεις τρόπους μετά το 2000:³⁶³

- *«Συλλογή στοιχείων από τα αστυνομικά τμήματα και ηλεκτρονική τους αποστολή στη μηχανογραφική εφαρμογή της Διεύθυνσης Πληροφορικής του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας με βάση το Υπόδειγμα Ι της Κανονιστικής Διαταγής, για το χρονικό διάστημα, που τελέστηκαν και όχι τότε γνωστοποιούνται».*
- Συλλογή των απολύτως αναγκαίων στατιστικών στοιχείων, σχετικά με κακουργήματα και πλημμελήματα, τα οποία έχουν προκύψει από τα βιβλίο συμβάντων από τα αστυνομικά τμήματα και αποστολή τους στις αστυνομικές διευθύνσεις της χώρας για ομαδοποίηση και επεξεργασία από τη Διεύθυνση Πληροφορικής.
- *«Συλλογή στατιστικών στοιχείων, κάθε μήνα, από τη Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, 19 αδικημάτων, που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα υφιστάμενων υπηρεσιών της ΔΔΑ/ΑΕΑ για τα οποία ενεργείται ή έχει ενεργηθεί προανάκριση».*

Ακόμη, από το 2014, δημοσιεύονται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, τα στατιστικά στοιχεία των δικαστηρίων, ανά βαθμό δικαιοδοσίας (Άρειος Πάγος, Συμβούλιο Επικρατείας, Εφετεία, Πρωτοδικεία, Ειρηνοδικεία, Διοικητικά Δικαστήρια) ανά τρίμηνο, ενώ, ανά εξάμηνο για

³⁶¹ Καλίτσης, Θ. (2009), όπ. π., 104.

³⁶² Να αναφέρουμε πως ως Εγκληματολογική Στατιστική, με τον γενικό όρο, εννοούμε στοιχεία που σχετίζονται με: «Χρονικές, τοπικές, ποσοτικές και ποιοτικές μεταβολές της εγκληματικότητας, στα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εγκληματιών (π.χ. ηλικία, φύλο, επάγγελμα, οικογενειακή κατάσταση, θρήσκευμα, εθνικότητα, καταγωγή κ.λ.π.) και στον τρόπο μεταχείρισης των εγκληματιών έξω από τα ιδρύματα (π.χ. υπό όρον αναστολή, χρηματική ποινή, υπό όρο απόλυση κτλ.) και μέσα σε αυτά (π.χ. θεραπευτικά ιδρύματα, σωφρονιστικά ιδρύματα ανηλίκων, φυλακές, απολύσεις, αποδράσεις, μεταγωγές, κ.τ.λ.)». Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985), όπ. π., 50.

³⁶³ Καλίτσης, Θ. (2009), όπ. π., 104 – 105.

Πταισματοδικεία, Εισαγγελίες Πρωτοδικών και Εισαγγελίες Εφετών. Παρόλ' αυτά, σε κάποια έτη, τα στοιχεία είναι ελλιπή.³⁶⁴

Πρόκειται για δημοσιευμένα δεδομένα, τα οποία είναι γενικευμένες μεταβλητές (αριθμός υποθέσεων ανά δικαστήριο, αριθμός υποθέσεων που εκκρεμούν, που εισήχθησαν και περαιώθηκαν, αριθμός δικαστικών λειτουργών και δικαστικών υπαλλήλων ανά δικαστήριο, χρόνοι αναμονής ανά στάδιο, είδος αποφάσεων, κ.α.) αναφορικά με τη λειτουργική αποστολή των δικαστηρίων και τα οποία έχουν προκύψει μέσα από τη συμπλήρωση στατιστικών δελτίων³⁶⁵. Τα στοιχεία παρουσιάζονται από το 2012 ανά τρίμηνο, αλλά η ανάλυσή τους είναι περιορισμένη, καθώς σημειώνονται αποκλίσεις μεταξύ των δεδομένων, που παρουσιάζονται ακόμα και σε τριμηνιαία βάση. Από τις περιορισμένες πλέον δημοσιεύσεις, παρατηρούμε πως οι ελληνικές δικαστικές στατιστικές παρέχουν για παράδειγμα ενδείξεις για την αποδοτικότητα των δικαστικών λειτουργών και υπαλλήλων ή παρέχουν συγκεκριμένες πληροφορίες αναφορικά με τον όγκο και τον ρυθμό περαίωσης, των εκκρεμοτήτων των υποθέσεων ή ακόμα και τη σύγκριση παραγωγικότητας μεταξύ των δικαστηρίων.³⁶⁶

Η Σωφρονιστική Στατιστική αποσκοπεί στην ετήσια απεικόνιση των κρατουμένων – τόσο καταδίκων όσο και υποδίκων – μέσα από την τριμηνιαία αποστολή πινάκων (στοιχεία από ατομικά στατιστικά δελτία και αναπαράσταση σε πίνακες) από τους διευθυντές των σωφρονιστικών καταστημάτων. Περιλαμβάνουν στοιχεία ανά άτομο, όπως επάγγελμα, υπηκοότητα, μόνιμη κατοικία, επίπεδο

³⁶⁴ Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. *Στατιστικά Στοιχεία ανά βαθμό Δικαιοδοσίας*, βλ. <http://www.justice.gr/site/el/%CE%9F%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%9D%CE%A9%CE%A3%CE%97%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%97%CE%A3%CE%A3%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%CE%A3%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82/%CE%A3%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%CE%A3%CF%84%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CE%B2%CE%B1%CE%B8%CE%BC%CF%8C%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CE%BF.aspx>

³⁶⁵ Για παράδειγμα, στις μέρες μας, οι γραμματείς στα ποινικά δικαστήρια, συμπληρώνουν το «Ημερήσιο Δελτίο Εκδικάσεως Ποινικών Υποθέσεων», αναφορικά με τις υποθέσεις, που συζητήθηκαν ή αναβλήθηκαν, με σκοπό τα δεδομένα αυτά στη συνέχεια να αξιοποιηθούν για τη δημιουργία των στατιστικών δεδομένων.

³⁶⁶ Εταιρία Δικαστικών Μελετών. (2016). *Σύνοψη Μελέτης. Συμβολή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης*, Νομική Βιβλιοθήκη, 73 – 81.

εκπαίδευσης και τα αδικήματα κατά γενικές κατηγορίες, έτσι όπως ορίζονται από τον Π.Κ.³⁶⁷

Στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων έχουν δημοσιευτεί κάποιοι γενικοί στατιστικοί πίνακες αναφορικά με τον αριθμό των κρατουμένων (καταδίκων, υποδίκων, αλλοδαπών, γυναικών, ανηλίκων, κ.α.) και τον αριθμό των κρατουμένων ανά είδος ποινής, που εκτίουν από το 2003 έως το 2019. Από το 2017 τα στατιστικά δεδομένα, αν και εμπλουτίζονται και δημοσιεύονται σε ξεχωριστούς εξαμηνιαίους πίνακες, αναφορικά με τον αριθμό των κρατουμένων, που εκτίουν ποινές σε φυλακές και θεραπευτικά καταστήματα και αναπαρίστανται σε γραφήματα, παραμένουν ελλιπή.³⁶⁸

Τα στοιχεία παλιότερα προέκυπταν από τη συμπλήρωση του «Στατιστικού Δελτίου καταδικασθέντος», το οποίο χωριζόταν σε τρία μέρη. Στο *Μέρος Α'* καταγράφονταν τα *Στοιχεία Ταυτότητας*, δηλαδή υπηκοότητα, τόπος κατοικίας, ηλικία, επάγγελμα, εκπαίδευση και οικογενειακή κατάσταση. Στο *Μέρος Β'*, συμπληρώνονταν τα *αποτελέσματα Διώξεως*, δηλαδή το είδος του αδικήματος, τον τόπο και τον χρόνο διάπραξης του, το είδος της ποινής ή το μέτρο ή την αναστολή της ποινής. Τέλος, στο *Μέρος Γ'*, περιλαμβάνονταν οι *Προηγούμενες καταδίκες του καταδικασθέντος*, δηλαδή πληροφορίες σχετικά με το ποινικό παρελθόν του. Πλέον, τα στοιχεία αυτά καταγράφονται σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, με αποτέλεσμα να γίνονται ευκολότερα και σε σύντομο χρονικό διάστημα, συσχετισμοί.

Γενικότερα, στην Ελλάδα, οι χρονοσειρές επίσημων δεδομένων απουσιάζουν και έτσι τα ερευνητικά δεδομένα είναι αποσπασματικά και δεν επιτρέπουν τη σύγκριση με άλλες χώρες.³⁶⁹

³⁶⁷ ΕΛΣΤΑΤ. (2014). *Η Σωφρονιστική Στατιστική*.

³⁶⁸ Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. *Στατιστικά Στοιχεία κρατουμένων*, βλ. <http://www.justice.gr/site/el/%CE%A3%CE%A9%CE%A6PO%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A3%CE%A5%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9C%CE%91/%CE%A3%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD.aspx>

³⁶⁹ Τσίγκανου, Ι. (2016). «Αντεγκληματική πολιτική και τυπικός κοινωνικός έλεγχος στην Ελλάδα της κρίσης» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκουλα: Αθήνα, 218.

4. Τα επίσημα στατιστικά δεδομένα την εποχή της πανδημίας της Covid – 19

Μετά το ξέσπασμα της πανδημίας της Covid – 19, επιβλήθηκαν μια σειρά από εκτεταμένα μέτρα καραντίνας συμπεριλαμβανομένων του περιορισμού των ταξιδιών και της δημόσιας ζωής, καθώς επίσης και τον εγκλεισμό κατ' οίκον. Παράλληλα, οι φορείς επιβολής του νόμου κλήθηκαν να ασκήσουν τα καθήκοντά τους σε οποιοσδήποτε συνθήκες. Οι αρμοδιότητές τους δεν περιορίστηκαν μόνο στη διατήρηση της δημόσιας τάξης και της ασφάλειας, αλλά επεκτάθηκαν και στην υποστήριξη των υγειονομικών αρχών. Η πανδημία είχε σημαντικές επιπτώσεις για τη δημόσια ασφάλεια, αφού οι εγκληματίες (όπως εκείνοι του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας) εκμεταλλεύτηκαν την κατάσταση (παραμονή πολιτών στο σπίτι, υψηλή ζήτηση ορισμένων προϊόντων, αυξημένο άγχος και φόβος, κ.α.) αναπτύσσοντας νέες εγκληματικές δραστηριότητες.³⁷⁰

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας της Covid – 19, ο αναγκαστικός εγκλεισμός οδήγησε στην αύξηση ορισμένων εγκλημάτων όπως της ενδοοικογενειακής βίας, των εγκλημάτων του κυβερνοχώρου και της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης³⁷¹ καθώς επίσης και στη μείωση άλλων εγκλημάτων.

Όσον αφορά την **ενδοοικογενειακή βία**, γενικότερα παρατηρήθηκε αύξηση των ποσοστών σύμφωνα με τα λιγοστά δεδομένα (π.χ. ποσοτικά δεδομένα της αστυνομίας) που έχουν συλλεχθεί από χώρες όπως την Κίνα, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Η.Π.Α..³⁷² Ενδεικτικά, στο Ηνωμένο Βασίλειο αν και σημειώθηκε μείωση της ενδοοικογενειακής βίας με βάση τα στατιστικά δεδομένα της αστυνομίας, εκτιμάται

³⁷⁰ Europol (2020). *Pandemic profiteering how criminals exploit the COVID-19 crisis*. Ανακτήθηκε στις 9/9/2020 από: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteering-how-criminals-exploit-covid-19-crisis> βλ. επίσης και Global initiative against transnational organized (GIATO) crime (2020). *Crime and contagion: The impact of a pandemic on organized crime*. Policy Brief. Switzerland, 5.

³⁷¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020). *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Στρατηγική της Ε.Ε. για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020 – 2025)*. Βρυξέλλες, 1. Ανακτήθηκε στις 8/9/2020 από <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0258:FIN:EL:PDF>

³⁷² World health Organization (2020). *COVID-19 and violence against women What the health sector/system can do*. Ανακτήθηκε στις 8/9/2020 από: <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/emergencies/COVID-19-VAW-full-text.pdf>, βλ. και Mohler, G., Bertozzi, A. L., Carter, J., Short, M. B., Sledge, D., Tita, G. E., Uchida, C. D. & Brantingham, P. J. (2020). «Impact of social distancing during COVID-19 pandemic on crime in Los Angeles and Indianapolis». *Journal of Criminal Justice*, 68, 1- 7 βλ. επίσης και Boserup, B., McKenney, M. & Elkbulli, A. (2020). «Alarming trends in US domestic violence during the COVID-19 pandemic». *The American Journal of Emergency Medicine*. 1 – 3.

πως τα ποσοστά αυτά δεν αντιπροσωπεύουν τις πραγματικές διαστάσεις του φαινομένου. Για παράδειγμα, οι ευκαιρίες για χρήση αλκοόλ μειώθηκαν, λόγω της αναστολής λειτουργίας των νυχτερινών κέντρων διασκέδασης, αλλά αυξήθηκε ο χρόνος αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών του οικογενειακού περιβάλλοντος και έτσι πιθανολογείται πως ο σκοτεινός αριθμός είναι μεγάλος, αφού αρκετές περιπτώσεις εικάζεται πως δεν καταγγέλθηκαν.³⁷³

Επιπλέον, η παγκόσμια πανδημία της Covid – 19 αποτελεί όχι μόνο ένα σοβαρό ζήτημα υγείας, αλλά και **έναν κίνδυνο στον κυβερνοχώρο**. Έτσι, οι εγκληματίες εκμεταλλευόμενοι την παγκόσμια ανησυχία για την υγεία πραγματοποιούν ποικίλες επιθέσεις κοινωνικής μηχανής όπως Fishing, δημοσιεύουν υλικό παιδικής κακοποίησης, διανέμουν πλαστά ή μη πιστοποιημένα αγαθά (π.χ. παράνομα φαρμακευτικά προϊόντα) κ.α.. Οι υπηρεσίες της δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος διάφορων χωρών λαμβάνουν συνεχώς πληροφορίες, οι οποίες δείχνουν αυξημένη διαδικτυακή δραστηριότητα από εκείνους που αναζητούν υλικό στο διαδίκτυο κακοποίησης ανηλίκων ή προσπαθούν να αλληλεπιδράσουν με παιδιά, τα οποία θα είναι περισσότερο ευάλωτα λόγω απομόνωσης, λιγότερης εποπτείας και μεγαλύτερης διαδικτυακής έκθεσης. Επιπλέον, ενδέχεται οι εγκληματίες να προκαλέσουν κερδοσκοπικές επενδύσεις σχετικές με μετοχές της Covid – 19 με σκοπό τον προσπορισμό οικονομικού οφέλους και αναμένεται να εμφανιστούν νέα συστήματα απάτης. Ενδεχομένως, η κατάσταση να είναι εκμεταλλεύσιμη και μετά την πανδημία.³⁷⁴

Ωστόσο, με βάση τα αποτελέσματα των πρώτων ερευνών³⁷⁵, παρόλο που παρατηρείται μια συνολική μείωση της εγκληματικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, θα πρέπει να καταβληθεί μια ιδιαίτερη προσπάθεια συλλογής δεδομένων, με σκοπό τόσο την εξήγηση των ποσοστών της δραματικής μείωσης της συνολικής εγκληματικότητας, όσο και τη ρεαλιστή αξιοποίηση της γνώσης αυτής μετά την παύση της απομόνωσης. Είναι γεγονός πως η πανδημία άλλαξε δραστικά την καθημερινότητα των πολιτών. Η κοινωνία έγινε πιο αποδιοργανωμένη και οι ανθρώπινες σχέσεις μεταβλήθηκαν. Φαίνεται πως το άγχος και η ανησυχία

³⁷³ Halford, E., Dixon, A., Farrell, G., Malleson, N. & Tilley, N. (2020). «Crime and coronavirus: social distancing, lockdown, and the mobility elasticity of crime». *Crime science*, 9(1), 7 – 8.

³⁷⁴ Europol (2020). Όπ. παρ.

³⁷⁵ Οι Stickle, B. & Felson, B. (2020) παραπέμπουν στις μελέτες των Shayegh and Malpede (2020), Pietrawska, Aurand, and Palmer (2020a; 2020b; 2020c), Ashby (2020a), Felson, Jiang, and Xu (2020) και Campedelli et al. (2020). Stickle, B. & Felson, B. (2020). «Crime Rates in a Pandemic: the Largest Criminological Experiment in History». *American Journal of Criminal Justice*, 45(4), 526.

αυξήθηκαν, καθώς επίσης και η φτώχεια και η ανισότητα δεν εξαλείφθηκαν. Αλλαγές πραγματοποιήθηκαν και στις δραστηριότητες των φορέων άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου. Το ανθρώπινο δυναμικό της αστυνομίας μείωσε την επαφή με το κοινό, καθώς επίσης και αρκετοί κρατούμενοι απελευθερώθηκαν πρόωρα.³⁷⁶ Όσον αφορά τα στατιστικά δεδομένων των δικαστηρίων πιθανόν να είναι και αυτά περιορισμένα, αφού διεκπεραιώνονταν επείγουσες περιπτώσεις εξ' αποστάσεως.³⁷⁷

Στο παραπάνω πλαίσιο εικάζεται πως θα αξιοποιηθούν εγκληματολογικές θεωρίες όπως η θεωρία της Ορθολογικής Επιλογής (Rational Choice Theory) και η θεωρία Καθημερινής Δραστηριότητας (Routine Activity Theory) με σκοπό να εξηγήσουν τις διακυμάνσεις της εγκληματικότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας της Covid – 19.³⁷⁸

Σε γενικές γραμμές, φαίνεται πως τα ποσοστά εγκληματικότητας μεταβλήθηκαν και σε αυτή τη μεταβολή πιθανόν να έπαιξε καθοριστικό ρόλο η πανδημία της Covid – 19.³⁷⁹ Προς το παρόν, τα στοιχεία αυτά είναι περιορισμένα, με αποτέλεσμα να ελλοχεύει ο κίνδυνος διατύπωσης πρόωρων εσφαλμένων συμπερασμάτων αναφορικά με την καταγραφή και την ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου την εποχή της πανδημίας. Πιθανόν, οι δείκτες εγκληματικότητας θα επηρεαστούν, αλλά προς το παρόν είναι δύσκολο να εκτιμηθεί σε ποιον βαθμό και για ποια είδη εγκλημάτων, δεδομένου των συνθηκών.

Εικάζεται, πως καταγγέλλθηκαν ή καταγράφηκαν λιγότερα εγκλήματα από τα αναμενόμενα, λόγω των εκτεταμένων περιοριστικών μέτρων και της μείωσης της επαφής των φορέων άσκησης επίσημου κοινωνικού ελέγχου με το κοινό. Συνεπώς, η αξιοποίηση των εγκληματολογικών στατιστικών σε συνδυασμό με έρευνες θυματοποίησης και αυτοομολογούμενης ενοχής θα συνεισφέρει θετικά τόσο στην εξήγηση του φαινομένου της μείωσης των ποσοστών της συνολικής εγκληματικότητας,³⁸⁰ όσο και στη μελέτη της φαινομενολογίας του εγκλήματος σε συγκεκριμένα χωροχρονικά πλαίσια, με απώτερο σκοπό τη διαμόρφωση της εικόνας

³⁷⁶ Stickle, B. & Felson, B. (2020), όπ. παρ., 527 – 529.

³⁷⁷ Speed, A., Thomson, C. & Richardson, K. (2020). «Stay home, stay safe, save lives? An analysis of the impact of COVID-19 on the ability of victims of gender-based violence to access justice». *The Journal of Criminal Law*, 9.

³⁷⁸ Stickle, B. & Felson, B. (2020), όπ. παρ., 527 – 529.

³⁷⁹ Halford, E., Dixon, A., Farrell, G., Malleson, N. & Tilley, N. (2020), όπ. παρ., 9 -10.

³⁸⁰ Stickle, B. & Felson, B. (2020), όπ. παρ. 533.

για το έγκλημα και τη συλλογή πληροφοριών αναφορικά με τα εγκλήματα, τους εγκληματίες και το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.

Κεφάλαιο IV

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ

1. Εισαγωγικά

Μολονότι η χρήση των επίσημων στατιστικών του εγκλήματος συνεισφέρει τα μέγιστα στην περιγραφή (ποσοτική και ποιοτική) του εγκληματικού φαινομένου και την ερμηνεία του, η σύνδεσή τους με συγκεκριμένους περιορισμούς είναι αδιαμφισβήτητη. Η επιρροή του σκοτεινού αριθμού της εγκληματικότητας επηρεάζει και συνεχίζει να επηρεάζει αναπόφευκτα την αξιοπιστία των μετρήσεων, όπως και να δημιουργεί ένα σύνολο άλλων δυσχερειών, οι οποίες όμως είναι ήσσονος σημασίας έναντι της χρησιμότητας των εγκληματολογικών στατιστικών στη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου.

2. Η σημασία του «σκοτεινού αριθμού» της εγκληματικότητας στις επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές

Η Εγκληματολογική Στατιστική παρομοιάζεται με την κορυφή ενός παγόβουνου³⁸¹, ποιοτική και ποσοτική γνώση, που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για τη χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής. Έχουν πραγματοποιηθεί, όλα αυτά τα χρόνια, κυρίως, δύο προσπάθειες προσέγγισης του σκοτεινού αριθμού. Η πρώτη σχετίζεται με τη συμπλήρωση των στατιστικών δεδομένων με έρευνες αυτοομολογούμενης ενοχής ή θυματοποίησης και η δεύτερη με την αγνόηση του σκοτεινού αριθμού και την εστίαση στα στατιστικά δεδομένα της εμφανούς εγκληματικότητας (αστυνομίας, δικαστηρίων, σωφρονιστικών καταστημάτων).³⁸² Η συνηθισμένη χρήση του όρου ταυτίζεται με τον τεράστιο αριθμό των μη καταγεγραμμένων εγκλημάτων, δηλαδή με

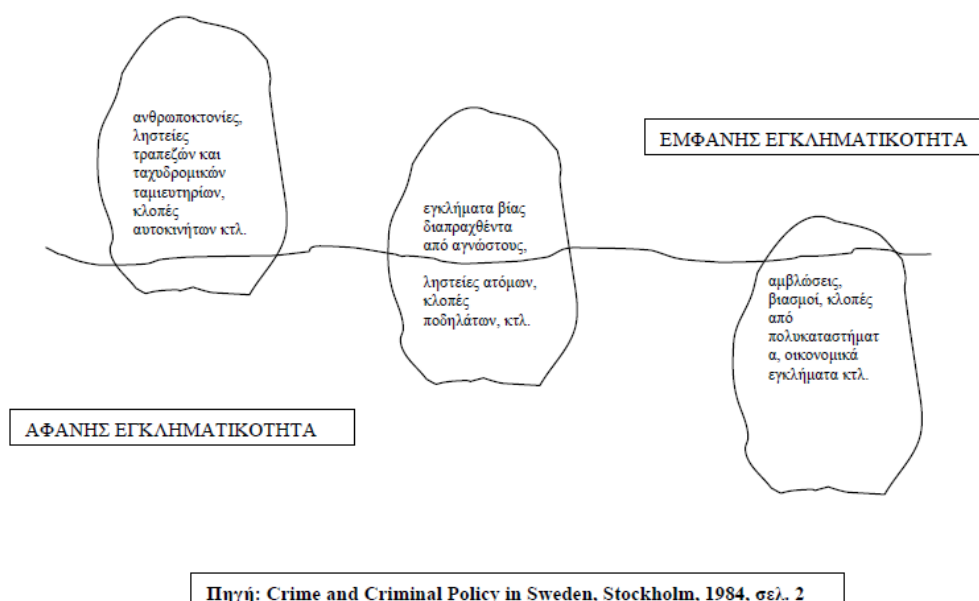
³⁸¹ Βλ. παρακάτω Διάγραμμα 1: Εμφανής και Αφανής Εγκληματικότητα. Crime and Criminal Policy in Sweden, Stockholm, 1984, 12. Σπινέλλη, Κ. Δ., (1985), όπ. π., 56.

³⁸² Στο ίδιο, 53 – 54.

την ποσοτική έννοια. Ωστόσο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και με την ποιοτική έννοια ή να συνδυάζονται και οι δύο πτυχές της.³⁸³

Το σύνολο της εγκληματικότητας απαρτίζεται από την εμφανή και την αφανή εγκληματικότητα. Η εμφανής εγκληματικότητα είναι αυτή για την οποία έχουμε γνώση, επειδή καταγράφεται από τους φορείς άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου (όπως την αστυνομία). Το υπόλοιπο μέρος της εγκληματικότητας, για το οποίο το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης δε λαμβάνει γνώση εμπερικλείεται στον λεγόμενο «σκοτεινό αριθμό».³⁸⁴ Η επισήμανση, λοιπόν, της εγκληματικής πράξης αποτελεί «*βασικό όρο λειτουργίας του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης*».³⁸⁵ Υπολογίζεται περίπου 80 – 85% της συνολικής εγκληματικότητας. Βέβαια, προβληματισμός εγείρεται για το αν η αύξηση ή μείωση της εμφανούς εγκληματικότητας, συνεπάγεται και αύξηση ή μείωση της αφανούς εγκληματικότητας.³⁸⁶

Διάγραμμα 1: Εμφανής και Αφανής Εγκληματικότητα

Οπότε, γίνεται αντιληπτό πως ο σκοτεινός αριθμός της εγκληματικότητας είναι συνέπεια δύο πηγών σφάλματος: α) υπο – αναφορά και β) υπό – καταγραφή. Η πρώτη περίπτωση αφορά την απόφαση του ίδιου του θύματος αναφορικά με το αν

³⁸³ Coleman, C., & Moynihan, J. (1996), όπ. π., 3.

³⁸⁴ Φαρσεδάκης, Ι. (2005), όπ. π., 46.

³⁸⁵ Δασκαλάκης, Η. (1985). *Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα – Κομοτηνή, 80 – 81.

³⁸⁶ Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984), όπ. π., 115 – 116.

επιλέξει να καταγγείλει το περιστατικό λόγω συγκεκριμένων παραγόντων, π.χ. **κοινωνικό – οικονομικών** (όπως αποφυγή καταγγελίας από ηλικιωμένους ή άτομα υψηλών κοινωνικών στρωμάτων), **ατομικών** (όπως απόψεις του κοινού αναφορικά με την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας) ή άλλων.³⁸⁷

Κάποια εγκλήματα για παράδειγμα, είναι δύσκολο να παραμείνουν άγνωστα, λόγω της βαρύτητάς τους, όπως η ανθρωποκτονία. Ωστόσο, μπορεί να υπάρχουν συστηματικά λάθη στην καταγραφή της αιτίας θανάτου, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολο να πραγματοποιηθούν εκτιμήσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η έρευνα της Lane (1979) στη Φιλαδέλφεια σχετικά με τις μελέτες της, τον 19^ο αιώνα.³⁸⁸ Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, όπου στόχος είναι η μελέτη των χαρακτηριστικών των εγκληματιών, μέσα από τις επίσημες στατιστικές, δεν είμαστε σίγουροι για το εάν τα υπό μελέτη χαρακτηριστικά των εγκληματιών αντιπροσωπεύουν την πραγματικότητα και δεν έχουν υποστεί αλλαγές, μετά τη σύλληψη των δραστών, την καταγνώση της ενοχής και την επιβολή της ποινής. Στην ουσία όμως, τα υπό μελέτη χαρακτηριστικά συνιστούν παράγοντες προσδιορισμού του ενόχου του αδικήματος (π.χ. αύξηση εγκληματικότητας στα άτομα, που προέρχονται από τα κατώτερα κοινωνικό – οικονομικά στρώματα³⁸⁹ ή δυσκολία αποφυγής της σύλληψης από ψυχικά ανώμαλα άτομα ή ολιγοφρενείς³⁹⁰) και δεν αποτελούν παράγοντες στο πέραςμα στη πράξη.³⁹¹

Ανατρέχοντας στο παρελθόν, διαπιστώνουμε πως «ο σκοτεινός αριθμός» προβλημάτισε ιδιαίτερα την ερευνητική κοινότητα από τα πρώτα, κιόλας, χρόνια χρησιμοποίησης της στατιστικής, δηλαδή στα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Η στατιστική ανάλυση συνιστάται στο ότι αποτυπώνει την πραγματικότητα μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή και με αυτόν τον τρόπο διαπιστώνεται δυσκολία προσέγγισης των πραγματικών διαστάσεων της, αφού δεν αποτελεί πιστή απεικόνισή της.³⁹²

³⁸⁷ MacDonald, Z. (2002), όπ. π., F89 – F97.

³⁸⁸ Gurr, T. R. (1981). «Historical trends in violent crime: A critical review of the evidence» in Tonry M. & Morris (eds), *Crime and justice*, 3, 295 – 353, στο Pease, K. (1996). *Use of Criminal Statistics*, Ashgate, 3.

³⁸⁹ Όπως έγιναν αναφορές σε προηγούμενο κεφάλαιο, σε έρευνες σχετικά με τους οικονομικούς παράγοντες.

³⁹⁰ Όπως έγιναν αναφορές σε προηγούμενο κεφάλαιο, σχετικά με τη μελέτη των ψυχολογικών παραγόντων.

³⁹¹ Δασκαλάκης, Η. (1975). «Η εγκληματολογική σημασία του σκοτεινού αριθμού της εγκληματικότητας». *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, The Greek Review of Social Research*, 25, 377 – 379.

³⁹² Βλάχου, Β. (2017), όπ. π., 130.

Ωστόσο, αν και ο σκοτεινός αριθμός επηρεάζει την αξιοπιστία των μετρήσεων, είναι δυνατόν να αποκτήσουμε εικόνα αναφορικά με το έγκλημα σε εθνικό κυρίως επίπεδο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η μελέτη των Gatrell & Hadden, σύμφωνα με την οποία τη δεκαετία του 1840, στην Αγγλία, η εγκληματική δραστηριότητα (στην περίπτωση του αδικήματος της κλοπής), βρίσκεται στο peak της, ενώ ακολουθεί πτώση καθ' όλη τη διάρκεια του υπόλοιπου αιώνα. Η εξήγηση αυτής της μείωσης, χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση, λαμβάνοντας υπόψη και άλλους παράγοντες, όπως τις εξελίξεις της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας, τη συνεργασία του κοινού με την αστυνομία, κ.α.. Παρόλ' αυτά, τα αποτελέσματα από τη μια περίοδο στην άλλη δεν είναι αυστηρά συγκρίσιμα. Παρατηρείται υπερεκτίμηση ή υποεκτίμηση.³⁹³

Το θύμα διαδραμάτιζε από τον 19^ο αιώνα και συνεχίζει να διαδραματίζει, ιδιαίτερο ρόλο στην ενεργοποίηση του μηχανισμού άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου. Αν αποφασίσει να μην καταγγείλει το γεγονός, αυτό αναπόφευκτα οδηγεί στην επαύξηση του σκοτεινού αριθμού.

Μολονότι, αρκετοί επιστήμονες, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω στοιχεία προσπάθησαν να αξιοποιήσουν διάφορες μεθόδους για να προσεγγίσουν το εγκληματικό φαινόμενο συνολικά, μέχρι σήμερα δεν έχει ανακαλυφθεί μέθοδος, η οποία μας οδηγεί στον προσδιορισμό του με ακρίβεια. Η μελέτη των επίσημων στατιστικών μας δίνει τη δυνατότητα συσχετισμών μεταξύ διάφορων μεταβλητών της εμφανούς εγκληματικότητας. Μέσα από μια προσπάθεια προσδιορισμού της αφανούς εγκληματικότητας, πραγματοποιήθηκαν διάφορες υποθέσεις. Για παράδειγμα, ο Α. Quételet τον 19^ο αιώνα, ήταν πεπεισμένος πως υπάρχει μια σταθερή σχέση μεταξύ καταγεγραμμένων εγκλημάτων και μη, γεγονός, το οποίο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί στον υπολογισμό του σκοτεινού αριθμού. Την ίδια άποψη είχε διατυπώσει και ο Ε. Ferri. Οι γαλλικές στατιστικές εκείνης της εποχής, επιβεβαίωναν τους παραπάνω ισχυρισμούς.

Στον αντίποδα όμως αυτών των προσεγγίσεων περί κορεσμού της εγκληματικότητας, βρίσκονταν παράγοντες, οι οποίοι άπτονται των φορέων άσκησης επίσημου κοινωνικού ελέγχου³⁹⁴. Η αστυνομία και τα δικαστήρια είναι σε θέση να

³⁹³ Gatrell, V. A. C. & Hadden, T. (1972). «Criminal statistics and their interpretation» στο Wrigley E.A. (ed.). *Nineteenth Century Social History: essays in the use of quantitative methods for the study of social data*. Cambridge University Press: Cambridge, 373 – 374.

³⁹⁴ Αναφέρεται ως «κορεσμός της αστυνομίας και των δικαστηρίων». Δασκαλάκης, Η. (1975), όπ. π., 373.

διαχειρίζονται συγκεκριμένο αριθμό περιπτώσεων ανάλογα με την οργανωτική ικανότητα και την απόδοση κάθε υπηρεσίας, τον εξοπλισμό, τον αριθμό του προσωπικού, κ.α.. Η επιβεβαίωση της υπόθεσης περί «κορεσμού της αστυνομίας και των δικαστηρίων» πραγματοποιείται και από έρευνες σχετικά με τη δράση της αστυνομίας του A. Davidovitch στη Γαλλία (1851 – 1952)³⁹⁵ και του Wolfgang στην Ν. Υόρκη (1950)³⁹⁶ και στο Σικάγο (1961)³⁹⁷, οι οποίες οδήγησαν στην αμφισβήτηση των θεωριών και νόμων του 19^{ου} αιώνα.³⁹⁸ Έτσι, αναπόφευκτα, οδηγούμαστε στις δύο παραπάνω προσεγγίσεις μελέτης της συνολικής εγκληματικότητας (έρευνες αυτοομολογούμενης ενοχής και θυματοποίησης και στατιστικά δεδομένα), οι οποίες όμως δεν είναι συγκρίσιμες.

Ο σκοτεινός αριθμός της εγκληματικότητας³⁹⁹ απασχόλησε ιδιαίτερα τους ερευνητές, την εποχή του R. Merton, όπου πραγματοποιούνται μελέτες την νεανικής παραβατικότητας μέσα από τη θεωρία της ανομίας. Η προσκόλληση όμως στον θετικισμό του E. Durkheim, δεν επέτρεπε εκείνη την περίοδο τη μελέτη του σκοτεινού αριθμού. Ωστόσο, τα δεδομένα αυτά αλλάζουν, όταν ο σκοτεινός αριθμός αναγνωρίζεται ως εμπόδιο στη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου. Προς την κατεύθυνση αυτή κρίνονται σημαντικά, αρχικά, το έργο του Manounrier, μέσα από το οποίο επισημαίνεται η ύπαρξη του αριθμού αυτού, και στη συνέχεια η συμβολή των σχολών φεμινιστικής εγκληματολογίας και κριτικής, βάσει των οποίων μετατοπίζεται το αντικείμενο μελέτης του εγκληματικού φαινομένου από τον εγκληματία στην εγκληματική πράξη.⁴⁰⁰ Ειδικότερα, ο Manounrier είχε τονίσει παράλληλα με τον Tarde, μεταγενέστερα από τον Quételet το πρόβλημα του σκοτεινού αριθμού αυτών που καταλήγουν στη φυλακή.⁴⁰¹ Ο R. Merton (1956) είχε ασκήσει κριτική σχετικά με τον σκοτεινό αριθμό της μη καταγεγραμμένης εγκληματικότητας. Οι επίσημες

³⁹⁵ Πραγματοποιήθηκε μελέτη των υποθέσεων καταμήνυσης, αρχειοθέτησης και απαλλακτικών βουλευμάτων μέσα σε έναν αιώνα. Για τις περιπτώσεις καταμήνυσης και αρχειοθέτησης παρατηρήθηκε σταθερή αύξηση σε αντίθεση με τα απαλλακτικά βουλεύματα, για τα οποία σημειώθηκε μείωση. Στο ίδιο, 373.

³⁹⁶ Η αναδιάρθρωση της αστυνομίας οδήγησε σε αύξηση της εγκληματικότητας συγκριτικά με τα δύο προηγούμενα χρόνια. Στο ίδιο, 373.

³⁹⁷ Σε παρόμοια αποτελέσματα με την Ν. Υόρκη, ως προς τις μεταβολές της εγκληματικότητας, προέκυψαν μετά την αντικατάσταση του αρχηγού της αστυνομίας. Στο ίδιο, 373.

³⁹⁸ Στο ίδιο, 371 - 374.

³⁹⁹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Coleman, C. & Moynihan, J. (1996). *Understanding Crime Data*. Open University Press: Buckingham και Mosher, C. J., Miethe, T. D. & Phillips, D. M. (2002). *The mismeasure of crime*. Sage Publications: London – New Delhi.

⁴⁰⁰ Ροϊνιώτη, Ε. (2009), όπ. π., 33 – 59.

⁴⁰¹ Φαρσεδάκης, Ι. (1990), όπ. π., 200.

στατιστικές χαρακτηρίστηκαν ως ασταθείς, αν και είχε κριθεί απαραίτητο να είναι ρεαλιστικές ως προς την εγκυρότητα και την αξιοπιστία τους.⁴⁰²

Ένας άλλος τρόπος προσέγγισης των πραγματικών διαστάσεων της εγκληματικότητας, μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από την οπτική της «**αλληλεπίδρασης**». Συγκεκριμένα, τα ποσοτικά δεδομένα μπορούν να απεικονίσουν την πραγματικότητα εφόσον, ερμηνευτούν με βάση τις αλλαγές στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Δίνεται έμφαση στη μελέτη του τρόπου αντιμετώπισης των δραστών και του εγκλήματος, καθώς επίσης και του ρόλου του θύματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι μελέτες του Sheffield (1844 – 1855) σχετικά με την αυστηροποίηση των ποινών σε περιπτώσεις κλοπών, κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα. Η αστυνομία και τα θύματα δεν απέδιδαν ιδιαίτερη σημασία στο συγκεκριμένο αδίκημα, αφού έτσι και αλλιώς αρκετές περιπτώσεις δεν έφταναν στο κατώφλι του Ειρηνοδικείου. Επικρατούσε η άποψη πως ένα τέτοιο αδίκημα δεν ήταν και τόσο σοβαρό, είτε όπως αναφέρθηκε επειδή οι συλληφθέντες αθωνόνταν, είτε διότι τα θύματα πίστευαν πως δεν άξιζε τον κόπο λόγω των δικαστικών εξόδων. Με την αλλαγή του νόμου, άλλαξε και η αντιμετώπιση, αφού η καταδίκη ήταν βέβαιη, με συνοπτικές διαδικασίες.⁴⁰³

Περισσότερα αξιόπιστα επίσημα στατιστικά στοιχεία επιτυγχάνονται και μέσω του συνδυασμού τους με άλλες ερευνητικές μεθόδους, όπως για παράδειγμα ο συνδυασμός μεθόδων, που είχε αξιοποιηθεί στην έρευνα των Farrington & Wikstrom (1994) αναφορικά με τη μελέτη της εγκληματικής σταδιοδρομίας (σχέση της με την ηλικία και τα χαρακτηριστικά της)⁴⁰⁴ ή όπως συμβαίνει στη σύγχρονη εποχή με τη συμπλήρωσή τους και με άλλου είδους έρευνες.

Επιπροσθέτως, για τη μελέτη συγκεκριμένων ειδών εγκλημάτων (π.χ. ληστεία) είναι διαθέσιμος ένας μεγάλος όγκος στατιστικών δεδομένων, με αποτέλεσμα να ευνοείται η εγκληματολογική έρευνα και η χάραξη και εφαρμογή της ανεγκληματικής πολιτικής. Αντιθέτως, η μελέτη άλλων ειδών αδικημάτων (όπως βανδαλισμοί) δεν είναι πάντα εφικτή, διότι τα στατιστικά δεδομένα, για αυτά τα είδη αδικημάτων, είναι περιορισμένα. Συνεπώς, η μελέτη συγκεκριμένων αδικημάτων, που βασίζεται στο κριτήριο της διαθεσιμότητας, ενδεχομένως και να οδηγήσει σε

⁴⁰² Jupp, V. (1989), όπ. π., 91.

⁴⁰³ Βλάχου, Β. (2017), όπ. π., 137.

⁴⁰⁴ Farrington, D. P. & Wikstrom, P. O. H. (1994), όπ. π., 205.

λανθασμένα πορίσματα, σε περιπτώσεις συσχετισμών με άλλους παράγοντες και σε μεροληψία,⁴⁰⁵ ευνοώντας παράλληλα και την αύξηση του σκοτεινού αριθμού».

3. Εξυπηρέτηση συγκεκριμένων πολιτικών στόχων

Τα στατιστικά δεδομένα από το 1826 – 1880 έδειξαν μια αύξηση του εγκλήματος, η οποία θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με την έντονη καταστολή στην Αγγλία, στη Γαλλία⁴⁰⁶ και σε άλλες χώρες. Το 1980 η εγκληματολογική έρευνα στην Αγγλία ήταν στενά συνδεδεμένη με την πολιτική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούσε ο προσανατολισμός της προς την όλο και περισσότερη καταστολή με το γνωστό «Νόμος και Τάξη», το οποίο επικρατούσε και ενίοτε επικρατεί και σήμερα σε διάφορες χώρες.

Ειδικότερα, οι επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές αποτελούσαν (και αποτελούν) τη **βάση για τη χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής**. Για παράδειγμα, ο διπλασιασμός των διαρρήξεων από το 1977 έως το 1987 έδωσε ώθηση για τη διαμόρφωση πολιτικών πρόληψης της εγκληματικότητας και συγκεκριμένα για ευάλωτες ομάδες (όπως εκείνη των ηλικιωμένων) και λήψης αποφάσεων (όπως η ιδιαίτερη προσοχή της αστυνομίας, στραμμένη προς κάποια συγκεκριμένα αδικήματα).⁴⁰⁷

Όπως αναφέρθηκε, ακόμα και σήμερα τα στατιστικά δεδομένα είναι περιορισμένα και δημοσιεύονται με καθυστερήσεις. Η λειτουργία της Αντεγκληματικής πολιτικής⁴⁰⁸ παραμένει στο σκοτάδι, αφού το μεγαλύτερο μέρος του κοινού δεν πληροφορείται λόγω της ανεπάρκειας των υπαρχόντων στατιστικών δεδομένων⁴⁰⁹. Ενισχύεται η πραγματική αντί – πληροφόρηση και με την ίδια την οργάνωση και τον εμπορικό χαρακτήρα των ΜΜΕ.⁴¹⁰

Συνεπώς, η αξιοποίηση των επίσημων στατιστικών πραγματοποιείται όχι μόνο από τους πολιτικούς, αλλά και τα ΜΜΕ, με αποτέλεσμα να προβάλλεται μια

⁴⁰⁵ Γιαννακοπούλου, Π. (2016). «Η ποσοτική έρευνα στη διασύνδεση οικονομικής κρίσης και εγκλήματος» στον Τμητικό Τόμο Κουράκη Ν.. *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα, 84.

⁴⁰⁶ Ferri, E. (2003). «*The Data of Criminal Statistics*». *Crime: Critical Concepts in Sociology*, 2, 37.

⁴⁰⁷ Jupp, V. (1989), όπ. π., 88 – 89.

⁴⁰⁸ Delmas – Marty, M. (2002). *Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής*. Μετάφραση & προλογικό σημείωμα Ζαραφονίτου Χ.. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 338 – 339.

⁴⁰⁹ Μέχρι και σήμερα για συγκεκριμένα εγκλήματα (όπως για το οργανωμένο έγκλημα) δημοσιεύονται εκθέσεις ή δεδομένα. Παραλείπονται στοιχεία για παράδειγμα σχετικά με την οικονομική εγκληματικότητα.

⁴¹⁰ Στο ίδιο, 340.

συγκεκριμένη εικόνα, αναφορικά με τα επίπεδα εγκληματικότητας. Ο ρόλος των ΜΜΕ δεν είναι περιορισμένος στη μετάδοση της πληροφορίας, αλλά είναι πολυδιάστατος, αφού πέρα από την ενημέρωση το έργο τους επεκτείνεται και στην επιρροή και στην άσκηση πολιτικού ελέγχου. Η λειτουργία τους δεν είναι ανεξάρτητη από τη λειτουργία του εκάστοτε πολιτικού συστήματος.⁴¹¹ Πολιτική εκμετάλλευση αποτελεί και ο «φόβος του εγκλήματος», με αποτέλεσμα τη συντήρηση και την αναπαραγωγή του αισθήματος ανασφάλειας, θέμα εκμεταλλεύσιμο και από τα ΜΜΕ⁴¹², παρόλο που ήδη από το 1970, οι δείκτες εγκληματικότητας σε σύγκριση με τους δείκτες του φόβου του εγκλήματος παρουσίαζαν αναντιστοιχία.⁴¹³ Εξάλλου, η έκταση, οι μορφές και οι τάσεις του εγκληματικού φαινομένου εκτός από τα στατιστικά δεδομένα, σχετίζονται και με τις αναπαραστάσεις του κοινού αναφορικά με το έγκλημα και τον εγκληματία.⁴¹⁴ Ωστόσο, η χρησιμοποίηση των εγκληματολογικών στατιστικών από τα ΜΜΕ, σε ορισμένες περιπτώσεις προώθησε την κριτική σχετικά με τα κενά των συστημάτων καταγραφής και ανάλυσης των στατιστικών δεδομένων και συνέβαλλε θετικά στην άσκηση πίεσης με σκοπό την τροποποίησή τους. Για παράδειγμα, σε διάφορες πόλεις όπως: στη Βαλτιμόρη, στη Φιλαδέλφεια κ.α. Αμερικάνοι δημοσιογράφοι ανακάλυψαν εσφαλμένα ποσοστά και τάσεις σε αστυνομικά δεδομένα για εγκλήματα βιασμών.⁴¹⁵

Όσον αφορά την Αντεγκληματική Πολιτική, επικρατούν δύο τάσεις. Από τη μια πλευρά, τόσο σε κάθε κράτος όσο και διεθνώς, υιοθετούνται πρακτικές με σκοπό τη γιγάντωση της «καταστολής» στο όνομα της «δημόσιας ασφάλειας» και από την άλλη πλευρά μια τάση για έξω – ποινική επίλυση των διαφορών και «αποδικαστηριοποίηση».⁴¹⁶

Οι επίσημες ελληνικές στατιστικές, αποτυπώνοντας το εγκληματικό φαινόμενο, αποτελούν βασικό μεθοδολογικό εργαλείο για τη χάραξη και εφαρμογή

⁴¹¹ Κουρούση, Κ. (2016). «Τα ΜΜΕ ως φορέας κοινωνικού ελέγχου στην εποχή της κρίσης» στον Τμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα, 298.

⁴¹² Ζαραφονίτου, Χ. (2002). *Ο φόβος του εγκλήματος*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα – Κομοτηνή, 17.

⁴¹³ Ζαραφονίτου, Χ. (2006). «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν) ασφάλειας». *Ποινική Δικαιοσύνη*, 8 – 9, 1032.

⁴¹⁴ Τσίγκανου, Ι (2009). «Η γνώση μας για το έγκλημα μέσα από δευτερογενείς πηγές και ποσοτικοποιήσεις: Ουσιαστικά ζητήματα και μεθοδολογικοί προβληματισμοί» στο Τσίγκανου Ι., (επ.), *Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 7.

⁴¹⁵ Lauritsen, J. L. & Cork, D. L. (2016). *Modernizing crime statistics: Report 1 Defining and Classifying Crime*. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 99 – 100.

⁴¹⁶ Συκιάτου, Α. (2016). «Παγκοσμιοποίηση και Αντεγκληματική Πολιτική». *Ποινική Δικαιοσύνη*, 7, 552 – 562.

αντεγκληματικής πολιτικής διαχρονικά. Ακολουθώντας τα διεθνή Πρωτόκολλα, σε μια προσπάθεια αξιοπιστίας και εγκυρότητας⁴¹⁷, η Ελλάδα, με την πάροδο του χρόνου, έχει υιοθετήσει σύγχρονα πρότυπα διαχείρισης των στατιστικών δεδομένων.⁴¹⁸ Ωστόσο, είναι πολύ σημαντικό να μην παραβλέπουμε το γεγονός πως αποτελούν στοιχεία, τα οποία έχουν προκύψει δευτερογενώς, αφού έχουν υποστεί προσαρμογές με βάση τα πρότυπα και τις οδηγίες που ορίζονται.⁴¹⁹ Επιπροσθέτως, η προσκόλληση σε αποκρυσταλλώσεις του παρελθόντος, αναφορικά με χαρτογράφηση πανομοιότυπων στατιστικών στοιχείων, εμπεριέχει και το ενδεχόμενο κινδύνου μεταφοράς σφαλμάτων στις προγνώσεις της μελλοντικής εξέλιξης του εγκληματικού φαινομένου. Η πανομοιότυπη αυτή χαρτογράφηση συνιστά το αποτέλεσμα ερευνητικής προσπάθειας μιας συγκριτικής προσέγγισης και ερμηνείας επεξηγηματικών μοντέλων, στα οποία κεντρική θέση καταλαμβάνουν οι έννοιες του εγκληματία (ή παραβάτη) και της διακινδύνευσης. Η πορεία της παρέμβασης εξαρτάται από τη διακινδύνευση, ενώ η φύση των μέτρων που θα εφαρμοστούν σχετίζονται με τις αποδείξεις της παρέμβασης, δηλαδή τα στατιστικά μεγέθη μέτρησης του εγκληματικού φαινομένου.⁴²⁰

Ακόμα και σήμερα, συνεχίζουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, οι πολιτικοί. Τα διάφορα κόμματα, αρκετές φορές, συμμετέχουν σε «πολιτικά παιχνίδια» σε περιπτώσεις χάραξης αντεγκληματικής πολιτικής, όπως για παράδειγμα συμβαίνει σε περιπτώσεις θέσπισης και εφαρμογής νομοθεσίας. Ο ρόλος του πολιτικού δεν θα πρέπει να συνίσταται στην απόκτηση ψήφων μέσω της παραπλάνησης του κοινού, αλλά στη δημοσίευση της πραγματικής κατάστασης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αναθεώρηση της νομοθεσίας για τη νεανική παραβατικότητα, του 1993, στον Καναδά, η οποία βρέθηκε στο επίκεντρο και έγινε αντικείμενο έντονης

⁴¹⁷ Με βάση τους Edmonds & Kennedy (2017) *εγκυρότητα* ορίζεται ως: «ο βαθμός, στον οποίο η έκβαση της μελέτης απαντά με ακρίβεια στα ερευνητικά ερωτήματα». Οι Στάλικας Α. & Κυριάκος Θ., (2019) αναφέρονται στους Edmonds, W. A., Kennedy, T. D., (2016). *An Applied Guide to Research Designs: Quantitative, Qualitative, and Mixed Methods*. Στάλικας, Α., & Κυριάκος, Θ. (2019), όπ. π., 237.

⁴¹⁸ ΕΛΣΤΑΤ, για περισσότερες πληροφορίες βλ. [Στατιστικός Νόμος 3832/2010 ως ισχύει](#), [Κανονισμός Λειτουργίας και Διαχείρισης της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής \(ΕΛΣΤΑΤ\), 2012 \(ΦΕΚ 2390/τ.Β'/28-8-2012\)](#), [Κανονισμός 223/2009 για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές, όπως τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό 2015/759 & Κώδικας Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές – Αναθεωρημένη έκδοση 2017](#).

⁴¹⁹ Τσίγκανου, Ι. (2018). «Η συμβολή των στατιστικών δεδομένων για το έγκλημα στη χάραξη και άσκηση αποτελεσματικής αντεγκληματικής πολιτικής» στον Τιμητικό Τόμο Μαγγανά Α., *Σύγχρονες Τάσεις Αντεγκληματικής Πολιτικής*. Παπαζήση: Αθήνα, 107.

⁴²⁰ Τσίγκανου, Ι (2009), όπ. π., 10 – 13.

αντιπαράθεσης και πολιτικής συναλλαγής⁴²¹. Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί εκείνο της προεκλογικής εκστρατείας πολιτικού στις βρετανικές εκλογές του 1997, ο οποίος στις ομιλίες του υποστήριζε πως οι δρόμοι θα είναι ασφαλέστεροι για τους φτωχούς, τους ηλικιωμένους, τις γυναίκες και τις μειονότητες της Βρετανίας.⁴²²

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο πολιτικός λόγος και σε περιπτώσεις ποινικοποίησης ή αποποινικοποίησης παραβατικών συμπεριφορών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η κατάργηση του άρθρου 357 του Ποινικού κώδικα περί μοιχείας, με το άρθρο 8 του Ν. 1272/82 ή η ποινικοποίηση του πληροφοριακού εγκλήματος τη σύγχρονη εποχή, λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας και του διαδικτύου.⁴²³

Πέρα από την αξιοποίηση τους από τους πολιτικούς για τη λήψη απόφασης και από τα ΜΜΕ για την ενημέρωση του κοινού και την άσκηση πολιτικής, η αξία των στατιστικών στοιχείων αναδεικνύεται και από το επιστημονικό και ακαδημαϊκό προσωπικό με σκοπό την «ανάλυση των παραμέτρων» του εγκληματικού φαινομένου.⁴²⁴ Συνεπώς, οι επίσημες στατιστικές διαδραματίζουν ιδιαίτερο ρόλο για την εγκληματολογική έρευνα (μέτρηση εγκληματικότητας για οποιαδήποτε χρονικό σημείο).⁴²⁵

Στην Ελλάδα, η εγκληματολογική έρευνα δε λαμβάνεται υπόψη, σε σχέση με άλλες χώρες, όπως στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Η Αντεγκληματική Πολιτική επί των πλείστων στηρίζεται στα επίσημα στατιστικά δεδομένα της αστυνομίας, των δικαστηρίων και των φυλακών, ενώ θα μπορούσε, αξιοποιώντας και την εγκληματολογική έρευνα, να ελέγξει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των δεδομένων αυτών. Με την υπερβολική έμφαση στα αριθμητικά δεδομένα, δημιουργούνται διάφορα ζητήματα (μεθοδολογικά, επιστημολογικά), αδιαφορώντας για τη διεπιστημονική προσέγγιση στην αρχιτεκτονική δόμηση τρόπων συλλογής και καταγραφής τέτοιων δεδομένων, ωστόσο και αυτό δεν θα πρέπει να αποτελεί αυτοσκοπό και κατ' επέκταση να επηρεάζει και την πολιτική.⁴²⁶

⁴²¹ Μαγγανάς, Α. (2007). *Ιδιαίτερα Ζητήματα Ποινικού Δικαίου & Ποινικής Δικονομίας*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 104 – 105.

⁴²² Pantazis, C. (2000). «Fear of crime», vulnerability and poverty» *British journal of criminology*, 40(3), 414.

⁴²³ Ροϊνιώτη, Ε. (2009), όπ. π., 53 – 54.

⁴²⁴ Jupp, V. et al. (2000). *Doing criminological research*. Sage, 58.

⁴²⁵ Jupp, V. (1989), όπ. π., 89.

⁴²⁶ Τσίγκανου, Ι. (2018), όπ. π., 117 – 119.

Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι στατιστικές του Home Office, οι οποίες παρά τα στοιχεία, τα οποία έχουν δοθεί από Βρετανούς εγκληματολόγους, αποτελούν το κύριο «**βαρόμετρο της εγκληματικότητας**» στο Ηνωμένο Βασίλειο, που χρησιμοποιούνται από τους πολιτικούς και υπογραμμίζονται από τα ΜΜΕ. Επηρεάζουν επίσης, την Αντεγκληματική πολιτική του Υπουργείου Εσωτερικών καθώς επίσης, και των αστυνομικών δυνάμεων.⁴²⁷

Άλλο παράδειγμα αποτελούν τα επίσημα στατιστικά δεδομένα, που παρέχονται από την Interpol⁴²⁸. Ειδικότερα, πέρα από τα καταγεγραμμένα αδικήματα και τα στοιχεία των παραβατών, περιέχουν και δεδομένα αναφορικά με το κόστος των παραβιάσεων για κάθε χώρα, καθώς επίσης και στοιχεία για τα αποτελέσματα λιγότερο ή περισσότερων τιμωρητικών πολιτικών.⁴²⁹

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι πολλές θεωρίες επισημαίνουν την ποικιλομορφία της εγκληματικότητας, ως μια απάντηση στην υιοθέτηση πολιτικών. Οι διάφορες πολιτικές και τα προγράμματα, που εφαρμόζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο διαφέρουν και κατά τη διάρκεια σχεδιασμού αντεγκληματικής πολιτικής λαμβάνονται υπόψη εμπειρίες και ποινικά συστήματα ξένα.⁴³⁰ Η αξιολόγηση των ευρωπαϊκών πολιτικών στον τομέα της εγκληματικότητας και της ποινικής δικαιοσύνης, πραγματοποιείται, έχοντας ως σημείο αναφοράς κάποια άλλη χώρα, όπως τις Η.Π.Α., γεγονός όμως που δεν αποτελεί απαραίτητα ένα πειστικό μοντέλο. Ως αποτέλεσμα, η σύγκριση ενδεχομένως να είναι ευνοϊκή έναντι άλλων αποδεκτών διεθνών προτύπων. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η επιφυλακτική στάση των ευρωπαίων ερευνητών απέναντι σε επίσημα στατιστικά δεδομένα ως προς την εγκυρότητά τους, στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Τα επίσημα αυτά δεδομένα χρησιμοποιούνται από τους επίσημους φορείς της εκάστοτε χώρας, χωρίς να χρήζουν μέχρι και σήμερα, περαιτέρω ελέγχων ως προς την εγκυρότητά τους.⁴³¹

Είναι γεγονός πως συνεχίζουμε να έχουμε ως πρότυπα χώρες, οι οποίες αντιμετωπίζουν τις αυξομειώσεις των ποσοστών του εγκλήματος, μέσω της

⁴²⁷ Coleman, C., & Moynihan, J. (1996), όπ. π., 135.

⁴²⁸ Interpol: Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας. Πρόκειται για έναν «*θεσμικό φορέα επικοινωνίας με τις Αστυνομικές Αρχές και Κρατικές Υπηρεσίες όλων των κρατών, καθώς και τους Διεθνείς και Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς*». Φαρσεδάκης, Ι. (2014), όπ. π., 70.

⁴²⁹ Aebi, M. F., Killias, M. & Tavares, C. (2002). «Comparing crime rates: the international crime (Victim) survey, the European sourcebook of crime and criminal justice statistics and interpol statistics». *International Journal of Comparative Criminology*, 2(1), 24.

⁴³⁰ Killias, M. & Rau, W. (2000). «The European sourcebook of crime and criminal justice statistics: a new tool in assessing crime and policy issues in comparative and empirical perspective». *European Journal on Criminal Policy and Research*, 8(1), 3.

⁴³¹ Στο ίδιο, 4 – 5.

καταστολής. Αξίζει, ωστόσο, να αναφέρουμε πως άλλες χώρες, όπως η Ελβετία και η Ιαπωνία διατηρούσαν σε χαμηλά επίπεδα τα στατιστικά δεδομένα αναφορικά με την παραβατικότητα των νέων, για τη χρονική περίοδο 1960 - 1975, γεγονός που εξηγήθηκε πως οι κοινωνίες αυτές είτε ασκούσαν ισχυρό άτυπο κοινωνικό έλεγχο (οικογένεια, εργασιακό περιβάλλον), είτε προσανατολίζονταν στη διατήρηση της αυτοπειθαρχίας και τον σεβασμό προς τους κανόνες και τις παραδοσιακές αξίες αντίστοιχα.⁴³²

⁴³² Cusson, M. (1990). «Αύξηση και υποχώρηση του εγκλήματος (Croissance et décroissance du crime, Paris, P.U.F.)» στο Μαγγανάς, Α. (1999). *Θέματα Εγκληματολογικά και Ποινικού Δικαίου*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα, 50 – 55.

Κεφάλαιο V

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕΣΩ ΜΙΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ 19^Ο ΑΙΩΝΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

1. Εισαγωγικά

Ήδη όπως αναφέρθηκε από το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, ερευνητές υποστήριζαν την ανάγκη δημοσίευσης στατιστικών δεδομένων σε σταθερή βάση ανά χώρα και σε συγκρίσιμη βάση διεθνώς. Ωστόσο, στον διεθνή τομέα, ο ίδιος ο **A. Quételet** ήταν ο πρώτος, ο οποίος έθεσε το ζήτημα στο πρώτο διεθνές στατιστικό συνέδριο στις Βρυξέλλες, το 1853.

Τη χρονική περίοδο 1932 – 1946 το Bureau of Census στις Η.Π.Α., συγκέντρωσε την στατιστική των δικαστηρίων, 6 - 30 χωρών από τις 46 χώρες της Ένωσης. Η Εθνική Διάσκεψη των Επιτρόπων για την Ενιαία Κρατική Νομοθεσία (The National Conference of Commissioners on Uniform State Laws), προετοίμασε ένα Σχέδιο Ενιαίας Στατιστικής Πράξης, το οποίο υποβλήθηκε στα ξεχωριστά κρατικά νομοθετικά σώματα. Σύμφωνα με τον Sellin (1950b), ακόμη και αυτή αποτελεί μια προσπάθεια επίτευξης ενιαίου συστήματος στατιστικών με βάση το διαφορετικό Ουσιαστικό Ποινικό Δίκαιο. Η μακρόχρονη αυτή προσπάθεια συντελείται σε 3 περιόδους. Κατά την πρώτη περίοδο, οι διεθνείς εγκληματολογικές στατιστικές υποστηρίζονται με μεγάλη θερμότητα και έτσι παρατηρείται μια εκτεταμένη χρήση των στατιστικών για έρευνα εγκληματολογικών γεγονότων. Η έναρξη της δεύτερης περιόδου πραγματοποιείται το 1889 στο Παρίσι από τον Yvernes και στη σύνοδο της Βιέννης του Διεθνούς Στατιστικού Ινστιτούτου από τον M. L. Bodio. Εγκλήματα, τα οποία αντιστοιχούσαν σε διαφορετικά νομικά συστήματα, δημιουργούσαν στατιστικά προβλήματα και έτσι υπήρχε ανάγκη συμφωνίας με τη στατιστική μέθοδο. Η τρίτη φάση ξεκινά δυναμικά, το 1928 από τον R. B. de Roos, ο οποίος εγκαταλείπει την ιδέα της σύγκρισης και παρουσιάζει μια μελέτη στην εισήγησή του, στη διάσκεψη του Καΐρου το 1927/8, περιγράφοντας τις τάσεις, που προκύπτουν από τις εθνικές στατιστικές, τοποθετώντας τις στο δικό τους κοινωνικό πλαίσιο και νομικό σύστημα. Παρατηρείται εκείνη την περίοδο μετατόπιση του

ενδιαφέροντος και σε αυτή την περίπτωση από τις στατικές συνθήκες στις δυναμικές διαδικασίες.⁴³³

Οι ετήσιες στατιστικές ποινικού μητρώου του Home Office, το 1980 των καταδίκων, δεν παρουσίαζαν τις επιπτώσεις των καταδικαστικών αποφάσεων. Εμφάνιζαν τον αριθμό των καταδικασθέντων / 100.000 άτομα σε κάθε ηλικιακή ομάδα και όχι τον αριθμό των διαφορετικών προσώπων ή περιλάμβαναν ποσοστά ανά φύλο και ηλικία.⁴³⁴

Επιπροσθέτως, διάφοροι περιορισμοί ως προς την επισφαλή στατιστική αντανάκλαση προκύπτουν λόγω του τρόπου, που προσδιορίζονταν τα διάφορα εγκλήματα, όπως το οικονομικό. Για παράδειγμα, ο **E. Sutherland** ήταν ο πρώτος, ο οποίος επινόησε στη μελέτη του τα «*εγκλήματα επαγγελματικής απασχόλησης*». Ακόμα και σήμερα, στην Ελλάδα, στον νέο Ποινικό Κώδικα (2019)⁴³⁵ καθώς επίσης και στην Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας,⁴³⁶ γίνεται αναφορά στον όρο «οικονομικό έγκλημα», χωρίς να περιλαμβάνεται είτε ο προσδιορισμός του είτε οι κατηγορίες των εγκλημάτων, που εμπερικλείονται σε αυτόν. Λαμβάνοντας υπόψη το εύρος των πράξεων ή ακόμα και των συγχύσεων ως προς τον προσδιορισμό ενός αδικήματος, που ανήκουν στη συγκεκριμένη κατηγορία εγκλημάτων (όπως φοροδιαφυγή, απάτες, υπεξαίσεις, δωροδοκίες, πειρατεία λογισμικού κ.α.), παρατηρούμε πως οι πράξεις αυτές μπορούν να είναι τόσο ποινικές όσο και αστικές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να επιβάλλονται για κάποιες πράξεις ποινικές κυρώσεις (π.χ. φοροδιαφυγή), ενώ για κάποιες άλλες πειθαρχικές ή διοικητικού τύπου διευθετήσεις (εισφοροδιαφυγή). Κατ' επέκταση, και η αντανάκλαση της συγκεκριμένης πράξης ποικίλει ανάλογα με τις επιστημονικές προσεγγίσεις (υπερεκτίμηση ή υποεκτίμηση του φαινομένου). Αυτό λοιπόν, το οποίο καταγράφεται επισήμως ως «οικονομικό έγκλημα» δεν αντιπροσωπεύει την πραγματικότητα, αφού τα δημοσιευμένα επίσημα στατιστικά δεδομένα περιλαμβάνουν στοιχεία για ποινικά αδικήματα και όχι για τα αστικά. Επιπλέον, η ανυπαρξία ενός ενιαίου νομικού προσδιορισμού του συγκεκριμένου αδικήματος, καθώς επίσης και η «έλλειψη

⁴³³ Grünhut, M. (1951), όπ. π., 155 – 156.

⁴³⁴ Farrington, D. P. (1981). «The prevalence of Convictions». *British Journal of Criminology*, 21 (2), 173 – 175, στο Pease K.. *Use of Criminal Statistics*, Ashgate, 201.

⁴³⁵ Νόμος 4619/2019 (ΦΕΚ 95/Α/11-6-2019). Κύρωση του Ποινικού Κώδικα.

⁴³⁶ Νόμος 4620/2019 (ΦΕΚ 96./ Α/11-6-2019). Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

στατιστικών δεδομένων συριακού τύπου», δημιουργεί εμπόδια και στη συγκριτική μελέτη ανά χώρα.⁴³⁷

Ακόμα και σήμερα, αν και κάθε κράτος έχει τις δικές του επίσημες στατιστικές, η σύγκριση μετρήσεων της εγκληματικότητας μεταξύ των χωρών είναι δύσκολη, αφού κάθε χώρα εφαρμόζει διαφορετικές στατιστικές μεθόδους.⁴³⁸ Δυσκολίες συγκρισιμότητας προκύπτουν ή απαιτείται μεγάλη προσοχή σε περιπτώσεις σύγκρισης, διότι ο αναλογικός αριθμός των εγκλημάτων, τα οποία μένουν στο σκοτάδι ποικίλουν, τόσο στις περιοχές της ίδιας πόλης ή χώρας όσο και σε διαφορετικές χώρες.⁴³⁹

Επιπλέον, οι ετήσιες επίσημες στατιστικές και έρευνες θυματοποίησης των Η.Π.Α. συγκριτικά με την Ευρώπη περιλαμβάνουν περισσότερα στοιχεία, τα οποία δημοσιεύονται μαζί με περιοδικές εκθέσεις σχετικά και με άλλα θέματα, όπως για παράδειγμα, καλές πρακτικές εισαγγελέων. Όμως, οι συγκρίσεις δεν είναι πάντα εφικτές, λόγω των διαφοροποιήσεων της νομοθεσίας⁴⁴⁰ σε κάθε χώρα ή των αστυνομικών πρακτικών, με την πάροδο του χρόνου.⁴⁴¹ Επιπροσθέτως, οι επίσημες στατιστικές είναι με τέτοιο τρόπο κατασκευασμένες, ώστε να εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς και ως εκ τούτου, χρησιμοποιούν διαφορετική μεθοδολογία, γεγονός, που ενδεχομένως οδηγεί σε συγχύσεις ή παραπλανητικές περιγραφές. Αναλύοντας, τις κατηγοριοποιήσεις των συστημάτων, έτσι όπως αυτά εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου, αποκτούμε σημαντικές πληροφορίες και για τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε κοινωνίας (π.χ. επίσημη αντίδραση στο έγκλημα).

⁴³⁷ Τσίγκανου, Ι. (2016). «Η στατιστική αποτύπωση του εγκληματικού φαινομένου στη σύγχρονη Ελλάδα». *The Art of Crime*.

⁴³⁸ Ας μη ξεχνάμε πως διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών πραγματοποιούνται ως προς τον εννοιολογικό προσδιορισμό συγκεκριμένων συμπεριφορών και την ποινική αντιμετώπισή τους, καθώς επίσης διαφέρει και η αποτελεσματικότητα των διωκτικών αρχών.

⁴³⁹ De Candolle, A. (1987). «Considérations sur la statistique des délits». *Déviance et société*, 11(4), 354.

⁴⁴⁰ Ένας άλλος παράγοντας, που επηρεάζει τα στατιστικά στοιχεία είναι οι αλλαγές στη νομοθεσία, ωστόσο, παρατηρείται ομοιομορφία με την πάροδο του χρόνου, τη τελευταία δεκαετία. Tsiganou, I., Dendrinou, C., Iliou, C., & Roinioti, E. (2009). «Measuring Crime: Methodological considerations on recording and interpreting crime statistics in local – national, European and international level» στο Τσίγκανου Ι., (επ.), Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, *Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 161 – 162.

⁴⁴¹ MacDonald, Z. (2002), όπ. π., 112.

2. Συγκριτική Εγκληματολογία και Αναζήτηση Έγκυρων Δεδομένων

Συγκριτικές μελέτες, πραγματοποιήθηκαν πριν πάρα πολλά χρόνια και τις οποίες παραθέσαμε σε προηγούμενα κεφάλαια. Το έγκλημα ως παγκόσμιο φαινόμενο, συνέβαινε και συμβαίνει σε όλες τις κοινωνίες και γι' αυτό είναι απαραίτητη η ανταλλαγή εμπειριών για τη μελέτη και την καταπολέμησή του.⁴⁴²

Η αξιοποίηση της συγκριτικής έρευνας συνεισφέρει και στη χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής και στον εμπλουτισμό των γνώσεων σχετικά με εμπειρίες που αποκτήθηκαν σε άλλες χώρες. Για παράδειγμα χώρες όπως η Ρωσία και οι Η.Π.Α., που αξιοποιούν σε μεγάλο βαθμό ποινές όπως εκείνη της στέρησης της ελευθερίας δε θεωρούνται περισσότερο επιτυχημένες ως προς τον έλεγχο του εγκλήματος σχετικά με άλλες χώρες, που έχουν χαμηλά ποσοστά.⁴⁴³

Αρκετές συγκριτικές μελέτες έχουν πραγματοποιηθεί⁴⁴⁴ μεταξύ δύο ή τριών χωρών, ωστόσο το δείγμα είναι αρκετά μικρό για να εξεταστούν αντίστοιχες θεωρίες, σε αντίθεση με άλλες έρευνες, που αξιοποιούν επίσημα στατιστικά δεδομένα με δείγμα αρκετών χωρών όπως εκείνη των Archer & Gartner (1984), η οποία διεξήχθη με δείγμα 40 χωρών.⁴⁴⁵

Παρά τις δυσκολίες, τηρούνται στατιστικές σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο από διάφορες ειδικές υπηρεσίες όπως για παράδειγμα της Interpol, του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τις ειδικές υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών. Τα στοιχεία αυτά έχουν προκύψει από τις εθνικές στατιστικές των κρατών – μελών, γεγονός που προβληματίζει ως προς την αξιοπιστία τους.⁴⁴⁶

3. Συλλογή Πολλαπλών Στατιστικών Δεδομένων

Σε σχέση με τις παραδοσιακές συγκριτικές μελέτες μεταξύ των χωρών, η συλλογή στατιστικών στοιχείων παρέχει περισσότερο αξιόπιστα δεδομένα. Αρκετές,

⁴⁴² Grünhut, M. (1951), όπ. π., 154.

⁴⁴³ Aebi, M. F., Killias, M., & Tavares, C. (2002), όπ. π., 23.

⁴⁴⁴ Για παράδειγμα, συγκριτικές μελέτες με άλλες δυτικές χώρες: Clinard (1978): στην Ελβετία, Kühne και Miyazawa (1979): στην Ιαπωνία, Neapolitan (1994): σε ορισμένες χώρες της Λατινικής Αμερικής, Langan και Farrington (1998): συγκριτική μελέτη στην Αγγλία και την Ουαλία με τις Ηνωμένες Πολιτείες, κ.α.. Στο ίδιο, 23.

⁴⁴⁵ Στο ίδιο, 23.

⁴⁴⁶ Φαρσεδάκης, Ι. (2005), όπ. π., 48 – 49.

αξιόλογες προσπάθειες έχουν πραγματοποιηθεί με σκοπό τη συλλογή τέτοιων στοιχείων.

Μολονότι, σε διάφορες χώρες συλλέγονται στατιστικά δεδομένα τα οποία προκύπτουν από αναφορές ή καταγραφές από την αστυνομία, διάφοροι παράγοντες ενδέχεται να επηρεάσουν τα επίπεδα του καταγεγραμμένου εγκλήματος. Οι παράγοντες αυτοί είναι:

- Η διαφορετική νομοθεσία και τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης.
- Τα ποσοστά αδικημάτων, που αναφέρονται ή καταγράφονται από την αστυνομία.
- Διαφοροποιήσεις ανά χώρες ως προς τον τρόπο καταγραφής των αδικημάτων (πράξεις που σε κάποιες χώρες καταγράφονται ενώ σε άλλες όχι μέχρι να βρεθεί ο ύποπτος).
- Διαφορές στους κανόνες, με τους οποίους τα διάφορα αδικήματα υπολογίζονται.
- Διαφορές στον κατάλογο των αδικημάτων, που περιλαμβάνονται στα στοιχεία του συνολικού εγκλήματος.
- Αλλαγές στην ποιότητα των δεδομένων.⁴⁴⁷

Δυστυχώς, η προσπάθεια συλλογής και δημοσίευσης επίσημων στατιστικών δεδομένων από τα στοιχεία της αστυνομίας, δεν επεκτείνεται και στις υπόλοιπες στατιστικές. Το Home Office ή άλλοι διεθνείς οργανισμοί, συλλέγουν στοιχεία, αλλά όχι σε τακτική βάση. Ακόμα και αν, παρέχονται από κάποιες χώρες στοιχεία, αρκετές φορές αυτά είναι σε τέτοια μορφή, η οποία δεν παρέχει τη δυνατότητα σύγκρισης.⁴⁴⁸

Μια από τις πρώτες προσπάθειες ήταν εκείνη της **Interpol**, η οποία αφορά μια διεθνή Οργάνωση Εγκληματολογικής Αστυνομίας, έναν Διακυβερνητικό οργανισμό. Περιλαμβάνει 194 κράτη μέλη, όπου οι αστυνομικοί συνεργάζονται με σκοπό τη διασφάλιση ενός ασφαλέστερου κόσμου. Πρόκειται για πρόσβαση σε δεδομένα σχετικά με εγκλήματα και εγκληματίες, καθώς επίσης, προσφέρεται μια σειρά τεχνικής και επιχειρησιακής υποστήριξης. Οι χώρες συνδέονται μέσω ενός συστήματος επικοινωνιών, το I-24/7 και έχουν πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων και υπηρεσίες σε πραγματικό χρόνο, τόσο από κεντρικές όσο και από απομακρυσμένες τοποθεσίες.⁴⁴⁹

⁴⁴⁷ Barclay, G. C., Tavares, C., & Siddique, A. (2000), όπ. π., σημ. 5.

⁴⁴⁸ Στο ίδιο, σημ. 20.

⁴⁴⁹ Interpol. *What is INTERPOL?*, βλ. <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/What-is-INTERPOL>

Η **Interpol** δημοσιεύει για σημαντικό αριθμό εγκλημάτων στατιστικά δεδομένα από διάφορες χώρες ανά διετία από το 1950. Από το 1993, η συλλογή αυτή έχει τίτλο: «Διεθνής Στατιστική του Εγκλήματος» και περιλαμβάνει στοιχεία, τα οποία καταχωρούν με δική τους πρωτοβουλία οι διάφορες χώρες. Από το 1973 και ο ΟΗΕ διεξάγει εγκληματολογικές έρευνες, συγκεντρώνοντας στοιχεία από την αστυνομία, την ποινική δικαιοσύνη για συγκεκριμένα θέματα (όπως πληθυσμοί φυλακών). Ωστόσο, οι έρευνες αυτές δεν είναι πλήρεις, αφού αξιοποιούν ελλιπή στοιχεία από την Interpol. Αξιόλογες ενέργειες έχουν πραγματοποιηθεί για να καλύψουν αυτά, τα κενά μέσα από μια προσπάθεια σύγκρισης των ερευνών αυτών του ΟΗΕ και με άλλες έρευνες, όπως εκείνης της International Crime Victims Survey (ICVS).⁴⁵⁰

Ακόμη, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως στην Αγγλία και την Ουαλία τα επίπεδα και οι τάσεις του εγκλήματος καταγράφονται μέσα από δύο είδη δεδομένων: α) εκείνα της Στατιστικής της Αστυνομίας και β) εκείνα της Crime British Survey (BCS).⁴⁵¹ Όσον αφορά τη BCS, πρόκειται για μια βρετανική έρευνα του εγκλήματος (από τις μεγαλύτερες κοινωνικές έρευνες στην Αγγλία και στην Ουαλία) και ειδικότερα μια έρευνα θυματοποίησης. Παρόλο που αυτού του είδους η έρευνα μελετούσε το έγκλημα, καλύπτοντας τις γεωγραφικές περιοχές της Αγγλίας, της Ουαλίας και της Σκωτίας από τον 20^ο αιώνα, μετά το 1980 σταμάτησε να συμπεριλαμβάνει τη Σκωτία στο δείγμα της και έτσι η Σκωτία είχε τη δική της αντίστοιχη έρευνα (Scottish Crime & Justice Survey) όπως και η Ιρλανδία σήμερα (Northern Ireland Crime & Victimisation Survey).⁴⁵²

Η face to face έρευνα για το έγκλημα στην Αγγλία και στην Ουαλία διακόπηκε στις 17 Μαρτίου 2020, λόγω της πανδημίας της Covid – 19. Έτσι ξεκίνησαν από τις 20 Μαΐου του 2020 να συγκρίνονται τα στατιστικά της αστυνομίας με τα δεδομένα που συλλέγονται από την έρευνα TCSEW (Telephone-operated Crime Survey for England and Wales) με αποτέλεσμα να μετριέται το έγκλημα και αυτή τη δύσκολη περίοδο. Τα στοιχεία που έχουν καταγραφεί από την αστυνομία, όπως αναφέρθηκε παρέχονται από το Home Office και περιλαμβάνουν συγκεκριμένες κατηγορίες αδικημάτων. Παρόλ' αυτά και αυτές οι έρευνες δε διεξάγονται

⁴⁵⁰ Aebi, M. F., Killias, M. & Tavares, C. (2002), όπ. π., 24.

⁴⁵¹ Office for National Statistics (ONS) Crime in England and Wales. Για περισσότερα βλ. ONS Crime in England and <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice>

⁴⁵² **British Crime Survey: methodology.** Για περισσότερα βλ. <https://www.gov.uk/government/statistics/british-crime-survey-methodology>

χρησιμοποιώντας μια τυπική μεθοδολογία – δειγματοληψία με αποτέλεσμα να είναι δύσκολο να γίνουν έγκυρες συγκρίσεις μεταξύ των ερευνών. Ας μη ξεχνάμε πως δεν υπάρχουν αναγνωρισμένα διεθνή πρότυπα για την καταγραφή του εγκλήματος και οι διεθνείς συγκρίσεις είναι περιορισμένες λόγω των διαφορετικών νομικών συστημάτων, τα οποία συνδέονται με τις επίσημες στατιστικές και τις διαδικασίες συλλογής και καταγραφής του εγκλήματος.⁴⁵³

Επιπρόσθετα, με πρωτοβουλία του **Συμβουλίου της Ευρώπης**, από το 1973, ορίζονταν σε κάθε χώρα, από επίσημους κυβερνητικούς εκπροσώπους, «εμπειρογνώμονες», με σκοπό τη συλλογή των στοιχείων. Η ομάδα εργασίας ήταν υπεύθυνη και για τον έλεγχο των δεδομένων αυτών, ώστε να εισαχθεί ένας βαθμός ελέγχου της ποιότητάς τους.⁴⁵⁴ Το 2000, δημοσιεύεται το 1^ο «*The European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics*» για τη χρονική περίοδο 1990-1996 και περιλαμβάνει δεδομένα για 36 ευρωπαϊκές χώρες.⁴⁵⁵ Η 2^η έκδοση, χρηματοδοτούμενη από Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και Κάτω Χώρες, δημοσιεύεται από την ολλανδική WODC⁴⁵⁶ για το χρονικό διάστημα 1995 – 2000, περιλαμβάνοντας στοιχεία από 40 χώρες.⁴⁵⁷ Η ολλανδική WODC, το 2006, δημοσιεύει και την 3^η έκδοση, αλλά τα δεδομένα, που περιλαμβάνει είναι περιορισμένα, αφού δεν ενημερώθηκαν όλοι οι πίνακες. Καλύπτει τα έτη 2000 - 2003 για 37 χώρες.⁴⁵⁸ Η 4^η έκδοση, που δημοσιεύεται το 2010, περιλαμβάνει πλήρη στοιχεία για τα έτη 2003 – 2007. Σε αυτή την έκδοση προστέθηκαν και ορισμένοι νέοι τύποι εγκλημάτων.⁴⁵⁹ Η 5^η και τελευταία μέχρι στιγμής έκδοση δημοσιεύτηκε το 2014, ενώ επαναδημοσιεύτηκε, περιλαμβάνοντας τροποποιήσεις το 2017, για το χρονικό διάστημα 2007 – 2011, για 41 χώρες.⁴⁶⁰ Τα στατιστικά αυτά δεδομένα συσχετίζονται με εκείνα της **Interpol**, αν και υπάρχουν όπως έχει αναφερθεί,

⁴⁵³ Office for National Statistics (ONS) Crime in England and Wales. Crime in England and Wales QMI Για περισσότερα βλ. ONS Crime in England and Wales: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/methodologies/crimeinenglandandwalesqmi>

⁴⁵⁴ Στο ίδιο, 24.

⁴⁵⁵ European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics (2000). 1^η Έκδοση, βλ. <https://wp.unil.ch/europeansourcebook/printed-editions-2/fist-edition/>

⁴⁵⁶ WODC: West Oxfordshire District Council.

⁴⁵⁷ European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics. (2003). 2^η Έκδοση, βλ. <https://wp.unil.ch/europeansourcebook/printed-editions-2/second-edition/>.

⁴⁵⁸ European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics. (2006). 3^η Έκδοση, βλ. <https://wp.unil.ch/europeansourcebook/printed-editions-2/third-edition/>

⁴⁵⁹ European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics. (2010). 4^η Έκδοση, βλ. <https://wp.unil.ch/europeansourcebook/printed-editions-2/printed-editions/>

⁴⁶⁰ European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics. (2014 & 2017). 5^η Έκδοση, βλ. <https://wp.unil.ch/europeansourcebook/printed-editions-2/5th-edition/>

διαφοροποιήσεις ως προς τις κατηγορίες των αδικημάτων και των πρακτικών από τους φορείς άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου, με αποτέλεσμα να υπάρχει ο κίνδυνος εσφαλμένων συμπερασμάτων.⁴⁶¹

Όμως, συγκριτικά με τις Η.Π.Α., τα επίσημα αστυνομικά στατιστικά δεδομένα του European Sourcebook, συνεισφέρουν λιγότερο σε σχέση με τη μακρόχρονη τυποποιημένη προσπάθεια και παράδοση, που έχουν οι έρευνες του **FBI** (αν και στις Η.Π.Α. υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις διάφορες πολιτείες), σε αντίθεση με τα υπόλοιπα στατιστικά δεδομένα (όπως π.χ. για καταδικαστικές αποφάσεις ή ποινές).

Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η **Eurostat**, από το 1950 και μετά δημοσιεύει στατιστικές για τα εγκλήματα και τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης, ενώ μετά το 1993 παρουσιάζονται και συγκεκριμένα αδικήματα. Από το 1987 τα στοιχεία αυτά εμπλουτίζονται και με δεδομένα από τον πληθυσμό των κρατουμένων, καθώς επίσης και τα στοιχεία των αστυνομικών μετά το 1993. Τα στοιχεία για το Ηνωμένο Βασίλειο συνεχίζουν να καταχωρούνται ξεχωριστά για Αγγλία και Ουαλία, Σκωτία και Βόρεια Ιρλανδία. Συνεχίζουν ακόμα και σήμερα να υπάρχουν δυσκολίες⁴⁶² ως προς τη συγκρισιμότητα των στοιχείων, γι' αυτόν τον λόγο η ανάλυσή τους θα πρέπει να γίνεται με προσοχή. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί πως οι συγκρίσεις αυτές βασίζονται στις τάσεις του εγκληματικού φαινομένου και όχι σε ποσοστά.⁴⁶³

Όσον αφορά την ευρωπαϊκή συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων, με σκοπό τη βελτίωση της ποινικής και αστικής δικαιοσύνης, συλλέγονται και αναλύονται ανά διετία δικαστικά στατιστικά δεδομένα από όλα τα κράτη Μέλη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ).⁴⁶⁴ Η CEPEJ συστάθηκε από την Επιτροπή Συμβουλίου της Ευρώπης, τον Σεπτέμβριο του 2002 και απώτερος σκοπός είναι η προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής των νομικών μέσων αναφορικά με τη λειτουργία της δικαιοσύνης, που προτείνονται από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Συνεχώς, παρατηρούνται μεθοδολογικά προβλήματα, τα οποία διορθώνονται βάσει κανόνων, ώστε τα αποτελέσματα κάθε έκθεσης να είναι

⁴⁶¹ Aebi, M. F., Killias, M. & Tavares, C. (2002), όπ. π., 29 – 30.

⁴⁶² Ενδεικτικά βλ. Eurostat. (2015). *Statistical Office of the European Communities, Historical statistics on crime and the criminal justice system 1950-2007 and regional crime statistics 2008-2010. Offence definitions and explanatory notes for countries unable to meet the standard definition*, Annex A, βλ. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/crim_h_esms_an1.pdf

⁴⁶³ Eurostat Statistics Explained, *Στατιστικές Εγκλημάτων*, βλ. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Crime_statistics/el&oldid=139487#.CE.9A.CF.8D.CF.81.CE.B9.CE.B1.CF.83.CF.84.CE.B1.CF.84.CE.B9.CF.83.CF.84.CE.B9.CE.BA.CE.AC.CF.83.CF.84.CE.BF.CE.B9.CF.87.CE.B5.CE.AF.CE.B1

⁴⁶⁴ Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. *Διεθνείς Οργανισμοί και Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*.

συγκρίσιμα με εκείνα προηγούμενων ετών, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους υπεύθυνους της ποινικής δικαιοσύνης να τα λαμβάνουν υπόψη για τη χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής.⁴⁶⁵

⁴⁶⁵ Council of Europe. *Dynamic database of European judicial systems*, βλ. <https://www.coe.int/en/web/cepej/dynamic-database-of-european-judicial-systems>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι εγκληματολογικές στατιστικές αξιοποιήθηκαν και αξιοποιούνται ως μεθοδολογικά εργαλεία για την καταγραφή και τη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου οποιαδήποτε δεδομένη χρονική στιγμή, σε οποιαδήποτε κοινωνία και παρουσιάζουν τις εξελίξεις, τις μεταβολές και τις τάσεις του φαινομένου στην πάροδο του χρόνου. Επιπροσθέτως, ιδιαίτερη είναι η συμβολή τους τόσο στην εξήγηση της εγκληματικότητας, επιδιώκοντας συσχετίσεις και με άλλα κοινωνικά φαινόμενα όπως την ανεργία, όσο και στην αντιμετώπισή της. Το μεγαλύτερο μέρος τους, πριν τον 20^ο αιώνα διέφερε σημαντικά με αυτό, που θα αποκαλούσαμε σήμερα ποσοστά εγκληματικότητας. Με την πάροδο του χρόνου τα ποσοτικά δεδομένα εμπλουτίστηκαν με γεωγραφικές και χρονικές κατανομές της εγκληματικότητας με την αξιοσημείωτη συμβολή των A. Quételet, A. M. Guerry και E. Ferri, καθώς και του E. Durkheim.

Έως τον 19^ο αιώνα, οι ερευνητές στηρίζονταν σε μεγάλο βαθμό στις επίσημες στατιστικές και τις αποδέχονταν χωρίς αμφισβήτηση, αφού θεωρούσαν πως ήταν έγκυρα, αντικειμενικά και αξιόπιστα δεδομένα. Έτσι, οι επίσημες στατιστικές, αν και αρχικά ήταν περισσότερο γραφειοκρατικές και συνδεδεμένες με απογραφές και έρευνες, με σκοπό τη διαχείριση του πληθυσμού και την προώθηση της δημόσιας υγείας και της ασφάλειας, στη συνέχεια αξιοποιήθηκαν ως βάση για τον υπολογισμό της εγκληματικότητας.

Επιπροσθέτως, οι εγκληματολογικές στατιστικές συνεισέφεραν θετικά στις προσπάθειες προσδιορισμού του τύπου του εγκληματία, της μελέτης των τάσεων και των χαρακτηριστικών της εγκληματικότητας, τη διατύπωση νόμων και θεωριών για την ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου (αιτιών, διακυμάνσεων, κ.α.), την πρόγνωση της μελλοντικής εξέλιξης της εγκληματικότητας, την τελειοποίηση του ποινικού συστήματος, καθώς επίσης και της εφαρμογής νέων μοντέλων Αντεγκληματικής Πολιτικής για την αντιμετώπισή του.

Εκείνη την εποχή οι εγκληματολογικές στατιστικές συνδέονταν με την «ηθική κατάσταση ενός λαού μιας εποχής». Υποστηριζόταν πως θα μπορούσαν να μετρήσουν τον «βαθμό ηθικής μιας χώρας». Το εγκληματικό φαινόμενο έπαψε να μελετάται ως «απλή νομική έννοια» και εκλαμβάνόταν ως ανθρώπινο και κοινωνικό φαινόμενο.

Στον 20^ο αιώνα, οι εγκληματολογικές στατιστικές αξιοποιούνται εκτενέστερα με σκοπό τη λήψη μέτρων τόσο για την αντιμετώπιση του εγκλήματος όσο και για τη σταθεροποίηση των ανώτερων κοινωνικών τάξεων. Το εγκληματικό φαινόμενο μελετάται συνολικά μέσα από τον συνδυασμό της παρατήρησης και της ποσοτικής ανάλυσης, ώστε να θεμελιωθούν επιστημονικοί συσχετισμοί. Μέχρι και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι εγκληματολογικές στατιστικές αποτελούσαν σημαντικό δείκτη μέτρησης της εγκληματικότητας, χωρίς να αμφισβητούνται ιδιαίτερα. Ειδικότερα, αποτελούσαν τη βάση για την εκτίμηση της πραγματικής έκτασης και την εξήγηση του εγκλήματος, μελετώντας τα βασικά χαρακτηριστικά γνωστών εγκληματιών ή τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των γεωγραφικών περιοχών, που εκδηλώνεται το εγκληματικό φαινόμενο.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο αναδεικνύονται μια σειρά ζητημάτων, που σχετίζονταν με την εγκληματοποίηση ή απεγκληματοποίηση μιας συμπεριφοράς, καθώς και με την αντιμετώπιση ορισμένων κοινωνικών ομάδων έναντι άλλων από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Συγκεκριμένα, ασκείται έντονη κριτική από διάφορες προσεγγίσεις, με αποτέλεσμα να μην συνιστούν αξιόπιστους δείκτες μέτρησης της εγκληματικότητας. Έτσι, η χρήση των στατιστικών δεδομένων αμφισβητήθηκε, ενώ παράλληλα δημιουργήθηκε ο προβληματισμός για το αν τελικά οι επίσημες στατιστικές μετρούσαν τις πραγματικές διαστάσεις του εγκληματικού φαινομένου. Η αμφισβήτηση των επίσημων στατιστικών από διάφορες θεωρητικές και πολιτικές προσεγγίσεις ανέδειξε και τη συμβολή τους στην αξιοποίηση τους και ως μέτρο για την αποτελεσματικότητα των διωκτικών αρχών στην αντιμετώπιση του εγκλήματος.

Παρόλ' αυτά, οι εγκληματολογικές στατιστικές αξιοποιούνταν τόσο από το κράτος με σκοπό την εφαρμογή ποινών, τη μεταχείριση των κρατουμένων και την προστασία της κοινωνίας, όσο και από διάφορους ερευνητές, όπως εγκληματολόγους, από τα ΜΜΕ και το κοινό. Επιπρόσθετα, αποτελούσαν τη βάση για τη διεξαγωγή συγκριτικών μελετών, οι οποίες βασίζονταν σε ποσοστά, ενώ αξιοποιήθηκαν και ως δείκτες της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας, σχετικά με την αντιμετώπιση και την έκταση του εγκληματικού φαινομένου και γενικότερα του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης. Επίσης, οι πρώτες αναλύσεις και ερμηνείες δικαστικών και αστυνομικών στατιστικών, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αποτέλεσαν τη βάση για την αξιοποίηση χρονολογικών σειρών και τη δημιουργία βάσεων δεδομένων μακροπρόθεσμα.

Μέχρι τη δεκαετία του 1970, οι εγκληματολογικές στατιστικές αξιοποιούνταν με σκοπό αφενός τη μελέτη του εγκλήματος και αφετέρου την προστασία του κοινού και την καταπολέμηση της ανασφάλειάς του. Μετά το 1980, η αντεγκληματική πολιτική στρέφεται και προς την πρόληψη. Για παράδειγμα, η καταγραφή αύξησης της εγκληματικότητας από τις επίσημες στατιστικές θα μπορούσε να οδηγήσει στη διαμόρφωση πολιτικών πρόληψης σε εθνικό επίπεδο, ιδιαίτερα σε αυτούς που θεωρούνται ευάλωτες ομάδες (π.χ. ηλικιωμένοι).

Μέχρι και σήμερα τα στατιστικά δεδομένα αναφορικά με το έγκλημα συλλέγονται, καταγράφονται και αναλύονται με σκοπό την αποτελεσματική αξιοποίησή τους. Η συμβολή τους είναι αξιόλογη. Οι επίσημες στατιστικές του εγκλήματος συνεχίζουν να παρέχουν τόσο κοινωνική όσο και πολιτική δύναμη σε νομικούς, πολιτικούς, κ.α., να ελέγχουν την αποτελεσματικότητα των νόμων και των ποινικών μέτρων και να αξιοποιούνται από την εγκληματολογική και κοινωνιολογική έρευνα. Επιπρόσθετα, αφενός αποτελούν έναν τρόπο ενημέρωσης του κοινού για την εγκληματικότητα, αφετέρου διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της εικόνας για την εγκληματικότητα και το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης.

Ειδικότερα, η μελέτη του εγκλήματος μέσα από τις εγκληματολογικές στατιστικές παρέχει τη δυνατότητα απόκτησης γνώσεων σχετικά με την πρόληψη και τη δίωξη με σκοπό τον οργανωτικό σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την αντιμετώπισή του. Φορείς άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου, όπως η αστυνομία, αξιοποιούν τις εγκληματολογικές στατιστικές για επιχειρησιακούς σκοπούς ή σκοπούς τακτικής και για την ενημέρωση των κυβερνητικών αξιωματούχων και του κοινού. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως οι εγκληματολογικές στατιστικές συμβάλλουν και στην εκτίμηση των πόρων, που χρειάζονται για τις υπηρεσίες ποινικής δικαιοσύνης και εκείνων, που απαιτούνται για συγκεκριμένους τύπους θυμάτων εγκληματικών πράξεων.

Ακόμη, οι επιχειρήσεις ενημερώνονται σχετικά με τη φύση και την έκταση της εγκληματικότητας σε διάφορες περιοχές, ώστε να προωθήσουν τα προϊόντα τους (π.χ. συναγερμούς διάρρηξης, πόρτες ασφαλείας, κ.α.) προς το κοινό ή προς άλλες επιχειρήσεις για την προστασία τους.

Από την άλλη πλευρά όμως, η ύπαρξη του σκοτεινού αριθμού της εγκληματικότητας επηρέαζε και συνεχίζει να επηρεάζει αναπόφευκτα την αξιοπιστία των μετρήσεων, όπως και να δημιουργεί ένα σύνολο άλλων δυσχερειών, οι οποίες όμως είναι ήσσονος σημασίας έναντι της χρησιμότητας των εγκληματολογικών

στατιστικών στη μελέτη της εγκληματικότητας. Μολονότι, διάφοροι επιστήμονες προσπάθησαν να προσεγγίσουν το εγκληματικό φαινόμενο είτε με έρευνες αυτοομολογούμενης ενοχής ή θυματοποίησης είτε με την αγνόηση του σκοτεινού αριθμού, μέχρι σήμερα δεν έχει ανακαλυφθεί μέθοδος, η οποία να μας οδηγεί στον προσδιορισμό του με ακρίβεια. Έτσι, αναπόφευκτα, αξιοποιούνται αυτές οι προσεγγίσεις, οι οποίες δεν είναι όμως, συγκρίσιμες.

Μία άλλη προσέγγιση των πραγματικών διαστάσεων του εγκλήματος θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσα από τη μελέτη του τρόπου αντιμετώπισης των δραστών και του εγκλήματος, καθώς επίσης και του ρόλου του θύματος. Με αυτόν τον τρόπο τα στατιστικά δεδομένα για το έγκλημα μπορούν να απεικονίσουν την πραγματικότητα, αν προσεγγιστούν μέσα από τις τροποποιήσεις του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης.

Οι εγκληματολογικές στατιστικές διατηρούσαν για μεγάλα χρονικά διαστήματα την ομοιομορφία τους, ώστε να είναι συγκρίσιμες τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο. Αν και η τελειότητά τους δεν απασχολούσε την ερευνητική κοινότητα, οι δυσχέρειες ήταν αρκετές.

Τα στοιχεία που συλλέγονταν και καταγράφονταν ήταν ελλιπή, τα συστήματα καταγραφής άλλαζαν διαρκώς, παρουσιάζονταν αριθμητικά σφάλματα ή οι πρακτικές που εφάρμοζαν οι φορείς άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου ήταν διαφορετικές. Επιπλέον, διαφοροποιήσεις σημειώνονταν και ανά χώρες ως προς τον τρόπο καταγραφής των αδικημάτων, τη νομοθεσία και τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης, κ.α..

Ακόμη, κατασκευάζονταν νέα συστήματα καταγραφής ποσοτικών δεδομένων, που περιλάμβαναν ονοματολογίες, οι οποίες δε βρίσκονταν σε συμφωνία με τον εκάστοτε Ποινικό Κώδικα. Γενικότερα, όλες αυτές οι τροποποιήσεις στην ποιότητα των δεδομένων δεν ευνοούσαν ούτε την ολοκλήρωση μακροχρόνιων ερευνών. Συνεχώς, παρατηρούνταν και παρατηρούνται μεθοδολογικά προβλήματα, τα οποία διορθώνονται βάσει κανόνων, ώστε να είναι συγκρίσιμα με εκείνα προηγούμενων ετών και έτσι να δίνεται η δυνατότητα λήψης απόφασης από τους υπεύθυνους της ποινικής δικαιοσύνης.

Όσον αφορά, τα διεθνή στατιστικά δεδομένα, αυτά έχουν προκύψει από τις εθνικές στατιστικές των κρατών – μελών, γεγονός που προβληματίζει ως προς την αξιοπιστία τους, αφού πολλές φορές υποβάλλονται οικειοθελώς. Τα στατιστικά αυτά δεδομένα χρησιμοποιούνται από τους επίσημους φορείς της εκάστοτε χώρας, χωρίς

να χρήζουν μέχρι και σήμερα, περαιτέρω ελέγχων ως προς την εγκυρότητά τους. Παρά ταύτα, η ανταλλαγή εμπειριών από άλλες χώρες είναι σημαντική για τη μελέτη και την καταπολέμηση του εγκληματικού φαινομένου.

Τα τελευταία χρόνια επικρατεί γενικότερα μια διαρκής τάση για τελειοποίηση των επίσημων στατιστικών, ώστε να επιτευχθεί η εγκυρότητα των στατιστικών δεδομένων. Προς αυτή την κατεύθυνση συνέβαλλε θετικά η αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών. Αρκετές από τις δυσχέρειες των ποσοτικών δεδομένων, τα τελευταία χρόνια, έχουν περιοριστεί με ηλεκτρονικά πληροφοριακά συστήματα, αφού πλέον υπάρχει αυτοματοποίηση της συλλογής και καταγραφής των πληροφοριών, καθώς επίσης και παρέχεται η δυνατότητα περισσότερων αξιόπιστων συσχετισμών.

Το σύστημα καταγραφής του FBI στις Η.Π.Α. αποτελεί ένα αξιόλογο παράδειγμα τυποποίησης ως προς τη συλλογή στατιστικών δεδομένων. Τα ποσοτικά δεδομένα, τα οποία συλλέγονται και καταγράφονται στις διάφορες χώρες θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από πληρότητα, να μη συμπληρώνονται οικειοθελώς και να ελέγχονται. Με αυτόν τον τρόπο θα αυξηθεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα τους. Ομοιογένεια θα πρέπει να επιτευχθεί και μεταξύ των τριών στατιστικών στις διάφορες χώρες, ώστε να είναι συγκρίσιμες μεταξύ τους.

Ακόμα και σήμερα, τα επίσημα στατιστικά δεδομένα αποτελούν την κύρια και μοναδική πηγή πληροφοριών για την εγκληματολογική έρευνα σε τοπικό επίπεδο, σε αρκετές χώρες, σε αντίθεση με χώρες του δυτικού κόσμου, όπου αξιοποιούνται στοιχεία και από άλλες επίσημες και ανεπίσημες πηγές, μικρής ή μεγάλης κλίμακας. Άρα, τα στατιστικά δεδομένα δεν θα πρέπει να αποτελούν τη μοναδική πηγή χάραξης αντεγκληματικής πολιτικής, αλλά θα πρέπει να αξιοποιηθεί και η εγκληματολογική έρευνα. Επιπροσθέτως, τα στατιστικά δεδομένα θα πρέπει να τηρούνται για όλα τα είδη των αδικημάτων και να συμπληρώνονται και με δεδομένα υπό τη μορφή εκθέσεων.

Επιπλέον, συνεχίζουμε να έχουμε ως πρότυπα χώρες, οι οποίες αντιμετωπίζουν τις αυξομειώσεις του εγκληματικού φαινομένου μέσω της καταστολής και όχι της πρόληψης. Για τη χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής είναι σημαντικό να δίνεται έμφαση στην πρόληψη, ακολουθώντας και διαφορετικά πρότυπα από τα ήδη υπάρχοντα.

Με την υπερβολική έμφαση στα αριθμητικά δεδομένα, δημιουργούνται διάφορα ζητήματα (μεθοδολογικά, επιστημολογικά) και η αρχιτεκτονική δόμηση των τρόπων συλλογής και καταγραφής τέτοιων δεδομένων δεν προσεγγίζεται

διεπιστημονικά. Συνεπώς, η διεπιστημονική προσέγγιση μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμη. Επίσης, τα στατιστικά δεδομένα θα πρέπει να συνδυάζονται και με άλλες μεθόδους (π.χ. πειραματική μέθοδο).

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο οι ερευνητές να μελετούν τις εγκληματολογικές στατιστικές μέσα στο κοινωνικό – ιστορικό και οικονομικό πλαίσιο της χρονικής περιόδου, που πραγματοποιούν την έρευνά τους και όχι ανεξάρτητα από αυτό. Η αναζήτηση της αξίας των ποσοτικών δεδομένων θα πρέπει να διενεργείται μέσα από διάφορα ερωτήματα, τα οποία εγείρονται από τις διάφορες προσεγγίσεις όπως της θεσμικής προσέγγισης, της ρεαλιστικής προσέγγισης, κ.α., ώστε να ανοίξουν νέοι δρόμοι για καινοτόμες έρευνες με απώτερο σκοπό την προσέγγιση των πραγματικών διαστάσεων του εγκλήματος, την ερμηνεία του και την καταπολέμησή του.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η μελέτη των κοινωνικών φαινομένων και της ανθρώπινης συμπεριφοράς έχει απασχολήσει διάφορους επιστημονικούς κλάδους, όπως της Ψυχολογίας, της Κοινωνιολογίας, κ.α.. Ο κλάδος της Στατιστικής διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο ήδη από τον 19^ο αιώνα, δίνοντας τη δυνατότητα εμπειρικής προσέγγισης των κοινωνικών φαινομένων μέσα από την αξιοποίηση της ποσοτικής ανάλυσης. Οι στατιστικές αναλύσεις συνέβαλλαν θετικά στην επίτευξη εγκυρότερων, αντικειμενικότερων και περισσότερο αξιόπιστων δεδομένων.

Στην Εγκληματολογία, από τον 19^ο αιώνα έως τον 20^ο αναπτύχθηκαν αρκετές διαφορετικές προσεγγίσεις, με σκοπό τη μέτρηση και την ερμηνεία του εγκλήματος, ωστόσο, η σύνδεση με τη Στατιστική επιτεύχθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Με την πάροδο του χρόνου, ο τρόπος συλλογής και ανάλυσης των στατιστικών δεδομένων άλλαζε και συνεχίζει να αλλάζει, όμως η ερμηνεία τους για τη χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής και η αξιοποίηση τους από τους φορείς άσκησης επίσημου κοινωνικού ελέγχου παραμένει σταθερή.

Οι εγκληματολογικές στατιστικές συνεισέφεραν και συνεχίζουν να συνεισφέρουν τα μέγιστα στη μέτρηση και ερμηνεία του εγκληματικού φαινομένου, ωστόσο δεν είναι απαλλαγμένες από αρκετούς περιορισμούς. Αν και αρκετές από αυτές τις δυσχέρειες, είχαν επισημανθεί από τους προηγούμενους αιώνες, δεν εκτείνονται σε τόσο μεγάλο βαθμό, ώστε να αποφεύγεται η χρήση τους.

Μολονότι, μέχρι σήμερα δεν έχει ανακαλυφθεί μέθοδος προσέγγισης των πραγματικών διαστάσεων του εγκληματικού φαινομένου, έχουν όμως, πραγματοποιηθεί αξιόλογες προσπάθειες, τις οποίες επιχειρήσαμε να αναδείξουμε ιστορικά μέσα από την παρούσα εργασία. Ωστόσο, το εγχείρημα αυτό αποτελεί ένα μικρό λιθαράκι στην προσπάθεια ανάδειξης της συμβολής των εγκληματολογικών στατιστικών. Ευελπιστούμε πως η παρούσα εργασία θα αποδειχθεί χρήσιμη και εποικοδομητική για την εκπόνηση άλλων μελλοντικών ερευνών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Αθανασιάδης, Η. (2008). «Μια κοινωνιολογική και ιστορική παρουσίαση της Στατιστικής». *Παιδαγωγικά Ρεύματα στο Αιγαίο*, 3, 128, βιβλιοπαρουσίαση του Desrosières, A., *Η πολιτική των μεγάλων αριθμών. Ιστορία της στατιστικής αντίληψης*. Επιστημονική επιμέλεια και μετάφραση: Αθανασιάδης Η., (2005). Μεταίχμιο: Αθήνα. Ανακτήθηκε στις 25/4/ 2020 από: <http://www.pre.aegean.gr/revmata/issue-3.html>
- Αλεξιάκης, Δ. (2018). *John Dewey: Πειραματισμός και Δημοκρατία*. Τόπος (Μοτίβο Εκδοτική): Αθήνα.
- Αλεξιάδης, Σ. (1996). *Εγχειρίδιο εγκληματολογίας*. Αντ. Ν. Σακκούλα: Θεσσαλονίκη.
- Αναστασιάδου, Σ. Δ. (2012). *Στατιστική και μεθοδολογία έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. 1η έκδ. Κριτική: Αθήνα.
- Αντωνόπουλος, Γ. & Παπανικολάου, Γ. (2016). «Καπιταλισμός χωρίς άδεια»: η ελληνική περίπτωση» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Βιτάλης, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια: Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Βλάχου, Β. (2017). *Ιστορική Επισκόπηση των εγκληματολογικών θεωριών κατά τον 19ο αιώνα*. Β' Αναθεωρημένη εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Bottomley, A. K. (2002). «Έγκλημα και Ποινική Δικαιοσύνη στο ξεκίνημα του 21ου αιώνα: «Αυστηροί με το έγκλημα - Αυστηροί με τα αίτια του εγκλήματος*»»». μετάφραση: Γιώργος Καρανικόλας. *Ποινική Δικαιοσύνη*, 6, 640 – 646.
- Burke, P. (2002). *Ιστορία και Κοινωνική Θεωρία*. Μετάφραση Τερζάκης, Φ., Νήσος: Αθήνα.
- Γαρδίκας, Κ., Κεχριώτης, Β. Λούκος, Χ. Λυριντζής, Χ. & Μαρωνίτη, Ν. (2008). *Η Συγκρότηση του ελληνικού κράτους. Διεθνές πλαίσιο, εξουσία και πολιτική τον 19ο αιώνα*. Επιμέλεια Λιάκος, Α. & Γαζή, Ε.. Νεφέλη: Αθήνα.
- Γαρδίκας, Κ. (1966). *Εγκληματολογία*. Τόμος Α. 5^η έκδοση. Τζάκα: Αθήνα.

- Γιαννακοπούλου, Π. (2016). «Η ποσοτική έρευνα στη διασύνδεση οικονομικής κρίσης και εγκλήματος» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου, Α. (1984). *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας, Μέρος Α΄- Εισαγωγικά Το έγκλημα – Η εγκληματολογία*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Γκόβαρης, Χ. (2001). *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Ατραπός: Αθήνα.
- Γουσέτη, Ι. (2011). «Robert Merton (1910 – 2003)». *The art of crime*. 19. Ανακτήθηκε στις 14/7/2020 από: <https://theartofcrime.gr/old/oldartofcrime/old.theartofcrime.gr/indexfd57.html?pgtp=1&aid=1310978782>
- Δασκαλάκης, Η. (1985). *Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα – Κομοτηνή.
- Δασκαλάκης, Η. (1975). «Η εγκληματολογική σημασία του σκοτεινού αριθμού της εγκληματικότητας». *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, The Greek Review of Social Research*, 25, 370 – 384.
- Delmas – Marty, M. (2002). *Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής*. Μετάφραση & προλογικό σημείωμα Ζαραφονίτου Χ.. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Δενδρινού, Χ. (2009). «Περιγραφική Ανάλυση ενός περιβάλλοντος ποσοτικών δεδομένων» στο Τσίγκανου Ι., (επ.), Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, *Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 61 – 74.
- Δερτιλής, Γ. Β. (2018). *Ιστορία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1750 – 2015*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης. Ιδρυτική δωρεά Παγκρητικής Ενώσεως Αμερικής.
- Durkheim, E. (2005). *Δύο νόμοι για την ποινική Εξέλιξη*. Μετάφραση Σγκουνίδου – Δασκαλάκη Η.. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Durkheim, E. (1994). *Οι κανόνες της κοινωνιολογικής μεθόδου*. Μετάφραση Μουσούρου Α. Μ.. Gutenberg: Αθήνα.
- Εταιρία Δικαστικών Μελετών (2016). *Σύνοψη Μελέτης. Συμβολή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.

- Ζαραφωνίτου, Χ.. (2016). «Βίαιη εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές «κρίσης»» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2008). *Τιμωρητικότητα: Σύγχρονες τάσεις, διαστάσεις και εγκληματολογικοί προβληματισμοί*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2006). «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν) ασφάλειας». *Ποινική Δικαιοσύνη*, 8 – 9, 1031 – 1039.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2004). *Εμπειρική Εγκληματολογία*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Ζαραφωνίτου, Χ., (2003). Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο. Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας. Νομική βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2002). *Ο φόβος του εγκλήματος*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα – Κομοτηνή.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (1996). *Η Προστασία του Περιβάλλοντος από Εγκληματολογική Σκοπιά*. Τετράδια Εγκληματολογίας 1. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Ζιούβας, Δ. (2016). «Άξονες μιας σύγχρονης ποινικής αντεγκληματικής πολιτικής κατά της δωροδοκίας» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Ηλίου, Κ. (2009). «Δικαστική και Σωφρονιστική Στατιστική: Προβλήματα Συγκρισιμότητας και αξιοπιστίας», στο Τσίγκανου Ι., (επ.), Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, *Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 75 – 100.
- Θανοπούλου – Σιγάλα, Λ. (1979). «Εγκληματολογία: Μια επιστήμη για επανεξέταση» στο *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 36 (36 – 37), 300 – 316.
- Καζάκος, Π. Β. (2006). *Εξηγώντας την κοινωνία: Μια εισαγωγή σε μεθόδους και τεχνικές*. 1η έκδ.. Πατάκη: Αθήνα.
- Καλαματιανού, Α. Γ. (2003). *Κοινωνική Στατιστική. Μέθοδοι Μονοδιάστατης Ανάλυσης*. 2^η έκδοση. Παπαζήση: Αθήνα.
- Καλίτσης, Θ. (2009). «Αστυνομική Στατιστική: Μια διαδικασία Συλλογής Ποσοτικών Δεδομένων για την Εγκληματικότητα» στο Τσίγκανου Ι., (επ.),

Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, *Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 101 – 109.

- Κάλλας, Γ. (2015). *Θεωρία, Μεθοδολογία και Ερευνητικές Υποδομές στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Κριτική: Αθήνα.
- Κοσμάτος, Κ. (2016). «*Η ποινική νομοθεσία στην εποχή της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα*.» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Κουράκης, Ν. Ε. (χ.χ.). *Το έγκλημα και οι εγκληματολογικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα*. Μελέτες 5. 1 – 5. Ανακτήθηκε στις 20/7/2020 από: <http://www.niotho-asfalisis.gr/na/meletes5.pdf>
- Κουράκης, Ν. (1999). *Έφηβοι, Παραβάτες και Κοινωνία. Θεμελιώδεις αξίες, θεσμοί και νεανική παραβατικότητα στην Ελλάδα*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα – Κομοτηνή.
- Κουρούση, Κ. (2016). «*Τα ΜΜΕ ως φορέας κοινωνικού ελέγχου στην εποχή της κρίσης*» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Λάζος, Γ. (2007). *Κριτική Εγκληματολογία*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Λαμπίρη – Δημάκη, Ι. (1990). *Η κοινωνιολογία και η μεθοδολογία της: Παραδείγματα, μέθοδοι έρευνας και επιστημολογικά προβλήματα*. 6^η εκδ.. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Λαμπροπούλου, Ε. (2017). Εξελίξεις της εγκληματικότητας, του πληθυσμού των κρατουμένων και το κόστος των ελληνικών φυλακών. *The art of crime*. Ανακτήθηκε στις 20/7/2020 από: <https://theartofcrime.gr/%ce%b5%ce%be%ce%b5%ce%bb%ce%af%ce%be%ce%b5%ce%b9%cf%82-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%b5%ce%b3%ce%ba%ce%bb%ce%b7%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%cf%8c%cf%84%ce%b7%cf%84%ce%b1%cf%82-%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%80/>
- Λαμπροπούλου, Ε. (1994). *Κοινωνικός έλεγχος του Εγκλήματος*. Παπαζήση: Αθήνα.
- Μαγγανάς, Α. (2007). *Ιδιαίτερα Ζητήματα Ποινικού Δικαίου & Ποινικής Δικονομίας*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.

- Μαγγανάς, Α. (1999). *Θέματα Εγκληματολογικά και Ποινικού Δικαίου*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Μαλαπέτσα, Μ. (2009). «Αξιοποίηση πληροφοριών της σωφρονιστικής στατιστικής με τη δημιουργία βάσης δεδομένων» στο Τσίγκανου Ι., (επ.), Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, *Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 111 – 124.
- Μπαφούνης, Γ. (2006). *Στατιστική και πλάνη είναι λέξεις συνώνυμοι...Η Ελληνική Στατιστική τον 19^ο αιώνα*. Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού. Παράρτημα του Περιοδικού Μνημών. Αθήνα, 14.
- Μπεχράκης, Θ. Ε. (2010). *Στατιστική για τις επιστήμες του ανθρώπου και της κοινωνίας. Μέθοδοι και Παραδείγματα*. Λιβάνη: Αθήνα.
- Μπουγάση, Σ. (2016). «Οικονομική κρίση και εγκλήματα κατά της περιουσίας» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Πανάγος, Κ. (2020), «Τα συστατικά στοιχεία της συνεκτικής και ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής: μια ολιστική θεώρηση με βάση τη σύσταση R (96) 8 της επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης». *Έγκλημα και Τιμωρία*, 6.
- Πανούσης, Γ. (2008). Καθ' Υπεβολήν χρήσεις & καταχρήσεις: Νόμοι, Αριθμοί & Εικόνες Κατασκευής Φόβων. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Πανούσης, Γ. (2007). «Στατιστική ή εκ-στατική εγκληματικότητα;». *Ποινική Δικαιοσύνη*, 8 – 9, 1010 – 1018.
- Παπακωνσταντίνου, Ε. Θ. & Καΐτσα, Γ. Ν. (1995). *Στατιστική*. Ίδρυμα Ευγενίδου.
- Παπανικολάου, Γ. (2011). «Η εγκληματολογική έρευνα και η ελληνική αστυνομία: προβλήματα και προοπτικές» στο Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου Α., *Η Εγκληματολογία απέναντι στις σύγχρονες Προκλήσεις*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Παπανικολάου, Π. (2016). «Εγκλήματα μίσους και οικονομική κρίση: Πόσο μαζί και πόσο χωριστά;» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1985). *Εξελικτική Ψυχολογία*. Τόμος 1, Αθήνα.

- Πιτσελά, Α. (2013). *Η ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων*. Ζ' έκδ.. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- Ροϊνιώτη, Ε. (2009). «Η γνώση μας για το έγκλημα στη βάση ποσοτικών δεδομένων» στο Τσίγκανου Ι., (επ.), Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, *Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 33 – 59.
- Σπινέλλη, Κ. Δ., Κουράκης, Ν. & Κρανιδιώτη Μ. Π. (2018). *Λεξικό Εγκληματολογίας*. Τόπος: Αθήνα.
- Σπινέλλη, Κ. (2016). «Οικονομική κρίση και εγκληματικότητα: τρεις αφηγήσεις» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Σπινέλλη, Κ. Δ. (2014). *Εγκληματολογία. Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις*. 3^η Έκδ. Αναθεωρημένη. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Σπινέλλη, Κ. Δ. (1985). *Εγκληματολογία*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα – Κομοτηνή.
- Στάλικας, Α. & Κυριάκος, Θ. (2019). *Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστική*. Τόπος: Αθήνα.
- Συκιώτου, Α. (2016). «Παγκοσμιοποίηση και Αντεγκληματική Πολιτική». *Ποινική Δικαιοσύνη*, 7, 552 – 562.
- Tarde, G. (2013). *Συγκριτική Εγκληματολογία*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Τάτσης, Ν. & Θανοπούλου, Μ. (2009). *Η Κοινωνιολογία της Σχολής του Σικάγου: Οι απαρχές μιας ερευνητικής παράδοσης*. Παπαζήση: Αθήνα.
- Τσακαλογιάννης, Π. (2009). *Σύγχρονη Ευρωπαϊκή ιστορία. Από τη Βασίλη στον 21^ο αιώνα*. Τόμος Β. Εστία: Αθήνα.
- Τσακαλογιάννης, Π. (2003). *Σύγχρονη Ευρωπαϊκή ιστορία. Από τη Βασίλη στο τείχος του Βερολίνου (1789 – 1989)*. Τόμος Α. Εστία: Αθήνα.
- Τσίγκανου, Ι. (2018). «Η συμβολή των στατιστικών δεδομένων για το έγκλημα στη χάραξη και άσκηση αποτελεσματικής αντεγκληματικής πολιτικής» στον Τιμητικό Τόμο Μαγγανά Α., *Σύγχρονες Τάσεις Αντεγκληματικής Πολιτικής*. Παπαζήση: Αθήνα.
- Τσίγκανου, Ι. (2016). «Αντεγκληματική πολιτική και τυπικός κοινωνικός έλεγχος στην Ελλάδα της κρίσης» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.

- Τσίγκανου, Ι. (2016). «Η στατιστική αποτύπωση του εγκληματικού φαινομένου στη σύγχρονη Ελλάδα». *The Art of Crime*. Ανακτήθηκε στις 12/3/2020 από: <https://theartofcrime.gr/%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CF%8D%CF%80%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9/>
- Τσίγκανου, Ι (2009). «Η γνώση μας για το έγκλημα μέσα από δευτερογενείς πηγές και ποσοτικοποιήσεις: Ουσιαστικά ζητήματα και μεθοδολογικοί προβληματισμοί», στο Τσίγκανου Ι., (επ.), Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, *Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 5 – 31.
- Τσουραμάνης, Χ. (2016). «*Δυσμενείς οικονομικές συνθήκες και εγκληματικότητα*» στον Τιμητικό Τόμο Κουράκη Ν., *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε Εποχή Κρίσης*. Αντ. Ν. Σάκκουλα: Αθήνα.
- Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *ΑΝΑΚΡΙΤΙΚΗ. Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εγκληματογένεση*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Φαρσεδάκης, Ι. (2005). *Στοιχεία Εγκληματολογίας*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Φαρσεδάκης, Ι. (1990). *Η εγκληματολογική σκέψη απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας*. Τεύχος Α', Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Φαρσεδάκης, Ι. (1985). *Παραβατικότητα και κοινωνικός έλεγχος των ανηλίκων*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Wolfgang, M. E. & Ferracuti F. (1995). *Η υποκουλτούρα της βίας*. Επιμέλεια Φαρσεδάκης Ι. Μετάφραση Μηλιώνη Φ. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.
- Χάιδου, Α. (1996). *Θετικιστική Εγκληματολογία. Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου*. Νομική Βιβλιοθήκη: Αθήνα.

Ξενόγλωσση

- Adler, F. & Laufer W. F. (2000). *The legacy of anomie theory*. Routledge.

- Aebi, M. F., Killias, M., & Tavares, C. (2002). «Comparing crime rates: the international crime (Victim) survey, the European sourcebook of crime and criminal justice statistics, and interpol statistics». *International Journal of Comparative Criminology*, 2(1), 22 – 37.
- Antonopoulos, G. A. (2005). «The limitations of official statistics in relation to the criminality of migrants in Greece». *Police Practice and Research*, 6(3), 251 – 260.
- Barclay, G. C., Tavares, C., & Siddique, A. (2000). *International comparisons of criminal justice statistics 1999*. Home Office: London.
- Bernasco, W. & Nieuwbeerta, P. (2005). «How do residential burglars select target areas? A new approach to the analysis of criminal location choice». *British Journal of Criminology*, 45(3), 296 – 315.
- Bordua, D. J. (1958). «Juvenile delinquency and" anomie": An attempt at replication». *Social Problems*, 6(3), 230 – 238.
- Boserup, B., McKenney, M. & Elkbuli, A. (2020). «Alarming trends in US domestic violence during the COVID-19 pandemic|». *The American Journal of Emergency Medicine*. 1 – 3.
- Bru, B., Bru, M. F. & Bienaymé, O. (1997). «La statistique critiquée par le calcul des probabilités: Deux manuscrits inédits d'Irénée Jules Bienaymé». *Revue d'histoire des mathématiques*, 3(2), 137 – 239.
- Clark, R. & Hough, M. (1984). *Crime and Police Effectiveness*. Home Office Research Study No 79, HMSO: London.
- Coleman, J. W. (2001). «The causes of white-collar crime and the validity of explanation in the social sciences. Lindgren S. A., *White-Collar Crime Research*». *Old Views and Future Potentials*, (1), 55 – 68.
- Coleman, C. & Moynihan, J. (1996). *Understanding Crime Data*. Open University Press: Buckingham.
- Crow, I. & Semmens, N. (2007). *Researching criminology*. McGraw-Hill Education: UK.
- Davidovitch, A. (1961). «Criminalité et répression en France depuis un siècle (1851-1952)». *Revue française de sociologie*, 2 – 1, 30 – 49.
- De Candolle, A. (1987). «Considérations sur la statistique des délits». *Déviance et société*, 11(4), 352 – 355.

- Didier, E. (2015). «Mesurer la délinquance en France depuis 1970. Entre expertise et publicité». *Ethnologie française*, 45(1), 109 – 121.
- Durkheim, E. (1897). *Le suicide: étude de sociologie*. Alcan.
- Emerson, T. I. & Sutherland, E. H. (1950). «White Collar Crime». *The Yale Law Journal*, 59(3), 581 – 585.
- Farrington, D. P., Gundry, G., & West, D. J. (1975). «The familial transmission of criminality». *Medicine, Science and the Law*, 15(3), 177 – 186.
- Ferri, E. (2003). «The Data of Criminal Statistics», *Crime: Critical Concepts in Sociology*, 2.
- Ferri, E. (1917). *Criminal sociology*. Translated by Kelly J. I. & Lisle J. edited by Smithers W. W. Little, Brown: Boston.
- Friendly, M. (2007). «A.-M. Guerry's "Moral Statistics of France": Challenges for Multivariable Spatial Analysis». *Statistical Science*, 22 (3), 368 – 399.
- Gatrell, V. A. C. & Hadden, T. (1972). *Criminal statistics and their interpretation*, στο Wrigley E.A. (ed.), *Nineteenth Century Social History: essays in the use of quantitative methods for the study of social data*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Global initiative against transnational organized (GIATO) crime (2020). *Crime and contagion: The impact of a pandemic on organized crime*. Policy Brief. Switzerland.
- Godfrey, B. S., Lawrence, P. & Williams, C. A. (2007). *History and crime*. Sage.
- Grünhut, M. (1951). «Statistics in criminology». *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (General)*, 114(2), 139 – 162.
- Halford, E., Dixon, A., Farrell, G., Malleon, N. & Tilley, N. (2020). «Crime and coronavirus: social distancing, lockdown, and the mobility elasticity of crime». *Crime science*, 9(1), 1-12.
- Helin, E. & Kellens, G. (1984). «Quételet, la morale et la statistique». *Déviance et société*, 8(1), 1 – 12.
- Hikal, W. (2018). «Explicación de la criminalidad desde los postulados de Enrico Ferri para la articulación de la Política Criminal», *Derecho y Cambio Social*.

- Hoppit, J. (1996). «Political arithmetic in eighteenth-century England». *Economic History Review*, 49 (3), 516 – 540.
- Jupp, V. et al. (2000). *Doing criminological research*. Sage.
- Jupp, V. (1989). *Methods of Criminological Research*. Unwin Hyman: London.
- Kahn, A. J. (1954). «Towards an Understanding of Juvenile Delinquency: A Study of 8,464 Cases of Juvenile Delinquency in Baltimore. Bernard Lander». *Social Service Review*, 28(4), 467 – 468.
- Killias, M. & Rau, W. (2000). «The European sourcebook of crime and criminal justice statistics: a new tool in assessing crime and policy issues in comparative and empirical perspective». *European Journal on Criminal Policy and Research*, 8(1), 3 – 12.
- Kitsuse, J. I. & Circurel A. V. (1963). «A note on the use of official statistics», *Social Problems*, II (2), 131 – 139.
- Knepper, P. (2007). *Criminology and social policy*, Sage.
- Lane, R. (1968). «Crime and criminal Statistics in nineteenth century Massachusetts». *Journal of social history*, 2, 156 – 163.
- Lauritsen, J. L. & Cork, D. L. (2016). *Modernizing crime statistics: Report 1 Defining and Classifying Crime*. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine.
- Lewis, C. (2013). «The truth about crime statistics». *The Police Journal*, 86(3), 220 – 234.
- MacDonald, Z. (2002). «Official Crime Statistics: Their Use and Interpretation». *The Economic Journal*, 112, F85 – F106.
- Mack, J. (1977). «Book Review: The Urban Criminal: A Study in Sheffield». *Urban Studies*, 14(3), 395 – 396.
- MackNeil, D. H. (1952). «Clueck S. & Clueck E.. Delinquents in the Making: Paths to Prevention, viii, 214. New York: Harper & Brothers». *The Annal of the American Academy*, 282, 157 – 158.
- Maltz, M. D. & Frey, K. (2014). «History of the Statistics of Crime and Criminal Justice». In *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. Springer, 2319 – 2326.

- Maltz, M. D. (1977). «Crime statistics: A historical perspective». *Crime & Delinquency*, 23(1), 32 – 40.
- Marcel, J. C. & Mucchielli, L. (2006). «André Davidovitch (1912-1986) et le deuxième âge de la sociologie criminelle française». *L'Annee sociologique*, 56(1), 83 – 117.
- Mayhew, P. & H. (2014). *Crime data integrity: Literature review of crime-recording by Ms Patricia Mayhew*. HMIC: London.
- Merton, R. K. & Merton, R. C. (1968). *Social theory and social structure*, Simon and Schuster. Free Press: N. York.
- Mohler, G., Bertozzi, A. L., Carter, J., Short, M. B., Sledge, D., Tita, G. E., Uchida, C. D. & Brantingham, P. J. (2020). «Impact of social distancing during COVID-19 pandemic on crime in Los Angeles and Indianapolis». *Journal of Criminal Justice*, 68, 1- 7.
- Morgan, R., Maguire, M. & Reiner, R. (Eds.). (2012). *The Oxford handbook of criminology*. Oxford University Press.
- Morris, T. (2003). «Delinquency areas in Croydon». *Crime: Critical Concepts in Sociology*, 2.
- Morris, R. M. (2001). «Lies, damned lies and criminal statistics: Reinterpreting the Criminal statistics of England and Wales». *Crime, History and Societies*, 5(1), 111 – 127.
- Mosher, C. J., Miethe, T. D., Phillips, D. M. (2002). *The mismeasure of crime*. Sage Publications: London-New Delhi.
- Pantazis, C. (2000). «"Fear of crime", vulnerability and poverty». *British journal of criminology*, 40(3), 414 – 436.
- Pease K. (1996). *Use of Criminal Statistics*, Ashgate.
- Pogrebin, M. R., Poole, E. D., & Regoli, R. M. (1986). «Stealing money: An assessment of bank embezzlers». *Behavioral Sciences & the Law*, 4(4), 481 – 490.
- Porter, T. M. (1995). «Statistical and social facts from Quételet to Durkheim». *Sociological Perspectives*, 38(1), 15 – 26.
- Robinson, L. N. (1933). «History of criminal statistics (1908-1933)». *Journal of Criminal Law and Criminology*, 24.

- Roncek, D. W. (1975). «Density and crime: A methodological critique». *American Behavioral Scientist*, 18(6), 843 – 860.
- Rosen, L. (1995). «The creation of the uniform crime report: The role of social science». *Social Science History*, 19(2), 215 – 238.
- Rossmo, D. K. (1999). *Geographic profiling*. CRC press.
- Sellin, T. (2003). «The conflict of conduct norms», στο Williams, III F. P. & Mc Shane, M. D., *Criminology theory: Selected classic readings*. Routledge.
- Sellin, T. (1958). «Pioneers in Criminology XV--Enrico Ferri (1856-1929)». *Journal of Criminal Law and Criminology & Police Science*, 48.
- Shon, P., & Mansager, E. (2019). «Negligent criminology: Alfred Adler's influence on Bernard, Sheldon, and Eleanor Glueck». *European Journal of Criminology*, 1 – 18.
- Shover, N. (1981). «Book Reviews: Corporate Crime, Marshall B. Clinard and Peter C. Yeager», 386. New York, Free Press. *Crime & Delinquency*, 27(4), 555 – 558.
- Speed, A., Thomson, C. & Richardson, K. (2020). «Stay home, stay safe, save lives? An analysis of the impact of COVID-19 on the ability of victims of gender-based violence to access justice». *The Journal of Criminal Law*, 1- 36.
- Stickle, B. & Felson, B. (2020). «Crime Rates in a Pandemic: the Largest Criminological Experiment in History». *American Journal of Criminal Justice*, 45(4), 525 - 536.
- Stigler, S. M. (1986). *The history of statistics: The measurement of uncertainty before 1900*. Harvard University Press.
- Tsiganou, I., Dendrinou, C., Iliou, C., & Roinioti, E. (2009). «Measuring Crime: Methodological considerations on recording and interpreting crime statistics in local – national, European and international level» στο Τσίγκανου Ι., (επ.), Ειδικό τεύχος της Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών, *Η διαχείριση των ποσοτικών δεδομένων στην εγκληματολογική έρευνα*, 129 (Β'), 157 – 169.
- Yar, M., & Penna, S. (2004). «Between positivism and post-modernity? Critical reflections on Jock Young's The Exclusive Society». *British journal of criminology*, 44(4), 533 – 549.

Αναφορές στη Νομοθεσία διεθνώς

- Νόμος 4619/2019 (ΦΕΚ 95/Α/11-6-2019). Κύρωση του Ποινικού Κώδικα.
- Νόμος 4620/2019 (ΦΕΚ 96./ Α/11-6-2019). Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.
- Κώδικας Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές. (2017). Αναθεωρημένη Έκδοση. Ανακτήθηκε στις 17/3/2020 από: https://www.statistics.gr/documents/20181/1196143/code_of_practice_gr.pdf/c0421646-49ed-47be-b031-6d124dd44d14
- Κανονισμός 223/ 2009 για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές, όπως τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό 2015/759. Ανακτήθηκε στις 17/3/2020 από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02009R0223-20150608&from=EN>
- Κανονισμός Λειτουργίας και Διαχείρισης της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), ΦΕΚ 2390/ τ.Β΄/ 28 - 8 -2012. Ανακτήθηκε στις 17/3/2020 από: https://www.statistics.gr/documents/20181/300673/ELSTAT_REGULATION_GR/07c8e620-32aa-4d79-9d37-1b24de9e5384
- Στατιστικός Νόμος 3832/2010 ως ισχύει. Ανακτήθηκε στις 17/3/2020 από: https://www.statistics.gr/documents/20181/300673/StatLaw3832_GR.pdf/8ddcf e4d-59e0-4828-bddf-c0fe970f9862
- ΦΕΚ Α. 49/ 9-2-1883. Ανακτήθηκε στις 30/3/2020 από: <http://www.et.gr/index.php/anazitisi-fek>

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

- Δρακόπουλος, Σ., Γκότσης, Γ. & Γριμάνη, Κ. (2015). *Μεθοδολογία Κοινωνικών και Οικονομικών Επιστημών*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα. Ανακτήθηκε στις 2/7/2020 από: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1876/1/00_master_document.pdf
- ΕΣΤΑΤ. (2016). *Annual Statistical Work Programme 2017_gr.pdf*, Πειραιάς. Ανακτήθηκε στις 6/4/2020 από: https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=com_liferay_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_3&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximiz

[ed&p_p_mode=view& com.liferay.portal.search.web.portlet.SearchPortlet INSTANCE 3.mvcPath=%2Fview.content.jsp& com.liferay.portal.search.web.portlet.SearchPortlet INSTANCE 3.assetEntryId=2804846& com.liferay.portal.search.web.portlet.SearchPortlet INSTANCE 3.type=document](#)

- ΕΛΣΤΑΤ. *Κατάδικοι / 2015*. Ανακτήθηκε στις 6/4/2020 από: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJU30/->
- ΕΛΣΤΑΤ. *Ενιαία Μορφή Δομής Μεταδεδομένων 2014*. Ανακτήθηκε στις 29/2/2020 από: <https://www.statistics.gr/documents/20181/fec64931-22fe-40a2-80c4-99c9cf4e2998>
- ΕΛΣΤΑΤ. *Στατιστικό Δελτίο Καταδικασθέντος*. Ανακτήθηκε στις 29/2/2020 από https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_RptARNVUa6vm&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=2&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_RptARNVUa6vm.javax.faces.resource=document&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_RptARNVUa6vm_ln=downloadResources&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_RptARNVUa6vm_documentID=144836&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_RptARNVUa6vm_locale=el
- ΕΛΣΤΑΤ. *Ιστορική Ανασκόπηση, Η πορεία της Στατιστικής Υπηρεσίας στην Ελλάδα*. Ανακτήθηκε στις 28/3/2020 από: <https://www.statistics.gr/history>
- Ελληνική Αστυνομία. *Ετήσιες Εκθέσεις του Συντονιστικού Οργάνου Δίωξης Ναρκωτικών, 2001 – 2018*. Ανακτήθηκε στις 1/3/2020 από: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2676&Itemid=490&lang=
- Ελληνική Αστυνομία. *Ετήσιες Εκθέσεις για το Οργανωμένο Έγκλημα 2004-2018*. Ανακτήθηκε στις 1/3/2020 από: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=27865&Itemid=73&lang=
- Ελληνική Αστυνομία. *Στατιστικά Στοιχεία για τα έτη 2011 - 2018*. Ανακτήθηκε στις 1/3/2020 από:

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=81&Itemid=73&lang=

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020). *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Στρατηγική της Ε.Ε. για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020 – 2025)*. Βρυξέλλες. Ανακτήθηκε στις 8/9/2020 από <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0258:FIN:EL:PDF>
- Υπουργείο Δικαιοσύνης. *Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής & Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ)*. Ανακτήθηκε στις 6/4/2020 από: https://www.ministryofjustice.gr/?page_id=2445
- Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. *Διεθνείς Οργανισμοί και Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων*. Ανακτήθηκε στις 25/3/2020 από: <http://www.justice.gr/site/el/E%CE%A5P%CE%A9%CE%A0%CE%91%CE%AA%CE%9A%CE%97%CE%94%CE%99%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%97%CE%A3%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91/%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B5%CE%AF%CF%82%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%A5%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CF%82%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%91%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%AF%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD.aspx>
- Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. *Στατιστικά Στοιχεία ανά βαθμό Δικαιοδοσίας*. Ανακτήθηκε στις 25/3/2020 από: <http://www.justice.gr/site/el/%CE%9F%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%9D%CE%A9%CE%A3%CE%97%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE>

[%99%CE%9F%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%97%CE%A3/%CE%A3%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%CE%A3%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82/%CE%A3%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%CE%A3%CF%84%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CE%B2%CE%B1%CE%B8%CE%BC%CF%8C%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CE%BF.aspx](#)

- Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Στατιστικά Στοιχεία Κρατουμένων. Αναρτήθηκε στις 25/3/2020 από: <http://www.justice.gr/site/el/%CE%A3%CE%A9%CE%A6PO%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A3%CE%A5%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9C%CE%91/%CE%A3%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD.aspx>
- ΦΕΚ Α 51/30 – 12- 1872. Ανακτήθηκε στις 8/7/2020 από : <http://www.et.gr/index.php/anazitisi-fek>
- Ψηφιακή Βιβλιοθήκη (ΕΛΣΤΑΤ). Ανακτήθηκε στις 28/3/2020 από: http://dlib.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/categoryyears?p_cat=10007919&p_topic=10007919
- British Crime Survey: methodology. Ανακτήθηκε στις 30/1/2021 από: <https://www.gov.uk/government/statistics/british-crime-survey-methodology>
- Budenskriminalamt. Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS). Ανακτήθηκε στις 24/3/2020 από: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2018/pks2018_node.html

- Council of Europe. *Dynamic database of European judicial systems*. Ανακτήθηκε στις 25/3/2020 από: <https://www.coe.int/en/web/cepej/dynamic-database-of-european-judicial-systems>
- Destatis. *Statistisches Bundesamt, Qualitätsberichte, Strafvollzug*. Ανακτήθηκε στις 25/3/2020 από: <https://www.destatis.de/DE/Methoden/Qualitaet/Qualitaetsberichte/Justiz-Rechtspflege/einfuehrung.html>
- European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics. (2014 & 2017). 5^η Έκδοση. Ανακτήθηκε στις 16/3/2020 από: <https://wp.unil.ch/europeansourcebook/printed-editions-2/5th-edition/>
- European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics. (2010). 4^η Έκδοση. Ανακτήθηκε στις 16/3/2020 από: <https://wp.unil.ch/europeansourcebook/printed-editions-2/printed-editions/>
- European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics. (2006). 3^η Έκδοση. Ανακτήθηκε στις 16/3/2020 από: <https://wp.unil.ch/europeansourcebook/printed-editions-2/third-edition/>
- European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics. (2003). 2^η Έκδοση. Ανακτήθηκε στις 16/3/2020 από: <https://wp.unil.ch/europeansourcebook/printed-editions-2/second-edition/>
- European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics. (2000). 1^η Έκδοση. Ανακτήθηκε στις 16/3/2020 από: <https://wp.unil.ch/europeansourcebook/printed-editions-2/fist-edition/>
- Europol (2020). *Pandemic profiteeringhow criminals exploit the COVID-19 crisis*. Ανακτήθηκε στις 9/9/2020 από: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteering-how-criminals-exploit-covid-19-crisis>
- Eurostat. (2015). Statistical Office of the European Communities, *Historical statistics on crime and the criminal justice system 1950-2007 and regional crime statistics 2008-2010. Offence definitions and explanatory notes for countries unable to meet the standard definition*, Annex A. Ανακτήθηκε στις 27/3/2020 από: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/crim_h_esms_an1.pdf

- Eurostat Statistics Explained. *Στατιστικές Εγκλημάτων*. Ανακτήθηκε στις 22/3/2020 από: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Crime_statistics/el&oldid=139487#.CE.9A.CF.8D.CF.81.CE.B9.CE.B1.CF.83.CF.84.CE.B1.CF.84.CE.B9.CF.83.CF.84.CE.B9.CE.BA.CE.AC.CF.83.CF.84.CE.BF.CE.B9.CF.87.CE.B5.CE.AF.CE.B1
- FBI. *Uniform Crime Reporting (UCR) Program*. Ανακτήθηκε στις 22/3/2020 από: <https://www.fbi.gov/services/cjis/ucr/>.
- FBI. *The National Incident-Based Reporting System (NIBRS)*. Ανακτήθηκε στις 22/3/2020 από: <https://www.fbi.gov/services/cjis/ucr/nibrs>.
- FBI. *The Law Enforcement Officers Killed and Assaulted Program (LEOKA)*. Ανακτήθηκε στις 22/3/2020 από: <https://www.fbi.gov/services/cjis/ucr/leoka>.
- FBI. *The Hate Crime Statistics Program*. Ανακτήθηκε στις 22/3/2020 από: <https://www.fbi.gov/services/cjis/ucr/hate-crime>.
- Gov. uk. *Criminal court statistics*. Ανακτήθηκε στις 7/4/2020 από: <https://www.gov.uk/government/collections/criminal-court-statistics>
- Gov. uk. *Official Statistics, Prison population figures: 2019*. Ανακτήθηκε στις 7/4/2020 από: <https://www.gov.uk/government/statistics/prison-population-figures-2019>
- Her Majesty's Inspectorate of Constabulary and Fire & Rescue Services (HMICFRS). *Who we inspect*. Ανακτήθηκε στις 26/4/2020 από: <https://www.justiceinspectors.gov.uk/hmicfrs/>
- Home Office. *Statistics at Home Office*. Ανακτήθηκε στις 23/3/2020 από: <https://www.gov.uk/government/organisations/home-office/about/statistics>.
- Interpol. *What is INTERPOL?* Ανακτήθηκε στις 22/3/2020 από: <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/What-is-INTERPOL>
- Ministère de la Justice. *Les chiffres clés de l'administration pénitentiaire*. Ανακτήθηκε στις 24/3/2020 από: <http://www.justice.gouv.fr/prison-et-reinsertion-10036/les-chiffres-clefs-10041/>
- Ministère de la Justice. *Les statistiques*. Ανακτήθηκε στις 24/3/2020 από: <http://www.justice.gouv.fr/statistiques.html>
- Ministère de l'intérieur. *Publication des données et des chiffres sur l'insécurité et la délinquance*. Ανακτήθηκε στις 23/3/2020 από:

<https://www.interieur.gouv.fr/Publications/Statistiques/Insecurite-et-delinquance>

- Office for National Statistics (ONS) Crime in England and Wales. Για περισσότερα βλ. ONS Crime in England and Wales. Ανακτήθηκε 30/1/2021 από: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice>
- Office for National Statistics (ONS) Crime in England and Wales. Crime in England and Wales QMI Για περισσότερα βλ. ONS Crime in England and Wales. Ανακτήθηκε στις 30/1/2021 από: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/methodologies/crimeinenglandandwalesqmi>
- The United States. Department of Justice, *Establishment of the Department of Justice* (P.L. 41-97). Ανακτήθηκε στις 23/4/2020 από : <https://www.justice.gov/jmd/establishment-department-justice-pl-41-97>
- World health Organization (2020). *COVID-19 and violence against women What the health sector/system can do*. Ανακτήθηκε στις 8/9/2020 από: <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/emergencies/COVID-19-VAW-full-text.pdf>